

TAMPERE

TILINPÄÄTÖS 2023

JULKAISIJA: TAMPEREEN KAUPUNKI, KONSERNIHALLINTO

KANNEN SUUNNITTELU: TAMPEREEN KAUPUNKI, VELI-MATTI LAHDENNIEMI
KANNEN KUVA: TAMPERE TAIVAALTA
Paino: PunaMusta Oy

Tampereen kaupungin tilinpäätös 2023
ISBN: 978-952-371-076-4 (painettu)
ISBN: 978-952-371-077-1 (verkkajulkaisu/pdf)

YLITETTYJÄ ODOTUKSIA JA KRIITTISIÄ HAASTEITA

Vuoden 2023 alkuperäinen talousarvio päättyi nollatulokseen, mutta vuoden edetessä taloustilanne ylitti odotukset merkittävästi. Tilinpäätöksen tulos on 55,3 miljoonaa euroa, nettoinvestoinnit 229,2 miljoonaa euroa, investointien tulorahoitusprosentti 82 ja kaupungin korollinen velka väheni 72 miljoonaa euroa. Kokonaisuutena talouslukuihin voi olla tyytyväinen.

Tilinpäätös antaa kuitenkin turhan positiivisen kuvan kaupungin taloudesta kokonaisuudessaan. Kuntien verotuloihin vaikutti positiivisesti ylimääräisenä kertaeränä niin sanottu verohäntä peräti 1,4 miljardin euron edestä. Kunnille maksettiin ylimääräisiä valtionosuuksia 0,5 miljardia euroa. Ilman näitä kertaeriä kaupungin tulos olisi ollut reilut 30 miljoonaa euroa negatiivinen. Tämä seikka on otettava vakavasti huomioon tulevis- sa taloussuunnitelmissa.

Kuntatalouden lähivuosien näkymät ovat haastavat, ja talouden tasapainottaminen vaatii erityistä huomiota. On keskeistä välttää uusia pysyviä menojen lisäyksiä ja jatkaa toimintojen tehostamista. Kaupungin talouden rakenteet on saatava kestäväälle pohjalle, jotta kaupunki voi jatkossakin panostaa elinvoimaan ja hyvinvointiin.

Investointitasoa on syytä arvioida kriittisesti suhteuttaen talouden heikkeneviin näkymiin. Vaikka investointitarpeet eivät lähivuosina vähene, tulorahoituksen taso ei riitä nykyisiin tarpeisiin. Velkarakahalla investointia on tehtävä harkiten ja hallitusti. Samalla meidän tulee huolehtia siitä, että kaupunki ei vaikeuta

positiivista kasvukehitystä, ja entisestään haasteissa olevaa rakennusala.

Muuttotilastoissa menestys jatkuu

Tampere on edelleen Suomen veto-voimaisin kaupunki. Tampereen väestönkasvu jatkui ennätyksellisen voimakkaana vuonna 2023 pääasiassa muuttovoiton ansiosta. Kaupunki houkutteli muuttajia sekä muista kunnista että ulkomailta.

Tampere oli ennakkotietojen mukaan Suomen muuttovoittoisin kunta vuonna 2023, sillä kasvoimme 3163 asukkaalla kuntien välisen nettomuuton myötä. Lisäksi nettomaahanmuutto kasvoi merkittävästi, tuoden kaupunkiin 3138 uutta asukasta. Toisaalta luonnollinen väestönlisäys väheni viime vuonna ennätyksellisen alas, kun syntyneiden määrä jäi edellisvuotta matalammaksi.

Maahanmuuton kasvu Tampereella on poikkeuksellisen suurta verrattuna historialliseen kehitykseen, mikä kertoo Suomen muuttuvasta väestörakenteesta. Maahanmuuton lisääntyminen edellyttää kaupungilta suunnitelmallisuutta palveluiden kehittämisessä ja erilaisiin tarpeisiin vastaamisessa.

Hyvinvoinnin ja työllistymisen edistäminen keskiössä

Sote-uudistuksen myötä kaupungin rooli korostuu entisestään asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, sekä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Hyvinvointialueen kanssa on vielä työn sarkaa, jotta palvelut toimivat saumatto-

masti kaupunkilaisille. Kaupunkilaisten liikkumismahdollisuuksia lisättiin mm. avaamalla Hervantaan uusi tekojää. Hyvinvointiin panostettiin esimerkiksi lisäämällä köyhyystyöryhmän toimenpiteiden rahoitusta ja perusopetuksessa ryhmäkoot säilyivät ennallaan.

Samalla kaupunki valmistautuu vauhdilla toiseen suureen muutokseen. TE24-uudistuksessa työvoimapalvelut siirretään kuntien vastuulle 1.1.2025 alkaen. Uudistuksen tavoitteena on edistää parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä. Uudistus on erityisen tärkeä, sillä Tampereen työllisyystilanne on heikentynyt vähitellen vuoden 2023 aikana. Työttömyysaste oli 2023 joulukuussa 13 %, verraten vuoden 2022 10 %:iin.

TE24-uudistuksen valmistelu käynnistyi Tampereen ja muiden Pirkanmaan kuntien kesken alkuvuonna 2023. Tampere vastuukuntana -malli tarkoittaa sitä, että Tampere tuottaa kattavat lähipalvelut työllisyysalueen kuntiin yhteisen TE-palvelustrategian mukaisesti. Uudistuksen valmistelu jatkuu vuonna 2024. Tampereen kannalta erityistä huomiota on syytä kiinnittää paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sekä elinvoimaisen osaamista ja työllisyyttä edistävän ekosysteemin rakentamiseen yhdessä keskeisten kumppaneiden kanssa.

Vilkas tapahtumavuosi ja laajentuvat raiteet

Tampere oli jälleen usean kansainvälisesti merkittävän tapahtuman isäntäkaupunki. Keväällä Tampereella pelattiin

miesten jääkiekon MM-kilpailut. Kesällä Tampereella järjestettiin kansainvälinen aikuisten monilajitapahtuma European Masters Games. Joulukuussa Tampere-talossa jaettiin kansainvälinen tasa-arvopalkinto. Tammelan stadion valmistui loppuvuodesta vahvistamaan Tampereen asemaa maailman urheilukaupunkien listalla.

Kaupungin älykaupunkikehitys on ottanut voimakkaita askelia eteenpäin. Tampere on merkittävä ICT- ja tekoälykeskittymä, joka vetää osajia puoleensa. Vuonna 2023 valmistui Tampere Metaverse Visio 2040, joka kuvailee erilaisia tulevaisuusnäkyymiä tarjoamaan ratkai-

suja ja toimintatapoja erilaisiin haasteisiin ja arjen sujuvoittamiseen. Vuonna 2023 Tampere voitti kansainvälisen älykaupunkipalkinnon Tampereen keskustan kävijävirtoja ennakoivalla Tampereen Pulssi -applikaatiolla.

Raitiotien osan 2 rakentaminen etenee suunnitellusti. Raitiotieliikenne Santalahteen alkoi elokuussa suunnitelmien mukaisesti. Näsisaaressa täyttö sujui hyvin, ja järvikaupungin siltojen rakentaminen on edennyt. Tämä mahdollistaa raitiotieradan valmistumisen Santalahdesta Lentävänniemeeseen siten, että kaupallinen liikenne voi alkaa tammi-kuussa 2025. Myös raitiotien seu-

dullinen jatkosuunnittelu on edennyt. Pirkkalan ja Tampereen valtuustot hyväksyivät Pirkkala-Linnainmaa-osuuden toteutussuunnittelun huhtikuussa 2023. Ylöjärven valtuusto puolestaan hyväksyi Lielähti-Ylöjärvi-osuuden tarkennetun yleissuunnitelman jatkosuunnittelun pohjaksi helmikuussa.

Kaupungin kehittymisen mahdollistaa hyvinvoiva ja motivoitunut henkilöstö. Henkilöstön työhyvinvointi on kehittynyt vuoden aikana myönteiseen suuntaan. Tästä kehityksestä haluamme pitää kiinni, jotta olemme jatkossakin Ihmisten Tampere, mahdollisuuksien kaupunki.

Kalervo Kummola *pormestari*

SISÄLLYS

PORMESTARIN KATSAUS	3
TOIMINTAKERTOMUS	9
Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa.....	11
Tampereen kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	11
Yleinen ja alueen taloudellinen kehitys	14
Olennaiset muutokset toiminnassa ja taloudessa	17
Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	19
Henkilöstö.....	20
Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista.....	23
Ympäristö- ja ilmastotekijät.....	26
Korruption ja lahjonnan torjunta ja ihmisoikeusasiat.....	30
Sisäisen valvonnan järjestäminen ja kokonaisarvio	31
Tilikauden tuloksen muodostuminen	33
Tuloslaskelma	33
Tuloslaskelman analysointi.....	33
Toiminnan rahoitus	36
Rahoituslaskelma.....	36
Rahoituslaskelman analysointi	37
Tasetarkastelu	39
Tase.....	39
Taseen analysointi	41
Kokonaistulot ja -menot.....	42
Kaupunkikonsernin toiminta ja talous.....	43
Konsernin toiminnassa ja rakenteessa tapahtuneet muutokset.....	43
Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	44
Konsernirakenne	47
Konsernitilinpäätös.....	48
Konsernituloslaskelma	48
Konsernituloslaskelman analysointi.....	49
Konsernin rahoituslaskelma	50
Konsernin rahoituslaskelman analysointi.....	51
Konsernitase	52
Konsernitaseen analysointi	54
Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä	55
TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	56
Talousarvion toteutuminen.....	58
Olennaiset poikkeamat talousarvioon.....	59
Yhteenvedo poikkeamista talousarvioon, sitovat erät	60

LASKELMAOSA.....	63
Laskelmaosan toteutuminen	63
Tuloslaskelman toteumavertailu	63
Verotulot	65
Valtionosuudet	67
Korkotulot ja -kulut	68
Muut rahoitustuotot ja -kulut	69
Investointien toteumavertailu	70
Rahoituslaskelman toteumavertailu	72
Antolainan muutokset	74
Korollisten velkojen muutokset	74
STRATEGIAOSA	75
Strategian toteutuminen	75
Kuntalaisten hyvinvointi ja terveys.....	78
Hankintojen kehittäminen	79
Tuottavuuden tila.....	81
KÄYTTÖTALOUS JA INVESTOINNIT YKSIKÖITTÄIN	83
SIVISTYSPALVELUJEN PALVELUALUE.....	85
Kasvatus- ja opetuslautakunta	85
Varhaiskasvatus ja esiopetus.....	89
Perusopetus.....	91
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	92
Kulttuuri	96
Liikunta ja nuoriso	97
ELINVOIMAN JA KILPAILUKYVYN PALVELUALUE	98
Elinvoima- ja osaamislautakunta.....	98
Ammatillinen koulutus.....	104
Lukiokoulutus	106
Työllisyys- ja kasvupalvelut	108
Vetovoima ja edunvalvonta	110
Elinkeinopalvelut.....	111
Kehitysohjelmat.....	112
Asunto- ja kiinteistölautakunta	113
Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka	121
KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUE.....	122
Yhdyskuntalautakunta	122
Kaupunkiympäristön suunnittelu	127
Kaupunkiympäristön rakennuttaminen	129
Kestävä kaupunki.....	131
Joukkoliikennelautakunta	132
Joukkoliikenne.....	135
KEHITYSOHJELMAT.....	136
Hiedanranta	136
Viiden tähden keskusta	138
Tampere Junior.....	140
Elämystalouden kehitysohjelma	141
Älykaupunki kaupunkilaisille	142
Hiilineutraaleja tekoja	143

KONSERNIHALLINTO	144
Konsernihallinto	144
Yhteiset erät	148
TASEYKSIKÖT	150
Liikelaitokset	152
KONSERNIN TYTÄRYHTEISÖT	153
TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	163
Tuloslaskelma	165
Rahoituslaskelma	166
Tase	167
Konsernituloslaskelma	169
Konsernin rahoituslaskelma	170
Konsernitase	171
LIITETIEDOT	173
Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot	175
Kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	175
Kaupungin tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot	176
Konsernitilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot	177
Konsernin avaava tase	179
Tuloslaskelman liitetiedot	181
Tasetta koskevat liitetiedot	187
Taseen vastaavia koskevat liitetiedot	187
Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	195
Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	199
Henkilöstöä, tilintarkastajien palkkioita ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot	205
ERILLISTILINPÄÄTÖKSET JA MUUT ERIYTETYT LASKELMAT	207
Liikelaitokset	209
Tampereen Vesi Liikelaitos	209
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	221
Vahinkorahasto	230
Muut eriytetyt laskelmat	234
Raitiotie	242
LUETTELOT JA SELVITYKSET	246
Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista	248
Luettelo käytetyistä tositelajeista	249

Toimintakertomus

OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

Tampereen kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Valtuusto

Tampereen kaupungin ylin päättävä toimielin on valtuusto, johon kuuluu 67 valtuutettua. Valtuusto vastaa kaupungin toiminnasta ja taloudesta.

Suurimmat puolueet olivat Kokoomus, SDP, Vihreät ja Perussuomalaiset.

Valtuuston puheenjohtajana toimi 31.5.2023 asti Ilmari Nurminen (SDP), ensimmäisenä varapuheenjohtajana Ilkka Sasi (Kok.), toisena varapuheenjohtajana Jaakko Mustakallio (Vihr.) ja kolmantena varapuheenjohtajana Mikko Aaltonen (Vas.).

Toimikaudella 1.6.2023 alkaen valtuuston puheenjohtajana toimi Ilmari Nurminen (SDP), ensimmäisenä varapuheenjohtajana 1.6.-21.8.2023 Anna-Kaisa Ikonen (Kok.) ja 22.8.2023 alkaen Elina Järvenpää (Kok.), toisena varapuheenjohtajana Jaakko Mustakallio (Vihr.) ja kolmantena varapuheenjohtajana Mikko Aaltonen (Vas.).

Valtuustoryhmien puheenjohtajista koostuva puheenjohtajatoimikunta suunnittelee valtuuston kokousten läpivientiä.

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus ja konsernijohto johtavat kaupungin ja kaupunkikonsernin toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kaupunginhallitus vastaa kaupungin toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä kaupungin henkilöstöpolitiikasta ja huolehtii kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Kaupunginhallituksessa pormestari esittelee toimikautensa seutu- ja kaupunkistrategian, ja vuosittaisen talousarvion ja -suunnitelman. Muut asiat esittelee konsernijohtaja.

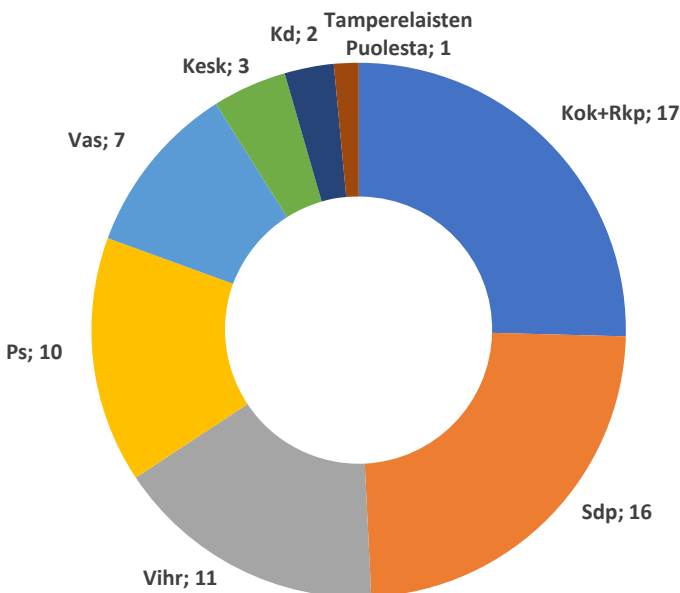
Kaupunginhallitukseen kuuluu yhteensä 13 jäsentä.

31.5.2023 päättyneellä toimikaudella puheenjohtajana toimi pormestari Anna-Kaisa Ikonen (Kok.) 15.5.2023 saakka, Kalervo Kummola (Kok.) 16.5.-31.5.2023, ensimmäisenä varapuheenjohtajana Lauri Lyly (SDP), toisena varapuheenjohtajana Kalervo Kummola (Kok.) 15.5.2023 saakka, Anne-Mari Jussila (Kok.) 16.5.-31.5.2023 ja kolmantena varapuheenjohtajana Lassi Kaleva (PS).

Muut jäsenet olivat:

Dündar-Järvinen Aila (SDP)
Hanhela Milka (Vas.)
Jussila Anne-Mari (Kok.)
15.5.2023 saakka
Anneli Taina (Kok.) 16.5.-31.5.2023
Kaivonen Kirsi (SDP)
Krasniqi Brigita (Vihr.)
Markkanen Jouni (Kok.)
Raevaara Arne (PS)
Stenhäll Jaakko (Vihr.)
Tanus Sari (KD)

1.6.2023 alkaneella toimikaudella puheenjohtajana toimi pormestari Kalervo Kummola (Kok.), ensimmäisenä varapuheenjohtajana Lauri Lyly (SDP), toisena

Kaupunginvaltuuston kokoonpano valtuustoryhmittäin 31.12.2023

varapuheenjohtajana Anne-Mari Jussila (Kok.) ja kolmantena varapuheenjohtajana Lassi Kaleva (PS).

Muut jäsenet olivat:
 Hanhilahti Vilhartin (Kesk.)
 Kaivonen Kirsi (SDP)
 Krasniqi Brigita (Vihr.)
 Markkanen Jouni (Kok.)
 Raevaara Aarne (PS)
 Rokosa Inna (SDP)
 Stenhäll Jaakko (Vihr.)
 Taina Anneli (Kok.)
 Tapio Mitja (Vas.)

Kaupunginhallituksessa on konsernijaosto, joka vastaa omistajaohjauksen ja konsernivalvonnan täytäntöönpanosta liikelaitosten, tytäryhteisöjen ja säätiöiden osalta sekä muista sille määrätystä tehtävistä.

31.5.2023 päättyneellä toimikaudella puheenjohtajana toimi Lauri Lyly (SDP), ensimmäisenä varapuheenjohtajana Kallervo Kummola (Kok.) ja toisena varapuheenjohtajana Olga Haapa-aho (Vihr.)

Muut jäsenet olivat:
 Dündar-Järvinen Aila (SDP)
 Hanhilahti Vilhartin (Kesk.)
 Karintaus Katja (Kok.)

Markkanen Jouni (Kok.)
 Schafeitel Yrjö (PS)
 Tapio Mitja (Vas.)

1.6.2023 alkaneella toimikaudella puheenjohtajana toimi Anne Liimola (SDP), ensimmäisenä varapuheenjohtajana Jouni Markkanen (Kok.) ja toisena varapuheenjohtajana Olga Haapa-aho (Vihr.).

Muut jäsenet olivat:
 Ihalainen Rauno (SDP)
 Karintaus Katja (Kok.)
 Koskinen Jyrki (SDP)
 Pursiainen-Hautala Sirpa (KD)
 Schafeitel Yrjö (PS)
 Torkkola Sinikka (Vas.)

Konsernihallinnossa toimi 31.5.2023 saakka pormestarin suorassa alaisuudessa neljä apulaispormestaria, konsernijohtaja ja pormestarin esikunta. Apulaispormestareina toimivat Matti Helimo (Vihr.), Aleksi Jänntti (Kok.), Johanna Loukaskorpi (SDP) ja Pekka Salmi (SDP).

Konsernijohtajan alaisuudessa toimivat sosiaali- ja terveystalouden, sivistyspalvelujen, elinvoiman ja kilpailukyyn sekä kaupunkiympäristön palvelualueiden johtajat ja heidän esikuntansa sekä kuusi koko kaupunkikonsernin toimin-

taa ja sen kehittämistä ohjaavaa ja tukevaa konserniyksikköä: hallintoyksikkö, henkilöstöyksikkö, omistajaohjausyksikkö, strategia- ja kehittämissyksikkö, talousyksikkö sekä tietohallintoyksikkö. Lisäksi konsernijohtajan alaisuudessa toimi sisäinen tarkastus.

Hallintosäännön muutoksen tultua voimaan 1.6.2023 konsernihallinnossa pormestarin suorassa alaisuudessa toimi kolme apulaispormestaria, konsernijohtaja ja pormestarin esikunta. Apulaispormestareina 1.6.2023 alkaen toimivat Matti Helimo (Vihr.), Pekka Salmi (SDP) ja Ilkka Sasi (Kok.).

Konsernijohtajan alaisuudessa toimivat 1.6.2023 alkaen sivistyspalvelujen, elinvoiman ja kilpailukyyn sekä kaupunkiympäristön palvelualueiden johtajat ja heidän esikuntansa sekä seitsemän koko kaupunkikonsernin toimintaa ja sen kehittämistä ohjaavaa ja tukevaa konserniyksikköä: hallinto- ja tukipalveluyksikkö, henkilöstöyksikkö, omistajaohjausyksikkö, strategia- ja kehittämissyksikkö, lakiasiainyksikkö, talousyksikkö sekä tietohallintoyksikkö. Lisäksi konsernijohtajan alaisuudessa toimi sisäinen tarkastus.

Lautakunnat, johtokunnat ja toimikunnat

Lautakuntien tehtävänä on vastata palvelujen järjestämisestä, tuottamisesta ja kehittämisestä ja ohjata toiminnan ja talouden suunnittelua.

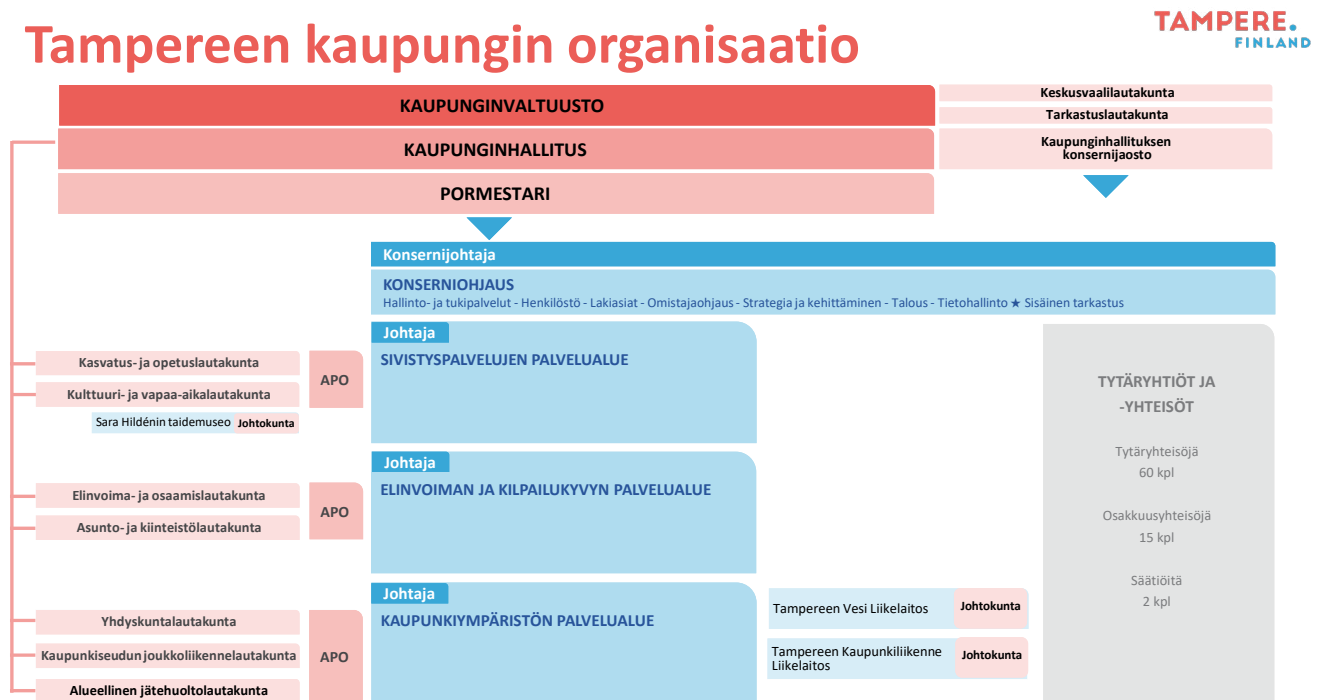
Lautakunnat olivat sosiaali- ja terveyslautakunta (viimeinen kokous 21.3.2023), sivistys- ja kulttuurilautakunta (31.5.2023 asti), kasvatus- ja opetuslautakunta (1.6.2023 alkaen), kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta (1.6.2023 alkaen), elinvoima- ja osaamislautakunta, asunto- ja kiinteistölautakunta, yhdyskuntalautakunta, alueellinen jätehuoltolautakunta,

Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta, tarkastuslautakunta ja keskusvaalilautakunta. Lautakuntien alaisina jaostoina olivat ympäristö- ja rakennusjaosto sekä alueellinen ympäristöterveydenhuollon jaosto. Lisäksi oli kaupunginhallituksen konsernijaosto.

Johtokunnat olivat Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen johtokunta, Tampereen Vesi Liikelaitoksen johtokunta ja Sara Hildénin taidemuseon johtokunta.

Kahdeksan toimikuntaa huolehti niille annettujen tehtävien toteuttamisesta.

TAMPEREEN KAUPUNGIN ORGANISAATIO 31.12.2023

Yleinen ja alueen taloudellinen kehitys

Talouden kehitys

Valtiovarainministeriön joulukuussa 2023 ilmestyneessä julkaisussa ”Taloudellinen katsaus, talvi 2023” ennustettiin Suomen lähivuosien talouskehitystä vuoteen 2027 asti.

Valtiovarainministeriö arvioi Suomen talouden supistuvan 0,5 prosenttia vuonna 2023. Vuonna 2024 inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja. Vuonna 2024 bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 0,7 prosenttia vuonna 2024 ja pysyvänä noin kahdessa prosentissa pari seuraavaa vuotta. Työllisyyskehityksen arvioidaan laskevan hieman vuonna 2024, mutta kasvavan jälleen vuodesta 2025 lähtien. Vuonna 2026 15–64-vuotiaiden työllisyysasteen arvioidaan olevan lähes 75 prosenttia ja työttömyysasteen 6,6 prosenttia.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan kuntatalouden rahoitusasema on lähellä tasapainoa vuosina 2023 ja 2024, mutta alijäämät syvenevät vuosina 2025–2028 erityisesti nopeasti kasvavien kustannusten sekä sote-uudistukseen liittyvien valtionosuuksien täsmäytysten ja jaksotusten seurauksena.

Kuntahallinnon investointipaineet eivät ole kadonneet investointien hetkellisestä hiipumisesta huolimatta, vaan

ne pysyvät edelleen mittavina muun muassa rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja vihreän siirtymän edellyttämien muutosten vuoksi. Investointiymäristön epävarmat näkymät, nousut korkotaso ja kuntien heikkenevä taloustilanne voivat kuitenkin edelleen lykätä investointeja eteenpäin tai estää niiden toteutumisen. Investointien oletetaan palautuvan normaalille kasvu-uralleen tulevina vuosina.

Kasvat alijäämät merkitsevät kuntahallinnossa sopeutuspaineita sekä edellyttävät investointien huolellista tarveharkintaa. Valtiovarainministeriön arvion mukaan kuntahallinnon menot voivat osoittautua valtiovarainministeriön painelaskelmaa maltillisemmiksi, jos kunnat pystyvät sopeuttamaan sekä palveluverkkoaan että toimintaansa vastaamaan pienenevää palvelutarvetta. Toisaalta palveluverkon karsiminen voi osoittautua kaikenkokoisissa kunnissa poliittisesti hankalaksi kysymykseksi.

Helmikuussa 2024 julkaistiin ennakkoarvioita kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2023 tilinpäätöksistä. Kuntien yhteenlaskettu tilikauden tulos oli erinomainen, 1,8 miljardia euroa. Tulos jäi kuitenkin 600 miljoonaa euroa syksyllä arvioitua pienemmäksi. Erittäin hyvä tulo perustui erityisesti vuodelta 2022 vuodelle 2023 siirtyneisiin 1,4 miljardin euron verotilityksiin eli niin sanottuihin

sote-uudistuksen verohäntiin. Kunnille maksettiin ennakkollisen sote-siirtolaskelman mukaan myös noin 500 miljoonaa euroa liikaa valtionosuuksia, jotka on määrä periä takaisin valtiolle vuosina 2025 – 2027. Ilman poikkeuseriä kuntien ja kuntayhtymien talous olisi ollut viime vuonna 1,9 miljardia euroa heikompi ja 100 milj. euroa negatiivinen.

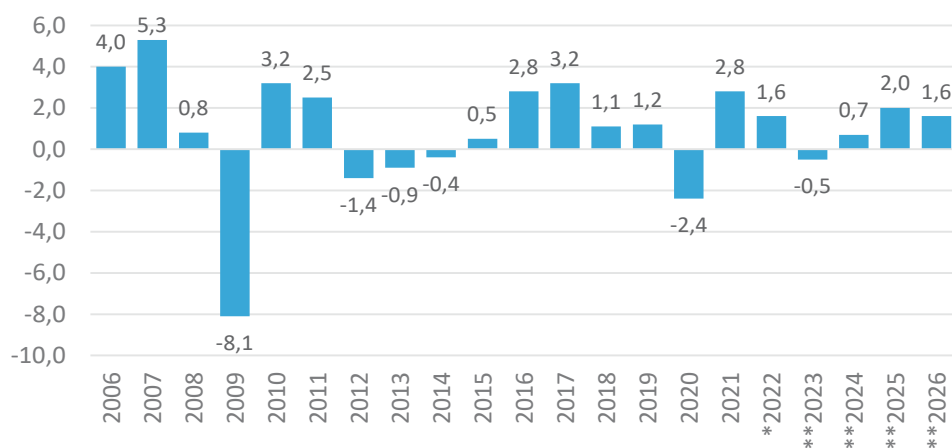
Kuntahallinnon investointipaineet eivät ole kadonneet investointien hetkellisestä hiipumisesta huolimatta, vaan ne pysyvät edelleen mittavina muun muassa rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja vihreän siirtymän edellyttämien muutosten vuoksi.

Tampereen kaupungin tilikauden tulos oli 55,3 milj. euroa, mikä oli 22,4 milj. euroa muutettua talousarviota parempi. Nettoinvestoinnit olivat 229,2 milj. euroa ja investoinnit alittuivat 53,8 milj. eurolla muutetusta talousarviosta. Tilinpäätösennakkotietojen mukaan Pirkanmaan 23 kunnasta 3 kuntaa on tekemässä negatiivisen tuloksen, vaikka Pirkanmaan kuntien yhteenlaskettu asukaskohtainen tulos parani selvästi vuodesta 2022 ja oli 210 euroa.

Väestö

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Tampere kasvoi 6 057 asukkaalla (+2,4 %) vuoden 2023 aikana. Vuoden 2023 lopussa tamperelaisia oli 255 066.

BRUTTOKANSANTUOTTEEN VOLYYMIN MUUTOS 2000-LUVULLA

*2022

Tilastokeskuksen ennakkotieto

**2023-2026

valtiovarainministeriön ennuste

Ennakkotietojen perusteella myönteinen kehitys perustui ainoastaan muuttoivoittoon, sillä luonnollinen väestönmuutos jatkoi edelleen laskuaan. Uusia tamperelaisia syntyi 2 068, ja luonnollinen väestönmuutos oli -255 asukasta. Sekä kuntien välinen nettomuutto, 3 163 asukasta että nettomaahanmuutto, 3 138 asukasta, kasvoivat ennätysellisen korkeiksi ja Tampere oli Suomen muuttovoittoisin kunta maan sisäisessä muutossa vuonna 2023.

Tampereen kaupunkiseudun väkiluku oli ennakkotiedon mukaan vuoden 2023 lopussa 416 653 asukasta. Kuluneen vuoden kasvu oli 7 311 asukasta. Kasvu on keskittynyt keskuskaupunkiin. Tampereen osuus kaupunkiseudun kasvusta oli noin 82 prosenttia.

Työ ja elinkeinot

Työllisyystilanne pysyi suhteellisen vakaina alkuvuonna 2023, mutta tilanne heikentyi vuoden loppua kohden. Tampereen työttömyysaste oli vuoden alussa 10,0 prosenttia ja vuoden loppuun mennessä se nousi 13,0 prosenttiin. Huhtitoukokuussa työttömyysprosentti alitti vielä kymmenen prosentin rajan (9,9 %), mutta on kääntynyt selkeään nousuun erityisesti elokuusta alkaen. Tampereen työttömyysasteen kehitys on heijastellut osin koko maan työllisyystilannetta, vaikka loppuvuotta kohden Tampereen työttömyysaste on kasvanut voimakkaammin valtakunnalliseen tilanteeseen verrattuna.

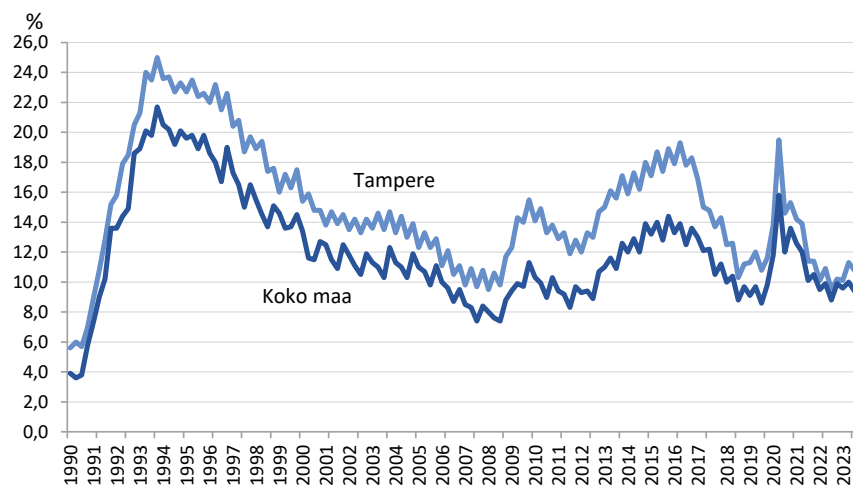
Joulukuussa työttömiä työnhakijoita oli yhteensä 16 079, mikä on vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna kasvanut 3726 henkilöllä. Erityisesti lomautettujen määrä on kasvanut vuodentakaisesta (+120 %). Työttömien määrän kokonaismäärän kasvaessa on kasvua tapahtunut melko tasaisesti myös muissa segmenteissä: alle 25-vuotiaissa (+42 %), yli 50-vuotiaissa (+15 %) ja pitkäaikaistyöttömissä (+27 %). Osaltaan työttömien määrän kasvua selittää Tampereen asukasmäärän voimakas kasvu.

Tampereen työttömyys on kuusikko-kaupungeissa toiseksi suurinta Oulun jälkeen. Tampereella työttömyysaste on kasvanut voimakkaammin vuoden aikana suhteessa muihin kuusikkokaupunkeihin.

Tampere on merkittävä työpaikkakeskittymä 115 260 työllisellä asukkaallaan ja 136 760 työpaikallaan (31.12.2022, Tilastokeskus). Uusia yrityksiä perustettiin Tampereella vuoden 2023 aikana noin 1 870, mikä on hieman enemmän kuin edellisellä vuonna. Tulorekisterin mukainen palkkasumma on kasvanut

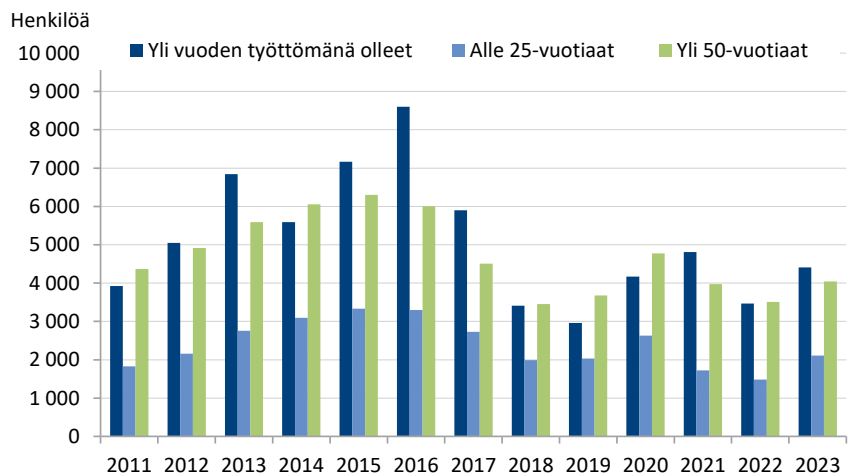
hieman edelliseen vuoteen verrattuna ja muihin Suomen suurimpiin kaupunkeihin verrattuna Tampereen kehitys on positiivista. Koko Pirkanmaan osalta työllisyysaste oli vuoden 2023 viimeisellä neljänneksellä 71,9 prosenttia, kun koko maassa se oli Tilastokeskuksen mukaan 72,5 prosenttia.

TAMPEREEN JA KOKO MAAN TYÖTTÖMYYSASTE 1990-2023, NELJÄNNEKSVUOSITTAIN

Lähde: TEM työnvälitystilasto

NUORTEN, YLI 50-VUOTIAIDEN JA PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN MÄÄRÄ, JOULUKUU

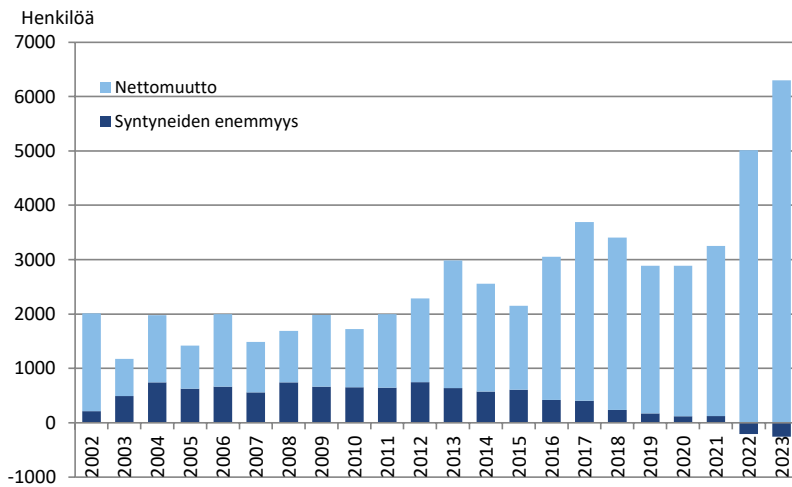
Lähde: TEM työnvälitystilasto

Asuminen

Tampereelle valmistui yli 4 000 asuntoa vuonna 2023. Valtaosa asunnoista on yksiöitä sekä kaksioita ja ne sijoittuvat kerrostaloihin. Neljäs MAL-sopimuskausi päättyi vuoden 2023 lopussa. Tampe-

reen asuntotuotanto on ylittänyt MAL-sopimuksen vuosittaisen keskustoihin ja joukkoliikennevyöhykkeelle rakennettavien asuntojen asuntotuotannon minimitavoitteen, 1 910 asuntoa.

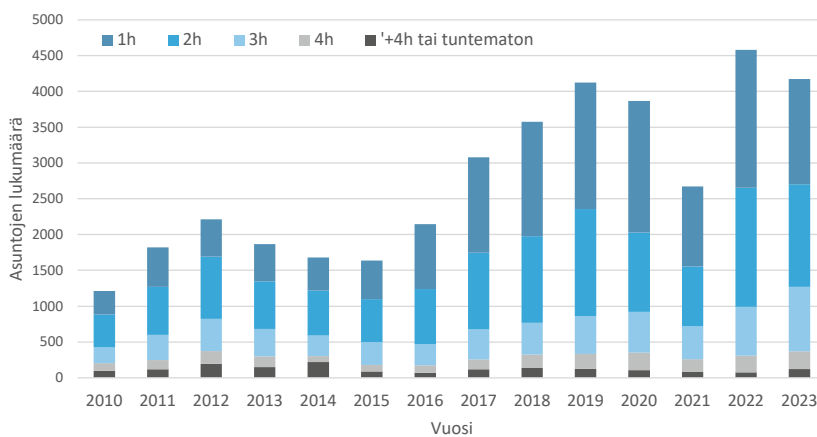
VÄESTÖNMUUTOKSET 2000-LUVULLA

Lähde: Tilastokeskus

VALMISTUNEET ASUNNOT ASUNTOTYPEITTÄIN

Valmistuneet asunnot asuntotyyppittain

Lähde: Facta-kuntarekisteri

Olennaiset muutokset toiminnassa ja taloudessa

Tuloperusteiden muutokset

Verotuloja kertyi 681,1 milj. euroa, mikä ylitti muutetun talousarvion 2,1 milj. eurolla. Kunnallisverotulojen ja yhteisöverotulojen tilitykset eivät ole vertailukelpoisia vuoteen 2022, koska sote-uudistuksen yhteydessä kuntien veroprosentteja ja kuntien osuutta yhteisöveron tuottoon pienennettiin vuodelle 2023. Kaupungin verotulot vähenivät edellisestä vuodesta yhteensä 511 milj. euroa. Kuntien verotulojen tilitykset olivat 12,3 mrd. euroa vuotta 2022 pienemmät.

Kunnallisverotuloja kertyi 477,8 milj. euroa, mikä oli 1,8 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän. Edellisvuodesta kunnallisverotuloja kertyi sote-uudistuksen vuoksi 476,1 milj. euroa vähemmän. Verohallinnon ennakkotietojen mukaan Tampereen ennakonpidätyksen alaisten tulojen kasvu verovuonna 2023 oli 6,9 prosenttia, joka oli suurten kaupunkien korkein kasvu.

Yhteisöverotuloja kertyi 98,0 milj. euroa, mikä oli 1,0 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän. Yhteisöverotulot vähenivät edellisestä vuodesta 40,8 milj. euroa kuntaryhmän jako-osuuden pienentyessä 9,85 prosenttiyksiköllä vuodesta 2022 sote-uudistuksen vuoksi.

Kiinteistöverotuloja kertyi 105,3 milj. euroa. Kiinteistöverotilitykset kasvoivat edellisestä vuodesta 5,7 milj. euroa (5,7 %). Kuntien kiinteistöverotilitykset kasvoivat yhteensä 4,4 %.

Valtionosuuksia kertyi yhteensä 58,3 milj. euroa. Valtionosuudet vähenivät edellisestä vuodesta 315,5 milj. euroa sote-uudistuksen aiheuttamien valtionosuuksien siirron vuoksi. Peruspalvelujen valtionosuudet olivat 62,4 milj. euroa negatiiviset. Valtionosuusjärjestelmään sisältyvän veromenetyksen kompensatio oli 36,6 milj. euroa ja verotulotasaus 4,4 milj. euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet olivat 79,9 milj. euroa, mikä oli 1,5 milj. euroa (2,0 %) vuotta 2022 enemmän.

Kaupungin tehtävien ja toiminnan muutokset

TE24-uudistuksen valmistelu käynnistyi Tampereen ja muiden Pirkanmaan kuntien kesken yhteisellä TE-palvelustrategiatyöllä alkuvuonna 2023. Kevään aikana selvitettiin erilaisia vaihtoehtoisia malleja ja TE-palvelujen järjestämisen ratkaisuja koskien. Kunnat tai kuntien muodostamat yhteistoiminta-alueet toimittivat työ- ja elinkeinoministeriölle ilmoituksensa työllisyysalueiden muodostamisesta 31.10.2023 mennessä. Työ- ja elinkeinoministeriölle lähetetyissä asiakirjoissa kunnat tai yhteistoiminta-alueet ovat kuvanneet työvoimapalvelujen järjestämiseen liittyvät suunnitelmansa ja sopimuksensa työvoimapalveluiden siirtyessä kuntien järjestämisvastuulle 1.1.2025 alkaen.

Pirkanmaalle on tulossa kaksi työllisyysaluetta. Tampereen seudun työllisyysalueeseen kuuluu Tampereen lisäksi 15 kuntaa, ml. Valkeakoski, jonka liittämistä Tampereen seudun työllisyysalueeseen valtioneuvosto päätti 22.2.2024. Tampereen seudun työllisyysalue muodostuu yhteistoiminta-alueena, jossa Tampere toimii vastuukuntana. Läntisen Pirkanmaan kunnat muodostavat oman työllisyysalueensa, vastuukuntana Sastamala. Mänttä-Vilppula liittyi Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueeseen.

TE24-uudistukseen edetään Pirkanmaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilun kautta, joka jatkuu vuoden 2024 loppuun. Uudistuksella on liittymäpinta kotoutumisen kokonaisuudistukseen. Valtion TE-palvelujen henkilöstö siirtyy lain nojalla liikkeenluovutuksella 1.1.2025 Tampereen kaupungin palvelukseen. Lisäksi yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien kuntien työllisyyden kuntakokeilun tehtäviä hoitava henkilöstö siirtyy Valkeakosken henkilöstöä lukuun ottamatta liikkeenluovutuksella vastuukunnan palvelukseen 1.1.2025.

Tampere on projektoinut TE-uudistuksen ja TE-palvelujen siirron valmistelun

Työsi (Työvoimapalvelujen siirto ja organisointi)-projektiksi. Projekti toteutetaan ajalla 1.4.2023-31.3.2025. Työsi-projektin osaprojekteihin on nimetty Tampereen valmistelijoiden lisäksi edustajat alueen kunnista sekä Pirkanmaan TE-toimistosta ja Pirkanmaan Ely-keskuksesta.

Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimi siirtyivät hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta. Soteuudistuksen myötä kaupungin tehtävissä korostuu yhä vahvemmin asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (hyte) sekä yhteistyö Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa. Kaupunginhallitus vastaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä hyvinvointialueyhteistyön ohjaamisesta. Hyvinvointijohtaja tukee kaupungin ylintä johtoa ja kaupunginhallitusta näissä tehtävissä ja vastaa tehtäviin liittyvien asioiden valmistelusta ja toimeenpanosta. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Strategiassa asetetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määritellään tavoitteita tukevat toimenpiteet. Kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä seurataan alueittain ja väestöryhmittäin. Kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä raportoidaan valtuustolle vuosittain.

Sivistys- ja kulttuurilautakunta jaettiin kahdeksi uudeksi lautakunnaksi 1.6.2023. Kesäkuussa aloittaneet lautakunnat ovat kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta ja kasvatus- ja opetuslautakunta.

Konsernihallinnon hallintoyksikön toimintaa organisoitiin uudelleen 1.6.2023 alkaen. Päätöksenteko ja lakiasiat -palveluryhmä irrotettiin hallintoyksiköstä omaksi itsenäiseksi konserniyksiköksi, jonka nimi on lakiasiainyksikkö. Uutta yksikköä johtaa lakiasiainyhtäjä. Lakiasiainyksikköön kuuluvat lakiasiaiden lisäksi päätöksenteon ohjaus ja toimielinpalvelut. Uudelleen nimetyssä

hallinto- ja tukipalveluyksikössä jatkavat konsernihallinnon tukipalvelut, hankintapalvelut sekä tiedonhallinta ja kuntalaispalvelut.

Tampereen Veden liiketoiminta siirtyi 1.1.2024 liikelaitoksesta kaupungin kokonaan omistamaan osakeyhtiöön. Vesihoitopalvelujen toiminta-alue pysyy ennallaan. Tampereen Vesi Oy jatkaa toimintaansa organisaatiomuutoksesta huolimatta ennallaan.

Olellaiset poikkeamat talousarvioon

Vuoden 2023 alkuperäisessä talousarviossa tilikauden tulos oli 0,0 milj. euroa ja nettoinvestointeja budjetoitiin 222,2 milj. euroa. Valtuusto päätti vuoden 2023 aikana talousarviomuutoksista neljässä kokouksessa. Kaupunginvaltuuston talousarviomuutosten jälkeen tilikauden tulostavoite oli 24,1 milj. euroa ylijäämäinen ja nettoinvestoinnit olivat 284,2 milj. euroa. Talousarviomuutokset heikensivät toimintakatetta 13,8 milj. euroa. Verotuloja lisättiin 49,0 milj. euroa, erityisesti kunnallisverotulojen osalta.

Investointimenoja lisättiin yhteensä 62,0 milj. euroa pääasiassa vuodelta 2022 siirtyneiden hankkeiden uudelleenbudjetoiteihin.

Kaupungin tilikauden tulos toteutui 32,4 milj. euroa ja toimintakate 28,1 milj. euroa muutettua talousarviota parempana. Toimintatuottojen 20,5 milj. euron budjetoitua paremman toteuman taustalla ovat mm. joukkoliikenteen myyntituotot, maankäyttösopimuskorvaukset sekä vuokratuotot. Toimintakulujen 9,7 milj. euron alitus kohdistui pääosin aineiden ja tarvikkeiden ostoihin sekä henkilöstökuluihin.

Käyttötalouden osalta merkittävimmät poikkeamat muutettuun talousarvioon kohdistuivat elinvoima- ja osaamislautakuntaan sekä asunto- ja kiinteistöalautakuntaan. Elinvoima- ja osaamislautakunnan toimintakate toteutui 13,0 milj. euroa budjetoitua parempana, mikä selittyi pääosin toimintakulujen alituksella. Toimintakulujen alitukset kohdistuivat pääasiassa palvelujen ostoihin sekä henkilöstökuluihin. Asunto- ja kiinteistöalautakunnan 12,7 milj. euroa budjetoitua

paremman toteuman taustalla olivat erityisesti maankäyttösopimuskorvaukset ja vuokratuotot. Kasvatus- ja opetuslautakunnan toimintakate ylittyi 2,6 milj. eurolla ja Tampereen Veden liikeylijäämä toteutui 3,6 milj. euroa muutettua talousarviota heikompana.

Pitkäaikaista lainaa nostettiin 8,8 milj. euroa budjetoitua vähemmän.

Nettoinvestoinnit toteutuivat 53,8 milj. euroa budjetoitua pienempinä pääasiassa talonrakennushankkeiden viivästyttämisen takia.

Suoraan kaupunkistrategiasta johdettuista 43 toiminnan tavoitteesta 28 toteutui ja 5 toteutui osittain. Tavoitteista 10 jäi toteutumatta. Liikelaitosten 8 toiminnan tavoitteesta 5 toteutui, 2 toteutui osittain ja 1 tavoite jäi toteutumatta. Tytäryhteisöjen 69 toiminnan tavoitteesta 54 toteutui, 2 toteutui osittain ja 13 jäi toteutumatta.

Merkittävät poikkeamat talousarvioon esitetään tarkemmin talousarvion toteumavertailu -osiossa.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuoden 2023 tilikauden tulos oli 55,3 milj. euroa. Tulos parani 37,5 milj. euroa edellisestä vuodesta. Hyvää tulosta siivitti erityisesti kunnille tilitetty vero vuoden 2022 osuuksilla tilitetty ns. verohännät, joita kunnille kertyi yhteensä 1,4 mrd. euroa.

Vuoden 2024 alkuperäisen talousarvion tulos ilman Tampereen Veden liiketoimintakaupan vaikutusta on 12,9 milj. euroa negatiivinen, vaikka talousarvioon sisältyy normaalia enemmän omaisuuden myyntivoittoja. Verotulojen kasvu hidastuu huomattavasti vuodesta 2023 ja erityistä huomiota on kiinnitettävä toimintamenojen osalta talousarviossa pysymiseen, jotta talous ei toteudu talousarviota heikompana. Sote-uudistuksen myötä tämän pitäisi olla aiempaa helpompaa, kun hankalammin hallittavat sote-menot eivät enää ole rasittamassa kaupungin talousarviota.

Taloussuunnitelmakauden 2024–2027 talousnäkömät ovat vaikeat, joten talou-

den tasapainottamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Talouden suunniteluun sisältyy poikkeuksellisen paljon epävarmuustekijöitä erityisesti valtionosuuksien ja TE-palvelut 2024 –uudistuksen vaikutusten osalta. Keskeistä talouden hallinnassa on pidättäytyä uusista pysyvistä menojen lisäyksistä. On todennäköistä, että myös nykyistä palvelutarjontaa joudutaan tarkastelemaan kriittisesti.

Taloussuunnittelukaudella tavoitellaan tilikauden tuloksen parantamista taloussuunnitelman luvuista. Toiminnan tehostamisella on tarkoitus sovittaa kaupungin talous kestäväälle pohjalle ja mitoittaa toiminta käytettävissä oleviin tuloihin. Vuoteen 2027 ulottuvalla taloussuunnittelukaudella ei lähtökohteisesta laajenneta kaupungin omilla päätöksillä palvelujen määrää tai laatua.

Kaupungin nettoinvestointimenot ovat vuoden 2024 alkuperäisessä talousarviossa ilman Tampereen Veden

liiketoimintakauppaa 231,3 milj. euroa ja helmikuussa 2024 talousarvioon tehtyjen muutosten jälkeen 271,9 milj. euroa. Kaupungin investointitarpeet eivät ole lähivuosina laskemassa, mutta tulorahoituksen taso on jäämässä liian matalaksi investointitasoihin nähden. Tämän ongelmallisen näkymän vuoksi kaupungin investointien toteuttamisessa on noudatettava tarkkaa harkintaa, jotta kaupungin lainamäärä ei kasvaa hallitsemattomasti. Kaupungin ei tule kuitenkaan kategorisesti supistaa investointejaan, jotta kaupunki ei vaikeuta kaupungin positiivista kasvukehitystä eikä jo muutoinkin vaikeuksissa olevaa rakennusteollisuutta.

Henkilöstö

Henkilöstömäärän kehitys

Kaupungin henkilöstömäärä 31.12.2023 oli 8 879 henkilöä, josta vakinaisen henkilöstön osuus oli 6 741. Määräaikaista henkilöstöä oli 2 138, josta palkkatuetun henkilöstön osuus oli 217 henkilöä. Henkilöstöstä osa-aikaisia oli 1 185 henkilöä.

Henkilöstömäärä sisältää myös työ- ja virkavapaalla olevat henkilöt. Vuoden 2022 lopussa henkilöstömäärä oli 14 641. Henkilöstömäärä väheni 5 762 henkilöllä edelliseen vuoteen nähden.

Pirkanmaan hyvinvointialue aloitti toimintansa 1.1.2023, jolloin voimaanpa-

nolain mukaiset tehtävät ja henkilöstö siirtyivät pois kaupungin järjestämisvastuun piiristä. Muutos vähensi henkilöstöä noin 6 050:llä vuoden 2022 viimeisen päivän henkilöstömäärään nähden.

Palkallisten henkilötyövuosien kehitys

Palkallisten henkilötyövuosien määrä vuonna 2023 oli 8 268 henkilötyövuotta, josta palkkatuetun henkilöstön osuus oli 164 henkilötyövuotta. Henkilötyövuodet alittivat muutetun talousarvion 12:lla.

Kaupungin henkilötyövuosien määrä väheni edellisvuoteen nähden 4 938 henkilötyövuodella (-37,4 %). Vähene- mistä selittää Pirkanmaan hyvinvointi- alueen toiminnan aloitus 1.1.2023.

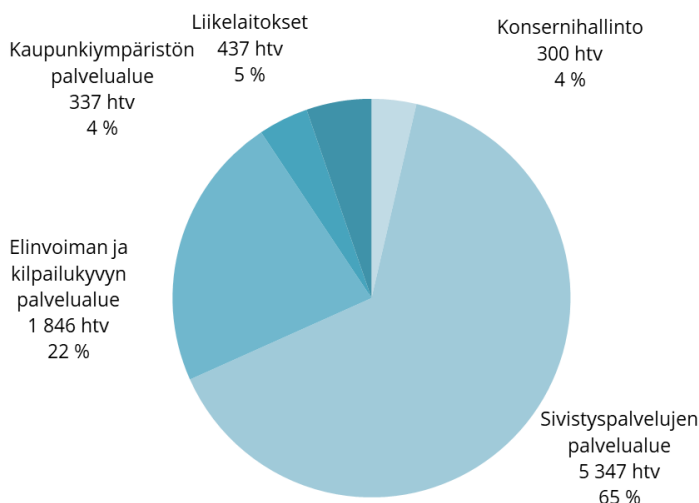
Henkilöstökulujen kehitys

Toteutuneet henkilöstökulut vuonna 2023 olivat 445,9 milj. euroa. Henkilöstökulut alittivat muutetun talousarvion 3,4 milj. euroa. Vuoteen 2022 nähden henkilöstökulut vähenivät 240,2 milj. euroa (-35,0 %). Henkilöstökulujen vähenemistä selittää Pirkanmaan hyvinvointialueen toiminnan aloitus 1.1.2023.

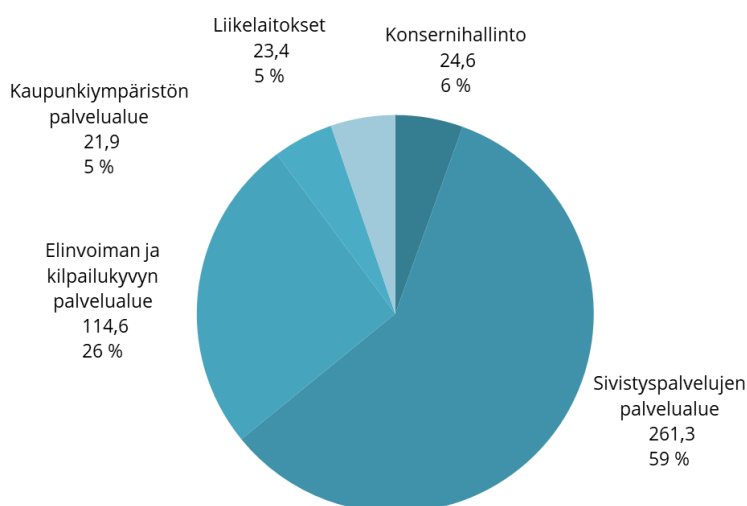
Taloudellisiin syihin perustuvia palkattomia vapaita pidettiin 5 286 henkilötyöpäivää (14,5 henkilötyövuotta), mikä vähensi palkka- ja sivukuluja noin 0,4 milj. euroa. Kunta-alan palkkaratkaisun vaikutus vuonna 2023 oli noin 20,2 milj. euroa.

Kasvatus- ja opetuslautakunnan henkilöstökulut toteutuivat yhteensä 5,0 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina. Ylitystä selittävät palvelutarpeen kasvu, rekrytointihaasteisiin vastaaminen, sijaiskustannusten nousu sekä kunta-alan palkkaratkaisun vaikutus. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan henkilöstökulut ylittivät muutetun talousarvion 0,1 milj. euroa lomapalkkavelan muutoksen takia. Elinvoima- ja osaamislautakunnan osalta henkilöstökulut toteutuivat 6,1 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Ammatillisessa koulutuksessa henkilöstökulut toteutuivat 1,5 milj. euroa alle muutetun

HENKILÖTYÖVUOSIEN MÄÄRÄ VUONNA 2023, HTV

HENKILÖSTÖKULUT VUONNA 2023, MILJ. EUROA

talousarvion projektitoiminnan toteutumattomien henkilöstökulujen vuoksi. Työllisyys- ja kasvupalveluissa henkilöstökulut alittivat muutetun talousarvion 4,0 milj. euroa. Alitusta selittävää viivästyneet rekrytoinnit. Asunto- ja kiinteis-
talousarvion osalta henkilöstökulut

toteutuivat 0,5 milj. euroa muutettua talousarviota pienempänä rekrytoinnin viivästymisen takia. Yhdyskuntalautakunnan henkilöstökulut toteutuivat 1,4 milj. euroa ja joukkoliikennelautakunnan 0,1 milj. euroa muutettua talousarviota pienimpänä täyttämättömien vakanssien ja

viivästyneiden rekrytoinnin vuoksi. Konsernihallinnon henkilöstökulut alittivat muutetun talousarvion 1,3 milj. euroa. Alitusta selittävät viivästyneet rekrytoinnit ja täyttämättömät vakanssit.

Poikkeamia on tarkemmin analysoitu lautakuntien ja taseyksiköiden osioissa.

Henkilöstökulut (milj. euroa)	TP 2022	TA 2023	Muutettu TA 2023	TP 2023
Palkat ja palkkiot	-547,2	-346,5	-360,6	-357,6
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-118,5	-71,3	-74,0	-74,0
Muut henkilösivukulut	-20,4	-13,3	-14,7	-14,3
Yhteensä	-686,1	-431,1	-449,4	-445,9

Henkilöstökulut ja palkalliset henkilötyövuodet (1 000 euroa ja htv)	TP 2023	Muutettu TA 2023	TP 2023	Muutettu TA 2023
	1 000 EUR	1 000 EUR	HTV	HTV
Konsernihallinto	-24 588	-25 852	300	313
Sivistyspalvelujen palvelualue	-261 335	-256 276	5 347	5 209
Varhaiskasvatus ja esiopetus	-92 116	-88 896	2 102	1 998
Perusopetus	-122 589	-120 908	2 195	2 168
Kulttuuri	-27 650	-27 922	669	663
Liikunta ja nuoriso	-15 200	-15 036	316	316
Muut yhteensä	-3 779	-3 514	65	64
Elinvoiman ja kilpailukyvyyn palvelualue	-114 645	-121 224	1 846	1 953
Ammatillinen koulutus	-66 875	-68 345	1 077	1 081
Lukiokoulutus	-22 880	-23 562	302	298
Työllisyys- ja kasvupalvelut	-18 157	-22 150	373	472
Muut yhteensä	-6 733	-7 167	94	102
Kaupunkiympäristön palvelualue	-21 929	-23 455	337	361
Liikelaitokset yhteensä	-23 437	-22 557	437	443
Tampereen Kaupunkiliikenne	-13 610	-13 187	275	279
Tampereen Vesi	-9 827	-9 370	163	164
Yhteensä	-445 934	-449 364	8 268	8 272

Työvoimakustannukset

Työvoimakustannukset saadaan laske-
malla yhteen kaupungin oman henkilös-
tön henkilöstökulut sekä vuokratyövoi-
man käytöstä aiheutuneet kustannukset.

Vuonna 2023 työvoimakustannukset
olivat 446,8 milj. euroa. Henkilöstökulu-
jen osuus oli 445,9 milj. euroa ja työvoi-
man vuokrausmenojen osuus 0,9 milj.
euroa. Työvoimakustannukset alittivat

muutetun talousarvion 3,0 milj. eurolla.
Henkilöstökulujen osuus alituksesta oli
3,4 milj. euroa. Työvoiman vuokrausme-
nojen osalta muutettu talousarvio ylittyi
0,5 milj. eurolla.

8 • TAMPEREEN KAUPUNGIN HENKILÖSTÖKERTOMUS 2023
LAURA VANZO
9

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Riskienhallinnan järjestämistapa

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen on tärkeä osa kuntakonsernin johtamista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kaupungille ja kaupunkikonsernille asetetut tavoitteet saavutetaan, ja että toiminta on tuloksellista. Tampereen kaupunkikonsernin eri toimintayksiköt pitävät yllä ajantasaista riskiprofiilia toiminnastaan, jotta keskeiset uhat hallitaan ja mahdollisuudet hyödynnetään suunnitelmallisesti.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa toteutetaan kaupunginvaltuuston hyväksymien periaatteiden mukaisesti. Kuntalain mukaisten sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden tarkoituksena on ohjata kaupunginhallitusta sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisessä. Riskienhallinnan ohjauksesta, koordinoinnista ja kehittämisestä vastaa Strategia- ja kehittämissyksikön riskienhallinta- turvallisuus ja varautumistiimi riskienhallinnan johtoryhmän tukemana.

Talouden ja toimintaympäristön vaikutukset kaupunkikonserniin

Valtiovarainministeriö arvioi joulukuun 2023 Taloudellisessa katsauksessa, että Suomen bruttokansantuote (BKT) supistuu 0,5 prosenttia vuonna 2023 ja kasvaa 0,7 prosentissa vuonna 2024. Kulutuksen ja investointien kasvu voimistuu vuonna 2025 jolloin talouden arvioidaan kasvavan 2,0 prosenttia.

Pääministeri Orpon hallitus on sitoutunut vahvistamaan vaalikauden aikana julkista taloutta pysyvästi 6 mrd. eurolla vuoden 2027 tasolla. Julkisen talouden menoja on tarkoitus sopeuttaa nettomääräisesti noin 4 mrd. euroa ja lisäksi rakennepoliittisilla toimilla tavoitellaan julkisen talouden vahvistumista noin 2 mrd. eurolla vuoden 2027 tasolla.

Valtiovarainministeriö arvioi kuntatalouden olevan lähellä tasapainoa vuosina 2023 ja 2024. Alijäämät syvenevät vuosina 2025–2028 n. 0,3–0,4 prosenttiin suhteessa BKT:hen mm. nopeasti kasvavien kustannusten sekä sote-uudistukseen liittyvien valtionosuuksien täsmäytysten ja jaksotusten seurauksena. Alijäämät kasvattavat kuntahallinnon velkaa, mutta velan kasvu suhteessa BKT:hen pysyy hyvin maltillisena. Valtiovarainministeriön arvio kuntatalouden lähivuosien kehityksestä poikkeaa olennaisesti kuntien omista arvioista.

Tampereen kaupunkikonsernin vuoden 2023 tilinpäätös oli neljännen kerran peräkkäin ylijäämäinen. Taloustilanne on kuitenkin heikkenemässä hyvin nopeasti ja talouden arvioidaan ilman sopeustoimenpiteitä edelleen heikentyvän vuosina 2025–2027. Huomattava riski on siinä, että valtion arvio kuntatalouden kehityksestä on liian optimistinen. On pelättävissä, että tällöin valtio ohjaa hyvinvointialueille lisää rahoitusta leikkaamalla kuntien valtionosuusrahoitusta, mutta kuntien tehtäviä ja velvoitteita ei kuitenkaan vähennetä.

Kaupungin riskienhallinnan kehittäminen vuonna 2023

Vuonna 2023 keskityttiin erityisesti kaupunkikonsernin strategisen riskienhallinnan kehittämiseen, strategisten riskien tunnistamiseen, analysoimiseen ja hallintaan yhdessä kaupungin ylimmän johdon kanssa. Kaupunkitasoisia tavoitteita uhkaavia pitkän aikavälin strategisia riskejä tunnistettiin analyysissä yhteensä 12 riskikokonaisuutta.

Tilikaudella kehitettiin myös väärinkäyttöksiin liittyvää riskienhallintaa yhdessä sisäisen tarkastuksen kanssa. Järjestimme hankintojen väärinkäytösriskien liittyvän koulutuksen ja kehittämistyöpajan kaupungin hankintojen parissa työskenteleville asiantuntijoille ja esihenkilöille. Samalla tunnistettiin hankintaprosessiin liittyviä riskejä ja kontrol-

leja sekä kehitettiin hankintaprosessin riskienhallintaa.

Riskienhallintaan liittyvänä kokonaisuutena laadittiin vuonna 2023 myös vakuuttamisen toimintaohje, joka kokoaa yhteen kaupungin eri vakuutusten keskeiset vakuutusehdot, ohjaa kaupungin vakuuttamista, vahingoista ilmoittamista ja vakuutuskorvausten hakemista toimintayksiköissä. Vakuuttamisen toimintaohje täydentää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteisiin kirjattuja vakuuttamisen periaatteita.

Kaupungin merkittävimmät riskialueet

Kaupunkitasoisia strategisia riskejä tunnistettiin 2023 vuoden analyysissä yhteensä 12 ja ne koskivat laaja-alaisia riskikokonaisuuksia, jotka vaikuttavat kaupungin strategisten tavoitteiden toteutumiseen pitkällä aikavälillä.

Toimintaympäristöön ja yhdyspintoihin liittyvänä riskinä tunnistettiin yhteistyön ja yhdyspintojen sujuvuus hyvinvointialueen kanssa. Toisena laajasti vaikuttavana riskinä on nostettu lasten ja nuorten pahoinvoinnin lisääntyminen, josta aiheutuu monenlaisia negatiivisia vaikutuksia ja myös palvelutarpeiden kasvua. Riskin taustalla on havaittu perheiden hyvinvointierojen kasvua ja syrjäytymiskehityksen voimistumista, johon kaupunki voi omilla hallintatoimillaan vaikuttaa. Myös alueellinen negatiivinen eriytymiskehitys liittyy edelliseen riskikokonaisuuteen ja nostettiin analyysissä riskinä esiin. Merkittävänä riskinä nähtiin myös kuntatalouden olennainen heikkeneminen. Tässä taustalla on mm. hyvinvointialueudistuksen seuraukset kuntataloudelle, jolloin kunnat ottivat vastatakseen uudistuksen vuoksi kasvaneita menoja.

Isona strategisena riskinä ja toisaalta myös mahdollisuutena nousi esiin TE-palvelu-uudistuksen onnistuminen tavoitteita vastaavasti. Uudistuksen onnistumiseen ja toiminnan haltuunottoon

vaikutetaan ja riskejä hallitaan projektin tehokkaalla johtamisella ja aktiivisella ohjausryhmätyöskentelyllä konsernihallinnon johtoryhmässä.

Osaavan työvoiman saatavuus on iso riski sekä kaupunkiorganisaation että alueen yritysten näkökulmasta. Kaupunkiorganisaatiossa on pulaa osaavasta työvoimasta usealla palvelualueella ja eri palvelutoiminnoissa. Tällä hetkellä riski korostuu erityisesti sivistyspalvelujen palvelualueella varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa.

Ilmastonmuutos vaikuttaa pitkällä aikavälillä niin kaupungin asukkaiden hyvinvointiin ja terveyteen kuin muun muassa rakennettuun omaisuuteen. Se uhkaa myös luonnon monimuotoisuutta ja kiihdyttää sen heikkenemistä ja vaikuttaa ilmastonmuutoksen sopeutumismahdollisuuksiin. Riskin seurauksena aiheutuu esimerkiksi sään ääri-ilmiöiden aiheuttamia vahinkoja.

Strategisiin riskeihin sisältyi myös kaupungin maineenhallinta. Maineriski voi toteutuessaan vaikuttaa kaupungin vetovoimaisuuteen tai heikentää kuntalaisten luottamusta viranomaistoimintaan.

Kaupunki haluaa olla edelläkävijä digitalisaatiossa ja älykaupunkikehityksessä, joihin liittyy useita pitkän aikavälin tavoitteita. Toisaalta tähän kokonaisuuteen liittyy myös strategista riskiä. Johdon analyysissa tunnistettiin strategisina riskeinä digitalisaation optimaalinen hyödyntäminen ja kyberturvallisuus. Kyberriskien toteutumisen seurauksena organisaation suoritus- ja palvelukyky saattaa heikentyä ja palveluiden järjestäminen estyä joko hetkellisesti tai pidemmäksi ajaksi.

Hybridivaikuttamisen keinona käytettävän laajamittaisen maahantulon riski on kasvanut ja sen hallinta ja varautuminen edellyttävät kaupungilta suunnitelmallisia toimenpiteitä. Kaupungin palvelujärjestelmän tulee tarvittaessa pystyä vastaamaan nopeisiinkin muutoksiin, jonka vuoksi riskienhallinnan merkitys korostuu aina toimintaympäristön nopeissa muutoksissa.

Kaupungin eri palvelualueiden palveluryhmät ja konsernihallinnon yksiköt sekä Kaupunkiliikenne liikelaite-

raportoivat riskinsä ja riskien hallintatoimenpiteet ajantasaisesti Granite-riskienhallintajärjestelmään kaupungin riskienhallintaprosessin mukaisesti. Tällä hetkellä Granite-järjestelmään on raportoitu yli 500 riskiä koskien kaikkia kaupungin yksiköitä. Riskit on priorisoitu riskin todennäköisyyden ja vaikutuksen perusteella merkittävyyssjärjestykseen. Tilinpäätöksessä on esitelty kaupungin tavoitteiden näkökulmasta kaikkein merkittävimmät riskit.

Tietoturvariskit

Julkishallintoon kohdistui lisääntyneitä kyberriskejä edelleen jatkuneesta Venäjän hyökkäyssodasta johtuen. Tampereen kaupunki kuitenkin pystyi välttämään tästä johtuneet merkittävät kyberriskit.

Kaupungin tietoliikenneyhteydet toimivat vuoden 2023 aikana luotettavasti, lukuun ottamatta muutamia laiterikoista tai operaattorin palvelun häiriöistä johtuneita lyhyitä katkoksia. Palvelunestohyökkäyksiä Tampereen kaupungin ja seudun tietoliikenneverkkoa kohtaan tuli vuonna 2023 vähemmän kuin vuonna 2022 ja operaattorilta ostettu suojaus onnistui torjumaan ne hyvin.

Kaupungin tietojärjestelmissä oli vuoden 2023 aikana jonkin verran toimintaa estäviä häiriötilanteita, mutta yleisesti ICT-ympäristö toimi luotettavasti.

Ulkoa tulevien huijaus- ja tietojenkausteluyritysten määrä pysyi korkeana sekä meillä että valtakunnallisesti. Operaattorit saivat vuoden aikana ulkomailta tulleet huijauspuhelut käytännössä loppumaan, mutta sähköpostilla ja muita kanavia pitkin tulevat huijaukset jatkuivat läpi vuoden. Sähköpostilla tullesiin kalasteluihin lankesi muutama kaupungin ja konsernin työntekijä vuoden aikana.

Riskejä pienennettiin mm. sillä, että Tietohallinto järjesti lisää koko henkilöstölle tarkoitettuja digiturvallisuuteen liittyviä asiantuntijaluentoja, jotka saivat hyvää palautetta. Lisäksi kaupungin käyttämässä M365 pilvipalvelussa sekä tietokoneiden suojauksessa otettiin käyttöön paremmat tietoturvaominaisuudet ns. E5 security lisenssien myötä.

Tietohallinto kartoitti lisää omia riskejään ja myös tekoälyyn liittyviä riskejä mietittiin vuoden aikana.

Tietoturvatapahtumien käsittelyyn ja asiantuntijatyöhön perustuva palvelu tunnisti ja käsitteli vuoden 2023 aikana ympäristöstämme 1193 eri tietoturvatapahtumaa. Näistä 424 ohjattiin perustietotekniikan toimittajan koordinoitavaksi tarkemmin. Kaikki tapahtumat saatiin käsiteltyä niin, että niistä ei aiheutunut isompia ongelmia.

Sisäinen tarkastus teetti loppuvuoden laajan kaupungin tietoturvallisuuden tilan arvioinnin. Arvioinnin lopputuloksena oli useita positiivisia havaintoja, mutta myös kehitysehdotuksia asioiden parantamiseksi.

Turvallisuusriskit ja vahingot

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan, Venäjän hybridivaikuttaminen Suomea kohtaan ja muut globaalit kriisit ovat vaikuttaneet heikentävästi turvallisuuden tunteeseen ja turvallisuuden kokemukseen. Samoin kokemus yhteiskunnan oikeudenmukaisuuteen on heikommalla tasolla kuin viime vuosina yleensä. Myös huoli toimeentulosta ja taloudellisesta turvallisuudesta on kasvanut ja kuntalaisten kriisinkestävyys on ollut kovalla koetuksella.

Osana Tampereen kaupungin kokonaisvarautumista on kehitetty kaupungin omistamien ja hallinnoimien väestönsuojien valmiuksia. Lisäsimme vuoden 2023 aikana edelleen laaja-pohjaista turvallisuusyhteistyötä viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen kanssa. Kaupungin riskienhallinnan-, turvallisuuden- ja varautumisen tiimillä oli energianyrykin ja jääkiekon MM2023 turvallisuustoimijoiden koolle kutsujan rooli. MM- kilpailut osallistuivat kokonaisuudessaan hyvin ja suunnitelmallisella turvallisuustyöllä oli iso rooli onnistuneiden kisojen varmistajana.

Palvelualueiden, konserniyksiköiden ja liikelaitosten tehtävänä on varmistaa, että omiin toimintoihin kohdistuvia turvallisuusriskejä ja -uhkia arvioidaan ja seurataan säännöllisesti, toimintasuunnitelmat ja -ohjeet ovat ajantasaiset ja ne on perehdytetty henkilöstölle sekä

tehtävistä suoriutumiseksi on käytössä riittävät resurssit. Kaupunkikonsernin tukemista turvallisuuden ja varautumisen eteen tehtävässä työssä vietiin organisaatiossa eteenpäin turvallisuusjohtamisen mallin mukaisesti organisaatioturvallisuuden ja varautumisen koordinaatioryhmissä. Ryhmät edistävät laajaa yhteistyötä turvallisuuden ja varautumisen edistämiseksi kaupunkikonsernin sisällä. Ryhmissä on mukana myös Pirkanmaan hyvinvointialueen edustus. Kehittämisen lisäksi ryhmien avulla tuodaan riskienhallintaa, turvallisuutta ja varautumista aidosti päätöksenteon tueksi.

Haastavat ja osin myös aggressiiviset asiakaskohtaukset ovat kasvava ongelma opetustoimissa sekä myös monissa muissa toiminnoissa. Erityistä huolta on herättänyt erityisesti alle 15-vuotiaiden väkivaltarikoksien kasvu. Riskinä on myös tunnistettu kaupungin henkilöstöön kohdistuva vihapuhe erityisesti sosiaalisen median kanavissa. Sisäistä turvallisuutta kehittämällä nostetaan henkilöstön turvallisuuden näkökulma vahvemmin esille turvallisuussuunnittelun prosesseissa ja yhdenmukaistetaan henkilöstöturvallisuuden parantamista. Paikallista turvallisuustyötä ohjattiin turvallisuussuunnitelman toimenpiteiden kautta. Turvallisuussuunnitelmaan otettiin uutena painopistealueena nuoret rikoksenteijät ja jengiytyminen.

Tampereen kaupungin henkilöstölle tarkoitetut turvallisuusoppaat (turvaopas, matkustuksen turvallisuusopas ja uhka- ja väkivaltatilanteiden ennakointi ja hallinta) on päivitetty. Turvallisuusoppaat ovat osa Tampereen kaupungin turvallisuusjohtamista. Oppaat tarjoavat erinomaisen välineen työntekijän perehdyttämiseen turvallisuusasioihin liittyen.

Kaikkien riskien toteutumista ei voida estää ennalta. Niihin on varauduttu kaupungin vahinkorahaston sekä vakuutusten avulla.

Toiminnan rahoitus, sijoitustoiminta ja omaisuuden hallinta

Kaupungin talous toteutui alkuperäistä talousarviota selvästi parempana mikä

aiheutui erityisesti verotulojen erittäin suotuisasta kehityksestä. Tilinpäätöksessä vuosikate kattoi poistoista yli 140 prosenttia. Nettoinvestoinnit olivat 228 milj. euroa ja investointien tulorahoitusprosentti 83. Kaupungin kokonaislainamäärä väheni 72 milj. eurolla. Kaupungin tulorahoitus ja kassatilanne pysyivät koko vuoden vakaana. Seuraavien vuosien keskeinen tavoite on sovittaa yhteen kaupungin kiristytvä tulorahoitus, kasvava palvelutarve ja korkeat investoinnit, jotta kaupungin velkaantumismuutosta saadaan hidastetuksi.

Euroopan koko julkinen sektori velkaantui voimakkaasti koronapandemian aikana. Kun rahapolitiikkaa on alettu normalisoida ja korot ovat nousseet nopeasti, tulevat korkomenot rasittamaan julkista taloutta aivan eri mittakaavalla kuin mihin ehdittiin tottua. Luottolaitokset joutuvat pohtimaan velallisiin liittyviä riskejä vakavasti ja luokituksiin tulee eroja todennäköisesti. Kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla julkisen sektorin riskitön asema velallisena on poistunut ja sijoittajat tulevat jatkossa tekemään entistä suurempaa eroa hyvien ja huonojen velallisten kesken. Suomessa kuntakentän rahoitusta on ollut hyvin saatavilla useasta eri lähteestä ja rahoituksen ehdot ovat olleet koko ajan hyvät. Suomen valtion erinomainen maine ja korkea luottolaitus ovat auttaneet myös kuntia lainamarkkinoilla.

Korkorisikin hallitsemiseksi on tehty pitkäjänteisesti erilaisia koronvaihtosopimuksia, joista merkittävin osa muuttaa lainojen vaihtuvia korkoja kiinteiksi koroiksi. Johdannaissopimuksia on laadittu vain suojaustarkoituksessa. Mikään sopimuksista ei toteutuessaan kasvata kaupungin korkovirtariskiä eli lisää korkokuluja tilanteessa, jossa markkinakorot nousevat. Lainasalkun suojausaste oli vuoden lopussa noin 60 prosenttia eli 40 prosenttia kaupungin lainoista on vuoden horisontilla alttiina markkinakorkojen vaihtelulle. Korkorisien hallinnalla pyritään pienentämään kaupungin korkomenojen vaihtelua ja parantamaan niiden ennustettavuutta. Riskienhallintatyö oli tältä osin onnistu-

nutta ja kaupunki säästy korkeimmilta koroilta vuonna 2023.

Kaupungin omaisuuden asianmukaisella hoidolla ja käytöllä sekä tarkoituksenmukaisella uushankinnalla voidaan pienentää rahoitusallijämiin liittyvää riskiä. Omaisuuden aktiivisella kehittämisellä sekä kunnan perustoimintojen kannalta tarpeettoman omaisuuden myymisellä voidaan pienentää tulevia rahoitustarpeita ja huolehtia pääomien tehokkaasta käytöstä.

Kaupungin antolainasaamisiin liittyvä luottoriskejä, mutta merkittävimmät saamiset ovat omilta tytäryhtiöiltä. Nämä harjoittavat liiketoimintaa ja ovat alttiina normaaleille markkinatalouden riskeille. Saamisiin liittyviä merkittäviä luottotappioriskejä ei ole tiedossa. Lisäksi kaupunki on taannut huomattavilla summilla lähinnä konserniyhteisöjen lainoja. Näihinkään liittyviä merkittäviä luottotappioriskejä ei ole tunnistettu.

Sijoitustoiminnassa noudatetaan valtuuston hyväksymiä periaatteita ja konsernihoitajan hyväksymää sijoitussuunnitelmaa. Näiden mukaisesti kaupunki ottaa toiminnassaan harkittuja riskejä, joista voi aiheutua tilapäisiä arvon muutoksia tai jopa pysyviä tappioita. Yksittäisen sijoitusriskin toteutumisella ei kuitenkaan olisi mainittavaa vaikutusta kaupungin talouteen.

Kokonaisarvio

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutus sujui niin globaaleista kuin paikallisistakin haasteista huolimatta hyvin vuonna 2023. Toimintaympäristön näkökulmasta Venäjän hybridivaikuttamisen vaikutukset kaupunkiin ja kaupungin toimintaan olivat merkittävät. Vaikka talousarviossa asetettuja tavoitteita ei kaikilta osin saavutettukaan ja yksittäisiä riskejä konkretisoitui, onnistuttiin tehdyillä toimenpiteillä varmistamaan, ettei kaupunkikonsernin toiminnassa toteutunut merkittäviä riskejä.

Ympäristö- ja ilmastotekijät

Kaupungin talouden ja toiminnan kannalta olennaiset ympäristö- ja ilmastotekijät liittyvät eri yksiköiden, liikelaitosten ja tytäryhteisöjen toimiin hyvän ja terveellisen ympäristön turvaamisen suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa sekä kaupungin ympäristö- ja ilmastositoumusten ja -sopimusten toteuttamisessa.

Kaupunkistrategian mukaisia Kestävä Tampere 2030 -ympäristöpolitiikan linjauksia hiilineutraalista ja kestävästi kasvavasta kaupungista edistettiin toimintavuonna monin eri tavoin. Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekartan toinen päivitys aloitettiin ja luonnon monimuotoisuusohjelman toteutukseen perustettiin monialainen työryhmä, ja niiden toimenpiteiden etenemistä seurataan Tampereen ilmasto- ja ympäristövahdissa. Kansainvälistä ja kansallista ilmastomuutoksen hillinnän ja sopeutumisen yhteistyötä tehtiin muun muassa EU:n 100 ilmastoneutraalia ja älykästä kaupunkia sekä Ilmastomuutokseen sopeutuminen -missioiden puitteissa.

Kestävä Tampere 2030 – linjaukset

Kestävän liikkumisen ja kaupunkirakenteen osalta raitiotien osan 2 osuus Pyynikintori-Santalahti valmistui ja otettiin käyttöön. Rakentaminen jatkuu osuudella Santalahti-Lentävänniemi. Ja-

lankulku- ja pyörateiden parantamista jatkettiin, kaupunkipyöräverkostoa laajennettiin ja pyöräpysäköinnistä tehtiin yleissuunnitelma. Koululaisia, perheitä ja koulujen henkilökuntaa kannustettiin kestäviin kulkutapoihin. Liikkumisen ohjausta parannettiin ja asukasvuorovai- kutusta lisättiin kestäväan liikkumiseen kannustamiseksi.

Kestävän asumisen ja rakentamisen osalta merkittävien uudis- ja perusrannushankkeiden suunnittelun yhteydessä laskettiin rakennushankkeiden hiilijalanjälki, elinkaarikustannukset ja kustannusarvio pyrkien ohjaamaan suunnittelua kustannustehokkaan hiilineutraaliuden edistämiseksi. Kaikissa yli miljoonan euron rakennushankkeissa varauduttiin aurinkoenergiajärjestelmiin. Puurakenteisia palvelurakennuksia suunniteltiin ja rakennettiin, millä pienennetään rakennusmateriaalien hiilijalanjälkeä ja lisätään rakenteiden hiilinielua.

Energian kestäväan tuotannon ja kulutuksen osalta Suomen ensimmäisen lämmöntalteenottolaitoksen rakentaminen jatkui. Polttoon perustumattoman kaukolämmön toteutus edistyi Tampereen ensimmäisen sähkökattilan käyttöönotolla. Rakennuskantaan toteutettiin lukuisia rakennusautomaatiosaneerauksia, joiden avulla pienennettiin hiilijalanjälkeä sekä mahdollistettiin ku-

lutusjoustojen hyödyntäminen. Lisäksi käytönaikaista hiilijalanjälkeä pienennettiin asentamalla lämpöpumppujärjestelmiä ja aurinkovoimaloita.

Kestävän kulutuksen ja materiaalitalouden osalta aiemmin pilotoituid, kierto- talouden mukaiset hankintamenettelyt tulivat osaksi infra- ja katurakentamisen perusprosessia. Kestäväan kulutukseen ja ruokajärjestelmään kannustavia toimenpiteitä toteutettiin yhteistyössä monien kaupungin yksiköiden kanssa. Kasvisruoka tuotiin vapaasti valittavaksi vaihtoehdoksi Voimian toimipisteissä varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.

Kestäväa kaupunkiluontoa osaltaan edistävän luonnon monimuotoisuusohjelman toteutus eteni. Asema-, yleiskaavoitus- ja yleisten alueiden kunnossapitomääräyksiä päivitettiin luonnon monimuotoisuus huomioiden. Asukkaiden osallistumista luontotyöhön edistettiin avustuksilla ja vieraslajital- koilla. Tampere selvitti ensimmäisenä kaupunkiorganisaationa toimintansa luontojalanjäljen. Ilmastomuutokseen sopeutumisen työtä syvennettiin ja sopeutuminen huomioitiin vaiheleiskaa- valuonnoksessa. Tampereen Vesi jatkoi Mikkolanlammen kunnostamista sitomalla fosforia lammen pohjasedimenttiin. Raholan jätevedenpuhdistamon ohitusvesien käsittely aloitettiin.

Kestävä Tampere 2030 -linjausten seuraintaindikaattoreita	2019	2020	2021	2022	2023
Aluekeskuksiin ja joukkoliikenneväyhykkeille vahvistuneiden asemakaavojen asuinkerrosalan osuus, %	21	70	94	42	98
Täyssähköautojen ensirekisteröintien määrä Tampereella, kpl	85	179	436	583	1 188
Puurakentamisen osuus uudisrakentamisessa asuinkerrostalojen kantavassa rakenteessa, %	9	15	11	2	4
Energialuokka A:n osuus uusista asuinrakennuksista, %	19	23	18	29	40
Uusiutuvan energian osuus Tampereen Energian tuotannossa, %	45	51	46	52	67
Tampereen alueella sähköverkossa olevat aurinkosähköjärjestelmät, kpl	380	555	710	1 279	1 622
Ympäristökriteerejä sisältävien hankintojen osuus kaikista kaupungin hankinnoista, %	39	23	29	30	22
Asumisessa syntyvän sekajätteen määrä, kg/asukas	165	167	167	166	159
Kaupungin metsien vuosittainen kasvu, 1000 m ³	47	47	46	46	46
Kaupungin metsien vuosittainen hakkuupoistuma, 1000 m ³	20	16	12	5	13

Ympäristöerät

Kaupungin yksiköiden ja liikelaitosten ehdolliset ympäristövastuut olivat yhteensä 63,2 milj. euroa, joka muodostuu puhdistusvastuista 56,2 milj. euroa ja tarkkailuvastuista 7,0 milj. euroa. Tilinpäätöksen liitetiedoissa on ilmoitettu ehdollisina ympäristövelkoina viidentoista mahdollisesti kaupungin puhdistettavaksi tulevan kohteen puhdistusvastuut sekä viiden entisen kaatopaikan tarkkailuvastuu. Uusina lisäyksinä tulivat Epilän ja Voimakadun pilaantuneiden maiden puhdistusvastuut. Pakollisiin varauksiin on kirjattu edellisvuoden tapaan 84 000 euroa kaupungin sora-alueisiin liittyviä maisemointivaruksia.

Kaupunkiorganisaation ympäristön- ja ilmastonsuojeluun liittyvät ympäristötuotot olivat yhteensä 51,7 milj. euroa (13,4 % kaupungin toimintatuotoista). Välittömät ympäristökulut olivat yhteensä 68,0 milj. euroa (7,0 % kaupungin toimintakuluista) ja välittömät ympäristöinvestoinnit 29,1 milj. euroa (12,5 % kaupungin investoinneista).

Kaupungin ympäristötuotot kasvoivat edellisvuoteen verrattuna. Ne koostui-

vat pääosin Tampereen Veden jätevesilaskutuksesta (84 %) sekä kaupungin keräämistä hulevesimaksuista (12 %).

Ympäristökulut nousivat huomattavasti edellisvuodesta (74 %). Nousu selittyy pääosin joukkoliikenteen kulujen kattavammalla huomioimisella. Merkittävimmät ympäristökulut liittyivät joukkoliikennettä palvelevien tukitoimintojen ja sähköisen joukkoliikenteen liikennöinnin kuluihin (31 %) sekä Tampereen Veden viemäriverkostoon, jäteveden käsittelyyn ja viemäriverkoston investointien poistoihin (26 %). Lisäksi merkittäviä kuluja koitui muun muassa kävely- ja pyöriteiden kunnossapidosta, kaupunkipyöristä, erilaisista ympäristöön ja ilmastoon sekä kestävästä liikkumisen edistämiseen liittyvistä suunnittelu-, kehitys- ja selvityskuluista, lain vaatimista ympäristönsuojelun ja jätehuollon viranomaistehtävistä, jätemaksuista sekä jäte-, sähkö- ja polttoaineveroista.

Toimintavuoden 2023 merkittävimmät ympäristöinvestoinnit liittyivät Tampereen Veden viemäriverkostoon ja laitoksiin (36 %), kävely- ja pyöriteiden rakentamiseen (14 %) sekä kaupungin

hulevesi-investointeihin (12 %). Lisäksi merkittäviä investointeja tehtiin muun muassa LED-valaistusvaihtoihin, pilaantuneiden maa-alueiden puhdistuksiin, rakennusautomaatiosaneerauksiin, vesi- ja ilmalämpöpumppeihin sekä öljylämmityksestä luopumiseen. Ympäristöinvestoinnit nousivat edellisvuodesta noin 33 %.

Ympäristöerien tarkempi erittely on esitetty tuloslaskelmaa ja tasetta koskevissa liitetiedoissa. Ympäristöeristä kerättiin tietoa kaupunkiorganisaation lisäksi myös merkittävimmiltä konserniyhteisöiltä. Nämä konsernitason tiedot esitetään kaupunkiympäristön palvelualueen ilmasto- ja ympäristöpolitiikan yksikön verkkosivuilla, jossa raportoidaan myös kaupunkiorganisaation ympäristöerät tilinpäätöstä yksityiskohtaisemmin. On huomioitava, että ympäristöerien toteumatiedot eivät ole eri vuosien välillä täysin vertailukelpoisia.

Ympäristöerien avainluvut	2023	2022	2021
Ympäristötuotot yhteensä, milj. euroa	51,7	49,3	49,4
Ympäristötuottojen osuus toimintatuotoista, %	13,4	9,5	8,8
Ympäristötuotot asukasta kohden, euroa/asukas	203	198	202
Ympäristökulut yhteensä, milj. euroa	68,0	39,0	39,1
Ympäristökulujen osuus toimintakuluista, %	7,0	2,0	2,1
Ympäristökulut asukasta kohden, euroa/asukas	267	157	160
Ympäristöinvestoinnit yhteensä, milj. euroa	29,1	21,9	21,6
Ympäristöinvestointien osuus kokonaisinvestoinneista, %	12,5	9,2	9,3
Ympäristöinvestoinnit asukasta kohden, euroa/asukas	105	88	88
Pakolliset varaukset yhteensä, milj. euroa	0,1	0,1	0,1
Ehdolliset ympäristövastuut, milj. euroa	63,2	62,5	55,4
Ympäristövastuut yhteensä, milj. euroa	63,3	62,6	55,5

Ilmastobudjetti

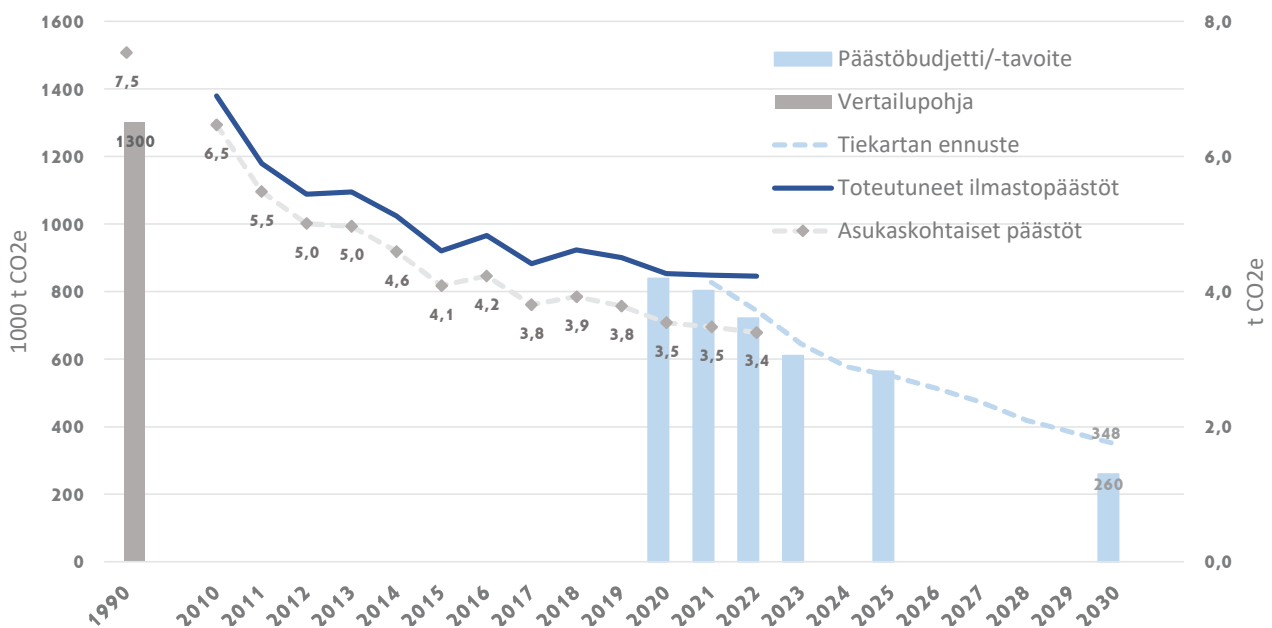
Ilmastopäästöbudjetin toteuma

Tampereen alueellisille ilmastopäästöille on asetettu maksimimäärä päästöbudjetissa. Vuoden 2023 osalta on olemassa vasta alustava ennakkotieto, joten pääosin vertailut kohdistuvat vahvistettuihin

vuoden 2022 päästöihin. Vuoden 2022 kokonaispäästöt ylittivät päästöbudjetin 17 %. Suurin poikkeama on kaukolämmössä, toiseksi suurin teollisuuden ja työkoneiden päästöissä sekä kolmas iso poikkeama on liikenteen päästöissä.

Vuoden 2022 ilmastopäästöt olivat hyvin samalla tasolla kuin vuosina 2020

ja 2021. Tampereen alueelliset päästöt olivat 845 000 t CO₂e, mikä on 35 % vähemmän kuin vuonna 1990. Vuodelle 2022 asetettu päästöbudjetti oli 721 000 t CO₂e, joten toteutuneet päästöt ylittävät sen 124 100 t CO₂e:lla.

Tampereen vahvistetut alueelliset ilmastopäästöt vuoteen 2022 saakka, ilmastobudjetin mukaiset päästöt 2020–2023, tavoitteet vuosille 2025 ja 2030 sekä asukaskohtaisten päästöjen kehitys.

Rakennusten lämmityksessä päästöihin vaikuttavat käytetyt energialähteet ja sääolosuhteet. Sähkö- ja erillislämmitys ovat oikealla kehitysuralla tavoitteeseen nähden. Erillislämmityksen päästöt pienenevät merkittävästi laskentamenetelmän tarkennusten myötä. Kaukolämpö jäi vuonna 2022 kauas budjetista energiakriisin aiheuttaman poikkeuksellisen suuren polttoöljyn käytön vuoksi. Vuoden 2023 ennakkotieto on kaukolämmön osalta hyvin tarkka ja sen mukaan päästöt laskivat yli kolmanneksella ennätysalhaalle. Vaikka kaukolämpö jää silloinkin vielä budjetista, on toteutuneiden ja suunnitteilla olevien investointien valossa hyvin mahdollista, että vuoteen 2030 mennessä päästään lähes hiilineutraaliin kaukolämmön tuotantoon.

Liikenteen ilmastopäästöt jatkoivat laskua vuonna 2022, mutta ovat silti

13 % budjettia suuremmat. Liikenteen päästöt vähenevät hiljalleen liikenteen käyttövoimien ja eri ajoneuvojen suoritemäärien muuttuessa. Muutosta pitäisi kiihdyttää, sillä nykytrendi ei riitä vuoden 2030 tavoitteen saavuttamiseen.

Muun sähkönkulutuksen sekä teollisuuden sähkönkulutuksen päästöt laskivat vuonna 2022 ennätysalhaisiksi ja pysyivät hyvin budjetissa. Vuodelle 2023 ennakoidaan merkittävää päästöjen vähenemistä sähkön tuotannon päästöjen laskiessa koko Suomessa. Tampereella asukaskohtainen sähkönkulutus on laskenut keskimäärin 0,7 % vuodessa. Teollisuuden sähkönkulutuksen tarvitsee tehostua vain vähän, jotta päästään päästöbudjetin mukaiseen tavoitteeseen.

Teollisuuden ja työkoneiden päästöt nousivat vuoden 2022 osalta aiemmin

arvioitua korkeammalle, kun öljylämmitykseen kuluneen öljyn arviota korjattiin laskennoissa. Öljyn käyttöarvio teollisuudessa vaihtelee vuosittain huomattavasti, mikä johtunee öljyn varastoinnista hinnan ollessa alhaisempi. Vuosittaisessa laskennassa on siis jonkin verran epätarkkuutta ja budjettia on syytä tarkistaa laskennan muututtua.

Jätteiden ja jätevesien ilmastopäästöt näyttävät vähenevän arvioitua nopeammin tarkentuneen laskentamenetelmän myötä. Suurin osa päästöistä on peräisin olemassa olevilta kaatopaikoilta, joihin ei juuri sijoiteta uutta jätettä. Myös tämän sektorin päästöbudjettia on syytä jatkossa tarkistaa.

	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Ero budjettiin	Budjetti 2022	Ennako 2023	Budjetti 2023	Tavoite 2030
Kaukolämpö	242 700	300 200	285 500	95 500	190 000	186 300	115 000	28 000
Erillislämmitys	29 500	29 700	32 400	-20 600	53 000	32 200	45 000	4 000
Lämmityssähkö	17 200	21 200	19 400	400	19 000	13 000	17 000	7 000
Liikenne	223 800	213 300	208 200	24 200	184 000	213 700	177 000	115 000
Muu sähkönkulutus	88 200	91 800	85 200	-7 800	93 000	49 800	85 000	40 000
Teollisuuden sähkönkul.	17 700	18 200	17 600	-2 400	20 000		18 000	7 000
Teollisuus ja työkoneet	174 300	116 600	146 100	54 100	92 000		86 000	39 000
Maatalous	6 500	6 700	6 700	700	6 000	7 000	6 000	5 000
Jätteet ja jätevedet	53 000	51 300	44 200	-19 800	64 000	44 200	62 000	15 000
Yhteensä	852 900	849 000	845 400	124 400	721 000		611 000	260 000
Päästövähennys verrattuna vuoteen 1990	-34%	-35%	-35%	17%	-45%		-53%	-80%

Vahvistettu Tampereen alueella syntyneiden kasvihuonekaasupäästöjen toteuma sektoreittain vuosilta 2020–2022 sekä ennakkotieto vuodelle 2023, päästöbudjetit 2022 ja 2023 sekä tavoite vuodelle 2030. Päästölaskenta ja sektorijako noudattavat CO2-raportin laskentamenetelmää sillä erotuksella, että sektori ”kuluttajien sähkönkulutus” on otsikoitu ”muu sähkönkulutus” ja ”maalämpö” sisältyy ”lämmityssähköön”. Yksikkö: hiilidioksidiekvivalenttonni (t CO2e).

Ilmastotoimien taloussuunnitelman toteuma

Vuoden 2023 talousarvioon sisältyneessä ilmastotoimien taloussuunnitelmassa esitettiin ne ilmastotoimille suunnatut erät, jotka oli mahdollista eritellä talousarviossa. Toimintakulujen osalta kaupunkiorganisaation (sis. liikelaitokset) ilmastotoimien taloussuunnitelma ylittyi noin 2,5 milj. eurolla, toteuman ollen hieman yli 11 milj. euroa. Ylitystä tapahtui etenkin kävely- ja pyöräteiden kunnossapidossa, liikennesuunnittelun palveluiden ostoissa ja luonnonmukaisissa hulevesiratkaisuissa. Sen sijaan ilmastomuutoksen hillinnän ja sopeutumisen henkilöstö- ja suunnittelukulut sekä kaupunkipyöräjärjestelmän toteuma jäivät suunnitellusta.

Kaupunkiorganisaation toteutuneet ilmastoinvestoinnit olivat noin 7,1 milj. euroa, joka alitti talousarvion noin 4,8

milj. eurolla. Tämä johtuu pääosin hulevesien hallintaan, pyöräpysäköintiin, ulkovalaistuksen LED-vaihtoihin ja uusiutuvaan energiantuotantoon kohdistuvien investointien talousarviota pienemmillä toteumilla. Lisäksi suunnitellut investoinnit liityntäpysäköintiratkaisuihin eivät toteutuneet. Sen sijaan toteumat ylittivät talousarvion rakennusautomaatiojärjestelmien uusimisen sekä öljylämmityksestä luopumisen osalta.

Ilmastotoimien osalta merkittävimpien konserniyhteisöjen toteutuneet ilmastoinvestoinnit olivat noin 39,5 milj. euroa, joka ylittää talousarvion noin 1,5 milj. eurolla. Merkittävimmät investoinnit liittyivät raitiotieinfraan ja -vaunukalustoon, jotka ylittivät talousarvion 4,6 milj. eurolla.

Talousarviota alhaisemmaksi jäi muun muassa Tampereen Energian investointi sähkökattiloihin. Lisäksi osa konserni-

yhteisöjen investoinneista jäi toteutumatta.

On huomioitava, että ilmastotoimien taloussuunnitelman toteumatiedot eivät ole eri vuosien välillä vertailukelpoisia, koska merkittävämät ympäristötoimia tekevät konserniyhteisöt voivat vaihdella vuosittain. Tietoja ei pyydetä kaikilta konserniyhteisöiltä, vaan vain ilmaston kannalta merkittävimmiltä.

Lisäksi huomionarvoista on, että ilmastotoimien taloussuunnitelman toteuman erät sisältyvät myös ympäristöeriin. Ympäristöerissä raportoidaan kuitenkin ilmastotoimien taloussuunnitelmaa kattavammin kaikki ympäristönsuojeluun liittyvät erät, ei vain ilmastonsuojeluun liittyviä. Lisäksi ympäristöerät on raportoitu tarkemmin, sillä niissä raportoidaan myös ne erät, joita ei ole eritelty talousarviossa.

Ilmastotoimien taloussuunnitelman toteuma	TP 2023	TA 2023	Ero
	1000 EUR	1000 EUR	1000 EUR
Kaupunkiorganisaatio - toimintakulut	-11 060	-8 560	2 490
Ilmastomuutoksen hillintä	-2 400	-2 760	-360
Ilmastomuutokseen sopeutuminen	-700	-300	400
Kestävän liikkumisen edistäminen	-7 960	-5 510	2 450
Kaupunkiorganisaatio - investoinnit	-7 120	-11 950	-4 830
Ilmastomuutoksen hillintä	-3 040	-3 700	-660
Ilmastomuutokseen sopeutuminen	-1 120	-2 530	-1 410
Kestävän liikkumisen edistäminen	-2 970	-5 720	-2 760
Tytäryhteisöt - investoinnit	-39 460	-37 960	1 500
Ilmastomuutoksen hillintä	-3 380	-6 030	-2 650
Ilmastomuutokseen sopeutuminen	-90	0	90
Kestävän liikkumisen edistäminen	-35 990	-31 930	4 060

Vuoden 2023 ilmastotoimien taloussuunnitelmaan pyydettiin ilmastoerät niiltä tytäryhteisöiltä, jotka tekevät ilmaston kannalta merkittävimpiä investointeja. Näihin kuuluivat: Business Tampere, Finnpark, Hiedanrannan Kehitys, Pirkan Opiskelijasunnnot, Pirkanmaan Jätehuolto, Pirkanmaan Voimia, Tampereen Infra, Tampereen Messu- ja Urheilukeskus, Tampereen Palvelukiinteistöt, Tampereen Raitiotie, Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo, Tampereen Energia, Tampereen Särkänniemi, Tampereen Tilapalvelut, Tampereen Virastotalo, Tampereen Vuokra-asunnnot, Tampereen Vuokratalosäätiö, Tampere-talo, TREDU-kiinteistöt, Tullinkulman Työterveys ja Visit Tampere. Pirkanmaan Jätehuollon osalta investoinneissa on huomioitu kaupungin omistussuhteen mukainen osuus.

Korruption ja lahjonnan torjunta ja ihmisoikeusasiat

Korruptiolla tarkoitetaan toimivallan tai vaikutusvallan väärinkäyttöä edun tavoittelemiseksi tai haitan aiheuttamiseksi. Laajan määritelmän mukaan korruptio voi olla lainvastaista, moitittavaa tai epäeettistä toimintaa. Lahjonnalla tarkoitetaan lahjuksen tai muun perusteettoman edun saamista tai edes sen mahdollisuuden pyytämistä, tarjoamista, antamista, vaatimista tai hyväksymistä joko suoraan tai välillisesti siten, että se vaikuttaa joko kohdehenkilön tehtävien asianmukaiseen suorittamiseen tai siihen, miltä hänen toimintansa ulkopuolisista vaikuttaa.

Korruption ja lahjonnan torjunta lähtee rikkomusten tunnistamisesta. Vuoden 2023 aikana otettiin käyttöön ilmoittajansuojelulain mukainen Tampereen kaupungin eettinen kanava (Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta). Kaupungin eettisen kanavan tavoitteena on, että rikkomuksista ja väärinkäytöksistä ilmoittaminen on turvallista, eikä ilmoittajaan kohdisteta vastatoimia. Näin kanavan avulla myös tehostetaan rikkomusten ennaltaehkäisyä ja selvittämistä. Kanavasta on tiedotettu kaupungin eri verkostoissa. Vuoden aikana kertyneen kokemuksen mukaan kanavaa on hyödynnetty aktiivisesti, ja sen kautta tulleet ilmoitukset ovat johtaneet sisäisen valvonnan kehittämistoimenpiteisiin.

Kaupungin sitoutuminen korruption sekä lahjonnan torjuntaan on tuotu esil-

le esimerkiksi liittymällä oikeusministeriön ylläpitämään Sano ei korruptiolle -kampanjaan. Lisäksi eettisen toiminnan periaatteet on kirjattu kaupungin hallintoa ohjaaviin dokumentteihin. Oikeusministeriön vuonna 2022 julkaiseman selvityksen mukaan keskeinen korruption torjumisen ongelma kunnissa on usein tietämättömyys korruption eri ilmenemismuodoista. Vuoden 2023 aikana Tampereella on järjestetty kaupungin johdolle suunnattu koulutus korruptio- ja väärinkäytösriskien havaitsemisesta. Koulutusten järjestämiselle seuraavina vuosina on asetettu uusia tavoitteita.

Kaupungin toimintayksiköt arvioivat vuoden lopussa toimintansa sisäisen valvonnan tilaa. Useat yksiköt tunnistiivat kehittämiskohteeksi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osaamisen. Työtä väärinkäytöksiin, korruptioon sekä epäeettiseen toimintaan liittyvän tietoisuuden lisäämiseksi on toteutettu jatkuvasti esimerkiksi kouluttamisella, mutta osaamisen syventäminen ja väärinkäytösten tunnistaminen edellyttävät pitkäjänteistä kehittämistä myös jatkossa.

Edellä mainitun perusteella kaupungin korruptiontorjunnan kypsyystason voidaan arvioida olevan kohtuullisella tasolla. Nollatoleranssi korruptiolle on julkilausuttu, ja toimintaa kehitetään jatkuvasti havaittujen riskien ja valvonnan heikkouksien perusteella. Puuttuminen ongelmiin ja esimerkiksi sisäisen tarkastuksen tekemisiin havaintoihin tukee edelleen linjakasta johtamista sekä eettistä

toimintakulttuuria. Jatkossa on kuitenkin edelleen kehitettävä korruption eri muotojen ennaltaehkäisyä ja havaitsemista aiemmassa vaiheessa. Johtajien ja esihenkilöiden näyttämä esimerkki on yksi tärkeimmistä keinoista vahvistaa oikein toimimista.

Sosiaalisen vastuun kantaminen ja ihmisoikeusasioiden hallinta on yhteiskuntavastuullisen kaupungin jokapäiväistä työtä. Yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä ihmisoikeuksia edistetään Tampereen kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmalla. Lisäksi kaupunki ottaa huomioon ihmisoikeuksien toteutumisen päätöksenteossaan, henkilöstöpolitiikassaan sekä sopimustoimintansa yksityisen sektorin kanssa. Vuoden 2023 aikana kaupungin hankintaverkostolle järjestettiin koulutusta liittyen työperäisen hyväksikäytön torjuntaan hankinnoissa sekä ihmisoikeuksien toteutumiseen globaaleissa toimitusketuissa. Koulutusta työperäisen hyväksikäytön torjunnasta järjestettiin myös Tampereen Tilapalveluille, ja koulutus-työtä jatketaan edelleen vuoden 2024 aikana. Lisäksi kaupungin hankinnoissa on tehty arviointityötä hankintakategorioiden, joissa voi todennäköisimmin esiintyä ihmisoikeuksien toteutumiseen liittyviä riskejä. Tunnistettujen kipupisteiden avulla näitä riskejä voidaan hallita entistä paremmin tulevaisuudessa kilpailutuksissa. Myös kaupunkikonsernin vastuullisuusraportoinnin kehittäminen on alkanut, ja työtä jatketaan.

SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMINEN JA KOKONAISARVIO

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkoitus ja järjestäminen

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat kaupungin johdon ja esihenkilöiden arjen johtamistyötä, joka perustuu lakiin, kaupunkistrategiaan ja eettisiin periaatteisiin. Jokaisen luottamushenkilön, johtajan ja esihenkilön tulee johtaa näyttämällä hyvää esimerkkiä. Sisäinen valvonta on johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla pyritään varmistamaan kaupungin toiminnan lainmukaisuutta, edistämään kaupungin tavoitteiden saavuttamista sekä ennaltaehkäisemään resurssien tuhlaamista ja väärinkäytöksiä. Riskienhallinta on kiinteä osa sisäistä valvontaa. Se tarkoittaa johdonmukaista tapaa ennakoita, tunnistaa, analysoida sekä hallita kaupungin toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia. Hyvin toteutettuna sisäinen valvonta sekä riskienhallinta edistävät kaupungin toiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Tampereen kaupungin sisäisen valvonnan vastuut ja tehtävät määräytyvät kuntalain mukaisesti. Toimielimet, pormestari ja apulaispormestarit, johtajat ja esihenkilöt toteuttavat ja kehittävät vastuualueensa sisäistä valvontaa. Toimielimet, johto ja esihenkilöt ovat vastuussa siitä, että heidän alaisessaan toiminnassa noudatetaan lakia, kaupungin omia määräyksiä, sääntöjä ja ohjeita. Tämä edellyttää selkeää tehtävien ja toimivallan määrittelyä sekä jatkuvaa kouluttamista ja viestintää. Johdolla on selonottovelvollisuus alaisestaan toiminnasta. Havaittuihin epäkohtiin, virheisiin tai poikkeamiin tulee aina puuttua tarkoituksenmukaisella tavalla, jotta organisaation johtamislinja pysyy yhdenmukaisena ja ennakoitavana. Johdon ja esihenkilöiden vastuulla on myös toiminnan jatkuva kehittäminen toimintaympäristön muutosten keskellä. Ohjaus- ja tukiroolissaan prosessinomistajat kehittävät ja seuraavat oman prosessinsa sisäistä valvontaa ja sen onnistumis-

ta. Konsernihallinnon lakiasiainyksikkö kouluttaa ja ohjeistaa sisäisen valvonnan toimintatapoja. Sisäinen tarkastus toimii ylimmän johdon tukena ja antaa suosituksia sisäisen valvonnan kehittämiseksi havaintojensa perusteella. Henkilöstö noudattaa lakeja, kaupungin määräyksiä ja ohjeita ja raportoi mahdollisista poikkeamista esihenkilöille tai tarvittaessa muihin kanaviin.

Sisäisen valvonnan järjestämistä ohjaavat keskeiset määräykset ovat kaupunginvaltuuston hyväksymät hallintosääntö, eettiset toimintaperiaatteet sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Tärkeässä osassa on myös kaupunginhallituksen hyväksymä hyvä hallinto- ja johtamistapa kaupunkikonsernissa -määräys. Näiden lisäksi toimintaa ohjataan muilla aihekohtaisilla konsernimääräyksillä, päätöksillä, ohjeilla sekä toimivallan delegointipäätöksillä. Johdon, esihenkilöiden ja henkilöstön arjessa toteuttamat valvontatoimenpiteet ratkaisevat sisäisen valvonnan onnistumisen ja vaikuttavuuden.

Eettinen kanava vahvistaa valvontaa ja johtaa kehittämistoimiin

Vuoden 2023 aikana otettiin käyttöön ilmoittajansuojelulain mukainen Tampereen kaupungin eettinen kanava (ks. Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta). Tampereen kaupungin eettisen kanavan avulla henkilöstö, entiset työntekijät sekä sopimuskumppanit voivat ilmoittaa työnsä yhteydessä havaitsemistaan rikkomuksista sekä väärinkäytöksistä. Kanavan tavoitteena on, että ilmoittaminen on turvallista, eikä ilmoittajaan kohdisteta vastatoimia. Kanavan valmisteluvaiheessa päätettiin, että kaupungin eettiseen kanavaan voi tehdä myös anonyymejä sekä ilmoittajansuojelulain soveltamisalaan kuulumattomia ilmoituksia, vaikka laki ei sitä edellytäkään. Anonyymien ilmoitusten

käsittely ja selvittäminen on haastavaa, joten on olennaista, että ilmoittaja jättää ilmoituksessaan riittävän seikkaperäiset tiedot tapahtumasta.

Kaupungin eettisen kanavan käyttöön otosta ja toiminnasta on vuoden aikana tiedotettu henkilöstölle monin tavoin ja useissa eri verkostoissa ja johtoryhmissä. Kanavan olemassaolo on tiedostettu hyvin ja sitä on myös hyödynnetty rikkomusten ilmoittamisessa. Vuoden 2023 aikana kanavaan jätettiin yhteensä 17 ilmoitusta. Vaikka ilmoitukset ovat olleet pääosin aiheellisia, vain pieni osa niistä kuului ilmoittajansuojelulain soveltamisalaan. Yksittäisiä toistuvia teemoja ilmoituksissa olivat kaupungin omaisuuden tai infrastruktuurin käyttäminen kaupungin toiminnan ulkopuoliseen tarkoitukseen, yksittäisiin työsuhteisiin liittyvät havainnot ja hankintoihin tai toimivallan käyttöön liittyvät epäilyt. Ilmoituksia on tehty vaihtelevasti varsin pienistä päivittäiseen työjohtoon kuuluvista asioista kohtalaisen vakaviin rikkomusepäilyihin saakka. Jokainen ilmoitus on käsitelty kanavasta laaditun konsernimääräyksen edellyttämällä tavalla, ja moni ilmoitus on johtanut sisäisen valvonnan kehittämistoimenpiteisiin.

Ilmoittajansuojelulain mukainen kanava on valtakunnallisesti uusi käytäntö, ja siihen liittyy etenkin julkishallinnossa vielä useita avoimia kysymyksiä. Näiden ratkaiseminen kunnissa edellyttää niille suunnattua tiedottamista ja koulutusta, ja onkin todennäköistä, että Tampereen kaupungin eettisen kanavan toimintaa tullaan edelleen kehittämään lain tulkinnan selkiytyessä.

Sisäisen valvonnan vahvuudet ja kehittämiskohteet

Vuoden 2023 loppupuolella kaupungin palvelualueiden palveluryhmät, konsernihallinnon yksiköt sekä liikelaitokset toteuttivat johtoryhmätyöskentelynä sisäisen valvonnan itsearviointien omasta toiminnastaan. Itsearviointien

avulla saadaan parempi käsitys toimintayksiköiden sisäisen valvonnan tilasta. Arviointiprosessi toimii myös yksiköiden johdon työkaluna, jolla lisätään ymmärrystä sisäisestä valvonnasta ja sen kehittämisestä jokapäiväisessä toiminnassa. Itsearviointien pohjalta on laadittu toimielinten hyväksymät palvelualueiden ja konsernihallinnon selonteot vastualueiden sisäisestä valvonnasta.

Itsearvioinneissa tunnistettiin sekä vahvuuksia että kehitystarpeita yksiköiden sisäisen valvonnan tilassa. Kaupungin laajuisesti sisäisen valvonnan vahvuusalueita olivat esimerkiksi rikkomusten, häirinnän ja epäasiallisen käytöksen estäminen ja niihin puuttuminen, sekä kaupungin päätöksiin liittyvien toimivallan perusteiden ja lainmukaisuuden läpinäkyvyys päätösten perusteluissa. Lisäksi vahvuusalueita olivat yksiköiden omien tulojen ja menojen ajantasainen seuranta sekä varojen käyttöön liittyvien tehtävien vastuuttaminen eri henkilöille vaarallisten työyhdistemien estämiseksi ja valvonnan mahdollistamiseksi.

Tärkeimmiksi kehityskohteiksi itsearvioinneissa nousivat yhteistyön sujuvuus kaupungin eri yksiköiden ja toimintojen kesken, riskienarvioinnin hyödyntäminen jokapäiväisen toiminnan kehittämisessä sekä toiminnassa syntyvän tiedon arkistointi ja saatavuus. Lisäksi osassa yksiköistä nousi esiin tarve kehittää varahenkilöjärjestelyjä keskeisissä tehtävissä. Merkittäviä kehityskohteita tunnistettiin myös kaupungin tietojärjestelmien hallinnan ja kehittämisen vastuiden selkeydessä sekä tietojärjestelmiin liittyvien käyttöoikeuksien ajantasaisuudessa. Erilaisten tietojärjestelmien merkitys kaupungin toiminnassa korostuu jatkuvasti ja niihin liittyvät riskit on syytä tunnistaa ja hallita tehokkaasti.

Kehittämistoimia valvonnan vahvistamiseksi tehtiin etenkin sivistyspalveluissa, jossa tarkasteltiin töiden organisointia ja resursseja, kehitettiin avustusten hallintaa ja valvontaa ja korjattiin käytäntöjä mm. hankinnoissa, sopimuksissa ja omaisuuden hallinnassa. Kaupunki on järjestänyt useita sisäisen valvonnan koulutuksia eri kohderyhmille ja tämä

työ jatkuu edelleen vuonna 2024. Konsernihallinnon lakiasiainyksikön uudelleenorganisoinnin yhteydessä vahvistettiin lakiasiainyksikön tehtävää sisäisen valvonnan ohjaajana ja kouluttajana.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen ja keskeisiä tuloksia

Tampereen kaupunki on järjestänyt sisäisen tarkastuksen johdon sisäisen valvonnan järjestämistehtävän tueksi. Sen tehtävänä on arvioida riskiperustaisesti hyvän hallinto- ja johtamistavan, sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja tuloksellisuutta. Sisäinen tarkastus raportoi havainnoistaan tarkastuskohteiden lisäksi suoraan kaupunginhallitukselle, pormestarille ja konsernijohtajalle.

Sisäinen tarkastus arvioi vuoden aikana palveluryhmien tai yksiköiden toiminnan sisäistä valvontaa tai rajatummin tiettyjen prosessien käytäntöjä. Tarkastuksen kohteina ovat olleet muun muassa hallinnon käytännöt, sopimukset, hankinnat, avustukset, tietoturva, henkilöstöhallinnon prosessit sekä edustamisen käytännöt.

Sisäisen valvonnan osaaminen ja toimintatavat ovat kypsyystasoltaan erilaisia eri puolilla organisaatiota. Liikunta- ja kulttuuripalveluissa havaitut valvonnan puutteet ovat olleet merkittäviä, mutta niiden korjaamiseen on käytetty jo vuoden 2023 aikana paljon aikaa ja muita resursseja. Kehittämistoimista on raportoitu säännöllisesti sisäiselle tarkastukselle ja kaupungin johdolle.

Toistuvana sisäisen tarkastuksen havaintona on myös vuoden 2023 aikana ollut sopimusosaamisen, -johtamisen ja valvonnan puutteet, jotka säilyivät painopisteenä tarkastustoiminnassa jatkossakin. Sisäisen tarkastuksen antamiin suosituksiin on suhtauduttu pääosin myönteisesti ja korjaustoimet on toteutettu rivakasti.

Vuoden 2023 tarkastustoiminta johti useisiin olennaisiin sisäisen valvonnan kehittämistöimiin. Muutosten yksittäiset esteet liittyvät pääosin osaamistasoon, joten sen kehittämiseksi on edelleen tarve. Vanhoista hyvään hallintoon kuu-

lumattomista käytännöistä luopuminen on edellyttänyt linjakasta ja nykyaikaista johtamista. Kaupungin tulee ottaa riskejä toiminnassaan, mutta riskinoton mahdollisuuksia ja -halukkuutta tulee arvioida kriittisesti. Sisäinen tarkastus korostaa tarkastustoiminnassa jatkossakin julkishallinnon toiminnan erityisiä lainmukaisuus- ja läpinäkyvyysvaatimuksia.

Kaupunginhallituksen kokonaisarvio ja tunnistetut kehittämistarpeet

Kaupunginhallitus toteaa toimielinten antamien selontekojen ja sisäisen tarkastuksen arviointien perusteella, että kaupungin yksiköiden sisäinen valvonta tuottaa pääosin kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lainmukaisuudesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä johtamisen edellyttämän informaation riittävydestä. Havaittujen poikkeamien korjaamiseen on ryhdytty määrätietoisesti, ja pistemäisten toteutuneiden riskien havaitsemisen jälkeen kaupungin toiminnassa on otettu laajemmin käyttöön uusia riskienhallintakeinoja.

Sisäisen valvonnan kehittämistyötä kaupungin yksiköissä on syytä jatkaa. Tärkeimmiksi kehittämiskohteiksi arvioidaan:

- sopimusjohtamisen, -hallinnan ja valvonnan määrätietoinen kehittäminen ja sitä tukevien järjestelmäratkaisujen toteuttaminen,
- palvelualueet ylittävien sekä konserninlaajuisten prosessien kokonaiskoordinaatio ja valvonta,
- rahaliikenteen valvonnan jatkuva seuranta ja valvontatoimenpiteiden kehittäminen havaintojen perusteella.

TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN

Tuloslaskelma

	1.1. - 31.12.2023	1.1. - 31.12.2022
	1 000 euroa	1 000 euroa
Toimintatuotot	385 781	516 312
Valmistus omaan käyttöön	3 298	5 148
Toimintakulut	-968 324	-1 963 988
Toimintakate	-579 245	-1 442 528
Verotulot	681 057	1 192 292
Valtionosuudet	58 344	373 863
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	9 247	6 899
Muut rahoitustuotot	40 707	28 774
Korkokulut	-21 440	-15 758
Muut rahoituskulut	-673	-1 272
Vuosikate	187 998	142 270
Poistot ja arvonalentumiset	-132 683	-124 445
Tilikauden tulos	55 315	17 826
Tilinpäätössiirrot	2 805	2 270
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	58 119	20 095
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	40	26
Vuosikate/Poistot, %	142	114
Vuosikate, €/asukas	737	571
Asukasmäärä	259 066	249 009

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista
100 * Toimintatuotot /
(Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)
Vuosikate prosenttia poistoista
100 * Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset

Tuloslaskelman analysointi

Kaupungin tilikauden tulos oli 55,3 milj. euroa ylijäämäinen. Tilikauden toimintatuotoilla katettiin 40 prosenttia toimintakuluista. Vuosikate parani 45,7 milj. euroa vertailuvuodesta ja oli 737,1 euroa asukasta kohden. Vuosikate kattoi poistot 142-prosenttisesti.

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa vuoden 2023 alusta, minkä seuraukse-

na kuntien verotuloja ja valtionosuuksia siirtyi merkittävästi hyvinvointialueille. Kuntien tuloveroprosentteja leikattiin 12,64 prosenttiyksiköllä ja yhteisövero-osuutta 11,25 prosenttiyksiköllä. Valtionosuudet vähenivät sote-uudistuksen seurauksena yhteensä 315,7 milj. euroa edellisvuodesta. Valtiovarainministeriön laskelman mukaan SOTE- ja PELA-pal-

veluluokkien nettokäyttökustannuksia (sis. toimintatuotot ja -kulut sekä poistot) siirtyi Tampereen kaupungilta yhteensä 929,7 milj. euroa. Todellisuudessa kaupungin kustannukset eivät alentuneet vastaavasti, koska mm. osa tukipalvelujen kustannuksista jäi kaupungille.

Tuotot

Kaupungin tuottojen kokonaismäärä oli yhteensä 1 175,1 milj. euroa. Myynti- ja vuokratuotot muodostivat yhteensä yli 70 prosenttia toimintatuotoista.

Myyntituottojen (169,5 milj. euroa) kertymän taustalla ovat erityisesti joukkoliikenteen lipputulot sekä Tampereen Veden tulot jätevesimaksuista ja vedenmyynnistä.

Maksutuotot (40,9 milj. euroa) kertyivät kaupungille pääosin sivistyspalvelujen palvelualueelta.

Tukia ja avustuksia (36,2 milj. euroa) kohdistui erityisesti kasvatus- ja opetuspalveluihin (15,1 milj. euroa).

Vuokratuotot (108,2 milj. euroa) kasvoivat 22,5 milj. euroa vertailuvuodesta, mitä selittää Pirkanmaan hyvinvointialueelta saadut vuokratuotot. Ennen vuo-

denvaihdetta sosiaali- ja terveystalujen tilavuokratuotot olivat kaupungin sisäistä tuloa. Myös maanvuokratuotot kasvoivat indeksikorotuksen seurauksena.

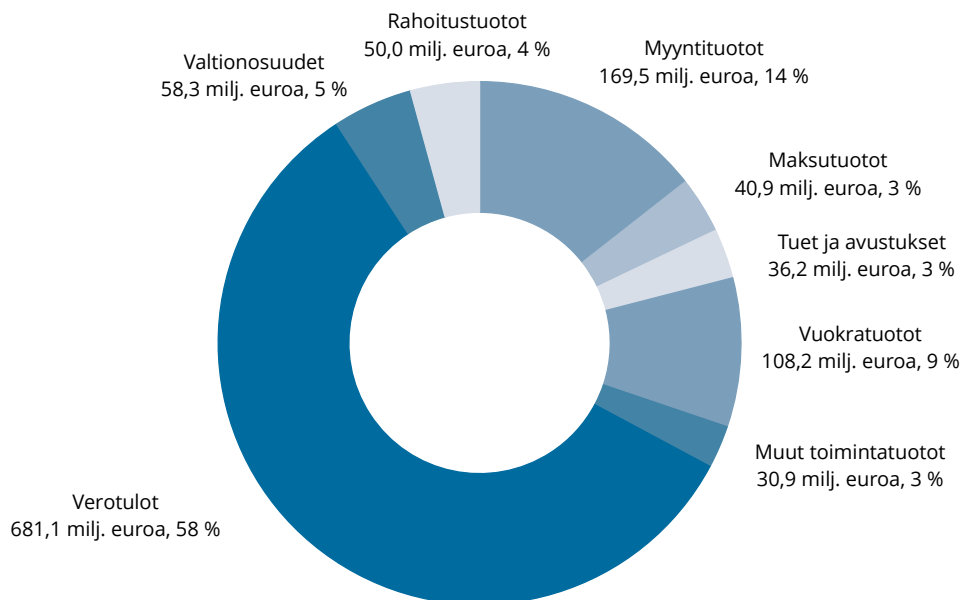
Muut toimintatuotot (30,9 milj. euroa) muodostuivat pääosin pysyvien vastaavien myyntivoitoista, jotka toteutuivat 8,9 milj. euroa vertailuvuotta suurempina. Tilikauden merkittävimmät myyntivoitot muodostuivat Lahdesjärven teollisuustontin ja Hämeenkatu 36 -tontin myynneistä.

Verorahoituksesta (739,4 milj. euroa) 477,8 milj. euroa (64,6 %) muodostui kunnallisverotuloista. Yhteisöveroja kertyi 40,8 milj. euroa vertailuvuotta vähemmän, sillä kuntaryhmän osuutta pienennettiin sote-uudistuksen vuoksi 9,9 prosenttiyksiköllä vuodelle 2023.

Kunnille tilitettiin niin sanottujen verohäntien seurauksena vuonna 2023 verovuoden 2022 korkeammalla jakosuudella kunnallisveroja ja yhteisöveroja. Kiinteistöverotulot kasvoivat 5,7 milj. euroa vertailuvuodesta. Valtionosuudet muodostuivat pääosin opetus- ja kulttuuritoimen muista valtionosuuksista sekä verotulomenetyksen kompensatiosta. Peruspalvelujen valtionosuus oli 62,4 milj. euroa negatiivinen.

Rahoitustuotot (50,0 milj. euroa) kasvoivat 14,3 milj. euroa, mikä selittyy osinkotuottojen kasvulla. Suurimmat osinkotuotot kaupunki sai Tampereen Energia Oy:ltä (20,0 milj. euroa) ja Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:ltä (14,0 milj. euroa). Kasvua vertailuvuoteen nähden selittää Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:n poikkeuksellisen suuri osinkotuotto.

TUOTOT

Kulut

Kaupungin kulujen kokonaismäärä oli yhteensä 1 119,8 milj. euroa. Omana työnä valmistettuihin investointihyödykkeisiin liittyvät kulut sisältyvät tuloslaskelman toimintakuluihin ja niiden vaikutus tulokseen (3,3 milj. euroa) on eliminoitu valmistus omaan käyttöön -rivillä. Henkilöstökulut ja palvelujen ostot muodostivat 80 prosenttia toimintakulujen kokonaissummasta tilikaudella.

Henkilöstökulut (445,9 milj. euroa) muodostivat 46 prosenttia toimintakuluista. Sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen siirtyminen hyvinvointialueelle 1.1.2023 vähensi kaupungin henkilöstöä noin 6 050:llä. Henkilöstökuluja on analysoitu tarkemmin toimintakertomuksen osiossa Henkilöstö.

Palvelujen ostojen (325,9 milj. euroa) merkittävimmät erät muodostuivat mat-

kustus- ja kuljetuspalveluista, puhtaanapitopalveluista sekä rakennusten ja alueiden rakentamis- ja kunnossapitopalveluista. Edellä mainitut muodostivat lähes 18 prosenttia palvelujen ostojen kokonaismäärästä.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat -tiliryhmän (37,8 milj. euroa) kulut muodostuivat pääosin sivistyspalvelujen palvelualueen sekä Tampereen Veden hankinnoista.

Avustuskulut (63,2 milj. euroa) koostuivat pääosin avustuksista yhteisöille sekä työmarkkinatuen kuntaosuudesta. Kyseiset erät muodostivat yli 80 prosenttia avustusten kokonaismäärästä.

Vuokrakulut (90,3 milj. euroa) toteutuivat 19,4 milj. euroa edellisvuotta pienempinä. Muutoksen taustalla on sosiaali- ja terveyspalveluiden tilavuokrasopimuksien siirtyminen hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen. Vuokrakuluista

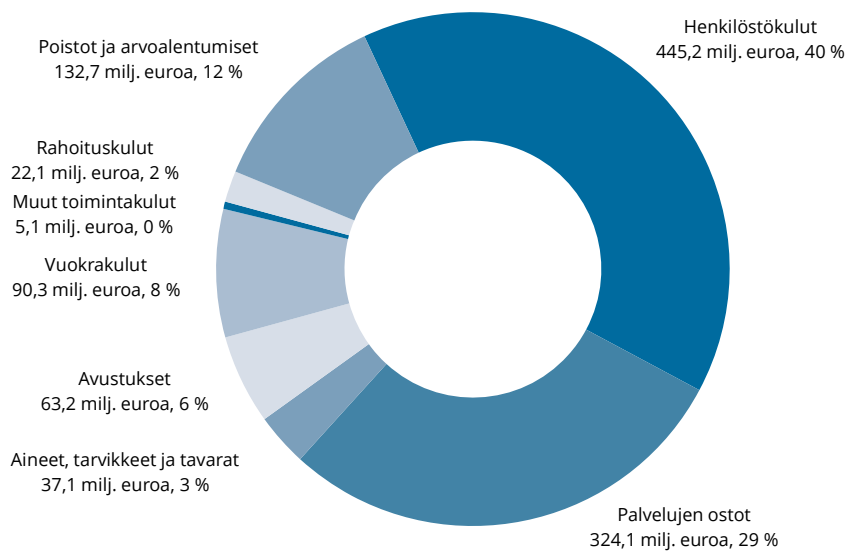
76 prosenttia muodostui rakennusten ja huoneistojen vuokrasta.

Muut toimintakulut olivat yhteensä 5,2 milj. euroa.

Rahoituskulut (22,1 milj. euroa) toteutuivat 5,1 milj. euroa edellisvuotta suurempina. Korkokulujen osuus rahoituskuluista oli 21,4 milj. euroa.

Poistot ja arvonalentumiset (132,7 milj. euroa) kasvoivat 8,2 milj. euroa vertailuvuodesta. Suurimmat poistot muodostuivat kiinteistä rakenteista ja laitteista sekä rakennuksista. Arvonalentumisia pysyvien vastaavien hyödykkeistä kirjattiin 3,3 milj. euroa. Poistojen määrä on kasvanut viime vuosina korkean investointitason seurauksena.

KULUT

Kuviossa esitetyistä summista on vähennetty Valmistus omaan käyttöön -erän kautta oikaistut kulut

TOIMINNAN RAHOITUS

Rahoituslaskelma

	1.1. - 31.12.2023	1.1. - 31.12.2022
	1 000 euroa	1 000 euroa
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	187 998	142 270
Tulorahoituksen korjaukset	-20 759	-14 525
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-232 389	-238 446
Rahoitusosuudet investointimenoihin	3 170	5 922
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	33 583	16 764
Toiminnan ja investointien rahavirta	-28 397	-88 014
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-1 878	-2 043
Antolainasaamisten vähennykset	10 678	499
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	60 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-68 832	-25 734
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-63 338	60 611
Muut maksuvalmiuden muutokset	-57 788	15 707
Rahoituksen rahavirta	-121 157	49 040
Rahavarojen muutos	-149 554	-38 974
Rahavarat 31.12.	91 878	241 432
Rahavarat 1.1.	241 432	280 406
	-149 554	-38 974
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 €	-208 725	-321 906
Investointien tulorahoitus, %	82	61
Laskennallinen lainahoitokate	1,7	1,2
Lainahoitokate	2,3	3,8
Kassan riittävyys, pv	26	39
Asukasmäärä	255 066	249 009

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, € Toiminnan ja investointien rahavirta -välitulos kuvaa investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Kertymään lasketaan mukaan tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden rahavirrat.

Investointien tulorahoitus, % $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$. Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Laskennallinen lainahoitokate (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa.

Lainahoitokate (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys, pv $365 * \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Rahoituslaskelman analysointi

Rahoituslaskelmassa esitetään kaupungin tilikauden aikaiset rahan lähteet ja niiden käyttö. Rahoituslaskelma kuvaa toiminnan vaikutusta rahavaroihin. Kaupungin tuloslaskelman ja taseen tavoin rahoituslaskelmassa esitetään ainoastaan ulkoiset erät, jotka ovat syntyneet liiketapahtumista kaupungin ja kaupungin ulkopuolisten organisaatioiden välillä.

Hyvinvointialueelle siirtyneitä peruspääomaa vastaan kirjattuja omaisuus- ja pääomaeriä ei esitetä vuoden 2023 liiketapahtumina rahoituslaskelmassa.

Toiminnan ja investointien rahavirta

Toiminnan rahavirta, tulorahoitus, kuvaa tuloslaskelmassa esitettyjen tuottojen ja kulujen vaikutusta rahavaroihin. Se

kertoo siitä, kuinka paljon varsinainen toiminta on tuottanut tilikauden aikana rahavaroja käytettäväksi investointeihin ja rahoituksellisen aseman muutokseen, kuten lainanlyhennyksiin.

Tilikauden toiminnan rahavirraksi muodostui 167,2 milj. euroa, mikä on 39,5 milj. euroa enemmän kuin vertailuvuonna. Kasvun taustalla on vertailuvuotta paremmaksi muodostunut vuosikate. Tulorahoituksen korjauserissä toiminnan rahavirrasta oikaistaan investointien rahavirrassa esitettävät pysyvien vastaavien luovutusvoitot ja -tappiot sekä pakollisten varausten muutokset. Vuosikatteen muodostumista on analysoitu tuloslaskelman analysoinnin yhteydessä.

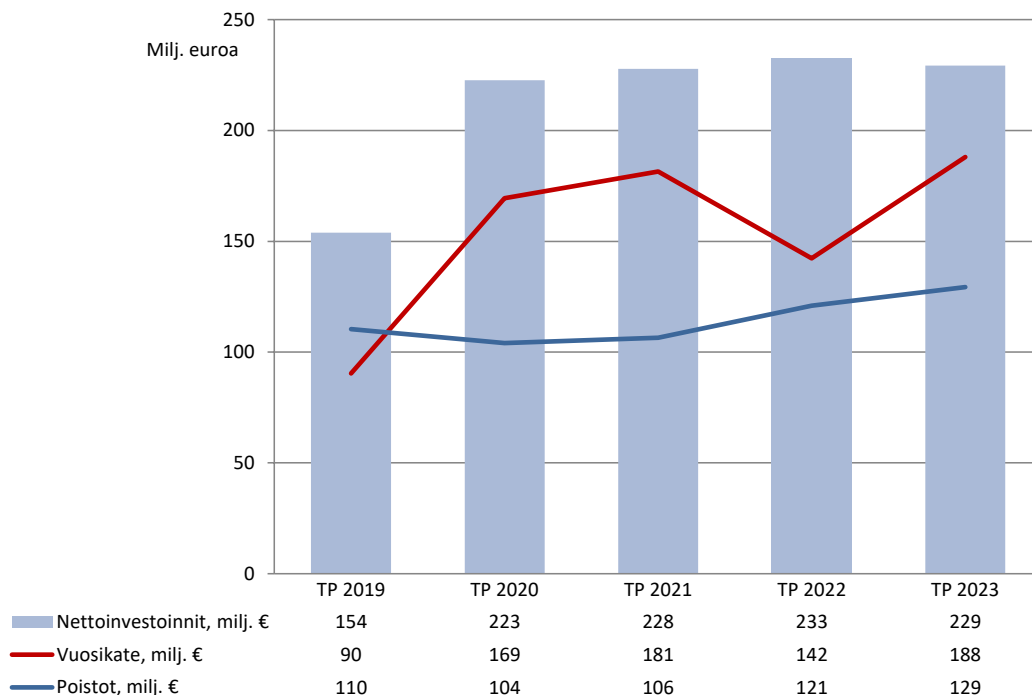
Investointien rahavirta kuvaa pysyvien vastaavien hyödykkeiden investointeihin käytetyn ja omaisuuden myynnistä

saadun rahan vaikutusta rahavaroihin. Tilikauden investointien rahavirta oli -195,6 milj. euroa, mikä on 20,1 milj. euroa vertailuvuotta vähemmän. Muutos selittyy pääosin vertailuvuotta suuremmilla pysyvien vastaavien luovutustuloilla. Suurimmat luovutustulot tilikaudella muodostuivat Frenckellin kiinteistön ja Lahdesjärven teollisuustontin myynnistä. Investointimenot vähenivät edellisvuodesta 6,1 milj. euroa, mutta investointitaso on pysynyt yhä korkeana.

Toiminnan ja investointien rahoitustarpeeksi muodostui kokonaisuudessaan -28,4 milj. euroa.

Kaupungin investointien rahoitusvalmiutta mittaava investointien tulorahoitusprosentti oli vuodenvaihteessa 82 prosenttia. Tunnusluku kasvoi 21 prosenttiyksikköä edellisvuodesta.

NETTOINVESTOINNIT JA VUOSIKATE

Rahoituksen rahavirta

Rahoituksen rahavirta kuvaa niitä rahavirtoja, jotka on tarvittu varsinaisen toiminnan ja investointien rahoittamiseksi sekä rahoitusaseman muuttamiseksi tilikauden aikana. Rahoituksen rahaviraksi muodostui päättyneellä tilikaudella -121,2 milj. euroa. Viime tilikauteen verrattuna rahavirtaa heikensi erityisesti lyhytaikaisten lainojen muutos, johtuen kaupungin konsernitilillä olevien tytäryhteisöjen varojen vähenemisestä.

Muihin maksuvalmiuden muutoksiin sisältyvät toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden, saamisten sekä korottomien velkojen muutokset. Korottomat velat vähenivät

tilikauden aikana 84,3 milj. euroa, millä oli negatiivinen vaikutus rahavirtaan. Erä muodostuu saatujen ennakoiden, ostovelkojen, muiden velkojen ja siirtovelkojen muutoksesta. Kaupungin saamiset vähenivät tilikaudella 29,2 milj. euroa, millä oli positiivinen vaikutus rahoituksen rahavirtaan. Muut maksuvalmiuden muutokset eivät ole vertailukelpoisia edellisvuoteen sote-uudistuksen takia.

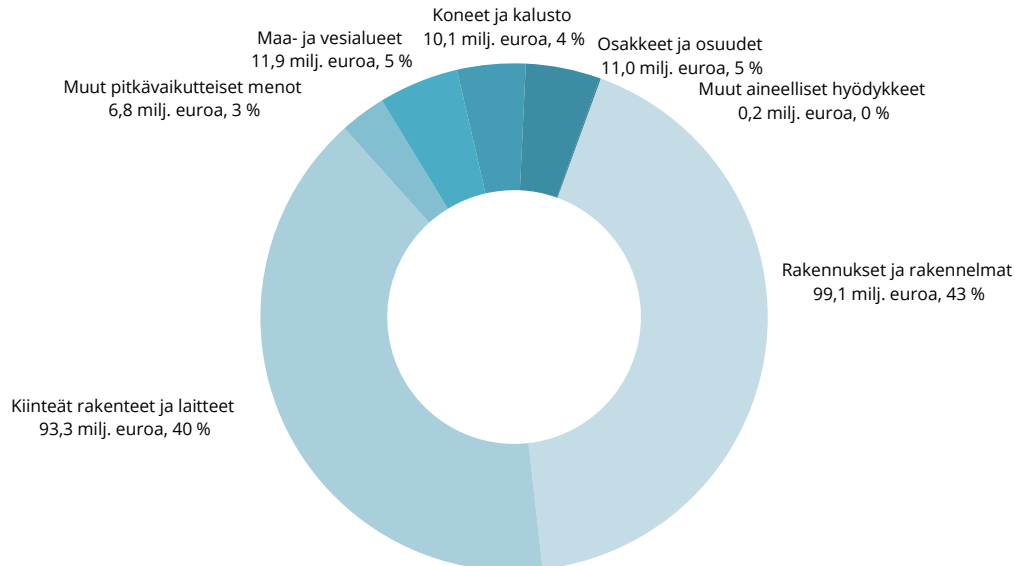
Laskennallinen lainanhoitokate (1,7) kuvaa tulo-rahoituksen riittävyyttä laskennallisten lainojen hoitoon. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Todellisilla vuotuisilla lainanlyhen-

nyksillä laskettuna lainanhoitokatteeksi muodostui 2,3 yksikköä. Lainanhoitokate on hyvällä tasolla silloin kun tunnusluku saa suuremman arvon kuin kaksi. Tunnusluvun tulkinnassa tulee huomioda kaupungin kertalyhenteisten lainojen eräntymisen vaikutus.

Rahavarojen muutos

Kaupungin rahavarojen muutos toteutui 149,6 milj. euroa negatiivisena. Kassan riittävyyttä kuvaava tunnusluku kertoo, että tilinpäätöshetken rahavaroilla olisi kyetty kattamaan kaikki kassasta maksetut 26 päivän ajan. Tunnusluku heikkeni vertailuvuodesta 13 päivällä rahavarojen vähentymisen seurauksena.

INVESTOINNIT

TASETARKASTELU

Tase

VASTAAVAA	31.12.2023	31.12.2022
	1 000 euroa	1 000 euroa
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	321	594
Muut pitkävaikutteiset menot	104 786	106 568
	105 107	107 162
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	242 858	233 264
Rakennukset	638 174	581 790
Kiinteät rakenteet ja laitteet	554 610	538 537
Koneet ja kalusto	19 660	25 055
Muut aineelliset hyödykkeet	5 951	5 691
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	243 762	253 465
	1 705 015	1 637 802
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	301 315	350 726
Muut lainasaamiset	100 606	109 371
Muut saamiset	1 260	1 299
	403 182	461 397
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	290	284
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 603	1 439
Keskeneräiset tuotteet	570	520
Muu vaihto-omaisuus	968	444
	3 142	2 403
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	0	251
Muut saamiset	176	27
Siirtosaamiset	4 694	5 401
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	34 214	54 148
Lainasaamiset	17 265	4 073
Muut saamiset	26 282	33 893
Siirtosaamiset	20 982	34 988
	103 614	132 781
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	21 924	22 202
Rahat ja pankkisaamiset	69 954	219 230
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 412 227	2 583 261

VASTATTAVAA	31.12.2023	31.12.2022
	1 000 euroa	1 000 euroa
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	607 814	636 657
Muut omat rahastot	18 035	19 131
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	606 294	586 198
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	58 119	20 095
	1 290 262	1 262 082
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	14 826	16 534
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	786	969
Muut pakolliset varaukset	1 215	724
	2 000	1 692
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	0	235
Lahjoitusrahastojen pääomat	13 724	13 508
Muut toimeksiantojen pääomat	659	2 542
	14 383	16 285
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	576 547	583 189
Saadut ennakot	69	84
Liittymismaksut ja muut velat	26 208	26 154
Siirtovelat	28 203	16 423
	631 028	625 850
Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	59 650	0
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	66 641	68 832
Lainat muilta luotonantajilta	150 877	273 865
Saadut ennakot	0	1 084
Ostovelat	76 624	147 737
Muut velat	22 007	26 202
Siirtovelat	83 929	143 098
	459 728	660 818
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 412 227	2 583 261
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	54	50
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	97	62
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 euroa	664 413	606 294
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	2 605	2 435
Lainakanta 31.12., 1 000 euroa	853 716	925 885
Lainakanta, euroa/asukas	3 347	3 718
Lainat ja vastuut, 1 000 euroa	1 295 507	1 364 114
Lainat ja vastuut, euroa/asukas	5 079	5 478
Lainasaamiset 31.12., 1 000 euroa	100 606	109 371
Asukasmäärä	255 066	249 009

Omavaraisuusaste, %

100 * (Oma pääoma + Poistoero ja Vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Lainakanta 31.12.

Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Liittymismaksut ja muut velat)

Lainasaamiset 31.12.

Sijoituksiin merkityt Joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Taseen analysointi

Tase kuvaa kaupungin taloudellista asemaa tilikauden päättymishetkellä. Kaupungin varallisuus ja rahoituksen rakenne esitetään ryhmiteltynä luonteensa mukaisiin omaisuus- ja pääomaeriin. Tase sisältää myös liikelaitosten omaisuus- ja pääomaerät ilman eri yksiköiden välisiä sisäisiä eriä, kuten saamia ja velkoja.

Kaupungin taseen loppusumma oli tilinpäätöshetkellä 2 412,2 milj. euroa, mikä on 171,0 milj. euroa vähemmän kuin vertailuvuonna.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttaa keskeisesti sote-uudistus, jonka seurauksena kunnista hyvinvointialueelle siirtyvät omaisuus- ja pääomaerät kirjattiin alkusaldojen muutoksina tilinavaukseen päiväykselle 1.1.2023. Peruspääomaa vastaan tehdyt kirjaukset pienensivät tasetta 68,3 milj. euroa. Vaikutukset kohdistuivat aineettomiin hyödykkeisiin 1,1 milj. euroa, aineellisiin hyödykkeisiin 9,3 milj. euroa, sijoituksiin 57,9 milj. euroa, peruspääomaan 28,8 milj. euroa sekä siirtovelkoihin 39,4 milj. euroa. Muut sote-uudistukseen liittyvät kirjaukset on esitetty vuoden 2023 liiketapahtumina. Myöhempanä tässä tekstissä vertailu vuodenvaihteeseen tehdään ajankohtaan 1.1.2023.

Vastaavaa

Pysyviä vastaavia ovat erät, jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloa tai vaikuttamaan tuotantokelijoina jatkuvasti useana tilikautena. Pääosa kaupungin pysyvistä vastaavista on aineellisia hyö-

dykkeitä, jotka kasvoivat tilikaudella 76,5 milj. euroa (4,7 %). Kasvu selittyy pääosin rakennusten sekä kiinteiden rakenteiden ja laitteiden tasearvon nousulla. Rakennusten 56,7 milj. euron kasvun taustalla olivat mm. Etelä-Hervannan koulun, päiväkodin ja suun terveydenhuollon uudisrakennuksen ja Pyynikintie 2 koulurakennuksen perusparannuksen valmistumiset. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankkeet vähenivät tilikaudella 9,7 milj. euroa valmistuneiden investointihankkeiden seurauksena.

Sijoitukset pysyivät kokonaisuudessaan vuodenvaihteen tasolla. Sote-uudistuksen vaikutus sijoituksiin oli 57,9 milj. euroa, mikä selittyy PSHP:n peruspääomaosuuden poistumisella kaupungin taseesta.

Lyhytaikaiset saamiset vähenivät tilikaudella 28,4 milj. euroa, mitä selittää mm. myynti- ja siirtosaamisten väheneminen. Saamisten vertailukelpoisuuteen vaikuttaa merkittävästi sote-uudistuksesta seuranneet muutokset kaupunkiorganisaatiossa.

Rahoja ja pankkisaamia oli tilinpäätöshetkellä 149,3 milj. euroa (68,1 %) vähemmän kuin vertailuvuonna. Rahavarojen laskua selittää kaupungin konsernitilillä olevien tytäryhteisöjen varojen väheneminen.

Vastattavaa

Taseen oma pääoma oli tilikauden lopussa 1 290,3 milj. euroa, mikä on yli puolet taseen loppusummasta. Oma pääoma

kasvoi 58,1 milj. euroa tilikauden ylijäämän seurauksena, mutta peruspääomaa vastaan tehdyt omaisuus- ja pääomaerien alkusaldomuutokset heikensivät peruspääomaa 28,8 milj. euroa.

Poistoeron määrä väheni edellisvuoteen verrattuna 1,7 milj. euroa. Poistoeroa on purettu samassa tahdissa investointivaroilla katettavien investointien poistojen kanssa.

Toimeksiantojen pääomat vähenivät 1,9 milj. euroa pääosin Pirkanmaan hyvinvointialueelle siirtyneiden muiden toimeksiantojen pääomien vaikutuksesta.

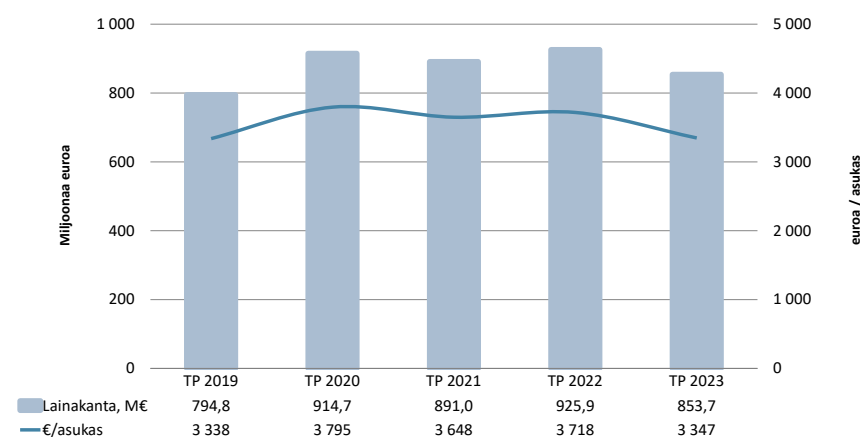
Vieras pääoma väheni vuodenvaihteesta 156,5 milj. euroa, mikä selittyy lyhytaikaisen vieraan pääoman muutoksilla. Korollinen vieras pääoma väheni tilikauden aikana yhteensä 72,2 milj. euroa (7,8 %), minkä seurauksena asukaskohtaiseksi lainakannaksi muodostui 3 347 euroa. Lyhytaikaiset lainat muilta luotonantajilta vähenivät 123,0 milj. euroa johtuen kaupungin konsernitilillä olevien tytäryhteisöjen varojen vähenemisestä. Ostovelat ja siirtovelat vähenivät yhteensä 90,8 milj. euroa, mutta vertailukelpoisuuteen vaikuttaa keskeisesti sote-uudistuksesta seuranneet muutokset kaupunkiorganisaatiossa. Alkusaldo- muutoksista 39,4 milj. euroa kohdistui siirtovelkojen lomapalkkavelkaan.

Tunnusluku lainat ja vastuut rinnastaa vuokra- ja leasingvastuut lainoihin. Tunnusluvun taustalla on ajatus tehdä investointien rahoitus vertailukelpoiseksi riippumatta siitä, miten investointi on rahoitettu. Suhteessa lainakantaan, kaupungin lainat ja vastuut saa merkittävästi suuremman arvon. Asukaskohtaisesti tarkasteltuna lainat ja vastuut olivat 1 732 euroa suuremmat kuin lainakanta, mitä selittää leasingrahoituksen käyttäminen lainanoton rinnalla.

Kaupungin omavaraisuusaste oli tilinpäätöshetkellä 54 prosenttia. Kuntatalouden yleinen hyvä tavoitetaso omavaraisuudelle on 70 prosenttia.

Suhteellinen velkaantuneisuus kasvoi 97 prosenttiin, mikä tarkoittaa, että koko vuoden käyttötuloista tarvittaisiin 97 prosenttia kaupungin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluku kasvoi 35 prosenttia vertailuvuodesta.

LAINAMÄÄRÄN KEHITYS

KOKONAISTULOT JA -MENOT

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tulos- ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain kaupungin ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Laskelmassa on esitetty varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot

sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytöt.

Vuoden 2023 kokonaistulot ja -menot eivät ole vertailukelpoisia edellisvuoteen nähden, koska sote-uudistuksella oli merkittäviä vaikutuksia kaupungin tulo- ja me-

norakenteeseen. Kokonaistulot vähenivät edellisvuodesta erityisesti verotulojen ja valtionosuuksien osalta. Kokonaismenojen vähennykset kohdistuivat pääosin toimintakuluihin. Kokonaismenot ylittivät kokonaistulot 91,8 milj. eurolla.

	2023		2022	
	1 000 euroa	%	1 000 euroa	%*
TULOT				
Varsinainen toiminta				
Toimintatuotot	385 781	30,6	516 312	23,6
Verotulot	681 057	54,0	1 192 292	54,4
Valtionosuudet	58 344	4,6	373 863	17,1
Korkotuotot	9 247	0,7	6 899	0,3
Muut rahoitustuotot	40 707	3,2	28 774	1,3
Tulorahoituksen korjauserät				
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-21 067	-1,7	-12 137	-0,6
Investoinnit				
Rahoitusosuudet investointimenoihin	3 170	0,3	5 922	0,3
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	33 583	2,7	16 764	0,8
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten vähennykset	10 678	0,8	499	0,0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	60 000	4,8	0	0,0
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	0,0	60 611	2,8
Kokonaistulot yhteensä	1 261 500	100,0	2 189 799	100,0
MENOT				
Varsinainen toiminta				
Toimintakulut	968 324	71,6	1 963 988	87,5
- Valmistus omaan käyttöön	-3 298	-0,2	-5 148	-0,2
Korkokulut	21 440	1,5	15 758	0,7
Muut rahoituskulut	673	0,0	1 272	0,1
Tulorahoituksen korjauserät				
+/- Pakollisten varausten muutos	-308	0,0	2 388	0,1
Investoinnit				
Investointimenot	232 389	17,2	238 446	10,6
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten lisäykset	1 878	0,1	2 043	0,1
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	68 832	5,1	25 734	1,1
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	63 338	4,7	0	0,0
Kokonaismenot yhteensä	1 353 266	100,0	2 244 480	100,0

*Korjattu vertailuvuoden prosenttiosuudet

KAUPUNKIKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

Konsernin toiminnassa ja rakenteessa tapahtuneet muutokset

Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Edellisenä vuotena alkanut inflaation voimakas nousu osoitti rauhoittumisen merkkejä loppuvuodesta ja tällä tietoa myös lyhyiden markkinakorkojen huiput nähtiin silloin. Euroopan energiamarkkinat tasaantuivat myös. Inflaatiolla ja kohonneilla koroilla oli vaikutuksia konsernin liiketoimintaan, mutta niiden kanssa pärjättiin kohtuullisesti. Merkittäviä pääomavaltaisia infrahankkeita toteuttavat yhtiöt ovat suojanneet korkokulunsa jo hyvissä ajoin. Useat keskeiset yhtiöt menestyivät liiketoiminnassaan hyvin ja maksoivat kaupungille talousarviota-voitteiden mukaiset osingot.

Merkittäviä tapahtumia konsernissa vuonna 2023 olivat mm. Tampereen Särkänniemi Oy:n kehityshankkeen valmistelut, Tampereen Vesi Oy:n yhtiöittämisvalmistelut, Finnpark Oy:n ja Tampere-talo Oy:n konsernirakenteiden uudistukset sekä Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n ja Tampereen Raitiotie Oy:n megainvestointien jatkuminen. Tampereen Sähkölaitos Oy vaihtoi nimensä Tampereen Energia Oy:ksi.

Vuoden lopulla kaupunki päätti luopua Suomi-rata Oy:n osakkuudesta, kun valtio päätti lopettaa osakassopimuksen mukaisen hankkeen valmistelun.

Tilikauden päättymisen jälkeen Tampereen Energia Oy on myynyt sähkön vähittäismyyntiliiketoiminnan Väre Oy:lle. Tampereen Energian sähköso-

pimusasiakkaat siirtyvät Väreeseen asiakkaiksi 1.7.2024 alkaen. Kaupalla ei ole vaikutusta Tampereen Energian pääliiketoimintoihin, eli lämmön, jäähdytyksen ja sähkön tuottamiseen sekä näihin liittyvään jakeluun.

Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kohoavat raaka-aineiden, palveluiden ja energian hinnat luovat painetta monen konserniyhtiön menestykselle, erityisesti mikäli vaikutuksia ei kohtuudella voida siirtää myyntihintoihin. Myös korkojen nousu tulee tehdyistä suojauksista huolimatta osin näkymään pääomavaltaisessa toiminnassa pitkältä ajalta. Silti iso kuva konsernin liiketoiminnasta on lupaava, mikäli olosuhteet normaalille liiketoimintaympäristölle muutoin täyttyvät.

Vuonna 2024 yhtiöistä tullaan saamaan tavanomainen osinkosumma, mikä sekin on kaupungin talouden kannalta merkityksellinen. Pitkällä tähtäimellä Tampereen Energia Oy:n menestyksellä on huomattava merkitys osinkosummaan ja kun verkkoliiketoiminnan sallittua tuottoa on valtakunnallisesti heikennetty ja sähkön myynnin kate on aiempaa vaikeammin ennakoitavissa, saattaa näillä olla negatiivinen vaikutus. Finnpark Oy:llä ja Tampereen Särkänniemi Oy:llä on alkamassa mittavat investoinnit, jolloin omaa pääomaa tarvitaan

myös näiden rahoittamiseksi. Muutoin kaupunkikonsernin taloudelliseen menestykseen vaikuttavat yleiset tekijät, kuten talouden suhdanteet, muutokset korkomarkkinoilla, kaupungin kasvu, jne.

Rahoituksen saatavuus yhtiöiden investointeihin on edelleen kiitettävällä tasolla, eikä siihen odoteta mainittavia heikennyksiä. Korkotasoa on todennäköisesti ohittanut huippunsa ja sen odotetaan hieman laskevan lähitulevaisuudessa. Lainapääomalle on pitkältä ajalta kuitenkin tullut hinta, mutta historiallisesti katsottuna se on hyvin kohtuullinen edelleen.

Kaupungin yhtiöomistuksia arvioidaan kriittisesti ja konsernirakenteeseen valmistellaan muutosehdotuksia ja realisoiteja konsernijaoston omistajastrategioissa päättämien linjausten mukaisesti. Strategisesti vähemmän merkityksellisten omistusten realisointia jatketaan.

Yritysvastuukysymysten merkitys kasvaa vuosi vuodelta. Ympäristön, sosiaalisen ja hallinnollisen vastuun suhteen konsernissa on tehty paljon hyvää työtä, josta tosin kerrotaan julkisuuteen turhan vaatimattomasti. Vastuullisesti hoidettu liiketoiminta tulee tuottamaan tulevaisuudessakin parhaat tulokset ja mm. omistajaohjauksella pyritään myötävaikuttamaan tähän. Konsernin vastuullisuusraportointia kehitetään edelleen.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kuntakonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa sekä lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan.

Konsernivalvonnalla tarkoitetaan kuntalain mukaisen konsernijohton vastuulla olevaa tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointia ja raportointia. Konsernivalvonnalla tarkoitetaan myös konserniohjeen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisen seuranta. Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaan kaupunginhallituksen on toimintakertomuksessa annettava tiedot siitä, miten konsernivalvonta on kuntakonsernissa järjestetty, onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella ja miten konsernivalvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla taloussuunnittelukaudella.

Selonteon laadinnassa on huomioitu mm. omistajaohjauksen vuosittain tytäryhtiöiden johdon kanssa käydyt omistaja- ja tavoitekeskustelut sekä tytäryhtiöiden johdon itsearviointikyselyn tulokset. Itsearviointikysely on toteutettu viimeksi helmi-maaliskuussa 2022 ja se toteutetaan seuraavan kerran vuoden 2024 helmikuussa. Omistajakeskusteluissa käydään läpi yhtenä osa-alueena mm. tytäryhtiöiden riskienhallintasuunnitelmien ja riskikartoitusten sisältö ja ajantasaisuus, yhtiön sisäisen valvonnan menettelyt sekä kaupungin yhtiöille antamien eri ohjeistusten noudattaminen.

Kaupunginhallituksen konsernijaoston kokouksissa (11 kokousta vuonna 2023) on ollut tilannekatsaus yleensä 1-2 tytäryhtiön toiminnasta, jolloin jaosto on saanut suoraan ajankohtaista tietoa yhtiöiden johdolta. Konsernijaoston jäsenillä on kokousten yhteydessä mahdollisuus kysyä erilaisista yhtiöistä koskevista asioista ja saada vastauksia suoraan yhtiöiden johdolta. Konsernijaostolla on lisäksi näissä yhteyksissä hyvä mahdollisuus arvioida yhtiön hallituksen puheenjohtajan

toimintaa ja saada arvokasta informaatiota hallituskokoonpanon valmistelua varten. Konsernijaoston kokoonpanossa tapahtui kesäkuussa 2023 merkittäviä muutoksia. Omistajaohjausyksikkö on vuoden 2023 jälkimmäisellä puoliskolla järjestänyt konsernijaoston jäsenille koulutus- ja perehdyttämistilaisuuksia.

Toimivallan- ja vastuunjako konserniohjauksessa

Kaupunginvaltuusto päättää Kuntalain 14 §:n mukaan mm. kuntastrategiasista, omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Tampereen kaupunkikonsernin omistajaohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä vastaavaan konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus, konsernijaosto, pormestari ja konsernijohtaja, joita avustaa omistajaohjausyksikkö. Kaupunginhallituksen konsernijaoston tehtävänä on mm. ohjata ja valvoa omistajana konserniyhteisöjä siten, että nämä toimivat kaupunkikonsernin kokonaisedun, valtuuston hyväksymien omistajaohjauksen periaatteiden ja valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden mukaisesti. Konsernijaosto vastaa myös omistajaohjauksen ja konsernivalvonnan täytäntöönpanosta sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuuden seurannasta mm. tytäryhtiöiden osalta.

Konserniin kuuluvat tytäryhtiöt (soveltuvin osin myös säätöt) noudattavat toiminnassaan Tampereen kaupunkikonsernin tytäryhteisöjen konserniohjetta, Hyvä hallinto- ja johtamistapa Tampereen kaupunkikonsernissa (Corporate Governance)-ohjetta ja Palkitsemisperiaatteet Tampereen kaupunkikonsernin tytäryhteisöissä -ohjetta. Lisäksi konsernissa noudatetaan yhtenäistä toimitusjohtajasopimusmallia.

Vuonna 2021 aloitettiin kaupungin tytäryhtiöiden yhtiöjärjestyksen uudistamisprosessi, jossa tavoitteena on mm. yhdenmukaistaa kaupunkikonsernin tytäryhtiöiden yhtiöjärjestyksiä. Kaupunginhallituksen konsernijaoston 23.2.2021 § 16 hyväksymiin yhtiöjärjestyshin

on lisätty uutena asiana omistajaohjaukseen koskeva pykälä, jossa todetaan, että yhtiön hallituksella on velvollisuus noudattaa voimassa olevaa Tampereen kaupunkikonsernin tytäryhteisöjen konserniohjetta, ellei osakeyhtiö- tai muusta pakottavasta lainsäädännöstä tai yhtiöjärjestyksestä muuta johdu. Vuoden 2023 loppuun mennessä kaupunkikonsernin merkittävistä tytäryhtiöistä useimmissa uusimuotoinen yhtiöjärjestys on käsitelty konsernijaostossa sekä hyväksytty yhtiökokouksessa. Tämän lisäksi muita yhtiöjärjestysmuutoksia on toteutettu siten, että vuosien 2021–2023 aikana suurimpaan osaan merkittävien tytäryhtiöiden yhtiöjärjestyksistä on tehty pienempiä muutoksia tai muutoksia, joissa ei ole eri taustasyistä johtuen käytetty konsernijaoston yhtiöjärjestyshin kaikin osin.

Konsernihallinnon omistajaohjausyksikkö vastaa mm. omistajastrategioiden mukaisesta yhtiöomistusten ja konsernirakenteen kehittämisestä, yhtiöomistusten omistaja-arvon kasvattamisesta, yhtiöiden hallitusjäsenien nimeämisen valmistelemisesta sekä konsernivalvonnan toimeenpanosta ja sen tuloksellisuuden raportoinnista konsernijohtolle. Yksikkö pyrkii järjestämään säännöllisiä toimitusjohtajille tarkoitettuja kokouksia ja koulutustilaisuuksia. Vuonna 2023 järjestettiin yksi toimitusjohtajakokous. Konserniyhteisöjen hallitusjäsenille järjestettiin koulutus- ja sidosryhmätilaisuus syksyllä 2023 ja toimintaa on tarkoitus jatkaa myös vuoden 2024 aikana.

Konserniohjauksen toimivallan ja vastuunjakon toimivuuden osalta ei ole havaittu huomautettavaa. On kuitenkin jatkossakin tarpeen kiinnittää huomiota siihen, että toimivaltaan ja vastuunjakoon liittyvissä kysymyksissä varmistetaan kirjallinen dokumentaatio.

Tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpano ja nimittäminen

Kaupunginhallituksen konsernijaosto nimeää kaupungin jäsen ehdokkaat yhtiöiden hallituksiin. Konserniohjeen määritelmän mukaisesti kaupungin

tytäryhteisöjen hallitusten riittävän osaamistason varmistamiseksi konsernihallinnon omistajaohjaus selvittää dokumentoidusti hyvissä ajoin ennen konsernijaoston hallitusjäsenten valintoja kunkin yhtiön tarvitsemaa, toimialan edellyttämää riittävää talouden ja liiketoiminnan asiantuntemusta. Omistajaohjaus kartoittaa tarvittaessa laajasti potentiaalisia jäsenhakkaita myös ulkopuolisista asiantuntijoista ja hallitusammattilaisista. Hallitusjäseniksi valituilla henkilöillä tulee myös olla mahdollisuus käyttää riittävästi aikaa hallitustehtäviensä hoitoon. Omistajaohjaus saa suoraan yhtiöistä edellistä koskevaa informaatiota ja pyrkii vaikuttamaan siihen, että kaupungin yhtiöiden hallitustehtäviin ei valikoidu henkilöitä, joiden ajankäyttömahdollisuudet eivät ole riittäviä.

Omistajaohjausyksikkö valmisteli ehdotukset hallitusten kokoonpanoista huomioiden yllä mainitun lisäksi mm. kuntalain 47 §:n 2. momentti, jonka mukaan kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Konsernijaoston puheenjohtajiston ja esittelijän kanssa tehtyjen täsmennysten jälkeen muotoutuneet kokoonpanot esitettiin konsernijaostolle, joka nimesi kokouksessaan 21.3.2023 § 24 kaupungin jäsenhakkaita yhtiöiden hallitukseeni vuonna 2023 alkavalle toimikaudelle. Kevään yhtiökokouksissa on tämän jälkeen tehty osakeyhtiölain mukaisesti hallitusjäsenten valinnat. Tarvittaessa muutoksia yhtiöiden hallituskokoonpanoihin on tehty myös ylimääräisissä yhtiökokouksissa konsernijaoston erillisiin nimityspäätöksiin perustuen.

Yhtiöiden hallitusjäsenten asiantuntemus korostuu nimettäessä yhtiön toimivaa johtoa sekä vaativissa kehitystilanteissa tai muutoin poikkeuksellisissa olosuhteissa. Konserniohjeen mukaan konsernijaoston tehtävänä on huolehtia siitä, että hallitusten jäsenten nimittäminen perustuu yhtiön tarvitsemaan asiantuntemukseen. Tytäryhtiöiden hallitukseeni valittiin jälleen sekä luottamushenkilöjäseniä että asiantuntijaprofiililla olevia jäseniä. Omistajaohjausyksikkö

organisoi hallitustyöskentelyn itsearvioinnin tytäryhteisöjen hallituksen jäsenille ja raportoi tuloksista kaupungin hallituksen konsernijaostolle. Vuonna 2020 toteutettiin ensimmäistä kertaa hallitustyön arviointi kahdessa konserniyhtiössä myös ulkopuolisen yrityksen toimesta ja työtä on jatkettu muutamien muiden yhtiöiden osalta sen jälkeen ja ulkopuolisia hallitusarviointeja ja niitä on tarkoitus jatkaa myös vuoden 2024 aikana. Havainnoista on raportoitu konsernijaostolle.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Konserniohjeen periaatteiden mukaisesti tytäryhteisöjen tulee jo valmisteluvaiheessa hankkia omistajan ennakkokanta tehdessään päätöstä merkittävästä asiasta. Hallituksen puheenjohtajan velvollisuutena on valvoa, että ennakkokanta on haettu ja että se kirjataan pöytäkirjaan hallituksen kokouksessa, kun merkittävästä asiasta tehdään päätös. Omistajan kantaa haettiin eri yhtiöiden osalta kaupungin hallituksen konsernijaostolta konserniohjeen määrittelemistä asioista useita kertoja vuoden 2023 aikana. Konsernijaosto käsitteli ennakkokantaa koskevat asiat julkisuuslaissa säädetyn mukaisesti.

Konsernijaosto teki vuoden 2023 aikana eri asioita koskevia päätöksiä, joissa se mm. kehotti tytäryhteisön hallitusta edistämään tietyn asian valmistelua. Yhtiöjärjestyksen tehtävien muutosten valmistelu yhtiökokouksen päätösasiaksi on tyypillinen esimerkki edellisestä.

Omistajaohjauksen arvioinnin perusteella ohjeiden antoon kaupungin edustajille tytäryhteisöissä ei ole huomautettavaa.

Konsernitavoitteiden asettamista ja toteutumista koskeva arviointi

Konsernitavoitteiden toteutumista selvitetään tilinpäätöskirjan kohdassa Konserniin kuuluvat tytäryhteisöt ja yhteisöt. Valtuusto asettaa osalle kaupungin tytäryhteisöjä toiminnan ja talouden tavoitteita, joiden toteutumista seurataan kaupungin normaalien seurantarjestyelmien mukaisesti. Talousarviossa

tytäryhteisöille asetettiin sekä talouden että toiminnan tavoitteita, joiden asettamiseen myös kaupungin palvelualueet osallistuivat vakiintuneen toimintamallin mukaisesti ja joiden hyväksymisessä konsernijaostolla oli merkittävä rooli.

Tytäryhteisöjen omistajastrategiat käytössä

Omistajastrategioiden laatimisen tavoitteena on, että kaupungin omistamien yhtiöiden ja merkittävien säätiöiden muodostama kokonaisuus arvioidaan ainakin kerran valtuustokaudessa ja yhtiöiden omistajastrategioita päivitetään tarpeen mukaan. Yhtiökohtaisten omistajastrategioiden laadinnan taustalla on tarve muodostaa näkemys omistuksen tavoitteista ja kehittämisvisiosta pidemmällä aikavälillä. Omistajastrategioista päätetään omistajaohjauksen valmistelun pohjalta konsernijaostossa. Konsernijaosto käsitteli syksyn 2022 aikana yhteensä 16 keskeisen tytäryhtiön omistajastrategioita ja hyväksyi ne 25.10.2022 § 102. Muiden yhtiöomistusten omistajastrategioita koskevia linjauksia konsernijaosto on tehnyt vuosien 2020 ja 2021 aikana. Konsernijaoston käsittelemät omistajastrategiat ovat salassa pidettäviä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24.1 §:n 17-kohdan perusteella. Omistajastrategioiden toimeenpanoa koskeva päätöksenteko tapahtuu tarvittaessa kaupungin hallintosäännön mukaisesti.

Tytäryhteisöjen työhyvinvointikysely

Konsernijaoston toimeksiannosta on jo useana vuonna tehty kaupungin omistajaohjausyksikön koordinoimana kaupunkikonsernitason työhyvinvointikysely. Kaupunkikonsernin tytäryhteisöille räätälöidyn yhteisen kyselyn tavoitteena on ollut omistajaohjausnäkökulmasta muodostaa kokonaiskuva kaupunkikonsernin työhyvinvoinnin tilasta. Kyselystä saatavalla tiedolla tuetaan tytäryhteisöjen liiketoimintalähtöistä työhyvinvoinnin kehittämistä ja koko Tampereen kaupunkikonsernin johtamista.

Kysely on toteutettu noin puolentoista vuoden välein vuosina 2017, 2018, 2020 sekä uudelleenkilpailutetun palvelun-

tarjoajan toteuttamana vuosina 2022 ja 2023. Kyselyiden tulokset on käsitelty konsernijaoston kokouksissa. Tuoreimman selvityksen perusteella voidaan todeta, että työhyvinvoinnin kokonaisuus tilanne on säilynyt vakaana Tampereen kaupunkikonsernin tytäryhteisöissä. Kysely toteutetaan seuraavan kerran syksyllä 2024.

Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Tytäryhteisöille asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä yhteisöjen taloudellista kehitystä ja tunnuslukuja seurataan säännöllisesti. Vuosittain omistajaohjaus laatii myös laajan raportin Tampereen kaupungin tytär- ja osakkuusyhteisöjen toiminnasta, joka sisältää omistajaohjausyksikön tekemän tilinpäätösanalyysin jokaisesta yhtiöstä, konserniin kuuluvista merkittävistä säätiöistä sekä toimialanalyysia tärkeimmistä konserniyhtiöistä.

Konsernin tytäryhteisöjen talousraportointi kattaa konsernikatsauksen huhtikuulta merkittävimpien tytäryhtiöiden osalta (12 yhtiötä vuonna 2023), konsernivalitilinpäätöksen elokuulta, konsernitilinpäätöksen ja lisäksi erillisen omistajaohjauksen vuosittaisen raportin Tampereen kaupungin tytär- ja osakkuusyhtiöiden toiminnasta. Konserniennuste laaditaan kolme kertaa vuodessa huhti-, elo- ja marraskuulta. Ennuste sisältää tuloslaskelman sekä investointien ja korollisen vieraan pääoman tilinpäätösennusteen.

Keskitettyjen konsernitoimintojen ja konsernipalvelujen käyttö sekä siirtohinnoittelun kustannusvastaavuus

Konsernin ei-markkinoilla toimivilla yhteisöillä on mahdollisuus käyttää hyväkseen omistajaohjauksen asiantuntevasta rahoitusta ja pääoman käyttöä koskevista asioista sekä kaikkien in-house statuksen omaavien tukipalveluyhtiöiden palveluita.

Siirtohinnoittelussa kaupungin yksiköt ja in-house yhtiöt noudattavat kustannusvastaavuuden periaatetta ja kohtuullisen pääoman tuoton vaadetta. Siirtohinnoittelun ei ole raportoitu aiheuttaneen ongelmia.

Riskienhallintajärjestelmien toimivuus tytäryhteisöissä

Tytäryhteisöjen riskienhallintaa ja sen periaatteita ohjataan kaupunginvaltuuston hyväksymällä konserniohjeella ja Corporate Governance -ohjeella. Vastuu riskienhallinnan valvonnasta ja toteutuksesta on viime kädessä tytäryhtiön hallituksella. Konsernijohtoon tehtävänä on valvoa tytäryhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen asianmukaisuutta ja tuloksellisuutta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen asianmukaisuuden valvonnan osalta keskeisessä roolissa ovat vuosittain käytävät omistajakeskustelut, jossa hyvän hallintotavan, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilanne käydään läpi. Tytäryhteisön hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja vastaavat asiasta omistajaohjaukselle. Lisäksi on tehty määräajoin selvityksiä ja kyselyitä yhteisöjen johtamisen, valvonnan ja riskienhallinnan tilasta ja kehityksestä.

Osana vuoden 2023 selontekoa konsernivalvonnan järjestämisestä omistajaohjaus toteutti tammikuussa 2024 yhdessä kaupungin sisäisen tarkastuksen ja riskienhallintayksikön kanssa Tampereen kaupungin 26 tytäryhtiölle suunnatun kyselyn, jossa yhtiöiden hallitusten puheenjohtajat vastasivat mm. yhtiöiden sisäiseen valvontaan, riskienhallintaan ja sisäiseen tarkastukseen liittyviin kysymyksiin. Vastaukset saatiin kaikilta kyselyssä mukana olleilta tytäryhtiöiltä. Kyselyn perusteella tehdyn yhteenvetoon mukaan voidaan arvioida, että tytäryhtiöiden hallitukset ovat huolehtineet hyvin eri osa-alueiden mukaisista vastuistaan, eikä merkittäviä konsernitason poikkeamia havaittu.

Tytäryhteisöt ovat hyväksyneet kaupungin laatimat ohjeistukset hallituksissaan. Aiemman mukaisesti voidaan todeta, että tytäryhteisöillä on riskienhallinnan suunnitelmat ja järjestelmät,

joita ko. tytäryhteisön hallitus ohjaa ja valvoo säännönmukaisesti. Tytäryhteisöjen hallitusten systemaattista sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan riittävyyden arviointia tulee kuitenkin edelleen kehittää ja samalla selkeyttää tytäryhteisöjen ja konserniohjauksen välistä ohjausta ja tiedonvälitystä. Ohjeistusta on edelleen tarkennettu konserniohjeen ja hyvä hallinto- ja johtamistapa -ohjeen päivittämisen yhteydessä vuonna 2023. Kaupunginvaltuusto hyväksyi Tampereen kaupunkikonsernin tytäryhtiöiden uudistetun konserniohjeen 12.6.2023 § 96 ja kaupunginhallitus uudistetun Hyvä hallinto- ja johtamistapa Tampereen kaupunkikonsernissa (Corporate Governance) -ohjeen 6.11.2023 § 453.

Merkittävimmät tunnistetut riskit kaupunkikonsernissa

Tampereen kaupunkikonsernissa merkittävimmät riskit liittyvät liikevaihdoltaan ja taseiltaan isoimpiin yhtiöihin, joista kaupunki saa myös merkittäviä osinkotuloja. Useilla yhtiöillä on valmistelussa tai käynnissä merkittäviä investointeja, joihin saattaa liittyä toteutus- ja käyttöönottovaiheen riskejä.

Useiden yhtiöiden investoinnit ovat riippuvaisia ulkoisesta rahoituksesta. Ulkoisen rahoituksen saatavuus ja hinnoittelu on ollut hyvää, eikä sen suhteen ole tunnistettu merkittäviä riskejä. Rahoituksen kuluja ja saatavuutta turvaa tytäryhteisöjen riittävä kannattavuus, toimiva riskienhallinta ja investointien oikea mitoittaminen. Markkinakorot jatkoivat nousuaan vuonna 2023 ja saavuttivat tällä tietoa korkeimman tasonsa loppusyksyllä. Korkokustannuksilla on vaikutusta erityisesti suurissa pääomavaltaisissa hankkeissa, kuten infra- ja energiainvestoinnit, mutta omistajaohjauksen käsityksen mukaan konserniyhtiöt ovat tehneet aktiivista korkorisikin hallintaa varautuen ennalta mahdolliseen korkotason nousuun.

Venäjän helmikuussa 2022 aloittamalla hyökkäyssodalla Ukrainaan on merkittäviä vaikutuksia myös kaupunkikonsernin toimintaan. Kaupunkikonserni tekee yhteistyötä varautumiseen, turvallisuuteen ja mm. energia-asioihin liittyen.

Kaupungin sidosyksikköinä toimivien yhtiöiden asemaan kohdistuu painetta mm. hallitusohjelman kirjausten suunnalta, mutta tällä hetkellä ei ole tietoa siitä mitä tavoitteista lähdetään lakimuu- tokseksi mahdollisesti valmistelemaan ja milloin. Omistajaohjaus seuraa mahdollista valmistelua ja reagoi sen mukaisesti tarvittavalla tavalla.

Vastaavasti kilpailuneutraaliteettisään- telyyn liittyvä lainsäädäntö ja sen tiukentuneet tulkinnat ovat enenevässä määrin vaikuttaneet myös kaupunkiomistajan käytössä olevaan keinovalikoimaan koskien esimerkiksi yhtiöiden toiminnan kehittämiseen osallistumista taloudellisin panostuksin niissä yhtiöissä, joiden liike- toiminta tapahtuu markkinoilla. Kaupunki- omistajan on varmistettava huolellisen valmistelun ja oikeudellisen arvioinnin kautta eri näkökulmista mm. se, että tasapuolisen kilpailun edellytykset toteutuvat. Kaupunkikonsernin toiminnan kehittämisessä ja konsernirakennetta koskeissa muutoksissa huomioidaan

ennakoivasti kilpailuneutraaliteettiky- symyksiin liittyvät tilanteet ja mahdolliset riskit. Muutokset voivat myös olla vastaus kilpailuneutraalin toiminnan varmistamiseksi ja siten osa kaupunki- konsernin riskienhallintaan liittyvää kokonaisuutta.

Koronapandemia on vaikuttanut vuosien 2020–2022 aikana negatiivisesti usean konserniyhtiön liiketoimintaan etenkin matkailu- ja tapahtuma-alalla. Erityisesti valtion tukitoimien avustuksella pandemian taloudelliset vaikutukset ovat jääneet toistaiseksi aiemmin arvioitua vähemmän negatiivisiksi, joskin muuttamat yksittäiset yhtiöt ovat kohdanneet merkittäviä taloudellisia haasteita.

Tampereen kaupunki toimii aktiivisesti vastuullisuutta edistäen ja huomioiden ympäristö-, sosiaaliset- ja hallinnolliset riskit. Tytäryhteisöiltä edellytetään vastuullisuuden edistämistä ja vastuullisuus- riskien hallintaa kaikessa toiminnassa. Vastuullisuusraportoinnin kehittämiseksi konsernissa tehtiin mittavasti työtä vuon-

na 2023. Vastuullisuusriskien osalta ei ole tunnistettu kohonneita riskejä.

Tampereen kaupunkikonserni on eri- laisten toimintojen osalta laaja moninainen kokonaisuus. Huolimatta siitä, että esimerkiksi kaupungin tytäryhtiöt ovat osakeyhtiölain mukaisesti toimivia itsenäisiä yhtiöitä, kohdistuvat monet riskit viime kädessä pääomistajan vastuulle muodossa tai toisessa. Maineriskit on tunnistettu riskikokonaisuudeksi, joka usein kohdistuu yhtiön lisäksi omista- jaan. Kaupunki hallitsee edellä mainit- tuja riskejä mm. johtamisjärjestelmänsä, annettujen ohjeistusten ja hallitusjäsen- valintojensa kautta.

Konsernin tytäryhteisöissä ei ole tunnistettu edellä mainittuja kokonaisuuk- sia lukuun ottamatta sellaisia merkittä- viä yksittäisiä strategisia tai operatiivisia riskejä, jotka vaikuttaisivat kaupunkikon- sernin toimintaan ja taloudelliseen ase- maan merkittävästi konsernin kokonais- laajuus huomioiden.

Konsernirakenne

Vuoden 2023 lopussa kaupunkikonser- niin kuului 68 tytäryhteisöä, joista kahta yhtiötä ja kolmea säätiötä ei ole yhdis- tely konsernitilinpäätökseen. Yhdiste- lemättä jättämisellä on vain vähäinen vaikutus konsernitilinpäätökseen.

Konsernitilinpäätökseen yhdisteltiin molemmat 2 kuntayhtymää, joissa kau- punki on jäsenenä. Osakkuus- ja omis- tusyhteisyhteisöjä oli 20, joista konser- nitilinpäätökseen yhdisteltiin konsernin kannalta olennaiset 14 yhteisöä.

Tampereen konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt	Yhdistelty (kpl)		Ei yhdistelty (kpl)	
	2023	2022	2023	2022
Tytäryhteisöt				
Yhtiöt				
Asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöt	30	33	0	0
Muut yhtiöt	31	27	2	2
Säätiöt	2	4	3	3
Kuntayhtymät	2	3	0	0
Osakkuus- ja muut omistusyhteisyhteisöt	14	13	6	7
Yhteensä	79	80	11	12

KONSERNITILINPÄÄTÖS

Konsernituloslaskelma

	1.1. - 31.12.2023	1.1. - 31.12.2022
	1 000 euroa	1 000 euroa
Toimintatuotot	1 043 711	1 443 901
Toimintakulut	-1 472 391	-2 593 853
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	2 046	7 755
Toimintakate	-426 634	-1 142 197
Verotulot	681 057	1 192 292
Valtionosuudet	58 344	373 863
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	13 270	3 091
Muut rahoitustuotot	2 240	2 629
Korkokulut	-46 460	-39 020
Muut rahoituskulut	-638	-3 620
Vuosikate	281 180	387 038
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-215 254	-270 072
Omistuksen eliminointierot	0	30
Arvonalentumiset	-1 797	-2 844
Tilikauden tulos	64 128	114 153
Tilinpäätössiirrot	1 100	567
Tilikauden verot	-9 516	-23 755
Laskennalliset verot	-3 628	-2 352
Vähemmistöosuudet	223	374
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	52 307	88 986
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot / Toimintakulut, %	71	56
Vuosikate / Poistot, %	130	142
Vuosikate, euroa / asukas	1 102	1 554
Asukasmäärä	255 066	249 009

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= 100 * Toimintatuotot / Toimintakulut

Vuosikate prosenttia poistoista

= 100 * Vuosikate / (Suunnitelman mukaiset poistot + Arvonalentumiset)

Konsernitilinpäätös sisältää konsernituloslaskelman, konsernitaseen ja konsernin rahoituslaskelman sekä liitetiedot. Konsernitilinpäätöksessä siihen yhdisteltäviä yhteisöjä pyritään kuvaamaan siten kuin ne muodostaisivat yhden kirjanpitovelvollisen.

Konsernituloslaskelman analysointi

Konsernituloslaskelma osoittaa konsernin eli kaupungin ja konserniyhteisöjen yhteenlasketun kannattavuuden sekä taloudellisen tuloksen. Konsernitilinpäätöksestä vähennetään konserniyhteisöjen väliset sisäiset tuotot ja kulut, sisäinen voitonjako, sisäiset katteet sekä vähemmistöosakkaiden osuudet toiminnan tuloksesta.

Konsernin tuloslaskelma ei ole vertailukelpoinen edellisvuoteen johtuen

sote-uudistuksen vaikutuksista konsernirakenteeseen.

Konsernin toimintakate parani 715,6 milj. euroa vertailuvuodesta, mikä johtui toimintakulujen vähenemisestä. Toimintakulut vähenivät erityisesti palvelujen ostojen sekä henkilöstökulujen osalta, vaikka kyseiset erät muodostavat yhä 71 prosenttia konsernin toimintakuluista. Tytäryhteisöistä palvelujen ostoja kertyi konserniin eniten Tampereen Tilapalvelut Oy:n toimesta. Konsernin henkilöstökuluista yli 70 prosenttia muodostuu Tampereen kaupungin henkilöstöstä. Toimintatuotot vähenivät vertailuvuodesta 400,2 milj. euroa, mitä selittää erityisesti myyntituottojen vähentyminen. Myyntituotot muodostivat tilikaudella kuitenkin yhä 80 prosenttia konsernin toimintatuloista. Myyntituottoja kertyi konserniin erityisesti Tampereen Energia- konsernista ja Tampereen kaupun-

gilta. Toimintatuotot kattoivat toimintakuluista 71 prosenttia.

Vuosikate heikkeni 105,9 milj. euroa (27,4 %) edellisvuodesta, mitä selittää kaupungin verotulojen ja valtionosuuksien merkittävä väheneminen sote-uudistuksen seurauksena. Kuntien tuloveroprosentteja leikattiin 12,64 prosenttiyksiköllä ja yhteisövero-osuutta 11,25 prosenttiyksiköllä. Valtionosuudet vähenivät yhteensä 315,5 milj. euroa vuodesta 2022. Vuosikate kattoi poistoista 131 prosenttia.

Konsernin tilikauden tulos (64,1 milj. euroa) heikkeni 50,0 milj. euroa (43,8 %) vertailuvuodesta. Positiivista tulosta vahvistivat kaupungin lisäksi erityisesti Tampereen Energia -konserni. Suunnitelman mukaiset poistot pienenevät 54,8 milj. euroa vertailuvuodesta.

Konsernin rahoituslaskelma

	1.1. - 31.12.2023	1.1. - 31.12.2022
	1 000 euroa	1 000 euroa
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	281 180	387 038
Tilikauden verot	-9 516	-23 755
Tulorahoituksen korjauserät	6 571	-62 241
	278 234	301 042
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-537 371	-550 128
Rahoitusosuudet investointimenoihin	3 170	5 922
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	11 775	138 344
	-522 427	-405 862
Toiminnan ja investointien rahavirta	-244 192	-104 820
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-2 093	-2 868
Antolainasaamisten vähennykset	10 592	341
	8 499	-2 527
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	304 249	159 322
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-121 957	-141 832
Lyhytaikaisten lainojen muutos	47 218	-24 282
	229 510	-6 792
Oman pääoman muutokset	-358	-2 152
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-1 877	-339
Vaihto-omaisuuden muutos	-2 789	-22 147
Saamisten muutos	45 627	-59 823
Korottomien velkojen muutos	-189 219	155 023
	-148 259	72 714
Rahoituksen rahavirta	89 393	61 243
Rahavarojen muutos	-154 799	-43 577
Rahavarat 31.12.	149 772	345 178
Rahavarat 1.1.	304 572	388 755
	-154 799	-43 577
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-736 878	-767 216
Investointien tulorahoitus, %	53	71
Laskennallinen lainanhoitokate	1,0	1,3
Lainanhoitokate	1,9	2,4
Kassan riittävyys, pv	25	38

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Toiminnan ja investointien rahavirta -välitulos kuvaa investointien omaraahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Kertymään lasketaan mukaan tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden rahavirrat.

Investointien tulorahoitus %

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$
Investointien omahankintamenoilla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Laskennallinen lainanhoitokate

(Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)
Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa.

Lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)
Lainanlyhennyksillä tarkoitetaan rahoituslaskelman mukaisia pitkäaikaisten lainojen lyhennyksiä.

Kassan riittävyys, pv

= $365 * \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Konsernin rahoituslaskelman analysointi

Konsernin rahoituslaskelmalla osoitetaan kaupunkikonsernin varojen hankinta ja niiden käyttö tilikauden aikana. Se kuvaa konsernin toiminnasta aiheutuneita rahavirtoja kaupunkikonsernin ja sen ulkopuolisten tahojen välillä. Rahoituslaskelmasta on eliminoitu konsernin keskinäisten liiketapahtumien rahavirtavaikutukset.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttaa keskeisesti sote-uudistuksesta seuranneet konsernirakennemuutokset. Rahoituslaskelmassa esitetään kuitenkin ainoastaan vuoden 2023 liiketapahtumat, joita eivät ole vuoden 2023 avaavaan taseeseen kirjatut omaisuusjärjestelyt.

Toiminnan rahavirta osoittaa miten konserni on onnistunut tilikauden aikana toiminnan avulla saamaan rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen, uusien investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun. Toiminnan rahavirta (278,2 milj. euroa) toteutui 22,8 milj. euroa vertailuvuotta heikompana, minkä taustalla on 105,9 milj. euroa edellisvuotta heikompi vuosikate. Vuosikatteen

muodostumista on käsitelty konsernituuloslaskelman analysoinnin yhteydessä. Tulorahoituksen korjauserissä vuosikatetta oikaistaan konsernin saamien pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoittojen ja -tappioiden, osakkuusyhteisöjen tulososuuksien ja osinkojen sekä pakollisten varausten muutosten osalta.

Investointien rahavirta osoittaa konsernin rahavarojen käytön investointihyödykkeisiin. Investointien rahavirta (-522,4 milj. euroa) toteutui 116,6 milj. euroa edellisvuotta suurempana pääosin pysyvien vastaavien luovutustulojen merkittävän vähenemisen seurauksena. Merkittävimmät investointimenot konsernissa toteutuivat kaupungin lisäksi Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n, Tampereen Vuokralosäätön, Tampereen Raitiotie Oy:n sekä Tampereen Energia -konsernin toimesta.

Toiminnan ja investointien rahavirta toteutui 244,2 milj. euroa negatiivisena. Investoinneista rahoitettiin tulorahoituksella 53 prosenttia.

Rahoituksen rahavirta toteutui 89,4 milj. euroa positiivisena pääosin lainakannan muutosten seurauksena. Uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin 304,2 milj. euroa ja jo olemassa olevia pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 122,0 milj. eurolla. Uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin erityisesti Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n (110,0 milj. euroa) toimesta. Muissa maksuvalmiuden muutoksissa erityisesti korottomien velkojen vähenemisellä oli negatiivinen vaikutus rahoituksen rahavirtaan.

Rahavarojen muutos oli tilikaudella 154,8 milj. euroa negatiivinen. Tilinpäätöshetken rahavaroilla olisi katettu 25 päivän ajan kaikki toiminnan aiheuttamat kassasta maksut.

Konsernin lainanhoitokatteeksi muodostui 1,9 yksikköä. Lainanhoitokate on hyvällä tasolla silloin, kun tunnusluku saa suuremman arvon kuin 2. Tunnusluvun tulkinnassa tulee huomioida kaupungin kertalyhenteisten lainojen erääntymisen vaikutus.

Konsernitase

VASTAAVAA	31.12.2023	31.12.2022
	1 000 euroa	1 000 euroa
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	7 163	16 840
Muut pitkävaikutteiset menot	120 452	123 094
Ennakkomaksut	485	679
	128 099	140 613
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	304 241	292 539
Rakennukset	1 786 250	1 910 307
Kiinteät rakenteet ja laitteet	827 904	802 192
Koneet ja kalusto	165 163	193 891
Muut aineelliset hyödykkeet	33 060	33 427
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	655 086	583 549
	3 771 704	3 815 906
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	90 599	89 362
Muut osakkeet ja osuudet	31 041	28 015
Muut lainasaamiset	20 473	29 156
Muut saamiset	896	975
	143 010	147 508
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	5 909	3 820
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	52 827	54 139
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	9 903	10 762
Lyhytaikaiset saamiset	206 125	281 673
Rahoitusarvopaperit	26 668	41 444
Rahat ja pankkisaamiset	123 104	303 734
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 467 351	4 799 598

VASTATTAVAA	31.12.2023	31.12.2022
	1 000 euroa	1 000 euroa
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	607 814	636 657
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat	168	284
Muut omat rahastot	27 709	34 090
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	929 726	863 522
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	52 307	88 986
	<u>1 617 724</u>	<u>1 623 539</u>
VÄHEMMISTÖOSUUDET	81 108	79 650
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	1 089	1 226
Muut pakolliset varaukset	22 482	27 604
	<u>23 571</u>	<u>28 830</u>
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	20 003	20 627
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	2 044 887	2 126 188
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	100 861	83 484
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	190 730	148 491
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	388 467	688 789
	<u>2 724 945</u>	<u>3 046 952</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	4 467 351	4 799 598

TASEEN TUNNUSLUVUT

Konsernin omavaraisuusaste, %	38	36
Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus, %	152	101
Konsernin kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 euroa	982 033	952 508
Konsernin kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa / asukas	3 850	3 825
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 euroa	2 235 617	2 274 679
Konsernin lainat, euroa / asukas	8 765	9 135
Konsernin lainat ja vastuut 31.12., 1000 euroa	2 912 273	2 922 916
Konsernin lainat ja vastuut, euroa/asukas	11 418	11 738
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 euroa	20 473	29 156
Asukasmäärä	255 066	249 009

Konsernin omavaraisuusaste, %

= 100 * (Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi) /
(Koko pääoma - Saadut Ennakot)

Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus, %

= 100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Konsernin lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat +
Liittymismaksut ja muut velat)

Konsernin lainat ja vastuut 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat +
Liittymismaksut ja muut velat) + Vuokra- ja leasingvastuut

Konsernin lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt Joukkovelkakirjalainasaamiset ja Muut lainasaamiset

Konsernitaseen analysointi

Konsernitase osoittaa kaupunkikonsernin taloudellisen aseman selvittämällä konserniyhteisöjen varat ja velat.

Tampereen kaupunkikonsernin taseen loppusumma (4 467,4 milj. euroa) pieneni 332,2 milj. euroa vertailuvuodesta. Tase ei ole kuitenkaan vertailukelpoinen edellisvuoteen sote-uudistuksesta seuranneiden konsernirakennemuutosten takia. Muutosten vaikutus avavaan taseeseen oli yhteensä -339,8 milj. euroa, josta suurimmat vaikutukset kohdistuivat aineellisiin hyödykkeisiin (-239,9 milj. euroa) sekä vieraaseen pääomaan (-279,1 milj. euroa). Konsernin avava tase 1.1.2023 on esitetty tilinpäätöksen liitetiedoissa. Myöhemmin tässä tekstissä vertailu vuodenvaihteeseen tehdään ajankohtaan 1.1.2023. Oikaisut edelliseltä tilikaudelta esitettäviin tietoihin on esitetty osana konsernitiilinpäätöksen laatimista koskevia liitetietoja.

Taseen vastaavaa-puolelle sisältyvät pysyvät ja vaihtuvat vastaavat sekä toimeksiantojen varat. Aineelliset hyödykkeet muodostivat 93 prosenttia taseen pysyvistä vastaavista. Aineelliset hyödykkeet kasvoivat yhteensä 195,7 milj. euroa vuodenvaihteesta. Kasvusta suurin osa selittyi ennakkomaksujen ja keskeneräisten hankkeiden (108,2 milj.

euroa) sekä rakennusten (43,6 milj. euroa) kasvulla.

Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat vaihto-omaisuus, saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Lyhytaikaiset saamiset vähenivät vuodenvaihteesta 46,0 milj. euroa, mitä selittää erityisesti muiden saamisten ja myyntisaamisten vähentyminen. Rahoitusarvopaperit vähenivät tilikaudella 13,2 milj. euroa, mikä selittyy Kotilinnasäätiön irtaantumisella konsernista. Rahat ja pankkisaamiset vähenivät vuodenvaihteesta 141,6 milj. euroa, mihin vaikutti keskeisesti mm. kaupungin rahavarojen väheneminen.

Taseen vastattavaa-puoli kertoo konsernin oman ja vieraan pääoman määrän, vähemmistöosuudet, pakolliset varaukset sekä toimeksiantojen pääomat. Alkusaldomuutokset pienensivät peruspääomaa 28,8 milj. euroa. Konsernin omavaraisuusasteeksi muodostui 38 prosenttia, mikä on kaksi prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Omavaraisuusaste mittaa vakavaraisuutta ja kykyä selvittää sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Tunnusluvun hyvä tavoitetaso kaupunkikonsernissa on 50 prosenttia.

Vieras pääoma väheni vuodenvaihteesta 42,9 milj. euroa, mikä selittyi

lyhytaikaisen korottoman vieraan pääoman 205,8 milj. euron vähenemisellä. Koroton vieras pääoma väheni erityisesti siirto- ja ostovelkojen osalta. Konsernin lainakanta kasvoi vuodenvaihteesta 148,5 milj. euroa, minkä seurauksena asukaskohtaiseksi lainakannaksi muodostui 8 765 euroa. Tampereen kaupungin osuus konsernin pitkäaikaisesta korollisesta vieraasta pääomasta (2 235,6 milj. euroa) oli tilinpäätöshetkellä 38 prosenttia. Tytäryhteisöistä merkittävimmät lainakannat olivat Tampereen Raitiotie Oy:llä (340,4 milj. euroa) sekä Tampereen Vuokratalosäätiöllä (313,3 milj. euroa). Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus oli 152 prosenttia.

Konsernin lainojen ja vastuiden määrä oli tilikaudella 11 418 euroa asukasta kohden. Tunnusluvun laskennassa vuokra- ja leasingvastuut rinnastetaan lainoihin, minkä tarkoituksena on tehdä investointien rahoitus vertailukelpoiseksi riippumatta siitä, miten investointi on rahoitettu. Asukaskohtaisesti tarkasteltuna lainat ja vastuut olivat 2 653 euroa suuremmat kuin lainakanta, mitä selittää leasingrahoituksen käyttäminen lainanoton rinnalla.

KAUPUNGINHALLITUKSEN ESITYS TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Kaupungin tilikauden tulos muodostui 55 314 661,54 euroa ylijäämäiseksi. Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle tilikauden tuloksen käsittelyä siten, että

- aiemmin tehdyistä investointivaroista syntynyttä poistoeroa tuloutetaan 1 708 173,65 euroa
- vahinkorahastosta tuloutetaan 1 096 397,02 euroa toteutuneiden menojen katteeksi
- tilikauden ylijäämä 58 119 232,21 euroa siirretään taseen oman pääoman edellisten tilikausien ylijäämä -erään.

Selvitystä talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella ei tarvita, koska taseessa on aikaisemmilta tilikausilta kertynyttä ylijäämää.

Talousarvion toteutuminen

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Talousarvion toteutuminen -osa sisältää laskelma- ja strategiaosan, palvelualueiden, kehitysohjelmien, konsernihallinnon ja taseyksiköiden talousarvion toteumavertailun, sekä konserniin kuuluvien tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuman. Talousarvion toteumavertailuissa on esitetty valtuuston talousarviossa hyväksymän sitovuustason mukaisten määrärahojen, tuloarvioiden, investointien ja toiminnan tavoitteiden toteumat ja niiden olennaiset poikkeamat talousarvioon. Valtuustoon nähden sitovien erien toteumavertailu on esitetty kootusti Olennaiset poikkeamat talousarvioon -osiossa.

Laskelmaosassa on esitetty talousarvion tuloslaskelman, investointien ja rahoituslaskelman toteumavertailut. Lisäksi laskelmaosassa esitetään liikelaitosten vaikutus kaupungin tuloksen muodostumiseen ja toiminnan rahoitukseen. Talousarvion laskelmaosa sisältää informaatiota kaupungin yhteenlasketusta taloudesta, joka ei ole valtuustoon nähden sitovaa. Talous-

arvion tuloslaskelman, investointien ja rahoituslaskelman toteumavertailuissa on esitetty palvelualueiden, kehitysohjelmien, konsernihallinnon ja taseyksiköiden talousarvion toteutuminen sisältäen myös sisäiset erät. Lisäksi on esitetty liikelaitosten ja taseyksikkönä käsiteltävän Vahinkorahaston vaikutus koko kaupungin tuloksen, rahoituksen ja investointien muodostumiseen.

Laskelmaosassa on esitetty myös kaupungin yhteisten erien eli verotulojen, valtionosuuksien, korkotuottojen ja -kulojen, muiden rahoitustuottojen ja -kulojen sekä antolainauksen ja korollisten velkojen muutosten toteuma. Nämä erät muodostavat suuren osan kaupungin tuloperustasta ja niistä valtuustoon nähden sitovaa on korkotuottojen ja -kulojen netto. Lisäksi rahoituslaitoksilta nostettavien pitkäaikaisten lainojen lisäys ei saa olla talousarviota suurempi.

Strategiaosassa on esitetty toiminnan tavoitteiden toteumatiedot kaupunkistrategiasta johdettujen sitovien toiminnan tavoitteiden osalta. Talous-

arviossa liikelaitoksille asetettujen tavoitteiden toteuma on esitetty erillistilinpäätöksissä.

Käyttötalous ja investoinnit yksiköittäin -osassa on esitetty lautakuntien, kehitysohjelmien ja konsernihallinnon talousarvion toteumavertailu ja toiminnan tavoitteiden toteumatiedot. Taseyksiköt-osassa on esitetty liikelaitosten talousarvion toteumavertailu ja toiminnan tavoitteiden toteumatiedot. Liikelaitosten ja taseyksikkönä käsiteltävän Vahinkorahaston erillistilinpäätökset löytyvät Erillistilinpäätökset ja muut eriytyvät laskelmat -osiossa.

Talousarviossa kaupungin merkittävimmille tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen on esitetty erillisessä Konserniin kuuluvat tytäryhteisöt -osassa. Yhteisöille asetetut tavoitteet eivät oikeudellisesti sido tytäryhteisöjä, vaan niiden tarkoituksena on tuoda esille pääomistajan tahto.

OLENNAISET POIKKEAMAT TALOUSARVIOON

Talousarvion toteutuminen -osa sisältää laskelma- ja strategiaosan, palvelualueiden, kehitysohjelmien, konsernihallinnon ja taseyksiköiden talousarvion toteumavertailun. Talousarvion toteumavertailuissa on esitetty valtuuston talousarviossa hyväksymän sitovuustason mukaisten määrärahojen, tuloarvioiden, investointien ja toiminnan tavoitteiden toteumat ja niiden olennaiset poikkeamat talousarvioon. Yhteenvetotaulukossa on esitetty kootusti valtuustoon nähden sitovien erien toteutuminen. Ylitykset on korostettu keltaisella.

Talousarvion toteumavertailuissa esitettäviin lukuihin sisältyvät kaupungin sisäiset erät, ellei toisin ole mainittu. Vastaavasti investointiluvuissa ei ole huomioitu sisäisen katteen eliminointia, joten talousarvion toteumavertailuissa investointien toteuma on sisäisten katteiden verran suurempi kuin kaupungin ulkoisessa rahoituslaskemassa.

Käyttötalouden toteutuminen

Käyttötalouden osalta merkittävimmät poikkeamat muutettuun talousarvioon kohdistuivat elinvoima- ja osaamislautakuntaan sekä asunto- ja kiinteistölautakuntaan. Elinvoima- ja osaamislautakunnan toimintakate toteutui 13,0 milj. euroa budjetoitua parempana, mikä selittyy pääosin toimintakulujen alituksella. Toimintakulujen alitukset kohdistuivat

pääasiassa palvelujen ostoihin sekä henkilöstökuluihin. Asunto- ja kiinteistölautakunnan 12,7 milj. euroa budjetoitua paremman toteuman taustalla olivat erityisesti maankäyttösopimuskorvaukset ja vuokratuotot.

Konsernihallinnon toimintakate toteutui 4,8 milj. euroa muutettua talousarviota parempana, mihin vaikutti mm. henkilöstökulujen ja palvelujen ostojen säästöt. Konsernihallinnolla valtuustoon nähden sitovaa oli ICT-kehittämisen toimintakate ja nettoinvestoinnit yhteensä sekä yhteisten erien, tarkastuslautakunnan, keskusvaalilautakunnan ja muun konsernihallinnon toimintakatteet.

Kasvatus- ja opetuslautakunnan toimintakate ylittyi 2,6 milj. eurolla, mitä selittää erityisesti henkilöstökulujen ja palvelujen ostojen ylitykset. Tampereen Veden liikeylijäämä toteutui 3,6 milj. euroa muutettua talousarviota heikompana, minkä taustalla oli pääosin palvelujen ostojen ylitykset.

Laskelmaosan toteutuminen

Laskelmaosassa esitetään korkotuotosten ja -kulujen sekä pitkäaikaisten lainojen lisäysten toteutuminen talousarvioon nähden. Korkotuotot ja -kulut toteutuivat tilikaudella 2,2 milj. euroa budjetoitua parempana. Pitkäaikaisia lainoja nostettiin tilikaudella 8,8 milj. euroa budjetoitua vähemmän.

TILIKAUDEN TULOS

55,3 M€
(TP23)

INVESTOINTIEN TULORAHOITUS- PROSENTTI

82 %
(TP23)

PALVELUALUEIDEN YHTÉENLASKETTU TOIMINTAKATE

+ 27,5 M€

(TP23 / Muutettu TA23)

LIIKELAITOSTEN YHTÉENLASKETTU LIIKEYLIJÄÄMÄ

- 3,6 M€

(TP23 / Muutettu TA23)

NETTOINVESTOINNIT

+ 53,8 M€

(TP23 / Muutettu TA23)

Yhteenveto poikkeamista talousarvioon, sitovat erät

KÄYTTÖTALOUS

1 000 euroa	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutokset
Palvelualueet (toimintakate)					
Sivistyspalvelujen palvelualue					
Kasvatus- ja opetuslautakunta	-367 735	-365 170	-2 564	-349 803	-15 367
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta					
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-101 022	-102 618	1 596	-101 217	-1 401
Tampere Junior	-756	-924	168	-787	-137
Hiedanranta	-95	-75	-20	-75	0
Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualue					
Elinvoima- ja osaamislautakunta					
Elinvoima- ja osaamislautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-88 189	-96 587	8 398	-95 459	-1 128
Ammatillinen koulutus (tilikauden tulos)	3 454	0	3 454	0	0
Hiedanranta	-287	-434	147	-429	-5
Viiden tähden keskusta	-3 579	-4 616	1 037	-4 610	-6
Elämystalouden kehitysohjelma	-802	-798	-4	-795	-3
Älykaupunki kaupunkilaisille	-1 341	-1 290	-51	-1 284	-6
Asunto- ja kiinteistölautakunta					
Asunto- ja kiinteistölautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	157 704	145 113	12 591	135 542	9 571
Hiedanranta	-872	-1 000	128	-1 000	0
Kaupunkiympäristön palvelualue					
Yhdyskuntalautakunta					
Yhdyskuntalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-44 803	-45 738	935	-44 343	-1 395
Hiedanranta	-5	-400	395	-400	0
Viiden tähden keskusta	-202	-330	128	-330	0
Hiilineutraaleja tekoja	-444	-500	56	-500	0
Joukkoliikennelautakunta	-27 761	-28 991	1 230	-28 982	-9
Konsernihallinto (toimintakate)					
Konsernihallinto					
ICT-kehittäminen (toimintakate+nettoinvestoinnit)	-9 483	-13 200	3 717	-8 800	-4 400
Tarkastuslautakunta	-365	-403	38	-403	0
Keskusvaalilautakunta	-538	-632	94	-622	-10
Konsernihallinto	-24 447	-28 483	4 036	-28 724	241
Yhteiset erät	-113 424	-115 512	2 089	-111 417	-4 095
Liikelaitokset (korvaus peruspääomasta)					
Tampereen Vesi Liikelaitos	-14 700	-14 700	0	-14 700	0
Liikelaitokset (liikelyläämä)					
Tampereen Vesi Liikelaitos	25 151	28 773	-3 622	28 773	0
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	45	0	45	0	0

LASKELMAOSA

1 000 euroa	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutokset
Korkotuotot ja -kulut	-12 192	-14 368	2 176	-11 169	-3 199
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	60 000	68 832	-8 832	68 832	0

INVESTOINNIT

Nettoinvestoinnit sitovuustasoittain (1000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutokset
Sivistyspalvelujen palvelualue					
Kasvatus- ja opetuslautakunta	-4 891	-6 108	1 217	-4 060	-2 048
Sivistys- ja kulttuurilautakunta	-9 185	-13 232	4 047	-8 040	-5 192
Elinvoiman ja kilpailukyvyyn palvelualue					
Elinvoima- ja osaamislautakunta					
Elinvoima- ja osaamislautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-719	-1 240	521	-1 240	0
Ammatillinen koulutus	-1 699	-2 377	678	-1 600	-777
Asunto- ja kiinteistölahtakunta					
Asunto- ja kiinteistölahtakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-10 549	-15 985	5 436	-14 660	-1 325
Talonrakennushankkeet	-98 711	-124 139	25 428	-108 641	-15 498
Hiedanranta	-1 969	-5 500	3 531	-2 000	-3 500
Viiden tähden keskusta	-579	-3 100	2 521	-1 800	-1 300
Kaupunkiympäristön palvelualue					
Yhdyskuntalautakunta					
Yhdyskuntalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-56 451	-52 250	-4 201	-46 510	-5 740
Hiedanranta	-32	-800	768	-800	0
Viiden tähden keskusta	-3 865	-9 640	5 775	-4 640	-5 000
Joukkoliikennelautakunta	-10	-500	490	-500	0
Konsernihallinto					
Konsernihallinto, muut	-88	-100	12	-100	0
Yhteiset erät	-10 955	-14 808	3 853	-4 400	-10 408
Liikelaitokset					
Tampereen Vesi Liikelaitos	-25 075	-24 520	-555	-18 000	-6 520
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	-295	-330	35	0	-330

Investointien toteutuminen

Koko kaupungin yhteenlasketut nettoinvestoinnit olivat 229,2 milj. euroa, mikä oli 53,8 milj. euroa muutettua talousarviota alhaisempi. Suurin syy alhaiseen toteumaan oli hankkeiden toteutuminen tilikausien välillä toisin kuin oli suunniteltu. Peruskaupungin nettoinvestoinnit olivat yhteensä 203,9 milj. euroa ja ne alittivat muutetun talousarvion 54,3

milj. eurolla. Peruskaupungin yksiköiden investointeja budjetoitiin uudelleen yhteensä 50,8 milj. euroa (KV 20.2.2023, 12.6.2023, 18.9.2023 ja 23.10.2023).

Asunto- ja kiinteistölahtakunnan nettoinvestoinnit 111,8 milj. euroa toteutuivat 36,9 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Eroa selittää erityisesti talonrakennushankkeiden toteutuminen ennakoitua myöhemmin.

Talonrakennushankkeiden nettoinvestoinnit 98,7 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 25,4 milj. eurolla, vaikka joidenkin hankkeiden toteumat ylittivät hankekohtaisen määrärahan vuodelle 2023. Uudelleen budjetoitavien talonrakennushankkeiden investointiesitys 23,6 milj. euroa hyväksyttiin vuodelle 2024 (KV 19.2.2024). Maaomaisuuden investointeja (pl. erikseen sitovat erät)

toteutui 10,5 milj. euroa. Maaomaisuuden investoinnit (pl. erikseen sitovat erät) alittivat muutetun talousarvion 5,4 milj. eurolla. Uudelleen budjetoitavien maaomaisuuden investointien esitys 0,5 milj. euroa hyväksyttiin vuodelle 2024 (KV 19.2.2024). Asunto- ja kiinteistölautakunnan Hiedanranta-kehitysohjelman investoinnit 2,0 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 3,5 milj. eurolla. Asunto- ja kiinteistölautakunnan uudelleen budjetoitavan Hiedanranta-kehitysohjelman investointiesitys 3,4 milj. euroa hyväksyttiin vuodelle 2024 (KV 19.2.2024). Asunto- ja kiinteistölautakunnan Viiden tähden keskusta -kehitysohjelman investoinnit 0,6 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 2,5 milj. eurolla ja investointien uudelleenbudjetointiesitys 1,9 milj. euroa hyväksyttiin vuodelle 2024 (KV 19.2.2024).

Yhdyskuntalautakunnan nettoinvestoinnit 60,3 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 2,3 milj. eurolla. Yhdyskuntalautakunnan (pl. erikseen sitovat erät) nettoinvestoinnit 56,5 milj. euroa ylittivät muutetun talousarvion 4,2 milj. eurolla. Suurin syy ylityksiin oli kustannustason edelleen jatkunut nousu. Lisäksi joidenkin kohteiden toteuttaminen osoittautui ennakoitua hankalammaksi, ja toisaalta jotkin kohteet toteutuivat ennakoitua laajempina tai niiden ajoitus painottui suunniteltua enemmän jo vuodelle 2023. Toisaalta joitakin vuodelle 2023 ajoitettuja kohteita ei päästy aloittamaan tai

toteuttamaan suunnitellusti, mikä puolestaan toi säästöä talousarvioon verrattuna. Yhdyskuntalautakunnan Viiden tähden keskusta -kehitysohjelman investoinnit alittivat muutetun talousarvion 5,8 milj. eurolla ja investointien uudelleenbudjetointiesitys 1,7 milj. euroa hyväksyttiin vuodelle 2024 (KV 19.2.2024).

Konsernihallinnon yhteisten erien investoinnit 11,0 milj. euroa toteutuivat 3,9 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Talousarvioon sisältyi 2,5 milj. euron sijoitus Sara Hildénin taidemuseon kiinteistöyhtiöön, joka ei toteutunut. Osakkeisiin ja osuuksiin varatusta 1,6 milj. euron erästä toteutui 0,3 milj. euroa. Talousarvioon sisältyi sijoitus Suomi-rata Oy:öön 0,3 milj. eurolla, josta toteutui 0,147 milj. euroa ja osakkeista kirjattiin arvonalentuminen. Lisäksi osakkeiden ja osuuksien investointeihin lisättiin KOy Tampereen Monitoimiareenan pääomajärjestelyiden takia lainakonvertointien yhteismäärää vastaava summa n. 10,5 milj. euroa.

Konsernihallinnolla valtuustoon nähdessä olevaa taso ICT-kehittämisessä oli toimintakate ja bruttoinvestoinnit yhteensä. Kehitysohjelmien investointien tietoja löytyy investointien toteumavertailu -osiosta.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan nettoinvestoinnit 9,2 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 4,0 milj. eurolla. Syynä alitukselle olivat hankkeiden viivästymiset. Sivistys- ja kulttuurilauta-

kunnan uudelleen budjetoitavien investointiesitys 4,2 milj. euroa hyväksyttiin vuodelle 2024 (KV 19.2.2024).

Kasvatus- ja opetuslautakunnan nettoinvestoinnit 4,9 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 1,2 milj. eurolla. Syynä alitukselle olivat rakennushankkeiden aikataulumuutokset ja ensikerätisen kalustamisen toimitusten viivästyminen useissa eri kohteissa. Kasvatus- ja opetuslautakunnan uudelleen budjetoitavien investointiesitys 1,4 milj. euroa hyväksyttiin vuodelle 2024 (KV 19.2.2024).

Elinvoima- ja osaamislautakunnan nettoinvestoinnit 2,4 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 1,2 milj. eurolla. Syynä alitukselle olivat rakennushankkeiden aikataulumuutokset ja sen takia ensikerätisen kalustamisen viivästyminen verrattuna talousarvioon. Elinvoima- ja osaamislautakunnan uudelleen budjetoitavien investointiesitys 0,5 milj. euroa hyväksyttiin vuodelle 2024 (KV 19.2.2024).

Tampereen Vesi Liikelaitoksen nettoinvestoinnit 25,1 milj. euroa ylittivät muutetun talousarvion 0,6 milj. eurolla. Muutetun talousarvion ylittymisen taustalla ovat kustannusten ylittyminen useammassa hankkeessa, mutta toisaalta osa hankkeista viivästyivät.

Tarkemmat tiedot poikkeamista löytyvät investointien toteumavertailusta ja toimintayksiköiden tekstien yhteydestä.

LASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN

Tuloslaskelman toteumavertailu

1 000 euroa	Talousarvion toteumavertailu					Liikelaitosten ja rahastojen vaikutus				
	Kaupunki ilman liikelaitoksia ja rahastoja sisältäen sisäiset erät					TP 2023 sisältäen sisäiset erät		TP 2023 ilman sisäisiä eriä		
	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutokset	Liikelaitokset*	Koko kaupunki	Peruskaupunki	Liikelaitokset*	Koko kaupunki
Toimintatuotot										
Myyntituotot	215 028	206 095	8 933	204 836	1 259	96 645	311 673	98 034	71 484	169 518
Maksutuotot	41 451	35 760	5 691	35 224	536	0	41 451	40 940	0	40 940
Tuet ja avustukset	36 137	36 565	-427	31 583	4 982	148	36 286	36 069	148	36 218
Vuokratuotot	215 964	212 339	3 625	199 281	13 058	78	216 042	108 091	78	108 170
Muut toimintatuotot	31 204	27 153	4 050	27 689	-536	274	31 478	30 757	179	30 936
Toimintatuotot yhteensä	539 784	517 912	21 872	498 613	19 299	97 146	636 930	313 891	71 890	385 781
Valmistus omaan käyttöön	626	1 874	-1 248	1 610	264	2 672	3 298	626	2 672	3 298
Toimintakulut										
Henkilöstökulut	-422 497	-426 807	4 310	-408 650	-18 157	-23 437	-445 934	-422 497	-23 437	-445 934
Palkat ja palkkiot	-338 683	-342 523	3 840	-328 468	-14 055	-18 892	-357 575	-338 683	-18 892	-357 575
Henkilösivukulut	-83 814	-84 284	470	-80 182	-4 102	-4 545	-88 358	-83 814	-4 545	-88 358
Eläkekulut	-70 216	-70 257	41	-67 531	-2 726	-3 794	-74 010	-70 216	-3 794	-74 010
Muut henkilösivukulut	-13 598	-14 027	429	-12 652	-1 375	-750	-14 348	-13 598	-750	-14 348
Palvelujen ostot	-453 055	-454 180	1 124	-436 651	-17 529	-14 933	-467 988	-311 361	-14 514	-325 876
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-22 979	-26 175	3 196	-25 036	-1 139	-15 355	-38 334	-22 509	-15 337	-37 846
Avustukset	-63 237	-64 311	1 073	-65 978	1 667	0	-63 237	-63 237	0	-63 237
Vuokratulut	-194 694	-196 280	1 586	-197 059	779	-3 480	-198 174	-87 674	-2 608	-90 281
Muut toimintakulut	-4 298	-4 697	400	-4 259	-439	-1 494	-5 792	-4 197	-953	-5 150
Toimintakulut yhteensä	-1 160 761	-1 172 450	11 690	-1 137 633	-34 817	-58 698	-1 219 459	-911 475	-56 849	-968 324
Toimintakate	-620 351	-652 664	32 313	-637 410	-15 254	41 120	-579 231	-596 958	17 713	-579 245
Verotulot	681 057	679 000	2 057	630 000	49 000	0	681 057	681 057	0	681 057
Valtionosuudet	58 344	56 164	2 180	61 896	-5 732	0	58 344	58 344	0	58 344
Rahoitustuotot ja -kulut	42 528	38 684	3 844	41 883	-3 199	-14 685	27 842	27 828	15	27 842
Korkotuotot	9 121	7 957	1 164	5 591	2 366	0	9 121	9 247	0	9 247
Muut rahoitustuotot	71 150	68 165	2 985	68 165	0	15	71 166	40 692	15	40 707
Korkokulut	-21 313	-22 325	1 012	-16 760	-5 565	0	-21 313	-21 440	0	-21 440
Korvaus peruspääomasta	0	0	0	0	0	-14 700	-14 700	0	0	0
Muut rahoituskulut	-16 430	-15 113	-1 317	-15 113	0	-1	-16 431	-672	-1	-673
Vuosikate	161 578	121 184	40 394	96 369	24 815	26 434	188 012	170 270	17 728	187 998
Poistot ja arvonalentumiset	-116 455	-111 766	-4 689	-109 877	-1 889	-17 096	-133 552	-115 587	-17 096	-132 683
Tilikauden tulos	45 122	9 418	35 705	-13 508	22 926	9 338	54 460	54 683	632	55 315
Poistoeron lis. (-) tai väh.(+)	813	700	113	700	0	896	1 708	813	896	1 708
Rahastojen lis. (-) tai väh.(+)	0	0	0	0	0	1 096	1 096	0	1 096	1 096
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	45 935	10 118	35 817	-12 808	22 926	11 330	57 265	55 496	2 623	58 119

* Sarakkeessa esitetty liikelaitokset ja rahastot

Tuloslaskelman toteutuminen

Tuloslaskelman toteumavertailu sisältää peruskaupungin (palvelualueet, kehitysohjelmat ja konsernihallinto) tuloslaskelman toteumavertailun sekä liikelaitosten ja vahinkorahaston vaikutuksen kaupungin tulokseen. Peruskaupungin talousarvion toteumavertailun jälkeen laskelmassa on esitetty liikelaitosten ja koko kaupungin toteuma sisältäen sisäiset erät. Laskelman viimeiset sarakkeet kuvaavat kaupungin ulkoisen tuloksen muodostumisen peruskaupungin ja liikelaitosten välillä.

Seuraava analyysi on tehty vertaillen peruskaupungin muutettua talousarvioita tilikauden toteumaan sisältäen sisäiset erät. Valtuusto päätti vuoden aikana talousarviomuutoksista neljässä kokouksessa.

Tilikauden toimintakate oli 32,3 milj. euroa muutettua talousarviota parempi. Toimintatuotot toteutuivat 21,9 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina ja toimintakulut 11,7 milj. euroa budjetoitua alhaisempina. Toimintakate toteutui budjetoitua parempana erityisesti elinvoima- ja osaamislautakunnan sekä asunto- ja kiinteistölautakunnan osalta. Elinvoima- ja osaamislautakunnan 13,0 milj. euron budjetoitua paremman toteuman taustalla olivat pääosin palvelujen ostojen sekä henkilöstökulujen alitukset. Asunto- ja kiinteistölautakunnan 12,7 milj. euroa budjetoitua parempaa

toteumaa selittävät erityisesti maankäytösopimuskorvaukset ja vuokratuotot.

Verorahoituksen kertymä oli yhteensä 739,4 milj. euroa. Verorahoitus toteutui 4,2 milj. euroa budjetoitua parempana erityisesti kunnallisverotulojen sekä opetus- ja kulttuuritoimen muiden valtionosuuksien vaikutuksesta.

Rahoitustuotot ja -kulut toteutuivat 3,8 milj. euroa muutettua talousarviota parempana erityisesti muiden rahoitustuottojen toteuman vuoksi.

Poistot ja arvonalentumiset ylittivät muutetun talousarvion 4,7 milj. eurolla. Merkittävimmät ylitykset kohdistuivat konsernihallintoon sekä asunto- ja kiinteistölautakuntaan.

Tilikauden tulos muodostui 35,7 milj. euroa muutettua talousarviota paremmaksi.

Liikelaitosten vaikutus tilikauden tuloksen muodostumiseen

Tampereen kaupungin liikelaitosten ja taseyksikkönä toimivan vahinkorahaston vaikutus kaupungin tuloksen muodostumiseen on esitetty edellä olevan laskelman Liikelaitokset -sarakkeilla. Vaikutus on esitetty erikseen ilman sisäisiä eriä ja sisältäen sisäiset erät. Sisäisillä erillä tarkoitetaan kaupungin yksiköiden välisiä myynti- ja ostotapahtumia sekä niistä aiheutuvia tuottoja ja kuluja, jotka ovat mukana talousarvion toteumalu-

vuissa. Liikelaitosten vaikutusta kaupungin tulokseen analysoidaan sisäiset erät sisältävien lukujen osalta.

Liikelaitosten yhteenlaskettu tilikauden tulos oli 9,3 milj. euroa, mikä on 17 prosenttia koko kaupungin tuloksesta. Tulos muodostui pääosin Tampereen Veden 10,4 milj. euron tuloksesta. Liikelaitosten tuottojen osuus kaupungin toimintatuotoista oli 15 prosenttia. Tuotoista suurin osa oli myyntituottoja, joista 73,3 milj. euroa (76 %) kertyi Tampereen Vedeltä. Kaupungin valmistus omaan käyttöön -erästä yli 80 prosenttia muodostui Tampereen Veden toiminnasta.

Liikelaitosten osuus kaupungin toimintakuluista oli ainoastaan 5 prosenttia, vaikka liikelaitosten aine ja tarvikkeet muodostivat 40 prosenttia koko kaupungin vastaavista hankinnoista. Tampereen Kaupunkiliikenteen osuus liikelaitosten henkilöstökuluista oli 16,3 milj. euroa (58 %) kun taas aineiden ja tarvikkeiden sekä palvelujen ostot muodostuivat pääosin (75 %) Tampereen Veden toiminnasta.

Liikelaitosten rahoitustuotot ja -kulut muodostuivat lähes kokonaan Tampereen Veden 14,7 milj. euron peruspääoman korvauksesta. Poistoista ja arvonalentumisista liikelaitosten osuus oli 13 prosenttia, mikä muodostui pääosin Tampereen Veden suunnitelmanmukaisista poistoista.

Verotulot

Verotulot (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutok- set
Kunnallisvero	477 773	476 000	1 773	441 500	34 500
Yhteisövero	97 982	97 000	982	90 000	7 000
Kiinteistövero	105 302	106 000	-698	98 500	7 500
Yhteensä	681 057	679 000	2 057	630 000	49 000

Verotuloja kertyi vuonna 2023 yhteensä 681,1 milj. euroa. Verotulojen kokonaismäärä putosi vuodesta 2022 noin 511 milj. euroa, koska sote-uudistuksen myötä kuntien tuloveroprosentteja ja kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta leikattiin merkittävästi. Verotuloja kertyi 51,1 milj. euroa alkuperäistä talousarviota enemmän, mikä aiheutui erityisesti kunnille tilitettyjen verovuoden 2022 suurista tilityksistä. Verotuloja kertyi 2,1 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän.

Manner-Suomen kuntien tuloveroprosentteja leikattiin sote-uudistuksen vuoksi 12,64 prosenttiyksiköllä (noin 13,2 mrd. euroa) vuodelle 2023 ja vastaava summa siirtyi valtion verotukseen. Kuntien yhteisövero-osuutta leikattiin sote-uudistuksen vuoksi 11,25 prosenttiyksiköllä (noin 900 milj. euroa) vuodelle 2023.

Kunnallisverotuloja kertyi 477,8 milj. euroa, mikä on 1,8 milj. euroa muutettua talousarviota ja 36,3 milj. euroa alkuperäistä talousarviota enemmän. Kunnallisverotulojen hyvä kehitys perustui erityisesti niin sanottuihin verohäntiin, missä kunnille tilitettiin vuonna 2023 verovuoden 2022 korkeammalla jako-osuudella kunnallisveroja ja yhteisöveroja.

Ansiotulojen viime vuosien ripeä kasvu on näkynyt kunnallisverotulojen hyvin myönteisenä kehityksenä. Verotettavat kunnallisverotulot kasvoivat 6,0 prosenttia vuoden 2022 verotuksessa ja kasvu oli suurten kaupunkien korkein. Verotettavien tulojen kasvu oli Tampereella viimeksi valmistuneessa vuoden 2022 verotuksessa 1,9 prosenttiyksikköä koko maan keskiarvoa korkeampi. Ennakotiedot vuoden 2023 tulokehityksestä

ovat Tampereen osalta edelleen hyvin positiiviset, sillä ennakonpidätyksen alaiset tulot kasvoivat 6,9 prosenttia ja palkkatulot kasvoivat 6,6 prosenttia. Koko maassa ennakonpidätyksen alaiset tulot kasvoivat 5,4 prosenttia ja palkkatulot kasvoivat 4,6 prosenttia.

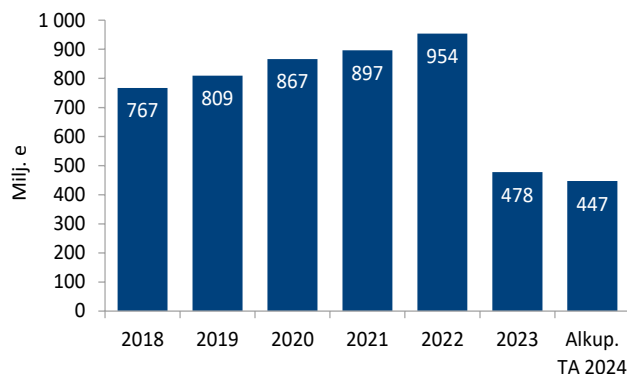
Yhteisöverotuloja kertyi 98,0 milj. euroa, mikä on 1,0 milj. euroa muutettua talousarviota ja 8,0 milj. euroa alkuperäistä talousarviota enemmän. Yhteisöveroja kertyi 40,8 milj. euroa vuotta 2022 vähemmän, sillä kuntaryhmän osuutta leikattiin sote-uudistuksen vuoksi 11,25 prosenttiyksiköllä vuodelle 2023. Tampereen jako-osuus yhteisöveron tuotosta kasvoi edellisvuodesta hieman (4,62907365 prosentista 4,82683057 prosenttiin).

Koko maassa yhteisöveroja kertyi kokonaisuudessaan hyvin lähelle, mi-

TULOVEROPROSENTIN JA VEROTETTAVAN TULON KEHITYS

	Tulovero- prosentti	Verotettava tulo, milj. €	Muutos, %
2013	19,00	3 731,6	2,6
2014	19,75	3 803,8	1,9
2015	19,75	3 867,6	1,7
2016	19,75	3 895,3	0,7
2017	19,75	3 825,7	-1,8
2018	19,75	3 987,9	4,2
2019	19,75	4 154,1	4,2
2020	20,25	4 281,1	3,1
2021	20,25	4 503,6	5,2
2022	20,25	4 773,7	6,0
2023	7,61		
2024	7,60		

KUNNALLISVERON KEHITYS

tä asiantuntijat arvioivat syksyllä 2022. Vuonna 2023 kunnille tilitettiin yhteisöverotuloja kaikkiaan 2,063 mrd. euroa. Kuntaryhmän osuus yhteisöverosta putosi 23,91 prosenttiin vuodelle 2023 sote-uudistuksen vuoksi. Valtiovarainministeriö arvioi lokakuun 2023 Kuntatalousohjelmassa kuntien yhteisöveron tuotoksi noin 1,9 mrd. euroa vuonna 2024. Kuntaliiton helmikuussa 2024 julkaisema ennuste päättyi 130 milj. euroa pienempään summaan vuodelle 2024. Yhteisöveron kertymään vuonna 2024

sisältyy normaalia enemmän epävarmuutta.

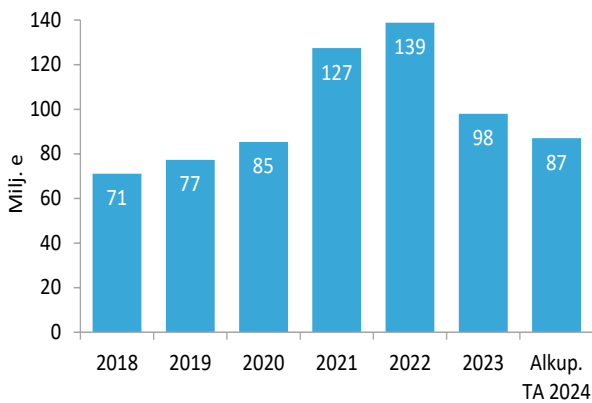
Kiinteistöverotuloja kertyi 105,3 milj. euroa, mikä oli 6,8 milj. euroa alkuperäistä talousarviota enemmän ja 0,7 milj. euroa muutettua talousarviota vähemmän. Kiinteistöverotuloja kertyi 5,7 milj. euroa (5,7 %) vuotta 2022 enemmän.

Koko maassa kiinteistöveroa määrättiin reilulle 2,1 miljoonalle asiakkaalle (+0,1 %) yhteensä 2 241 miljoonaa euroa, mikä oli noin 165 miljoonaa euroa (+7,9 %) enemmän kuin viime vuonna.

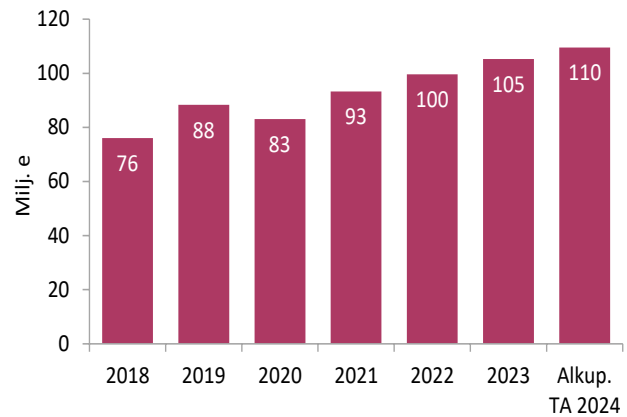
Reipas kasvu aiheutui pääosin rakennuskustannusindeksin nousun aiheuttamasta rakennusten jälleenhankintarvojen korotuksesta 9,4 prosentilla.

Rakennuskustannusindeksin nousu oli suurempi kuin koskaan aiemmin kiinteistöverotuksen historian aikana. Kiinteistöveron kasvuvauhti ei kuitenkaan yltänyt ennätystasolle, koska siihen vaikuttavat rakennusten jälleenhankintarvojen lisäksi muutokset myös esimerkiksi maapohjien verotusarvoissa sekä kiinteistöveroprosenteissa.

YHTEISÖVERON KEHITYS

KIINTEISTÖVERON KEHITYS

Valtionosuudet

Valtionosuudet (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutokset
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ml. tasaukset	-57 931	-58 768	837	-47 104	-11 664
Verotulomenetyksen korvaus	36 300	36 300	0	35 000	1 300
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	79 974	78 632	1 342	74 000	4 632
Yhteensä	58 344	56 164	2 180	61 896	-5 732

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa vuoden 2023 alusta ja kuntien valtionosuuksia siirrettiin merkittävästi hyvinvointialueille. Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti laski 1,50 prosenttiyksiköllä 23,59 prosentista 22,09 prosenttiin vuonna 2023. Lasku aiheutui pääosin vuonna 2023 käyttöön otetuista uusista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, asukasmäärän kasvun ja syrjäisyyden lisäosista, joiden rahoitus toteutettiin valtionosuusjärjestelmän sisällä pienentämällä valtionosuusprosenttia.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuudet vähenivät yhteensä 5,2 mrd. euroa vuodesta 2022. Kaikkiaan kuntien valtionosuudet vähenivät yhteensä 7,1 mrd. euroa vuodesta 2022. Kuntien peruspalvelujen valtionosuudet (sisältäen sote-uudistuksen muutosrajoittimen ja siirtymätasauksen, ilman verotuloihin perustuvaa tasausta) olivat yhteensä 1,924 mrd. euroa. Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus oli 819,0 milj. euroa. Lisäksi kunnille maksettiin valtionosuuksissa veromenetyksen kompensatiota 851 milj. euroa.

Valtionosuuksia kertyi vuonna 2023 yhteensä 58,3 milj. euroa, mikä oli

2,2 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän, mutta 3,6 milj. euroa alkuperäistä talousarviota vähemmän. Tampereen valtionosuudet vähenivät sote-uudistuksen seurauksena yhteensä 315,5 milj. eurolla vuodesta 2022.

Peruspalvelujen valtionosuus oli 57,9 milj. euroa negatiivinen. Peruspalvelujen valtionosuus toteutui 0,8 milj. euroa muutettua talousarviota parempana. Peruspalvelujen valtionosuus on Tampereella sote-uudistuksen seurauksena negatiivinen. Tampereelta siirrettiin hyvinvointialueelle sote-menoja enemmän, mitä verotuloja ja valtionosuuksia leikattiin ja tätä erotusta tasoitetaan muutosrajoittimella ja järjestelmämuutoksen tasauksella. Sote-uudistuksen muutosrajoitin oli Tampereelle 53,8 milj. euroa negatiivinen ja sote-uudistuksen järjestelmämuutoksen tasaus 17,9 milj. euroa negatiivinen.

Veromenetyksen kompensatio on esitetty vuodesta 2020 lähtien omana eränään osana valtionosuuksia. Kun verotukseen tehdään muutoksia (verovähennyksiä lisätään), kuntien verotulot pienenevät. Näitä on kompensoitu kunnille jo usean hallituskauden ajan

lisäämällä veromenetystä vastaava euromäärä kunnan valtionosuuteen. Kirjanpidossa veromenetyksen korvaukset kirjataan valtionosuuksiin.

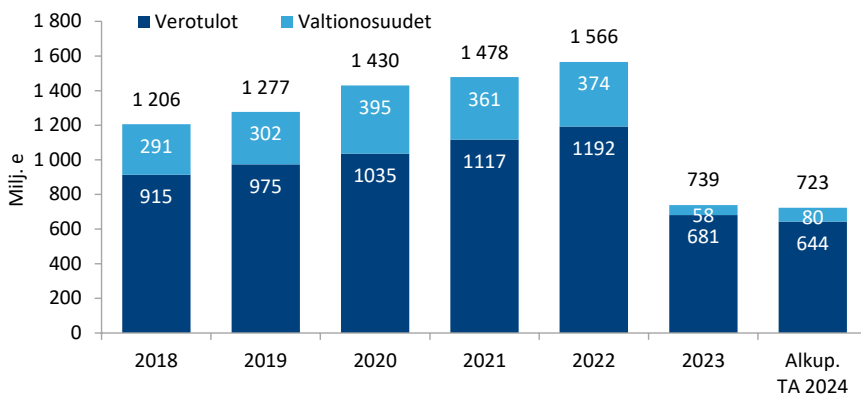
Kunnille maksettavien verotulomenetyksen kompensatiot olivat yhteensä 851,0 milj. euroa. Veromenetyksen korvausta maksettiin Tampereelle yhteensä 36,3 milj. euroa (2022: 115,9 milj. euroa). Veromenetyksen kompensatioita kertyi muutetun talousarvion mukaisesti ja 1,3 milj. euroa alkuperäistä talousarviota enemmän.

Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet olivat 80,0 milj. euroa. Valtionosuuksia kertyi 1,4 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän. Valtionosuuksien ylitys johtui pääasiassa lukio-opiskelijoiden määrän kasvusta ja kunnan lukiokoulutuksen omarahoitusosuuden ennakkotietoa pienemmästä kasvusta.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet kasvoivat edellisvuodesta 1,5 milj. euroa (2,0 %). Kasvu koostui kokonaisuudessaan ammatillisen koulutuksen valtionosuuksien kasvusta. Muut opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet eivät kasvaneet lainkaan.

Kuntien välisen yhteistoimintasopimuksen mukaan valtiolta ammatillisen koulutuksen järjestämiseen saatava, opetuskulttuuritoimen muihin valtionosuuksiin sisältyvä, yksikköhintarahoitus käytetään kokonaisuudessaan ammatillisen koulutuksen järjestämiseen. Tredulle kohdistettavien ammatillisen koulutuksen valtionosuuksien yhteismäärä vuonna 2023 oli noin 95,4 milj. euroa (2022: 94,0 milj. euroa). Kuten aiempina vuosina, erityisesti kesken vuoden myönnettyä lisärahoitusta käytetään usean vuoden aikana.

VERORAHOITUKSEN KEHITYS

Korkotuotot ja -kulut

Vuonna 2022 vauhtiin päässyt inflaatio pakotti keskuspankit reagoimaan ja jatkamaan korkojen nostoa myös vuonna 2023; 6 kuukauden euribor-korko saavutti huippunsa noin 4,1 % lokakuussa. Keskuspankeilla oli edessään vaikea tasapainoilu koron nostojen määrän ja ajoituksen kanssa siten, että talouskasvua ei kokonaan tyrehdytetä, mutta että toimet ovat riittäviä inflaation saamiseksi aisoihin. Vuoden 2023 lopulla markkinat uskoivat korkohuipun saavutetun ja odotukset kallistuivat selkeän koronlaskun suuntaan. Tällä hetkellä 6 kk euribor-koron arvellaan laskevan melko ripeästi vajaan kolmeen prosenttiin ja jäävän sille tasolle.

Korkotuotot

Korkotuotot olivat yhteensä 9,1 milj. euroa.

Ulkoiset korkotuotot olivat 9,2 milj. euroa ja ne toteutuivat 1,4 milj. euroa suurempina kuin arvioitiin, sillä odotuksia korkeammalle kohonnut korkotaso tuotti konsernitilivaroille tuottoa ja eräiden pitkäaikaisten lainojen kiinteä korko toteutui lopulta talousarviota parempana. Antolainojen korkotuotoista valtaosa muodostui Tampereen Ener-

gia Oy:n, Tampereen Vuokratalosäätiön ja KOy Tampereen Monitoimiareenan maksamista koroista.

Korkokulut

Kaupungin ulkoiset korkokulut olivat yhteensä 21,4 milj. euroa ja ne toteutuivat noin 0,8 milj. euroa talousarviota pienempinä. Korkokulut kasvoivat edellisvuoteen nähden noin 5,6 milj. euroa, sillä lähes 40 % lainakoroista on vaihtuvia ja euribor-korkojen nousut vaikuttivat tähän osaan kokonaiskorkoa. Korkokuluihin on kirjattu myös aiemmin toteutettujen koronvaihtosopimusten muokkauksista johtuva ei-kassavaikutteinen 1,1 milj. euron korkojaksotuskulu tilikaudelle. Lainoista maksettu efektiivinen korkokulu vastasi koko korollisen vieraan pääoman keskiporkkoa 2,4 prosenttia. Korko sisältää viitekoroista, marginaaleista ja korkosuojauksista aiheutuneet rahoituskustannukset.

Lainojen suojausaste oli vuodenvaihteessa noin 65 % eli tulevat markkinakorkojen muutokset vaikuttavat kaupungin korkokuluihin noin 35 %:n painolla. Suojausasteessa on mukana lyhytaikaista teknistä korotusta noin 4 %-yksikköä, sillä vuodenvaihteessa nostettuna ol-

leet kuntatodistuslainat ovat kiinteäkorkoisia. Pidempiaikainen suojausaste oli lähellä 60 %:a. Valtuuston syksyllä 2019 hyväksymien päivitettyjen rahoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti korkojohdannaissopimuksilla pyritään tasaamaan markkinakorkojen muutosten aiheuttamaa vaihtelua korkokuluissa eli pienentämään korkovirtariskiä sekä parantamaan korkokulujen ennustettavuutta. Suojausasteen tulee olla 40-60 %:n välillä. Tyypillisesti sopimuksista joudutaan maksamaan matalien korkojen aikaan ja niistä hyödytään korkojen noustessa. Vaikutus on samankaltainen kuin kiinteäkorkoisten lainojen käytöllä.

Korkojohdannaissopimuksia on laadittu suojaustarkoituksessa ja niitä on solmittu heti voimassa olevina sekä tulevaisuudessa voimaan astuvina. Tässä tarkasteluhorisonttina on ollut valtuuston talousarvion yhteydessä laatima taloussuunnitelmakausi ja sen aikana arvioitu velan määrän kehitys. Koska kaupungin lainasalkku koostuu melko suuresta määrästä erillisiä lainoja ja niiden korkopäivät hajautuvat ympäri kalenterivuotta, on korkomenojen portfoliosuojaus nähty perusteltuna toimintatapana. Siinä suojausta toteutavien sopimusten korkopäivät hajautuvat myös kalenterivuodelle, mutta eivät välttämättä samoille päiville kuin lainojen korkopäivät. Keskimäärin laskettuna tapa johtaa kuitenkin erittäin korkeaan viitekorkojen vastaavuuteen ja riskien hallinnalliseen tavoitteeseen.

Solmitut johdannaissopimukset tuottavat joko yksiselitteisen kiinteän koron kassavirran tai ehdollisen kiinteän koron kassavirran. Mikään sopimuksista ei toteutuessaan kasvata kaupungin korkovirtariskiä eli lisää korkokuluja tilanteessa, jossa markkinakorot nousevat.

Korkotuotot (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutokset
Sisäiset korkotuotot	-127	125	-252	125	0
Sisäiset erät yhteensä	-127	125	-252	125	0
Antolainat	6 075	5 467	608	5 467	-0
Sijoitukset	744	366	378	0	366
Muut korkotuotot	2 429	2 000	429	0	2 000
Ulkoiset erät yhteensä	9 247	7 833	1 415	5 467	2 366
Yhteensä	9 121	7 958	1 163	5 592	2 366

Korkokulut (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutokset
Sisäiset korkokulut	127	-125	252	-125	0
Sisäiset erät yhteensä	127	-125	252	-125	0
Rahalaitokset	-15 019	-16 200	1 181	-15 128	-1 073
Lahjoitusrahastot	-360	-100	-260	-100	0
Muut korkokulut	-6 061	-5 900	-161	-1 408	-4 493
Ulkoiset erät yhteensä	-21 440	-22 200	760	-16 635	-5 565
Yhteensä	-21 313	-22 325	1 012	-16 760	-5 565

Muut rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot

Ulkoiset rahoitustuotot toteutuivat noin 2,2 milj. euroa talousarviota parempina.

Merkittävin rahoitustuottojen erä olivat osinkotuotot, joita kaupunki sai 1,5 milj euroa talousarviota enemmän, sillä Tampereen Tilapalvelut Oy:n osinkoa ei talousarvioon sisällynyt ja Kuntarahoitus Oyj:n maksama osinko ylitti odotukset. Kokonaisuudessaan vuoden 2023 osinkosumma oli ennätyskellisen suuri, noin 39,0 milj. euroa. Suurimmat osinkotulot

kaupunki sai Tampereen Energia Oy:ltä 20,0 milj. euroa, Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:ltä 14,0 milj. euroa ja Pirkanmaan Jätehuolto Oy:ltä 1,1 milj. euroa.

Liikelaitoksilta saadut sisäiset peruspääomakorvaukset toteutuivat talousarvion mukaisina.

Rahoituskulut

Liikelaitosten maksamat sisäiset korvaukset peruspääomasta näkyvät rahoituskuluissa yhtä suurina kuin tulojen

puolella. Muut rahoitusmenot ylittyivät talousarvioon nähden eräiden sijoitusten arvonalennuskirjausten johdosta. Nämä liittyvät vuoden aikana toteutuneeseen nopeaan korkojen nousuun ja sen aiheuttamaan laskennallisiin arvonalennuksiin kiinteistörahastoissa. Koron kääntyessä laskuun on odotettavissa, että rahastojen tuotto palautuu normaaliin vuokratuottoa heijastavaan tasoon.

Muut rahoitustuotot (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutokset
Liikelaitosten peruspääomakorvaukset	14 700	14 700	0	14 700	0
Muut sisäiset rahoitustuotot	15 758	15 000	758	15 000	0
Sisäiset erät yhteensä	30 458	29 700	0	29 700	0
Rahoitusarvopapereiden myyntioivot	19	0	19	0	0
Verotilityskorot	10	0	10	0	0
Osinkotuotot	39 067	37 527	1 540	37 527	0
Muut rahoitustuotot	1 611	939	672	939	0
Ulkoiset erät yhteensä	40 707	38 466	2 241	38 466	0
Yhteensä	71 166	68 166	2 241	68 166	0

Muut rahoituskulut (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutokset
Korvaus peruspääomasta	-14 700	-14 700	0	-14 700	0
Muut sisäiset rahoituskulut	-15 758	-15 000	-758	-15 000	0
Sisäiset erät yhteensä	-30 458	-29 700	-758	-29 700	0
Verotilitysten korkokulut	-3	0	-3	0	0
Viivästyskorkokulut	-7	0	-7	0	0
Muut rahoituskulut	-663	-113	-550	-113	0
Ulkoiset erät yhteensä	-673	-113	-560	-113	0
Yhteensä	-31 131	-29 813	-1 318	-29 813	0

Investointien toteumavertailu

INVESTOINNIT	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuperäinen TA 2023	Muutokset
Sivistyspalvelujen palvelualue					
Kasvatus- ja opetuslautakunta	4 891	6 108	1 217	4 060	2 048
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	9 219	13 232	4 013	8 040	5 192
Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualue					
Elinvoima- ja osaamislautakunta					
Ammatillinen koulutus	1 699	2 377	678	1 600	777
Elinvoima- ja osaamislautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	719	1 240	521	1 240	0
Asunto- ja kiinteistölautakunta					
Asunto- ja kiinteistölautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	10 549	15 985	5 436	14 660	1 325
Talonrakennushankkeet	98 990	125 139	26 149	109 641	15 498
Hiedanranta	1 969	5 500	3 531	2 000	3 500
Viiden tähden keskusta	579	3 100	2 521	1 800	1 300
Kaupunkiympäristön palvelualue					
Yhdyskuntalautakunta					
Yhdyskuntalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	58 920	55 700	-3 220	49 960	5 740
Hiedanranta	32	800	768	800	0
Viiden tähden keskusta	4 152	9 640	5 488	4 640	5 000
Joukkoliikennelautakunta	18	500	482	500	0
Konsernihallinto					
Konsernihallinto, muut	88	100	12	100	0
Yhteiset erät	10 955	14 808	3 853	4 400	10 408
ICT kehittäminen	4 252	8 603	4 351	5 200	3 403
Peruskaupunki yhteensä	207 032	262 832	55 800	208 641	54 191
Rahoitusosuudet	-3 170	-4 626	-1 456	-4 450	-176
Peruskaupunki nettoinvestoinnit yhteensä	203 862	258 206	54 344	204 191	54 015
Liikelaitokset					
Tampereen Vesi Liikelaitos	25 075	24 520	-555	18 000	6 520
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	295	330	35	0	330
Liikelaitokset yhteensä	25 371	24 850	-521	18 000	6 850
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0
Liikelaitokset nettoinvestoinnit yhteensä	25 371	24 850	-521	18 000	6 850
Nettoinvestoinnit yhteensä	229 233	283 056	53 823	222 191	60 865
Pysyvien vastaavien luovutustulot peruskaupunki	33 582	29 400	4 182	29 900	-500
Pysyvien vastaavien luovutustulot liikelaitokset	1	20	-19	20	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot yhteensä	33 583	29 420	4 163	29 920	-500

Investointien toteutuminen

Talousarvion investointien toteumavertailussa esitetään niin sanotun peruskaupungin investoinnit. Liikelaitosten vaikutusta kaupungin investointeihin kuvataan edellä olevan laskelman viiden

viimeisen rivin investointivertailussa, joka sisältää peruskaupungin ja liikelaitosten investoinnit sekä koko kaupungin investoinnit.

Talousarvion toteumavertailu sisältää myös kaupungin sisäiset investoinnit, ja

näihin mahdollisesti sisältyvät sisäiset katteet. Tästä syystä investointimenot voivat poiketa kaupungin rahoituslaskelmassa esitetyistä ulkoisista investoinneista. Koko kaupungin ulkoiset nettoinvestoinnit olivat suuruudeltaan

229,2 milj. euroa, kuten myös sisäiset erät sisältävä investointien toteuma.

Peruskaupungin investoinnit

Peruskaupungin investoinnit olivat yhteensä 203,9 milj. euroa ja ne alittivat muutetun talousarvion 54,3 milj. eurolla. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutuksista kirjattiin tuloja 33,6 milj. euroa, joka ylittää muutetun talousarvion 4,2 milj. eurolla.

Liikelaitosten investoinnit

Liikelaitosten osuus nettoinvestoinneista oli n. 11,1 % ja suuruudeltaan 25,4 milj. euroa. Liikelaitosten investoinnit koostuivat Tampereen Vesi Liikelaitoksen ja Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen investoinneista.

Seuraavassa on esitetty kaupungin merkittävimpiä investointikohteita ja poikkeamia suunniteltuun peruskaupungin ja liikelaitosten osalta. Investoinnit on esitetty bruttoinvestointeina, joka ei ole sitovuustaso lautakunnittain. Tarkemmat tiedot investointikohteista löytyvät ao. yksiköiden osuuksista joko talousarvion toteumavertailuosiossa tai erillistilinpäätökset-osassa.

Investointien jakautuminen

Yhdyskuntarakentaminen ja talonrakennushankkeet toteutuivat 157,9 milj. eurona eli n. 68,9 % kaupungin kokonaisinvestoinneista.

Yhdyskuntalautakunnan alaisista investoinneista toteutui 58,9 milj. euroa, joka ylitti muutetun talousarvion 3,2 milj. eurolla. Olemassa olevan yhdyskuntarakenteen perusparantamiseen investointiin 27,2 milj. euroa ja uudisrakentamiseen 16,3 milj. euroa sekä ulkovalaistukseen 3,6 milj. euroa. Ratikan rinnakkaishankkeisiin investointiin 9,4 milj. euroa.

Talonrakennushankkeet toteutuivat 99,0 milj. eurona, joka on 26,1 milj. euroa alle muutetun talousarvion. Perusparannushankkeiden toteuma oli 39,9 milj. euroa (40 %) ja uudis- ja lisärakentamisen 59,1 milj. euroa (60 %). Varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen hankkeisiin käytettiin n. 62,8 milj. euroa, kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden rakennuksiin 27,1 milj. euroa, muihin rakennuksiin 8,5

milj. euroa ja lukiokoulutuksen rakennuksiin 0,7 milj. euroa.

Kolmanneksi suurin investoija v. 2023 oli Tampereen Vesi Liikelaitos, jonka investoinnit (25,1 milj. euroa) toteutuivat 0,6 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina. Osa hankkeista toteutui muutettua talousarviota suurempina, osaa ei päästy toteuttamaan suunnitellusti. Suurimmat investoinnit olivat verkostorakentamisessa 20,6 milj. euroa (merkittävimpinä kohteina mm. Peltolampi-Sääksjärvi välin vesihuoltolinja, Takahuhtintien vesihuollon saneeraus, Ojalan alueen vesihuollon ja jätevedenpumppaamon rakentaminen, Hiedanrannan etelä- ja pohjoisosien vesihuolto, Kolmenkulman vesihuolto, Oriiniitynkadun vesihuolto, Viinikankadun vesijohdon saneeraus, Viinikanlahden tuloviemäri, Rautaharkon pääviiemäri, Koivistonkylän ja Lukonmäen paineenkorotusasema) ja laitosinvestointien 4,4 milj. euroa (merkittävimpinä kohteina mm. Vesitalon aulan tilamuutokset, varavoimakoneet, Ruskon vedenpuhdistamon kalkkijärjestelmä ja UV – huuhtelupuhallin, Ruskon kattorakenteiden perusparannus).

Suurimpia investointeja edellä mainittujen lisäksi oli asunto- ja kiinteistö-lautakunnassa, konsernihallinnossa, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnassa ja kehitysohjelmissa. Asunto- ja kiinteistö-lautakunnassa maaomaisuuden investointeja (pilaantuneiden maiden puhdistukset ja johtosiirrot) toteutuivat 10,5 milj. eurolla, joka alitti muutetun talousarvion 5,4 milj. eurolla. Hankkeet viivästyivät, kun hankkeiden asemakaavat vahvistuvat suunniteltua myöhemmin. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan investoinnit 9,2 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 4,0 milj. eurolla. Liikuntapalveluiden rakennushankkeet (mm. Vuoreksen reitien rakentaminen, Kaupin urheilupuiston kehittämisen sekä Ahvenisjärven ja Lielahden tekojäät) viivästyivät ja kulttuuripalveluissa remonttien viivästyminen aiheuttivat investointien siirtymisen seuraavalle vuodelle. Konsernihallinnon investoinnit olivat ICT-investointeja sekä yhteisten erien sijoituksia osakkeisiin ja osuuksiin. Sijoituksia toteutui 11,0 milj.

euroa ja ne alittivat 3,9 milj. eurolla muutetun talousarvion.

Kehitysohjelmat

Kehitysohjelmien investointeja toteutui Hiedanranta-kehitysohjelmassa 6,7 milj. euroa, joka alitti muutetun talousarvion 4,3 milj. euroa, koska Hiedanrannan johtosiirrot ja pilaantuneiden maiden puhdistustyöt siirtyivät osin seuraavalle vuodelle ja kevyen liikenteen yhteys Sahansaarenkadulle vuodelle 2025. Investointikohteista suurimpana oli Näisaaren rakentaminen ja pilaantuneen maan puhdistaminen.

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelmassa toteuma oli 4,7 milj. euroa, joka alitti muutetun talousarvion 8,3 milj. euroa pienempänä pääasiassa joidenkin Ranta-Tampellan viimeistelytyöiden ja Asemakeskuksen toteutuksen sekä Särkänniemi-Mustalahti-Onkiniemi -hankkeen aloituksen siirtyessä seuraavalle vuodelle 2024. Investointikohteina olivat Ranta-Tampellan viimeistelytyöt, Tampereen henkilöratapiha -hankkeen investointisuunnittelu, Mustalahden rantamuurin peruskorjaus ja Hakametsä Sport Campus -johtosiirtojen materiaalihankinta.

Omaisuuksien myynti ja rahoitusosuudet

Investointien rahavirtaan vaikuttavia myyntituloja saatiin omaisuutta myymällä v. 2023 33,6 milj. euroa, joka ylitti muutetun talousarvion 4,2 milj. eurolla. Luovutustuloja kirjattiin suurimmaksi osaksi asunto- ja kiinteistö-lautakunnalle (33,5 milj. euroa). Suurimpina kohteina luovutustuloihin kirjattiin Frenckellin kiinteistön (14,3 milj. euroa), Lahdesjärven yritystontin (7,5 milj. euroa), Asunto Oy Hämeenkatu 36 tontin (4,8 milj. euroa) sekä Asunto Oy Koskipuiston tontin (3,8 milj. euroa) myynnit.

Rahoitusosuuksia saatiin 3,2 milj. euroa, joka on 1,5 milj. euroa alle muutetun talousarvion. Rahoitusosuuksia saatiin muun muassa talonrakennushankkeisiin yhteensä 0,3 milj. euroa, ICT-investointeihin 0,1 milj. euroa sekä kaupunkiympäristön palvelualueen alaisiin investointeihin yhteensä 2,8 milj. euroa.

Rahoituslaskelman toteumavertailu

1 000 euroa	Talousarvion toteumavertailu					Ulkoinen rahoituslaskelma		
	Kaupunki ilman liikelaitoksia ja rahastoja sisältäen sisäiset erät					Liikelaitokset*	Koko kaupunki	Koko kaupunki
	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutokset	TP 2023	TP 2023	TP 2023
Toiminnan rahavirta								
Vuosikate	161 578	121 184	40 394	96 369	24 815	26 434	188 012	187 998
Tulorahoituksen korjauserät	-21 249	-20 900	-349	-20 900	0	490	-20 759	-20 759
	140 329	100 284	40 045	75 469	24 815	26 924	167 253	167 239
Investointien rahavirta								
Investointimenot	-207 032	-262 832	55 800	-208 641	-54 191	-25 371	-232 403	-232 389
Rahoitusosuudet investointimenoihin	3 170	4 626	-1 456	4 450	176	0	3 170	3 170
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	33 582	29 400	4 182	29 900	-500	1	33 583	33 583
	-170 281	-228 806	58 526	-174 291	-54 515	-25 370	-195 650	-195 636
Toiminnan ja investointien rahavirta	-29 952	-128 522	98 571	-98 822	-29 700	1 555	-28 397	-28 397
Rahoituksen rahavirta								
Antolainauksen muutokset								
Antolainasaamisten lisäykset muille	-1 878	-100	-1 778	-100	0	0	-1 878	-1 878
Antolainasaamisten vähennykset muilta	10 678	10 560	118	152	10 408	0	10 678	10 678
	8 800	10 460	-1 660	52	10 408	0	8 800	8 800
Lainakannan muutokset								
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	60 000	68 832	-8 832	68 832	0	0	60 000	60 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-68 832	-68 832	0	-68 832	0	0	-68 832	-68 832
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-63 338	0	-63 338	0	0	0	-63 338	-63 338
	-72 169	0	-72 169	0	0	0	-72 169	-72 169
Muut maksuvalmiuden muutokset	-56 233	5 728	-61 961	12 578	-6 850	-1 555	-57 788	-57 788
Rahoituksen rahavirta	-119 603	16 188	-135 791	12 630	3 558	-1 555	-121 157	-121 157
Rahavarojen muutos	-149 554	-112 334	-37 220	-86 192	-26 142	0	-149 554	-149 554
Rahavarat 31.12.	91 878	-	-	-	-	0	91 878	91 878
Rahavarat 1.1.	241 432	-	-	-	-	0	241 432	241 432

* Sarakkeessa esitetty liikelaitokset ja rahastot

Rahoituslaskelman toteutuminen

Rahoituslaskelman toteumavertailu esittää peruskaupungin (palvelualueet, kehitysohjelmat ja konsernihallinto) rahoituslaskelman toteutumisen talousarvioon nähden. Toteumavertailulaskelmiin ei sisälly liikelaitosten ja taseyksikkönä toimivan vahinkorahaston lukuja, vaan niiden vaikutus kaupungin rahoituslaskelman muodostumiseen on esitetty laskelmalla erikseen.

Toteumavertailulaskelmiin sisältyvät ulkoisten liiketapahtumien lisäksi myös kaupungin yksiköiden väliset sisäiset liiketapahtumat. Kaupungin ulkoisilta tilinpäätöslaskelmilta (tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma) sisäiset liiketapahtumat eliminoidaan, joten talousarvion toteumavertailulaskelmilla kaupungin vuosikate on investointien sisäisten katteiden verran parempi. Vastaavasti rahoituslaskelman toteumavertailussa investointimenot ovat sisäisten investointien verran suuremmat. Näillä erillä ei kuitenkaan ole vaikutusta rahavarojen muutokseen. Kaupungin ulkoinen rahoituslaskelma on esitetty viimeisessä sarakkeessa.

Peruskaupungin tilikauden rahavarojen muutos oli -149,6 milj. euroa, mikä on 37,2 milj. euroa muutettua talousarviota heikompi. Ero selittyy pääosin lainakannan sekä muilla maksuvalmiuden muutoksilla.

Toiminnan rahavirta toteutui 40,0 milj. euroa muutettua talousarviota parempana, mikä selittyy budjetoitua paremmalla vuosikatteella. Vuosikatetta on analysoitu toimintakertomuksen tuloslaskelmaosion yhteydessä sekä talousarvion toteumavertailuosiossa tuloslaskelman toteutumisvertailun yhteydessä. Tulorahoituksen korjauserissä (-21,2 milj. euroa) toiminnan rahavirrasta oikaistaan investointien rahavirrassa esitettävät pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot sekä pakollisten varausten muutokset.

Investointien rahavirta toteutui 58,5 milj. euroa muutettua talousarviota pienempänä pääosin investointimenojen alituksen takia. Merkittävin yksittäinen tekijä oli asunto- ja kiinteistölautakunnan alaisten talonrakennushankkeiden alittuminen 26,1 milj. eurolla. Investointien toteutumisesta on käsitelty tarkemmin talousarvion toteumavertailuosiossa investointien toteumavertailun yhteydessä.

Rahoituksen rahavirta toteutui 135,8 milj. euroa muutettua talousarviota heikompana. Lyhytaikaiset lainat muilta luotonantajilta vähenivät tilikaudella 63,3 milj. euroa johtuen pääosin kaupungin konsernitilillä olevien tytäryhteisöjen varojen vähenemisestä. Muut maksuvalmiuden muutokset toteutuivat 62,0 milj. euroa ennakoitua heikompana. Muissa maksuvalmiuden muutoksissa esitetään

toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden muutos, saamisten muutos ja korottomien velkojen muutos. Muihin maksuvalmiuden muutoksiin on vaikuttanut merkittävästi sote-uudistuksen tuomat muutokset kaupunkiorganisaatioon.

Liikelaitosten vaikutus kaupungin toiminnan rahoitukseen

Liikelaitosten ja taseyksikkönä toimivan vahinkorahaston vaikutusta kaupungin toiminnan rahoitukseen kuvataan edellä vertailulaskelmalla, jossa esitetään liikelaitosten ja rahastojen rahoituslaskelmat yhteensä sekä koko kaupungin rahoituslaskelma. Laskelmat pitävät sisällään myös kaupungin sisäiset liiketapahtumat ja investointeihin sisältyvät sisäiset katteet. Liikelaitoksilla ei ole olennaista vaikutusta kaupungin rahoituslaskelman muodostumiseen.

Liikelaitosten osuus koko kaupungin toiminnan rahavirrasta oli tilikaudella 16 prosenttia, mikä selittyy pääosin Tampereen Veden toiminnan rahavirralla. Vastaavasti koko kaupungin investointien rahavirrasta liikelaitosten osuus oli 13 prosenttia. Investointimenot muodostuivat pääosin Tampereen Veden toiminnasta. Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos saa tulovirtansa valtaosin kaupungin sisäisiltä toimijoilta.

Antolainauksen muutokset

Vuoden 2023 aikana kaupunki ei varsinaisesti myöntänyt uusia lainoja, vaikka lainapääoma nousikin lähes 1,9 milj. euroa. Tämä johtui kokonaisuudessaan siitä, että KOy Tampereen Monitoimi-areenalle myönnettyjen lainojen korot pääomitetään sopimuksen mukaisesti.

Vuoden lopussa Tampereen kaupungin pitkäaikaiset lainasaamiset olivat 100,6 milj. euroa. Merkittävimmät saamiset olivat Tampereen Energia Oy:ltä 70,0 milj. euroa, KOy Tampereen Monitoimi-areenalta 18,6 milj. euroa ja Tampereen Vuokratalosäätiöltä 10,1 milj. euroa.

Antolainat (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutokset
Konserniyhteisöt ja muut	100 507	97 432	3 074	107 840	-10 408
Vähennykset	-10 613	-10 537	-76	-129	-10 408
Lisäykset	1 868	100	1 768	100	0
Asuntolainat	100	96	3	96	0
Vähennykset	-20	-23	3	-23	0
Yhteensä	100 606	97 529	3 077	107 937	-10 408

Korollisten velkojen muutokset

Rahapolitiikan kiristyminen leimasi vuotta 2023, kun Euroopan Keskuspankki nosti korkoja inflaation vastaisessa taistelussaan. Vuoden loppua kohden markkinoiden odotukset siirtyivät jo koronlaskujen suuntaan. Suomen julkisen sektorin hyvä maine markkinoilla ja matala luottoriski ovat mahdollistaneet rahan saannin ja hyvät ehdot vaikeinakin aikoina, jolloin sijoittajien raha hakeutuu entistä hanakammin luotettaviin ja vastuunsa hoitaviin kohteisiin.

Sekä rahoituksen saatavuus että ehdot olivat kuntien kannalta edelleen suotuisia, joskin marginaalit olivat aavistuksen nousujohteisia. Kotimaiselle kuntasektorille on tarjolla investointeihin tarvittavaa pitkäaikaista rahoitusta erityisluottolaitoksilta, kuten Kuntarahoitukselta, Euroopan Investointipankilta, Pohjoismaiden Investointipankilta ja Euroopan Neuvoston kehityspankki CEB:ltä. Joukkolainamarkkina toimii hyvin noin seitsemän vuoden maturiteetteihin saakka ja aivan lyhyessä alle vuoden mittaisessa rahoituksessa kuntatodistusmarkkina on tehokas.

Kaupungin rahoitus investointien jälkeen oli alijäämäinen vuonna 2023, mutta uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin silti jonkin verran vähemmän kuin vanhoja

lainoja lyhennettiin. Kaupungin likviditeetin määrä oli vuoteen lähdetessä korkea ja sen asteittainen alentaminen oli tavoitteena. Erityisesti vuoden loppua kohden lyhytaikainen konsernitilivelka tytäryhtiöille lyheni voimakkaasti ja koko vuoden aikana tämä velka pieneni 129,1 milj. eurolla. Kaupunki ei omilla toimillaan kykene tämän velan kehittymiseen vaikuttamaan ja lopputulos oli, että se lyheni selvästi odotuksia enemmän ja tilannetta paikattiin nostamalla kuntatodistuksin muuta lyhytaikaista velkaa noin 60,0 milj eurolla. Edelliseen tilin-

päätökseen verrattuna kaupungin korollinen velka yhteensä laski 72,2 milj. eurolla ja talousarvioon verrattuna alitus oli 78,3 milj. euroa.

Viime vuoden lopussa kaupungin korollisen tasevelan määrä oli 853,7 milj. euroa ja asukaskohtainen velkamäärä on edelleen kohtuullinen verrokkikaupunkien joukossa. Vuosien 2020-23 välillä kaupungin velan kasvu on saatu pysäytettyä ja viime vuonna velan määrä aleni selvästi.

Korolliset velat (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutokset
Pitkäaikaiset korolliset velat					
Rahalaitoksille	643 189	652 020	-8 832	652 020	0
Lyhennykset	-68 832	-68 832	0	-68 832	0
Nostot	60 000	68 832	-8 832	68 832	-0
Lyhytaikaiset korolliset velat					
Kuntatodistusohjelmille	59 650	0	0	0	0
Konserniyhteisöille	150 877	280 000	-129 123	280 000	0
Yhteensä	853 716	932 020	-78 304	932 020	0
Lainat euroa/asukas	3 347	3 728	-381	3 728	0
Asukasmäärä	255 066	250 000	5 066	250 000	0

STRATEGIAN TOTEUTUMINEN

Vuosi 2023 oli Tampereen strategian Tekemisen kaupunki toinen toteutusvuosi. Kaupunginvaltuusto asetti vuoden 2023 talousarviossa strategian pohjalta 11 koko kaupunkia koskevaa toiminnan tavoitetta ja palvelualueille yhteensä 32 tavoitetta. Kaupungin liikelaitoksille asetettiin yhteensä kahdeksan tavoitetta.

Tytäryhteisöille asetettiin yhteensä 69 tavoitetta, jotka tuovat esiin pääomistajan tahdon ja ohjaavat omistajan edustajien toimintaa muun muassa hallituk- sessa ja yhtiökokouksessa.

Talousarvion toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen strategiaan sekä pormestariohjelmaan. Talousarvi-

ossa tavoitteita asetetaan ensisijaisesti toiminnan vaikuttavuudelle ja tuloksille. Toiminnan tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia, pois lukien tytäryhteisöille asetetut tavoitteet.

YHDENVERTAISET YKSILÖT

Tampere on paras paikka kasvaa, kehittyä ja ikääntyä. Tampereella jokainen voi olla oma itsensä ja toteuttaa unelmiaan.

TEKEVÄT YHTEISÖT

Tampere näyttää suuntaa tulevaisuuden yhteisöllisyyteen. Tampereen moninaiset yhteisöt ja yritykset ruokkivat hyvinvointia, luovuutta ja innovatiivisuutta. Yhdessä teemme parempaa huomista.

TEKEMISEN KAUPUNKI

HIILINEUTRAALEJA TEKOJA

Tampere on kansainvälisesti tunnettu vaikuttavista teoistaan ilmaston ja luonnon monimuotoisuuden eteen. Kestävien valintojen tekeminen on täällä helppoa – vetovoimamme syntyy arjen sujuvuudesta.

TULEVAISUUDEN EDELLÄKÄVIJYYTTÄ

Tampere jatkaa menestystarinaansa; meillä on parhaat edellytykset tehdä tulevaisuuden ratkaisuja. Tampereen asema kansainvälisenä tieteen ja korkean osaamisen kaupunkina on vahva.

Odotukset ylittävä asiakaskokemus

SUJUVA – LUOTETTAVA – INHIMILLINEN

ROHKEASTI UUDISTUVA KAUPUNKI

Talousarvion toiminnan tavoitteiden toteutuminen

Suoraan kaupunkistrategiasta johdettui- ta 43 toiminnan tavoitteesta 28 toteutui ja 5 toteutui osittain. Tavoitteista 10 jäi toteutumatta. Liikelaitosten 8 toiminnan tavoitteesta 5 toteutui, 2 toteutui osittain

ja 1 tavoite jäi toteutumatta. Tytär yhteisö- jen 69 toiminnan tavoitteesta 54 toteutui, 2 toteutui osittain ja 13 jäi toteutumatta.

Toteumatietojen esittäminen

Lautakunnille ja kaupunginhallitukselle, liikelaitoksille ja tytär yhteisöille asete-

tuista tavoitteista raportoidaan tarkem- min niiden omissa osioissa.

Seuraavassa taulukossa esitetään kokonaisnäkömyä suoraan kaupunkistrate- giasta johdettujen 43 toiminnan tavoit- teen vuoden 2023 toteutumisesta.

TALOUSARVION SITOVA TOIMINNAN TAVOITTEET 2023

Nro	Toiminnan tavoite 2023	Toteuma	Lisätietoa toteumasta
1	Lasten ja nuorten ¹ koettu ahdistuneisuus on vähentynyt vuoteen 2021 verrattuna	+	Elinvoima- ja osaamislautakunta, Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, Kasvatus- ja opetuslautakunta
2	Lasten, nuorten ja aikuisten liikkuminen on lisääntynyt vuoteen 2021 verrattuna	+	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, Kasvatus- ja opetuslautakunta
3	Oppivelvollisuuden piiriin kuulumattomien, vailla ammatillista tutkintoa olevien perustutkinto-opiskelijoiden, negatiiviset eroamiset ovat vähentyneet edelliseen vuoteen verrattuna	-	Elinvoima- ja osaamislautakunta
4	Pienten lasten alueellisen tuen saatavuus on parantunut vuoteen 2021 verrattuna	+/-	Kasvatus- ja opetuslautakunta
5	Asuinalueiden kehittämistyön organisointi on tehty ja toiminta käynnistetty	+	Asunto- ja kiinteistölahtakunta
6	Asunottomuus kokonaisuutena on vähentynyt ja pitkäaikaisasunottomuus on kääntynyt laskuun yhteistyössä sidosryhmien ² kanssa edelliseen vuoteen verrattuna	+	Asunto- ja kiinteistölahtakunta
7	Nuorten ja aikuisten päihteiden käyttö ³ on vähentynyt vuoteen 2021 verrattuna	+/-	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta
8	Kiusaaminen on vähentynyt toisen asteen koulutuksessa edelliseen vuoteen verrattuna	-	Elinvoima- ja osaamislautakunta
9	Hyvinvointialueen käynnistymistä on tuettu ja yhdyspintojen ⁴ toimivuus varmistettu	+/-	Kaupunginhallitus
10	Laajan työttömyysasteen ⁵ kehitys on nuorten ja ulkomaalaisten osalta kuuden suurimman kaupungin keskiarvon tasolla	-	Elinvoima- ja osaamislautakunta
11	Työllistymistä edistävän palvelun perusteella työmarkkinatukea ⁶ saa Tampereella keskimäärin vähintään 3000 henkilöä kuukaudessa	+	Elinvoima- ja osaamislautakunta
12	Asunto- ja maapolitiikan linjausten mukainen asuntotuotantotavoite 716 asuntoa toteutuu	-	Asunto- ja kiinteistölahtakunta
13	Yhtiömuotoiseen asumiseen on asetettu haettavaksi avoimessa menettelyssä tai neuvottelumenettelyssä tontteja 100.000 kem ²	+	Asunto- ja kiinteistölahtakunta
14	Asemakaavoituksella on mahdollistettu vuosittain 150 pientalon rakentaminen ⁷	+	Yhdyskuntalahtakunta
15	Itsensä yksinäiseksi tuntevien lasten, nuorten ja aikuisten osuus on vähentynyt vuoteen 2021 verrattuna	+	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, Kasvatus- ja opetuslautakunta
16	Kokemus vaikuttamismahdollisuuksista oman asuinalueen kehittämiseen on parantunut vuoteen 2021 verrattuna	+	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta yhdyskuntalahtakunta
17	Yritystapahtumien ja kongressien määrä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna	+	Elinvoima- ja osaamislautakunta
18	Yleisarvosana Tampereesta tapahtumia ja kulttuuria tukevana ja edistävänä kaupunkina on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	+	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta
19	Alueen startup-yritysten määrä ja niiden henkilöstömäärä ovat kasvaneet edelliseen vuoteen verrattuna	+	Elinvoima- ja osaamislautakunta

Nro	Toiminnan tavoite 2023	Toteuma	Lisätietoa toteumasta
20	Mielikuva Tampereen onnistumisesta innovaatioiden tukemisessa on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	+	Elinvoima- ja osaamislautakunta
21	80 % asemakaavoitetusta asuinkerrosalasta sijoittuu joukkoliikennevyöhykkeille ja aluekeskuksiin	+	Yhdyskuntalautakunta
22	Joukkoliikenteen matkustajamäärä on kasvanut 5 % edelliseen vuoteen verrattuna	+	Kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta
23	Liikkuminen kestäväillä kulkutavoilla on lisääntynyt edelliseen vuoteen verrattuna	+	Yhdyskuntalautakunta
24	Raitiotien ensimmäisen jatko-osuuden Pirkkala-Linnainmaa hankesuunnitelma on valmistunut päätöksentekoon ja toteutussuunnittelu käynnistynyt	+	Yhdyskuntalautakunta
25	Luonnon monimuotoisuutta kuvaavat seurantaindikaattorit on määritetty ja seuranta käynnistetty	+	Yhdyskuntalautakunta
26	Tutkijoiden ja erityisasiantuntijoiden ensimmäisten oleskelulupien määrä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna	-	Elinvoima- ja osaamislautakunta
27	Työllisyyskokeilun aikana työllistyneiden kokonaismäärä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna	-	Elinvoima- ja osaamislautakunta
28	Ammatillisista perustutkinnoista on valmistunut vähintään 2700 opiskelijaa	-	Elinvoima- ja osaamislautakunta
29	Tytyväisyys keskustan katujen ja yleisten alueiden kunnossapitoon on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	+	Yhdyskuntalautakunta
30	Keskustan saavutettavuuden parantamiseen tähtäävä liikennejärjestelmäsuunnitelma on laadittu	-	Yhdyskuntalautakunta
31	Tampere-Pirkkalan matkustajalentojen määrä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna	+	Elinvoima- ja osaamislautakunta
32	Tampere on Suomen suosituin opiskelukaupunki	+	Elinvoima- ja osaamislautakunta
33	Perusopetuksen oppimistulokset ovat parantuneet edelliseen vuoteen verrattuna	-	Kasvatus- ja opetuslautakunta
34	Tilikauden tulos on vähintään 24,1 milj. euroa (alkuperäinen TA23-tavoite vähintään 0)	+	Kaupunginhallitus
35	Investointien tulorahoitus-% on 54 (alkuperäinen TA23-tavoite 57%)	+	Kaupunginhallitus
36	Vuosien 2024-2026 taloussuunnitelman laadinnassa on huomioitu talous- ja tuottavuusohjelmaan sisällytettyjen toimenpiteiden valmistelu ja toteutus	+/-	Kaupunginhallitus
37	Esihenkilöarvioinnin kaupunkitasoinen keskiarvo on vähintään 3	+	Kaupunginhallitus
38	Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	+	Kaupunginhallitus
39	Työntekijäkokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	+	Kaupunginhallitus, kaikki lautakunnat
40	Hakijakokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	-	Kaupunginhallitus
41	Kaupungin asiakkaista 57 % kokee, että palvelu ylittää odotukset	+	Kaupunginhallitus
42	Asiointi digitaalisessa kanavassa on mahdollista 35 % kaupungin palveluja	+	Kaupunginhallitus
43	Hankintatoiminta on uudelleen organisoitu ja hankintapalvelu on käynnistynyt	+/-	Kaupunginhallitus

¹ Perusopetus, lukiot ja ammatillinen koulutus

² Hyvinvointialue ja vuokra-asuntooimijat

³ Nuorten osuus, jotka kokeilleet huumeita vähintään 2 kertaa ja aikuisten liiallinen alkoholin käyttö

⁴ Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, hyvinvointikeskustoiminta, järjestöyhteistyö, oppilas- ja opiskeluhoito, perhekeskustoiminta, työllisyyspalvelut, maahanmuutto ja kotoutuminen, maankäyttö ja palveluverkko

⁵ Laaja työttömyysaste pitää sisällään työttömät työnhakijat ja erilaisten työllisyyspalveluiden piirissä olevat henkilöt.

⁶ Työmarkkinatukea voi saada työttömyyden tai työllistymistä edistävän palvelun (mm. työnhaun tuki, osaamisen kehittäminen ja kuntoutus) perusteella. Kunta ei maksa työmarkkinatuen kuntaosuutta siltä ajalta, jolloin työmarkkinatukea saava henkilö osallistuu työllistymistä edistäviin palveluihin.

⁷ Asunto- ja maapolitiikan linjausten mukainen tavoite vuosille 2022-2025 keskimäärin 150 tonttia vuodessa.

+ = Tavoite toteutui
- = Tavoite ei toteutunut

+/- = Tavoite toteutui osittain
? = Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida.

KUNTALAISTEN HYVINVOINTI JA TERVEYS

Kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaisesti kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja kuntalain 37 §:ssä mukaisesti kuntastrategiassa huomioidaan kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 6 § mukaan kunnan tulee seurata asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä raportoida niistä valtuustolle vuosittain. Kaupungin valtuusto hyväksyi hyvinvointisuunnitelman vuosille 2022–2025 tammikuussa 2022. Sotemuutoksen jälkeen suunnitelmaa on päivitetty syksyllä 2023 seuraavissa kohdissa: Ikäihmisten toimintakykyä parannetaan ravitsemuksen keinoin, uusi tavoite on ikäihmisten hyvinvointia ja toimintakykyä tuetaan ravitsemustiedotuksella. Kaupungin sosiaalinen raportointi käynnistyy yhteistyössä sosiaalihuollon työntekijöiden ja asiakkaiden kanssa, uusi tavoite on pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen ja muun asunnottomuuden vähentäminen. Tilinpäätöksen yhteydessä raportoidaan suunnitelman tavoitteiden tilannetta.

Hyvinvointi koetaan aikaisempaa paremmaksi

Tamperealaisten hyvinvointikyselyn tulosten (2023) mukaan tamperealaiset kokevat elämänlaatunsa, taloudellisen tilanteensa ja terveytensä paremmaksi aiempaan kyselyyn verrattuna. Kuntalaisille kohdennettua hyvinvoinnin tiedotusta on lisätty mm. Miten voit edistää hyvinvointiasi -nettisivuilla, kaupungin infopintamainonnalla ja tampere.finlad-sovelluksen kyselyillä. Hyvinvointisivustoilla on kootusti tietoa eri hyvinvoinnin teemoista ja hyvinvointiin liittyvistä tapahtumista.

Ehkäisevän päihdetyön viestintää on lisätty

Ehkäisevän päihdetyön tiedotusta on lisätty muiden hyvinvoinnin teemojen yhteydessä ja Laikun lavan toimintaan liittyen yhteistyötä järjestöjen kanssa

on tiivistetty. Päihdetilannekuva toteutetaan säännöllisesti joka toinen vuosi. Mielen hyvinvointiin liittyviä koulutuksia on mahdollistettu perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Kouluterveyskyselyn (2023) mukaan tamperealaisten 8. ja 9.-luokkalaisten mielen hyvinvointiin liittyviin huoliin ovat oppilaat saaneet tukea aiempaa paremmin. Myös yksinäisyyden kokemukset oppilaiden keskuudessa ovat vähentyneet. Toisaalta tamperealaisten hyvinvointikyselyn mukaan asukkaiden yksinäisyyden kokeminen ja psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus eivät ole juuri vähentyneet koronavuosisista.

Lapsiperheiden sosiaalisten verkostojen ja lasten ja nuorten kouluun kiinnittymistä on vahvistettu

Tampereella toimii viisi monialaista perhekeskusta, jotka tarjoavat lapsille ja perheille suunnattuja palveluita. Nämä palvelut kattavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, kasvun ja kehityksen tukemisen sekä varhaisen tuen ja hoidon. Perhekeskukset muodostavat matalan kynnyksen palveluiden verkoston, johon kuuluvat muun muassa sosiaali- ja terveyspalveluiden, sivistyspalveluiden, järjestöjen ja uskonnollisten yhteisöjen toimijoista. Koulupalmentajatyö on osa laajempaa kouluyhteistyötä, jolla vahvistetaan oppilaiden kouluun kiinnittymistä. Käynnissä on myös Läsnä - kouluun kiinnittyminen ja poissaoloihin puuttuminen Tampereen kaupunkiseudulla -hanke ja Sitouttavan kouluyhteistyön pilotointi (SKY) hanke toteutettiin 2021–2023. Kouluterveyskyselyn (2023) mukaan 8. ja 9.-luokkien oppilaat ovat saaneet tukea hyvinvointiinsa ja opiskeluunsa opettajilta aiempaa paremmin. Lasten ja nuorten turvallista sosiaalisen median käyttöä on tuettu Someturva-sovelluksella, joka suojaa koko kouluyhteisöä somehäirinnältä ja -kiusaamiselta.

Yhdyspinnoilla olevia toimintoja edistettiin

Erityisesti ikääntyneiden sekä heikommassa asemassa olevien kuntalaisten liikunnan ja kulttuurin harrastamista on tuettu Kaikukortin, harrastelähteen, liikuntaneuvonnan sekä luotsitoiminnan keinoin. Kaikissa yhdyspintaan ja luotsitoimintaan liittyvissä malleissa asiakasmäärät kasvoivat edellisvuoteen verrattuna. Liikkumisen tasavertaisuuden edistämiseksi käytössä oli aktiivipassi, joita jaettiin 1 666kpl (v.2022: 2661) määrärahan puitteissa. Kaupungin yhdyspintaprojekti ja sen jälkeinen yhdyspintaryhmä ovat edistäneet yhteisten toimintamallien aikaansaamista hyvinvointialueen kanssa. Asunnottomuuteen liittyvän tavoitteen osalta voidaan todeta sen kääntyneen laskuun ja pitkäaikaisasunnottomuuden jatkaneen vähene mistä edelliseen vuoteen verrattuna.

Osallisuutta ja turvallisuutta on edistetty

Kaupungin osallisuus- ja yhteisöllisyysuunnitelma hyväksyttiin 2023. Suunnitelman avulla ohjataan ja kehitetään kaupungin osallisuustyötä. Yhdenvertaisuuden teemassa on koulutettu henkilöstöä turvallisemman tilan periaatteista, aloitettu esteettömyyselvytyksen tekeminen ja järjestetty Kaikkien Tampere -kampanja. Päätösten vaikutusten ennakoarviointia (evaus) on edistetty lisäämällä koulutusta henkilöstölle. Kaupungin nettisivuilla on päivitetty evaus sivusto sekä evauslomake lisäyksineen.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin oli vuonna 2023 Tampereella 74 (asteikko 0-100). Hyte-kerroin määräytyy edellisen vuoden tulosindikaattoreiden ja prosessi-indikaattoreiden keskiarvosta. Vuoden 2023 keskiarvo on 77, joka on vuoden 2024 hyte-kerroin.

HANKINTOJEN KEHITTÄMINEN

Kaupungin hankintoja ohjaa kaupungin hallituksen kokouksessa 12.12.2022 § 494 hyväksymät hankintojen strategiset painopisteet. Strategisten painopisteiden keskeiset aiheet ovat hiilineutraaleja ja vastuullisia tekoja, edelläkävijyyttä ja elinvoimaa, sekä kokonaistaloudellisuutta. Palvelualueita ohjaavien lautakuntien palvelu- ja vuosisuunnitelmien hankintalinjauksissa konkretisoidaan, miten strategisia painopisteitä huomioidaan heitä koskevilla hankinnoilla.

Hallinto- ja tukipalveluyksikön hankintapalvelut palveluryhmä ohjaa linjausten laatimista ja seuraa periaatteiden toteutumista kaupungin hankintatoiminnassa. Palveluryhmä käynnisti kuluvan vuoden aikana kansallisen kynnysarvon ylittävien hankintojen kilpailutukset sekä tuki laajasti hankinnoissa kaupungin yksiköitä, huomioiden myös pienhankinnat.

Hankintojen hallinta ja tuloksellisuus

Kaupungin hankintatoiminnan kehittämistä on jatkettu systemaattisesti hankintojen kehittämisen tiekartan ohjaamana. Tiekartalla olevilla projekteilla on parannettu hankintatoiminnan tuloksellisuutta kaupunkitasoisesti ja valmisteltu edellytyksiä hankintojen ko-

konaisvaltaiseen johtamiseen. Kehittämisen osa-alueita ovat hankintojen organisointi ja johtaminen, toimintamallien kehittäminen ja tiedolla johtaminen sekä näitä tukevien digitaalisten ratkaisujen edistäminen.

Vuoden 2023 kuluessa hankintatoiminnan organisointi on kaupungissa uudistettu. Kaupungin hankintaosaamista keskitettiin ja kaupunkiin palkattiin uusia julkisen hankinnan osaajia. Keskitetty hankintapalvelu luo ja toteuttaa hankinnan toimintamallit kategoriajohtamiseen ja hankintojen kilpailuttamiseen. Tavoitteena on kilpailuttaa kaupungin hankintalain määrittelemät kynnysarvon ylittävät hankinnat oman organisaation toimesta niiltä osin, kun se on kokonaistaloudellisesti kannattavaa huomioiden esimerkiksi yhteishankintoihin osallistuminen. Vuoden 2023 lopussa hankintapalveluiden organisaatio sai kiitosta toiminnasta, mitä voidaan mitä merkinä uudistuksen onnistumisesta.

Hankintojen digitalisoinnissa edettiin hankintojen johtamiseen tarkoitettujen järjestelmien käyttöönottoon. Järjestelmän avulla kaupunki on saanut kattavan näkymän hankintatoimintaan ja syksyn 2023 aikana järjestelmää pilotoitiin lautakuntien hankintasuunnitelmien luomiseksi. Järjestelmän avulla kyettiin myös

suunnittelemaan tulevia hankintoja kokonaistaloudellisemmin, joka tuo tulevaisuudessa paremmat mahdollisuudet saavuttaa kustannustehokkuutta. Digitalisointi edesauttaa järjestelmän kautta hankintojen läpinäkyvyyttä ja toiminnan tehostamista.

Uudistumiskyky ja elinvoima

Kaupunki selvitteli ulkopuolisen innovaatio- ja yhteistyökykyosaamisen arvioinnin kautta kaupungin toimittajien antamia arvioita kaupungin hankintatoimen kehittymistä. Aiempien vuosien trendi tuloksen paranemisesta jatkui, mikä osoittaa kaupungin kykyä hyvään ja tasapuoliseen yhteistyöhön yritysmaailman kanssa. Kaupunki myös toteuttaa hankintoja usein pienhankintana, joka vahvistaa paikallista elinvoimaa. Kaupungissa tehtiin yli 500 hankintapäätöstä, josta valtaosa on pienhankintana toteutettavia paikallisesti tärkeitä hankintoja.

ICT asiantuntijapalveluiden hankinta toteutettiin uudella toimintatavalla, jossa paljon pieniä tarpeita yhdistettiin suureksi hankintakokonaisuudeksi. Tämä kilpailutus tuotti yhteensä yli 55 sopimusta eri toimittajien kanssa palvelemaan kaupungin tarpeita ketterästi erilaisiin tietoteknisiin asiantuntija tarpeisiin.

Yhteiskuntavastuu ja kestävä kehitys

Tampere on jatkanut ja kehittänyt ennestään toimintamallia hankinnoilla työllistämisen hankintojen kautta. Kaupungissa hankintojen kautta luotiin 57 työsuhdetta (vuosi 2022 16 työsuhdetta) ja 5 työkokeilua (vuosi 2022 1 työkokeilu). Työllistämisehtoa käytettiin kaikkiaan 28 eri hankinnassa (vuosi 2022 24 hankintaa sisältäen sote-hankinnat) ja ehdon piirissä oli 56 eri toimittajaa (vuosi 2022 55 hankintaa sisältäen sote-hankinnat). Hankinnoilla työllistämisen toimenpiteitä käytetään kaupungin hankinnoissa taloudellisesta tilanteesta huolimatta vahvasti ja tuloksekkaasti.

Ympäristöä huomioivien vaatimusten toteuttamista jatkettiin useissa hankinnoissa. Infran rakentamisen ja kunnossapito kategoriassa viidessä yhdestätoista urakasta käytettiin ympäristökriteerejä valintaan antavina pisteytyksinä tai vaatimuksina ja kierrätystä toteutettiin lähes kaikissa urakoissa jossain määrin. Infran rakentamisen ja kunnossapidon hankintakategoriassa luotiin tavoitteet tulevaisuuden vastuullisuuden edistämiseksi.

Hankintaosaamisen vahvistaminen

Hankintaosaamista kasvatettiin kaupungissa sekä rekrytoinnin, että koulutusten kautta. Kaupungin hankintaverkoston toiminta jatkui vuoden 2023 aikana pienten koulutusten, tilannekatsausten ja tietoiskujen muodossa. Hankintapalvelut yhdessä lakiasioiden kanssa myös koulutti yksiköitä erilaisin klinikoin ja koulutuksin. Myös ulkopuolisia hankintakoulutuksia suositettiin vuoden aikana asiantuntemuksen syventämiseksi.

Hankintatoimi kaupungissa on myös verkostoitunut muiden julkisten hankintayksiköiden kanssa, josta vertaisoppimisella ja verkostoyhteistyöllä saatiin uusia näkemyksiä luotua kaupungin hankintatoimeen. Lisäksi kaupungin hankintapalvelut pääsivät mukaan Keino akatemian vähähiilisten hankintojen johtamisen akatemiaan, jonka tulosten avulla saadaan konkretisoitua ja priorisoitua vastuullisuustavoitteita kategoriakohtaisesti systemaattisesti jatkossa.

Hankintojen keskeiset tunnusluvut tammi-joulukuun 2023

- kansallisen kynnyksarvon ylittävistä hankinnoista
- käynnistettyjä hankintamenettelyjä 89 kpl
- kilpailutusten perusteella tehtyjä hankintapäätöksiä 54 kpl
- Kilpailutuksissa vastaanotettuja tarjouksia yli 460 kpl
- Kilpailutusten perusteella tehtyjä hankintasopimuksia 139 kpl

TUOTTAVUUDEN TILA

Kaupungin tuottavuutta seurataan tuottavuusmittareiden avulla. Tuottavuuden laskentaa, mittaamista ja seurantaä kehitetään edelleen osana kaupungin talouden, tuottavuuden ja tuloksellisuuden vahvistamista. Tuottavuuden parantaminen on osa talouden tasapainotusta. Tuottavuusmuutosta on tarkoituksenmukaista tarkastella tarkemmin palvelujen tasolla. Palvelujen yksikkökustannusten tarkastelu valituissa palveluissa otettiin osaksi vuoden 2024 taloussuunnittelua. Painopisteenä on kehittää palvelujen yksikkökustannusten mittaamista. Lautakuntatasoisista tuottavuusmittareista luovuttiin vuoden 2024 talousarviossa.

Tuottavuuskehityksen arviointitapa

Tuottavuus lasketaan tuotoksen ja palkon suhteena. Julkisella sektoril-

la panokset ovat tuotannon tekijöistä aiheutuvia kustannuksia ja tuotokset ovat toiminnasta ja palveluista syntyviä suoritteita. Koska suoritteet ovat erilaisia eivätkä ole yhteenlaskettavissa, käytetään Tampereen kaupunkitason ja lautakuntatason tuottavuuskehityksen arvioinnissa palvelujen kysyntää kuvaavaa asukasmäärää kuvaamaan tuotosta.

Tampere on yksi Suomen nopeimmin kasvavista kaupunkiseuduista. Tampereen kaupungin kasvun arvioidaan jatkuvan noin 3 000 asukkaan vuosivauhtia. Vuonna 2023 väestökasvu oli ennätyksellisesti yli 6 000 asukasta, mikä perustui sekä kuntien välisen muuton että maahanmuuttoon voimakkaaseen kasvuun. Tuottavuuden arviointimallin perustaksi on valittu kasvavan kaupungin näkökulma. Sen mukaan asukasmäärän kasvaessa tuottavuutta voidaan parantaa vähentämällä kustannuksia,

pitämällä kustannukset nykytasolla tai hillitsemällä kustannusten kasvua niin, että se jää asukasmäärän kasvua alhaisemmaksi.

Tuottavuusmittareiden toteuma

Tuottavuuden ja siihen vaikuttavien tekijöiden kehitystä seurataan päämittareiden ja tuottavuutta selittävien mittareiden avulla. Mittarilukeman lisäksi raportoidaan sen ero suhteessa talousarvion tiedoista laskettuun tavoitteeseen 2023. Vuoden 2023 tuottavuusmittarit eivät ole vertailukelpoisia aiempiin vuosiin sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen vuoksi.

Tuottavuusmittarit	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	Tavoite 2023	Ero
Päämittarit						
Käyttökustannukset, euroa/asukas	7 640	8 125	8 352	4 291	4 405	-115
Työvoimakustannukset, euroa/asukas	2 622	2 732	2 797	1 749	1 792	-44
Palveluhankinnat, euroa/asukas	3 508	3 852	3 933	1 267	1 294	-27
Nettomenot, euroa/asukas	5 336	5 389	5 793	2 271	2 430	-159
Selittävät mittarit						
Sairauspoissaolot, %	4,48%	4,57%	5,47%	4,41%	4,45%	-0,04 %-yks.
Työntekijäkokemus, QWL (max 100)	58,1	58,6	59,2	60,9	60,0	0,9
Tilatehokkuus, htm2/asukas	3,48	3,47	3,52	2,70	2,75	-0,05
Digitaaliset asiointikanavat, %	25%	28%	24%	45%	35%	10 %-yks.
Asukasmäärä	241 009	244 223	249 009	255 066	250 000	

Tavoite 2023 on muutettu talousarvio 2023. Ero on tilinpäätöksen 2023 ja tavoitteen 2023 välinen ero.

Päämittarit toteutuivat talousarviota parempina eli asukaskohtaiset kustannukset olivat tavoitetta alhaisemmat.

Käyttökustannukset olivat asukasta kohden 4 291 euroa, mikä oli 115 euroa (2,6 %) muutettua talousarviota vähemmän. Sote-uudistuksen vuoksi asukaskohtaiset käyttökustannukset alenivat 48,6 % edellisvuodesta. Tavoitetta parempaa toteumaan vaikutti elinvoiman ja kilpailukyvyyn palvelualueen sekä konsernihallinnon henkilöstökulujen ja palvelujen ostojen suunniteltua alhaisemmat toteumat.

Työvoimakustannukset olivat 1 749 euroa/asukas. Asukaskohtaiset työvoimakustannukset alittivat tavoitteen 44 euroa/asukas (2,4 %). Työvoimakustannusten kehitykseen vaikutti kunta-alan palkkaratkaisun kustannusvaikutus sekä erityisesti varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen ja perusopetuksen palkallisten henkilötyövuosien noin 300 htv:n (+7,5 %) kasvu.

Palveluja hankittiin 1 267 eurolla/asukas. Asukaskohtaiset palveluhankinnat toteutuivat 27 euroa (2,1 %) muutettua talousarviota alhaisempina. Tavoitetta parempaan toteumaan vaikutti mm. työllisyys- ja elinkeinopalvelujen suunniteltua pienemmät hankinnat.

Nettomenot olivat 2 271 euroa asukasta kohden, mikä oli 159 euroa (6,5 %) tavoitetta parempi. Sote-uudistus vaikutti merkittävästi nettomenojen ja verorahoituksen alenemiseen. Nettomenot alenivat 863,3 milj. eurolla (-59,8 %) ja asukaskohtaiset nettomenot 3 522 eurolla (-60,8 %) edellisvuoteen verrattuna. Vastaavasti verotulot ja valtionosuudet

alenevat yhteensä 826,8 milj. eurolla. Toimintatuottoja kertyi yhteensä 385,8 milj. euroa, mikä oli 20,5 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän. Toimintakulut olivat 965,0 milj. euroa, mikä oli 7,6 milj. euroa muutettua talousarviota vähemmän. Toimintakatteen tavoitetta parempaan toteumaan vaikutti erityisesti elinvoiman ja kilpailukyvyyn palvelualueen tuottojen ja kulujen toteumat.

Selittävästä mittareista kaksi on henkilöstövoimavaroja kuvaavia mittareita.

Työntekijäkokemusta mittaava QWL-indeksi (Quality of Working Life) muodostuu kolmesta osa-alueesta: päämäärät ja luovuus, yhteenkuuluvuus ja identiteetti sekä fyysinen ja emotionaalinen turvallisuus. Työntekijäkokemuskysely toteutetaan kolmannesvuosittain. Vuoden 2023 lopun työntekijäkokemuskyselyn tulos oli 60,9, mikä on tavoitetta parempi. QWL-indeksi parantui 1,7 yksikköä edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden. Vahvimpana osa-alueena on fyysinen ja emotionaalinen turvallisuus. Vastaajat kokivat osaamisensa riittävän työtehtävien hoitamiseen, johtamisen olevan oikeudenmukaista ja luottamuksen esihenkilön taholta olevan hyvällä tasolla. Hieman alhaisemman arvion saavat osa-alueet yhteenkuuluvuus ja identiteetti sekä päämäärät ja luovuus. Kaikki osa-alueet ovat kuitenkin hyvällä tasolla ja tulokset ovat parantuneet edelliseen kyselyyn nähden. Hyvä työntekijäkokemus parantaa palvelun laatua ja työn tehokkuutta.

Vuoden 2023 tavoitteena oli vähentää sairauspoissaoloja edelliseen vuoteen nähden. Sairauspoissaolojen vähenty-

minen lisää työhyvinvointia ja parantaa työn tuottavuutta sekä vaikuttaa alentavasti mm. työterveyshuolto- ja sijaiskustannuksiin. Vuonna 2023 sairauspoissaolopäiviä oli koko kaupungissa noin 139 700 ja sairauspoissaolojen osuus kokonaistyöajasta oli 4,41 prosenttia (2022: 5,47 %). Sairauspoissaolot toteutuivat tavoitetta pienempinä ja alenivat lähes kaikissa kaupungin toiminnoissa. Sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen sekä pelastustoimen siirtyminen hyvinvointialueelle on alentanut kaupungin sairauspoissaolojen tasoa. Lisäksi koronapandemian helpottuminen on vaikuttanut osaltaan sairauspoissaolojen kehitykseen.

Tiloja oli vuoden lopussa asukasta kohden laskettuna 2,70 huoneistoneeliötä, mikä oli hieman suunniteltua tasoa vähemmän. Vuoden 2023 lopussa palvelukäytössä on tiloja yhteensä 689 679 htm². Tilat vähenivät 185 866 htm² edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna, mikä aiheutui hyvinvointialueelle siirtyneistä palveluista.

Digitaalisten asiointikanavien määrää kuvaava mittari toteutui edellisvuotta ja tavoitetta selvästi parempana. Raportoinnin laadun parantaminen on osaltaan vaikuttanut tilanteeseen. Palvelutietovarantoon on palvelukanaavistaan ilmoittanut 168 palvelua, joista 76 tarjoaa verkkoasiointikanavan. Näin ollen asiointi digitaalisessa kanavassa on tällä hetkellä mahdollista 45 % kaupungin palveluja. Tarkastelussa ovat sekä Tampereen kaupungin omistamat että valtakunnalliset verkkoasiointikanavat, joita kuntalainen käyttää asioidessaan kaupungin kanssa.

Käyttötalous ja investoinnit yksiköittäin

KASVATUS- JA OPETUSLAUTAKUNTA

Kasvatus- ja opetuslautakunta vastaa lakisääteisten varhaiskasvatus-, esiopetus- ja perusopetuspalvelujen järjestämisestä. Lautakunta vastaa koulutuspolitiikan suuntaviivojen määrittelystä ja ohjauksesta perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen osalta. Kasvatus- ja opetuslautakunnalla on oppivelvollisuuslain mukainen asuinkunnan valvonta- ja ohjausvastuu. Lisäksi lautakunta vastaa yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnasta ja ohjauksesta.

Sivistyspalvelujen palvelualueen kokonaisuudessa palvelut organisoituvat kahteen palvelukokonaisuuteen, varhaiskasvatus- ja esiopetuspalveluihin sekä perusopetuspalveluihin. Yhteisissä palveluissa myös koordinoidaan, suunnitellaan ja tuetaan kaupunkitasoista osallistumisen, vaikuttamisen ja yhteisöjen tuen työtä sekä hyvinvoinnin, terveyden ja yhdenvertaisuuden edistämisen kokonaisuuksia.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kasvatus- ja opetuslautakunnan keskeisiä toimenpiteitä vuonna 2023 olivat tamperelaisten lasten ja nuorten oppimisen sekä kasvu- ja toimintaympäristön turvallisuuden kehittäminen sekä ammatillisen henkilöstön osaamisen ja saatavuuden vahvistaminen.

Uusi kasvatus- ja opetuslautakunta aloitti toimintansa kesäkuussa 2023. Lautakunnan alaisten palvelujen jatkuvuus, kuten oppilashuolto, varmistettiin perusopetuksen ja hyvinvointialueen yhdyspinta- ja verkostotyön toimintamallilla.

Lasten ja nuorten mielenterveyden ja hyvinvoinnin lisääntyneisiin haasteisiin

vastattiin muun muassa vahvistamalla koulujen ja varhaiskasvatusyksiköiden inklusiivista toimintakulttuuria ja koulutamalla uusia Nepsy -valmentajia.

Digitalisaatiota vahvistettiin palvelutoimintojen toiminnanohjausjärjestelmiä kehittämällä ja uudistamalla. Varhaiskasvatuksen eVaka -toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto mahdollisti paremman palvelutoiminnan seurannan ja lisäsi asiakaslähtöisyyttä. Perusopetuksen DigiOne -toiminnanohjausjärjestelmän ja palvelualueen hanke on edistynyt, mutta tulee kuitenkin viivästyään.

Varhaiskasvatuksen ja erityisopetuksen ammatillisen henkilöstön työvoimapulaan vastattiin uudistamalla rekrytointiprosessia ja vahvistamalla oppilaitosyhteistyötä. Varhaiskasvatuksessa on valtakunnallisesti havaittu haasteita henkilöstösaatavuuden osalta.

Varhaiskasvatuspalveluiden piirissä (sis. esiopetuksen) oli vuonna 2023 yhteensä 10 640 lasta (2022: 10 533). Yksityisessä varhaiskasvatuksessa lapsia oli kaiken kaikkiaan 2190 (2022: 2089), joista palvelusetelipäiväkodissa 1787 (2022: 1629), ostopalvelupäiväkodissa 98 (2022: 120) ja yksityishoidon tuella 305 (2022: 340) ja yksityisen hoidon tuella 305 (2022: 349) lasta kuukaudessa.

Tampereen kaupungin järjestämässä perusopetuksessa oli yhteensä 18 788 oppilasta. Peruskoululaisten määrä pysyi samansuuruisena edelliseen vuoteen verrattuna. Perusopetusikäisten lasten määrän kasvun arvioidaan tasaantuvan tulevina vuosina. Lisääntyvä maahanmuutto kasvattaa erityisesti perusopetukseen valmistavan opetuksen opetta-

jien, S2-opettajien sekä oman äidinkielen opettajien tarvetta.

Vuoden 2023 aikana otettiin käyttöön useampi uudiskohde. Sammon koulun uudisrakennus ja päiväkotit otettiin käyttöön tammikuussa, Ikurin päiväkotit ja koulu sekä Etelä-Hervannan koulu ja päiväkotit otettiin käyttöön elokuussa. Lisäksi käyttöön otettiin Lamminrahkan koulu, joka on yhteishanke Kangasalan kanssa. Lamminrahkan koulu on Kangasalan kaupungin investointi ja Tampereen kaupunki maksaa vuokraa omasta osuudestaan.

Koulujen ja päiväkotien perusparannuksia toteutettiin suunnitellusti. Messukylän toisen puurakennuksen perusparannus valmistui ja rakennus otettiin käyttöön alkuvuodesta 2023, minkä jälkeen alkoi Messukylän kiviopetuksen perusparannus. Hyhkyn koulu ja Leinolan päiväkotit otettiin käyttöön elokuussa perusparannusten jälkeen. Härmälän koulun perusparannus käynnistyi kesällä, väistötilat olivat Hatanpään koululla. Kissanmaan koulun oppilaat siirtyivät elokuussa väistötiloihin Sammon koulun uudisrakennukseen.

Lautakunnalle asetettujen toiminnan tavoitteiden toteuma

Kasvatus- ja opetuslautakunnalle asetettiin vuoden 2023 talousarviossa seitsemän sitovaa toiminnan tavoitetta. Vuoden lopun tilanteessa tavoitteista neljä toteutui ja kaksi toteutui osittain. Yksi tavoite jäi toteutumatta.

Tavoitteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2023	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2023)	Toteuma	
1	Lasten ja nuorten ¹ koettu ahdistuneisuus on vähentynyt vuoteen 2021 verrattuna	Kouluterveyskyselyn 2023 mukaan lukiolaisten ahdistuneisuus on laskenut 1,1 prosenttiyksiköllä vuoden 2021 luvusta 24,8 % vuoden 2023 lukuun 23,7 %. Tyttöillä ahdistuneisuus laski 33,3 prosentista 31,4 prosenttiin, pojilla ahdistuneisuus laski 9,6 prosentista 9,0 prosenttiin. Myös Tredun opiskelijoiden ahdistuneisuus on laskenut vuoden 2021 luvusta 18,6 % vuoden 2023 lukuun 16,7 %. Tyttöillä ahdistuneisuus laski 34,5 prosentista 32,8 prosenttiin ja pojilla 8,2 prosentista 5,6 prosenttiin. 8. ja 9. lk nuorten koettu kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on laskenut 1,4 prosenttiyksikköä (2021 22,6 % ja 2023 21,2 %).		+
		Tavoite toteutui.		

Nro	Toiminnan tavoite 2023	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2023)	Toteuma
2	Lasten, nuorten ja aikuisten liikkuminen on lisääntynyt vuoteen 2021 verrattuna	Tamperelaiset aikuiset liikkuvat hengästyttävästi yli tunnin viikossa hieman useammin kuin kaksi vuotta sitten. Muutos on 3,1 prosenttiyksikköä (2021 57,2 % / 2023 60,3 %). Myös aikaisempaa useampi 8. ja 9. lk nuori harrastaa hengästyttävää liikuntaa yli tunnin viikossa. Muutos on 0,8 prosenttiyksikköä (2021 74,4 % / 2023 75,2 %). Tavoite toteutui.	+
4	Pienten lasten alueellisen tuen saatavuus on parantunut vuoteen 2021 verrattuna	Pienten lasten tukea on järjestetty alueellisesti yhtä koko kaupunkia palvelevaa erityisryhmää ja erityistä hoitoa ja opetusta tarvitsevien 0 - 18 -vuotiaiden lasten ja nuorten yksikköä lukuun ottamatta. Integroitujen varhaiskasvatusryhmien (29 ryhmää/ muutos +2) ja integroitujen esiopetusryhmien (21 ryhmää, muutos +4) määrässä on tapahtunut kasvua. Toimintakaudella 2023-24 on perustettu myös pidennetyn oppivelvollisuuden lapsille 6 uutta integroitua esiopetuksen erityisryhmää. Koulutettujen nepsy-valmentajien (17 henkilöä / muutos +2) sekä määrääikaisten varhaiskasvatuksen erityisopettajien ja avustajien (lisäys +125 henkilöä) määrä on myös kasvanut vuodesta 2021. Lähipalveluna tarjottavaa tukea on toteutettu myös lapsiryhmän kokoa pienentämällä. Toimintakaudella 2023-2024 140 lapsen tuen hallintopäätökseen on kirjattu rakenteelliseksi tueksi lapsiryhmän pienentäminen (+ 41 kpl enemmän kuin kaudella 2022-2023). Luvuissa ei ole huomioitu integroitujen ryhmien lapsia. Varhaiskasvatuksen erityisopettajien määrän lisääminen (mm. eläköitymisestä johtuen) ja osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttaminen kaikissa yksiköissä ei sen sijaan ole toteutunut suunnitellusti. Tavoite toteutui osittain.	+/-
7	Nuorten ja aikuisten päihteiden käyttö ² on vähentynyt vuoteen 2021 verrattuna	8. ja 9. lk nuorten huumeokeilut ovat lisääntyneet 0,3 prosenttiyksikköä (2021 8,8 % / 2023 9,1 %). Lukiossa huumeokeilut ovat vähentyneet 1,3 prosenttiyksikköä (2021 11,8 % / 2023 10,5 %) ja ammatillisessa koulutuksessa 2,9 prosenttiyksikköä (2021 25,1 % / 2023 22,2 %). Alkoholia lähes päivittäin käyttävien aikuisten osuus on hieman noussut (2021 3,3 % / 2023 3,9 %, muutos 0,6 %-yksikköä). Tavoite toteutui osittain.	+/-
15	Itsensä yksinäiseksi tuntevien lasten, nuorten ja aikuisten osuus on vähentynyt vuoteen 2021 verrattuna	Yksinäisyyden kokemus on vähentynyt kaikilla kolmella kohderyhmällä. Kaupungin hyvinvointikyselyn mukaan itsensä yksinäiseksi jatkuvasti tai usein tuntevien aikuisten osuus on hieman laskenut (2021 17,2 % / 2023 15,8 %, muutos -1,4 %-yksikköä). Kouluterveyskyselyn mukaan 8.-9. luokkalaista tuntee itsensä yksinäiseksi 13,1 prosenttia (2021 16,2 %, muutos -3,1 % yksikköä). 4.-5. luokkalaisten yksinäisyys on vähentynyt 0,3 prosenttiyksikköä (2021 4,2 % / 2023 3,9 %). Tavoite toteutui.	+
33	Perusopetuksen oppimistulokset ovat parantuneet edelliseen vuoteen verrattuna ³	Perusopetuksen oppimistuloksia tarkasteltavaa lukutaitoa mittaavat arvioinnit toteutettiin tässä muodossa toista kertaa. Vertailtaessa peräkkäisiä vuosia, on hyvä huomioda, että arvioinnin tekevät ikäluokat vaihtuvat. Vuoden 2023 tulokset osoittavat, että lukutaitoa mittaavat ratkaisuprosentit olivat varsin samansuuruisia 2022 ja 2023. Sen sijaan lukutaitoa mittaavan rajan alittaneiden suhteellinen osuus kasvoi keväästä 2022 kevääseen 2023. Tulokset viittaavat siihen, että Tampereella oli keväällä 2023 suhteellisesti enemmän heikkoja lukijoita kuin keväällä 2022. Tampereen koulujen lukutaitoerot tasoittuvat koulupolun aikana. Tavoite ei toteutunut.	-
39	Työntekijäkokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Työntekijäkyselyn työelämän laatua kuvaava tulos QWL on parantunut hieman (Q4/2023 tulos 61 %, Q4/2022 tulos 58,9 %). Työnantajan suosittelu (eNPS) on myös parantunut merkittävästi (Q4/2023 tulos 15,40, Q4/2022 tulos 8,8). QWL-indeksin skaala 0%-100%. eNPS:n skaala: -100 - 100 Tavoite toteutui.	+

¹ Perusopetus, lukiot ja ammatillinen koulutus

² Nuorten osuus, jotka kokeilleet huumeita vähintään 2 kertaa ja aikuisten liiallinen alkoholin käyttö

³ 2., 7. ja 9.-luokkalaisten äidinkieli

Tuottavuus

Talouden päämittarien asukaskohtaiset käyttökustannukset kasvoivat 8,9 % edellisvuoteen verrattuna. Kustannusten kasvuun vaikutti mm. palvelutarpeen kasvu, kustannustason nousu

sekä uusien tilojen valmistuminen. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen ja perusopetuksen henkilötyövuosien määrä kasvoi noin 300:lla. Palveluhankintojen kasvuun vaikutti erityisesti palvelusetelipäivähoidon ja ateriapalvelujen kustan-

nukset. Työntekijäkokemus on edelleen hyvällä tasolla. Sairauspoissaolot ovat vähentyneet edellisvuodesta koronapandemian helpottumisen vuoksi, mutta ne ovat kuitenkin tavoitetta korkeammalla tasolla.

Tuottavuusmittarit	TP 2022	TP 2023	Tavoite 2023	Ero
Päämittarit				
Nettokustannukset, euroa/asukas	-1 319	-1 442	-1 461	19
Käyttökustannukset, euroa/asukas	-1 445	-1 574	-1 595	21
Työvoimakustannukset, euroa/asukas	-623	-681	-679	-2
Palveluhankinnat, euroa/asukas	-336	-367	-366	-1
Selittävät mittarit				
Työntekijäkokemus,QWL (max 100)	58,9	61,0	60,0	1,0
Sairauspoissaolot, %	5,92	5,39	5,04	0,35 %-yks.
Tilatehokkuus, htm2/asukas	1,23	1,22	1,26	-0,04
Asukasmäärä	249 009	255 066	250 000	

Tavoite 2023 on muutettu talousarvio 2023. Ero on tilinpäätöksen 2023 ja tavoitteen 2023 välinen ero.

Lautakunnan talous

Kasvatus- ja opetuslautakunnan toimintakate toteutui 2,6 milj. euroa muutettua talousarviota heikompana. Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuoden aikana talousarviomuutoksia, jotka heikensivät lautakunnan toimintakatetta 16,0 milj. euroa. Muut muutokset talousarvioon ovat 1.6.2023 aloittaneiden kasvatus- ja opetuslautakunnan ja kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan välisiä. Tilinpäätöksessä nettomenojen kasvu on 39,4 milj. euroa eli 12,0 % edellisvuoteen verrattuna. Nettomenojen kasvuun vaikutti mm. varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelutarpeen kasvu, kunta-alan palkkaratkaisu ja muu kustannustason nousu sekä uusien ja peruskorjattujen tilojen valmistuminen.

Toimintatuotot toteutuivat 0,9 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina. Maksutuotot toteutuivat 1,3 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina, koska varhaiskasvatuslain muutoksen vaikutus maksutulojen kertymään oli ennakoitua pienempi. Lisäksi myyntituotot ja muut toimintatuotot to-

teutuivat budjetoitua suurempina. Vastaavasti tuet ja avustukset toteutuivat 0,7 milj. euroa budjetoitua pienempinä, koska osa varhaiskasvatuksen hankkeista siirtyi vuodelle 2024.

Toimintakulut toteutuivat 3,4 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina, mikä johtui henkilöstökulujen ja palvelujen ostojen ylityksestä. Henkilöstökulujen 5,0 milj. euron ylitystä selittää arvioitua suurempi lomapalkkavelan muutos, palvelutarpeen kasvu ja rekrytointihaasteisiin vastaaminen, korkeat sijauskustannukset sekä palkkaratkaisun budjetoitua suuremmat kustannusvaihtokutukset. Palvelujen ostot ylittivät budjetin 2,2 milj. eurolla. Suurimmat ylitykset aiheutuivat työterveyden kustannuksista, ateria- ja siivouspalvelujen ostoista sekä toimisto- ja asiantuntijapalvelujen ostoista. Talousohjelman toimenpiteenä ollut ateriapalvelujen laskutusmallin muutos toteutuneiden aterioiden mukaan oli valmistella yhteistyössä Pirkanmaan Voimia Oy:n kanssa, mutta talousarvioon ennakoitua säästöt eivät toteutuneet suunnitellusti. Vastaavasti

kalusto- ja tarvikkehankinnat toteutuivat 2,8 milj. euroa talousarviota pienempinä rakennushankkeiden ja kalustotoimistusten viivästyisestä johtuen. Lisäksi talouden tasapainottamisen toimenpiteenä pidättydyttiin ylimääräisistä hankinnoista. Avustukset toteutuivat 0,6 milj. euroa talousarviota pienempinä, mikä johtui pääosin kotihoidon tuella olevien lasten määrän ja perhepäivähoidon vähentymisestä sekä yhden yksityisen päiväkodin lopettamisesta. Lisäksi vuokratulot alittuivat tilamuutosten vuoksi.

Nettoinvestointien toteuma oli 4,9 milj. euroa. Investoinnit toteutuivat 1,2 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä, mikä johtui rakennushankkeiden aikataulumuutoksista ja ensikertaisen kalustamisen toimitusten viivästyisestä useissa eri kohteissa. Näiden kohteiden investoinnit siirtyvät vuodelle 2024. Investointimenoihin sisältyy myös Tampereen 0,4 milj. euron osuus Laminrahkan koulun ensikertaisesta kalustamisesta, johon ei ollut varauduttu talousarviossa.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero
Toimintatuotot			
Myyntituotot	6 718	6 636	82
Maksutuotot	9 451	8 157	1 294
Tuet ja avustukset	14 897	15 629	-732
Vuokratuotot	7	0	7
Muut toimintatuotot	287	85	202
Toimintatuotot yhteensä	31 360	30 507	853
Toimintakulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-173 551	-169 582	-3 969
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-36 065	-34 931	-1 134
Muut henkilösivukulut	-7 005	-7 100	95
Palvelujen ostot	-93 840	-91 634	-2 205
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 248	-10 066	2 818
Avustukset	-14 099	-14 710	611
Vuokratulut	-67 110	-67 355	245
Muut toimintakulut	-177	-299	122
Toimintakulut yhteensä	-399 095	-395 678	-3 417
Toimintakate	-367 735	-365 170	-2 564
Rahoitustuotot ja -kulut	25	0	25
Vuosikate	-367 710	-365 170	-2 540
Poistot ja arvonalentumiset	-2 328	-3 021	693
Tilikauden tulos	-370 038	-368 191	-1 846

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-4 891	-6 108	1 217	-4 060	-2 048	0
Nettoinvestoinnit	-4 891	-6 108	1 217	-4 060	-2 048	0

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Kasvatus- ja opetuslautakunta	-367 735	-365 170	-2 564	-349 803	-15 989	622

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-4 891	-6 108	1 217	-4 060	-2 048	0
Nettoinvestoinnit	-4 891	-6 108	1 217	-4 060	-2 048	0

Varhaiskasvatus ja esiopetus

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuuteen kuuluvat kunnallinen ja yksityinen varhaiskasvatus ja esiopetus sekä lakisääteinen kotihoidontuki. Kunnan tulee järjestää varhaiskasvatuslain mukaista varhaiskasvatusta sekä perusopetuslain mukaista esiopetusta kaikille sitä tarvitseville lapsille.

Kunnallisena palveluna varhaiskasvatusta järjestetään päiväkotihoidona, perhepäivähoitona ja avoimena varhaiskasvatuksena. Lisäksi järjestetään esiopetuksen jälkeistä varhaiskasvatusta ja esiopetusta täydentävää kerhotoimintaa sekä erityistä hoitoa ja opetusta tarvitsevien lasten yksikön palvelua. Yksityisen varhaiskasvatuksen tuottamisen vaihtoehdot ovat ostopalvelu, palveluseteli sekä yksityisen hoidon tuki ja kuntalisä. Tampere ja seutukunnat järjestävät varhaiskasvatusta kuntien välisenä ostopalveluna seutusopimuksen mukaan.

Palvelukokonaisuuden talous

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintakate toteutui 1,2 milj. euroa muutettua talousarviota heikompana.

Toimintatuotot toteutuivat 0,7 milj. euroa budjetoitua parempana. Maksutuotot ylittyivät 1,2 milj. euroa, koska ylemmän maksuluokan maksuja oli arvioitua enemmän ja näin ollen lakimuu- tok- sen tuloja vähentävä vaikutus oli ennakoitua pienempi. Maksutuotot alenivat edellisvuoteen verrattuna 1,3 milj. euroa eli noin 14 %. Lisäksi myyntituotot ylittyivät 0,1 milj. euroa. Vastaavasti tuet ja avustukset toteutuivat 0,7 milj. euroa budjetoitua pienempinä, koska mm. varhaiskasvatuslain mukaisen tuen uudistamisen edistämisen hanke siirtyi osittain vuodelle 2024.

Toimintakulut ylittivät muutetun talousarvion 1,9 milj. euroa, mikä aiheutui pääosin henkilöstökulujen ja palvelujen ostojen toteumasta. Henkilöstökulujen 3,2 milj. euron ylitykseen vaikutti lomapalkkavelan muutoksen jaksotus, mikä oli 1,0 milj. euroa budjetoitua suurempi. Lisäksi henkilöstökulujen ylitystä selittävät palvelutarpeen kasvu ja rekrytointihaasteisiin vastaaminen, korkeat sijaiskustannukset sekä Kevan laskuttaman tasausmaksun nousu. Palvelujen

ostojen 0,8 milj. euron ylitykset aiheutuivat mm. siivouspalvelujen, työterveyspalvelujen sekä Monetralta ostettujen toimistopalvelujen ostoista. Vastaavasti kaluston ostot ja tarvikehankinnat toteutuivat 1,1 milj. euroa budjetoitua pienempinä rakennushankkeiden ja kalustotoimitusten viivästymisen vuoksi. Lisäksi talouden tasapainottamisen toimenpiteenä pidättäydettiin ylimääräisistä hankinnoista. Avustusten 0,8 milj. euron alitus johtui pääosin kotihoidon tuella olevien lasten määrän ja perhepäivähoidon vähentymisestä sekä yhden yksityisen päiväkodin lopettamisesta. Vuokrakulut alittivat budjetin 0,2 milj. eurolla tilamuutosten vuoksi.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen investoinnit kohdistuivat pääosin päiväkotien ja esiopetustilojen ensikertaiseen kalustamiseen. Investoinnit toteutuivat 0,4 milj. euroa talousarviota pienempinä kalustetoimitusten viivästymisten sekä rakennusaikataulujen muutosten vuoksi.

Toiminnan keskeiset muutokset

Tuen tarjoamista lähipalveluna vahvistettiin mm. perustamalla 6 pidennetyn oppivelvollisuuden ryhmää sekä lisäämällä integroitujen ryhmien määrää varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Lisäksi uudistettiin varhaiskasvatuksen erityisopettajien tehtäväkuva ja tehtävän vaativuuden arviointi sekä kohdistettiin varhaiskasvatuksen erityisopettajan resursseja yksityiseen varhaiskasvatukseen lain edellyttämällä tavalla.

Varhaiskasvatusyksiköiden johtajien ja apulaisjohtajien työhyvinvointia edistettiin uudistamalla apulaisjohtajien tehtäväkuva ja tehtävän vaativuuden arviointi varhaiskasvatuksen esimiestyön pitkän tähtäimen suunnitelman mukaisesti. Johtajakokonaisuuksien tarkastelu käynnistyi vuoden 2023 aikana.

Asiakaskokemuskyselyyn vastanneista noin 85% oli sitä mieltä, että olemme onnistuneet asiointin sujuvuuden kannalta palveluissamme.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintaa kehitettiin toimintakauden 2022-2023 strategisten painopisteiden avulla, joista keskeisimpiä olivat: lasten tuen ja positiivisen pedagogiikan vahvistaminen, uudistetun paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen toiminnan vahvistaminen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen edistäminen sekä digitaalisen osaamisen vahvistaminen.

Sähköinen toiminnanohjausjärjestelmä eVaka otettiin käyttöön myös esiopetuksessa.

Laadunarviointia kehitettiin ja yhtenäistettiin Karvin suositusten mukaisesti ottamalla käyttöön kaikissa varhaiskasvatusyksiköissä sähköinen laadunarviointijärjestelmä Valssi.

Varhaiskasvatushenkilöstön rekrytoinnissa otettiin käyttöön suoravalintamenettely kelpoisen henkilöstön varmistamiseksi.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	14 582	13 924	658	13 763	-940	1 101
Toimintakulut	-174 158	-172 287	-1 871	-162 525	-8 744	-1 018
Toimintakate	-159 576	-158 363	-1 213	-148 761	-9 684	82

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-1 180	-1 554	374	-1 300	-254	0
Nettoinvestoinnit	-1 180	-1 554	374	-1 300	-254	0

Perusopetus

Perusopetuksen palvelukokonaisuuteen sisältyvät perusopetus, monikielisille oppilaille tarkoitettu perusopetukseen valmistava opetus, sairaalaopetus sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta.

Perusopetusta järjestetään suomen ja ruotsin kielen lisäksi englannin, ranskan ja saksan kielellä. Monikielisille oppilaille tarjotaan perusopetukseen valmistavaa opetusta. Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään 1.-2. luokan oppilaille sekä erityisopetuksen 1.-9. luokan oppilaille.

Palvelukokonaisuuden talous

Perusopetuksen toimintakate toteutui 1,4 milj. euroa talousarviota heikompana.

Toimintatuotot toteutuivat 0,2 milj. euroa budjetoitua suurempina, mikä aiheutui pääosin muiden toimintatuotosten toteumasta. Leirikouluihin liittyvät tulot ja muilta kunnilta laskutettavat koulunkäynninohjaajakulut toteutuivat talousarviota suurempina.

Toimintakulut toteutuivat 1,5 milj. euroa talousarviota suurempina, mikä aiheutui pääosin henkilöstökulujen ja palvelujen ostojen toteumasta. Henkilöstökulujen 1,7 milj. euron ylitykseen vaikutti perusopetuksen valmistavan opetuksen kolmen lisäryhmän perustaminen, korkeat sijaiskulut, palkkaratkaisun budjetoitua suuremmat kustannusvaikutukset sekä lomapalkkavelan muutoksen arvioitua suurempi jaksotus. Palvelujen ostojen 1,5 milj. euron ylitykset aiheutuivat mm. työterveyspalvelujen kustannuksista, ateriapalvelujen ostoista sekä Monetralta ostettujen toimistopalvelujen ostoista. Sovitut säästötavoitteet ja niiden saavuttamiseksi tehdyt toimenpiteet Pirkanmaan Voimia Oy:n kanssa eivät ole toteutuneet. Avustusten 0,2 milj. euron ylitys aiheutui pääosin IceHearts toiminnan laajentamisesta suunnitelman mukaisesti. Vastavasti kaluston ostot ja tarvikkehankinnat

toteutuvat 1,7 milj. euroa budjetoitua pienempinä rakennushankkeiden sekä laite- ja kalustotoimitusten viivästyminen vuoksi.

Perusopetuksen investoinnit kohdistuivat koulujen ensikertaiseen kalustamiseen. Suurimpia yksittäisiä kohteita olivat Etelä-Hervannan ja Sammon koulujen ensikertainen kalustaminen. Investoinnit toteutuivat 0,8 milj. euroa talousarviota pienempinä kalustetoimitusten viivästyminen sekä rakennusaikeiden muutosten vuoksi. Näiden kohteiden ensikertainen kalustaminen siirtyy vuodelle 2024. Investointien toteuma sisältää myös Kangasalan ja Tampereen kaupunkien välisen sopimuksen perusteella Tampereelle kohdistetun osuuden Lamminrahkan koulun ensikertaisesta kalustamisesta, johon ei ollut varauduttu talousarviossa.

Toiminnan keskeiset muutokset

Maahanmuuttaneiden oppilaiden määrän merkittävä kasvu.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Vuoden aikana muodostettu yhteistyötä hyvinvointialueen ja kunnan välillä oppilaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen opetus käynnistyi perusopetuksen 4. ja 6. vuosiluokilla lukuvuonna 2023–2024. Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataidoille on laadittu oma opetussuunnitelma ja opetusmateriaalipaketti.

Toimintaan ja turvallisuuteen liittyvien poikkeustilanteiden määrän kasvu kouluissa. Turvallista kasvu- ja oppimisympäristöstä tuettiin mm. päivittämällä kurinpitokeinot ja turvaamistoimenpiteet perusopetuksessa. Nuorten jengiytymistä ja rikollisuutta ennaltaehkäisevä projekti käynnistyi. Projekti perustuu moniammatilliseen yhteistyöhön, johon kuuluu toimijoita niin koulusta, poliisista, sosiaalitoimesta, terveystoimesta kuin nuorisotoimesta.

Etelä-Hervannan koulu ja Sammon koulun uudisrakennus valmistuivat opetuksen käyttöön.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	16 778	16 583	195	14 318	-192	2 458
Toimintakulut	-224 937	-223 391	-1 546	-215 359	-6 113	-1 919
Toimintakate	-208 159	-206 807	-1 352	-201 042	-6 305	539
Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-3 712	-4 554	842	-2 760	-1 794	0
Nettoinvestoinnit	-3 712	-4 554	842	-2 760	-1 794	0

KULTTUURI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta järjestää kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut sisältäen taiteen perusopetuksen ja vapaan sivistystyön palvelut. Lautakunta toimii ehkäisevästä päihdetyöstä vastaavana kuntalain mukaisena toimielimenä ja vastaa kaupungin kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan suuntaviivojen määrittelystä ja ohjauksesta. Lautakunta toimii kansalaisopistotoiminnan yhteistoiminta-aluetta koskevan päätöksenteossa kuntien yhteisenä toimielimenä.

Kulttuuri ja vapaa-aikalautakunnan palvelut organisoituvat kulttuurin sekä liikunnan ja nuorison palvelukokonaisuuksiin. Avustustoiminnan kokonaiskoordinaatio kuuluu sivistyspalveluiden yhteisten palveluiden tehtäviin. Palvelukokonaisuudet vastaavat osaltaan kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen tavoitteiden toteuttamisesta sekä osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja kansalaistoiminnan edistämisestä.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan toiminnan keskeiset muutokset ja kehittämistoimenpiteet vuonna 2023 liittyvät kuntalaisten monipuolisten liikunta- ja kulttuurikokemusten sekä hyvinvoinnin vahvistamiseen.

Vuoden 2023 alussa voimaan tullut sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastusoi-

men uudistus muutti sivistyspalvelujen palvelualueen lautakuntarakennetta ja uusi kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta aloitti toimintansa kesäkuussa 2023. Lautakunnan alaisten palvelujen jatkuvuutta, kuten päihdetyö, kotouttaminen ja elintapaohjaus, varmistettiin ja hyvinvointialueen yhdyspinta- ja verkostotyön toimintamallilla. Aktiivipassi- ruokajake- ja puistoruokailutoimintaa organisoitiin ja koordinoitiin köyhyysohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Nuorten mielenterveyden ja hyvinvoinnin lisääntyneisiin haasteisiin vastattiin kehittämällä nuorisopalvelujen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyötä. Tampere Junior kehitysohjelma päättyi ja ohjelman aikana toteutettuun Nuoret SIB (Social Impact Bond) -vaikuttavuushankintaan liittyvä hanke jatkuu vuoteen 2030 asti. Palveluryhmien ammattilaiset osallistuivat UNICEF:in lapsiystävällinen kunta -kehittämistyöhön.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa järjestöjen, yhteisöjen ja luovien alojen tukea vahvistettiin nostamalla kulttuuriavustusten määrärahoja ja kehittämällä eri luovien alojen verkostoja. Vapaa-aikapalvelut tukivat suur tapahtumien järjestämistä omalta osaltaan ja kehittivät tapahtuma-alustoja. Vuoden 2023 aikana toteutui runsaasti kansallisia ja kansainvälisiä urheilutapahtumia. Suurimmat tapahtumat olivat European Master

Games sekä Taekwo-Don MM-kilpailu. Palvelukokonaisuuksissa kehitettiin digitalisaatiota ottamalla käyttöön yhteinen Tapahtuma- ja harrastuskalenteri kesällä 2023.

Palvelukokonaisuuksien hyvän hallinnon ja sisäisen valvonnan käytänteitä tarkasteltiin ja kehitettiin uusia toimintamalleja sisäisen tarkastuksen raporttien suositusten pohjalta. Esihenkilöiden osaamisen lisääminen aloitettiin koulutusten avulla.

Kävijämäärissä tapahtui kasvua, ja nuorisopalveluissa tilastoitiin vuoden aikana yli 144 000 osallistumiskertaa (2022: 118 000 kpl). Uimahalleissa ja maa-uimalassa kävijöitä oli lähes 872 000 (2022: 722 800). Kulttuurissa tehtiin kävijäennätyksiä useissa kohteissa. Kulttuurin kokonaiskävijämäärä oli yli 4 010 000.

Lautakunnalle asetettujen toiminnan tavoitteiden toteuma

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalle asetettiin vuoden 2023 talousarviossa seitsemän sitovaa toiminnan tavoitetta. Vuoden lopun tilanteessa tavoitteista kuusi toteutui ja yksi toteutui osittain.

Tavoitteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2023	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2023)	Toteuma	
1	Lasten ja nuorten ¹ koettu ahdistuneisuus on vähentynyt vuoteen 2021 verrattuna	Kouluterveyskyselyn 2023 mukaan lukiolaisten ahdistuneisuus on laskenut 1,1 prosenttiyksiköllä vuoden 2021 luvusta 24,8 % vuoden 2023 lukuun 23,7 %. Tytöillä ahdistuneisuus laski 33,3 prosentista 31,4 prosenttiin, pojilla ahdistuneisuus laski 9,6 prosentista 9,0 prosenttiin. Myös Tredun opiskelijoiden ahdistuneisuus on laskenut vuoden 2021 luvusta 18,6 % vuoden 2023 lukuun 16,7 %. Tytöillä ahdistuneisuus laski 34,5 prosentista 32,8 prosenttiin ja pojilla 8,2 prosentista 5,6 prosenttiin. 8. ja 9. lk nuorten koettu kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on laskenut 1,4 prosenttiyksikköä (2021 22,6 % ja 2023 21,2 %).		+
		Tavoite toteutui.		

Nro	Toiminnan tavoite 2023	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2023)	Toteuma
2	Lasten, nuorten ja aikuisten liikkuminen on lisääntynyt vuoteen 2021 verrattuna	Tamperealaiset aikuiset liikkuvat hengästyttävästi yli tunnin viikossa hieman useammin kuin kaksi vuotta sitten. Muutos on 3,1 prosenttiyksikköä (2021 57,2 % / 2023 60,3 %). Myös aikaisempaa useampi 8. ja 9. lk nuori harrastaa hengästyttävää liikuntaa yli tunnin viikossa. Muutos on 0,8 prosenttiyksikköä (2021 74,4 % / 2023 75,2 %). Tavoite toteutui.	+
7	Nuorten ja aikuisten päihteiden käyttö ² on vähentynyt vuoteen 2021 verrattuna	8. ja 9. lk nuorten huumekeoilut ovat lisääntyneet 0,3 prosenttiyksikköä (2021 8,8 % / 2023 9,1 %). Lukiossa huumekeoilut ovat vähentyneet 1,3 prosenttiyksikköä (2021 11,8 % / 2023 10,5 %) ja ammatillisessa koulutuksessa 2,9 prosenttiyksikköä (2021 25,1 % / 2023 22,2 %). Alkoholia lähes päivittäin käyttävien aikuisten osuus on hieman noussut (2021 3,3 % / 2023 3,9 %, muutos 0,6 %-yksikköä). Tavoite toteutui osittain.	+/-
15	Itsensä yksinäiseksi tuntevien lasten, nuorten ja aikuisten osuus on vähentynyt vuoteen 2021 verrattuna	Yksinäisyyden kokemus on vähentynyt kaikilla kolmella kohderyhmällä. Kaupungin hyvinvointikyselyn mukaan itsensä yksinäiseksi jatkuvasti tai usein tuntevien aikuisten osuus on hieman laskenut (2021 17,2 % / 2023 15,8 %, muutos -1,4 %-yksikköä). Kouluterveyskyselyn mukaan 8.-9. luokkalaista tuntee itsensä yksinäiseksi 13,1 prosenttia (2021 16,2 %, muutos -3,1 % yksikköä). 4.-5. luokkalaisten yksinäisyys on vähentynyt 0,3 prosenttiyksikköä (2021 4,2 % / 2023 3,9 %). Tavoite toteutui.	+
16	Kokemus vaikuttamismahdollisuuksista oman asuinalueen kehittämiseen on parantunut vuoteen 2021 verrattuna	Kaupungin hyvinvointikyselyn mukaan aikaisempaa hieman useampi kuntalainen kokee voivansa vaikuttaa oman asuinalueensa kehittämiseen (2021 28,1 % / 2023 33,2 %, muutos 5,1 %-yksikköä). Tavoite toteutui.	+
18	Yleisarvosana Tampereesta tapahtumia ja kulttuuria tukevana ja edistävänä kaupunkina on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Vuonna 2022 toimijat antoivat Tampereelle yleisarvosanaksi 60,0 / 100. Vuoden 2023 lopun kyselyssä tulos oli noussut hieman ja oli 63,1 / 100. Tavoite toteutui.	+
39	Työntekijäkokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Työntekijäkyselyn työelämän laatua kuvaava tulos QWL on parantunut hieman (Q4/2023 tulos 60,4 %, Q4/2022 tulos 59,3 %). Työnantajan suosittelu (eNPS) on myös parantunut jonkin verran (Q4/2023 tulos 5,64, Q4/2022 tulos 5,16). QWL-indeksin skaala 0%-100%. eNPS:n skaala: -100 - 100 Tavoite toteutui.	+

¹ Perusopetus, lukiot ja ammatillinen koulutus

² Nuorten osuus, jotka kokeilleet huumeita vähintään 2 kertaa ja aikuisten liiallinen alkoholin käyttö

Tuottavuus

Talouden päämittarien asukaskohtaiset nettokustannukset kasvoivat 5,6 % edellisvuoteen verrattuna. Kustannusten kasvuun vaikutti sosiaali- ja terveyslautakunnasta siirtyneet toiminnot. Lisäksi

kasvuun vaikutti voimakas palkkojen ja muun kustannustason nousu sekä uusien tilojen valmistuminen. Vuoden 2023 osalta ei esitetä asiakaskokemuksen NPS-lukua, koska mittaukselliset tulokset eivät ole vertailukelpoisia aiempiin vuosiin.

Työntekijäkokemus on edelleen hyvällä tasolla. Sairauspoissaolot ovat kasvaneet edellisvuodesta ja olivat tavoitetta selvästi korkeammalla tasolla.

Tuottavuusmittarit	TP 2022	TP 2023	Tavoite 2023	Ero
Päämittarit				
Nettokustannukset, euroa/asukas	-378	-399	-414	15
Käyttökustannukset, euroa/asukas	-461	-494	-498	4
Työvoimakustannukset, euroa/asukas	-166	-176	-179	3
Palveluhankinnat, euroa/asukas	-58	-62	-60	-2
Täydentävät mittarit				
Asiakaskokemus (NPS)*, Kulttuuri, Liikunta ja nuoriso	53	..	65	..
Selittävät mittarit				
Työntekijäkokemus, QWL (max 100)	59,3	60,4	60,0	0,4
Sairauspoissaolot, %	3,56	3,70	2,84	0,86 %-yks.
Tilatehokkuus, htm2/asukas	0,73	0,74	0,74	-0,01
Asukasmäärä	249 009	255 066	250 000	

Tavoite 2023 on muutettu talousarvio 2023. Ero on tilinpäätöksen 2023 ja tavoitteen 2023 välinen ero.

Lautakunnan talous

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan toimintakate toteutui 1,7 milj. euroa muutettua talousarviota parempana. Erikseen sitovan Tampere Junior kehitysohjelman toimintakate oli 0,2 milj. euroa budjetoitua parempi. Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuoden aikana talousarviomuutoksia, jotka heikensivät lautakunnan toimintakatetta 0,9 milj. euroa. Muut muutokset talousarvioon ovat 1.6.2023 aloittaneiden kasvatus- ja opetuslautakunnan ja kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan välisiä. Tilinpäätöksessä nettomenojen kasvu on 7,7 milj. euroa eli 8,2 % edellisvuoteen verrattuna. Nettomenojen kasvu ei ole kuitenkaan vertailukelpoinen, koska sosiaali- ja terveystalouksista siirtyi mm. hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen avustuksia ja muuta toimintaa kulttuuri- ja vapaa-aikalautakuntaan. Nettome-

nojen kasvuun vaikutti myös kunta-alan palkkatarkistus ja muu kustannustason nousu sekä uusien ja peruskorjattujen tilojen valmistuminen.

Toimintatuotot toteutuivat 3,3 milj. euroa budjetoitua suurempina. Maksu- ja myyntituottojen ylitys aiheutui erityisesti historiallisten museoiden hyvästä yleisömenestyksestä. Myös liikuntapalvelujen maksutuotot ja Sara Hildénin taidemu- seon myynti- ja maksutuotot toteutuivat selvästi budjetoitua parempina. Lisäksi tuet ja avustukset ylittyivät työterveys- huollon korvauksista ja saaduista projektirahoituksista johtuen.

Toimintakulut ylittyivät 1,6 milj. euroa. Suurimmat ylitykset olivat historiallisten museoiden palvelujen ostoissa ja aineet, tarvikkeet ja tavarat tiliryhmässä, joihin vaikutti palvelutuotannon volyymin ja asiakasmäärien kasvu. Henkilöstökulut toteutuivat hieman talousarviota suu-

rempina, mikä aiheutui lomapalkkavelan muutoksesta, johon ei ollut budjetissa varauduttu. Vuokratulujen ylitykset aiheutuivat sisäisten vuokrien tilamuutok- sista, joihin ei ollut varauduttu talousar- viossa. Lisäksi liikunnan kerta-avustuksia oli kirjattu muihin toimintatuloihin, mikä aiheutti säästöjä avustuksissa ja ylityksiä muissa toimintatuloissa.

Nettoinvestointien toteuma oli 9,2 milj. euroa. Investoinnit toteutuivat 4,0 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä, mikä johtui hankkeiden viivästyisestä. Liikuntapalvelujen rakennushankkeet viivästyivät mm. Vuoreksen reittien rakentamisen, Kaupin urheilupuiston kehittämisen sekä Ahvenisjärven ja Lielahden tekojäiden osalta. Myös kulttuuripalveluissa remonttien viivästyminen aiheuttivat investointien siirtymistä seuraavalle vuodelle.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero
Toimintatuotot			
Myyntituotot	4 083	2 869	1 214
Maksutuotot	11 777	9 993	1 784
Tuet ja avustukset	1 949	1 691	259
Vuokratuotot	1 168	1 234	-66
Muut toimintatuotot	832	713	119
Toimintatuotot yhteensä	19 810	16 499	3 311
Valmistus omaan käyttöön	94	0	94
Toimintakulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-35 967	-35 840	-127
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-7 340	-7 359	19
Muut henkilösivukulut	-1 408	-1 464	56
Palvelujen ostot	-16 078	-15 099	-979
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 304	-4 706	-597
Avustukset	-18 657	-19 024	367
Vuokratulut	-35 655	-35 442	-214
Muut toimintakulut	-1 368	-1 183	-185
Toimintakulut yhteensä	-121 682	-120 116	-1 566
Toimintakate	-101 872	-103 617	1 744
Rahoitustuotot ja -kulut	7	0	7
Vuosikate	-101 865	-103 617	1 752
Poistot ja arvonalentumiset	-4 417	-4 425	8
Tilikauden tulos	-106 283	-108 042	1 759

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-9 219	-13 232	4 013	-8 040	-5 192	0
Rahoitusosuudet	33	0	33	0		0
Nettoinvestoinnit	-9 185	-13 232	4 047	-8 040	-5 192	0

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-101 022	-102 618	1 596	-101 217	-839	-562
Tampere Junior	-756	-924	168	-787	-77	-60
Hiedanranta	-95	-75	-20	-75	0	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, nettoinvestoinnit	-9 185	-13 232	4 047	-8 040	-5 192	0

Kulttuuri

Palvelukokonaisuudessa vastataan lais-
sa kunnille osoitettujen kulttuuri- ja kir-
jastopalvelujen järjestämisestä. Lisäksi
järjestetään valtionosuuksiin oikeutta-
via, kaupungin kulttuurielämän ja veto-
voiman kannalta merkittäviä museo-,
orkesteri-, taiteen perusopetus- ja va-
paan sivistystyön palveluja näitä ohjaa-
vien lakien määrittelemällä tavalla. Ope-
tus- ja kulttuuriministeriön nimeämällä
museoilla ja kirjastoilla on lakisääteisiä
valtakunnallisesti rahoitettuja tehtäviä,
joita Tampereella toteuttavat kaupun-
ginkirjasto sekä Tampereen museot.
Tampereen seudun työväenopisto tuot-
taa vapaan sivistystyön palvelut myös
Ylöjärvelle kaupunkien välisen sopimuk-
sen mukaisesti.

Palvelukokonaisuuden talous

Kulttuurin toimintakate toteutui 1,1 milj.
euroa muutettua talousarviota parem-
pana.

Toimintatuotot toteutuivat 2,9 milj.
euroa talousarviota suurempina. His-

toriallisten museoiden ja Sara Hildénin
taidemuseon hyvä yleisömenestys vai-
kutti myyntituottojen (1,2 milj. euroa) ja
maksutuottojen (1,4 milj. euroa) talous-
arviota parempaan kertymään. Myös
Taidemuseon, kaupunkikulttuuriyksikön
ja Tampereen seudun työväenopiston
tuotot toteutuivat budjetoitua parem-
pina. Tuet ja avustukset toteutuivat 0,2
milj. euroa budjetoitua suurempina työ-
terveyshuollon korvauksista ja saaduista
projektirahoituksista johtuen.

Toimintakulujen toteuma oli 1,8 milj.
euroa budjetoitua suurempi. Suurim-
mat ylitykset olivat palvelujen ostoissa
(1,4 milj. euroa) sekä aineet, tarvikkeet
ja tavarat tiliryhmässä (0,7 milj. euroa).
Ylitykset aiheutuivat pääosin museoiden
näyttelysuunnitteluun ja -rakentamiseen
liittyvistä palvelujen ostoista ja materi-
aalihankinnoista, kohonneista kuljetus-
kustannuksista sekä vuoden 2024 näyt-
telyhankinnoista, mutta myös kirjaston
kohonneista vartiointikustannuksista.
Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden yli-

tys johtui kohonneista asiakasmääristä
sekä ravintoloissa että myymälöissä, mi-
kä vaikutti yhtä lailla myös tulojen kas-
vuun. Myös vuokratulot etenkin Tam-
pere Filharmonian ja Muumimuseon
osalta toteutuivat hieman budjetoitua
suurempina. Vastaavasti henkilöstökul-
lut toteutuivat 0,3 milj. euroa talousar-
viota pienempinä, mikä aiheutui mm.
rekrytointien viiveestä ja suunniteltua
pienemmistä sijaiskustannuksista. Hen-
kilöstökulut alittuivat eniten Tampere
Filharmoniaassa, taidemuseoissa ja kir-
jastopalveluissa.

Kulttuuripalvelujen investoinnit to-
teutuivat 0,7 milj. euroa talousarviota
pienempinä. Remonttien ja hankintojen
viivästymiset aiheuttivat investointien
siirtymistä seuraavalle vuodelle. Suurim-
pia siirtyviä investointeja olivat Vapriikin
kunnostustöihin ja näyttelyrakentami-
seen liittyvät investoinnit sekä Tampere
Filharmonian soitinhankintoihin liittyvät
investoinnit.

Toiminnan keskeiset muutokset

Vuosi 2023 oli "paluu normaaliin" - ensimmäinen kokonainen toimintavuosi koronarajoitusten jälkeen. Asiakkaat onnistuttiin houkuttelemaan takaisin. Kaupungin omiin kulttuuripalveluihin osallistui 4,01 miljoonaa kävijää.

Tekeviin yhteisöihin on panostettu mm. avustuspäärahoiden korotuksella, uusilla tukipalveluilla, käynnistämällä tilojen kehittäminen ja tiivistämällä keskusteluyhteyttä kulttuuritoimijakentän kanssa.

Aktiivisuus kulttuurihyvinvoinnin ja kulttuurin saavutettavuuden edistämisessä näkyi toiminnassa konkreettisesti. Varhaiskasvatuksen Taidekaari ulottui kaikkiin 5-vuotiaisiin ja vähänvaraisten kulttuuriosallistumisen mahdollistavan Kaikukortin käyttö kasvoi 33 %.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	12 383	9 458	2 925	9 135	0	322
Toimintakulut	-73 187	-71 344	-1 843	-70 023	-598	-724
Toimintakate	-60 804	-61 887	1 082	-60 887	-598	-402

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-1 080	-1 802	722	-740	-1 062	0
Nettoinvestoinnit	-1 080	-1 802	722	-740	-1 062	0

Liikunta ja nuoriso

Palvelukokonaisuuden tehtävä on tamperelaisten aktiivisen elämäntavan edistäminen. Palvelukokonaisuus vastaa liikunta- sekä nuorisolaissa kunnalle osoitettujen liikuntapalvelujen ja nuorisotyön järjestämisestä. Sisä- ja ulkoliikunnan olosuhteilla sekä liikunnan ohjauksella mahdollistetaan asukkaiden omaehtoista liikkumista, seurojen yhteisöllistä harjoitus- ja kilpailutoimintaa sekä liikunnan ja kulttuurin tapahtumia. Nuorisotyön tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta, osallisuutta, vaikuttamismahdollisuuksia ja nuorten edellytyksiä toimia yhteiskunnassa sekä tuottaa matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia ja toimintaa vapaa-ajalla.

Palvelukokonaisuuden talous

Liikunnan ja nuorison palvelukokonaisuuden toimintakate toteutui 0,7 milj. euroa muutettua talousarviota parempana.

Toimintatuotot toteutuivat 0,4 milj. euroa talousarviota suurempina, mikä aiheutui liikuntapalvelujen maksutuottojen toteumasta. Maksutuottojen kasvuun vaikutti liikuntapalvelujen käyttömaksujen nostaminen ja kävijämäärän kasvu.

Toimintakulujen toteuma oli 0,3 milj. euroa budjetoitua pienempi, mikä johtui pääosin palvelujen ostojen toteumasta. Palvelujen ostojen alitukset aiheutuivat ulkoliikunnan rakennusten ja alueiden kunnossapitopalveluista sekä puhtaanapitopalveluista. Aineet, tarvikkeet ja tavarat tiliryhmän kustannukset toteutuivat hieman suunniteltua pienempinä, mikä johtui suur tapahtumiin liittyvien kulujen aiempaa tarkemmasta kohdistamisesta konsernihallinnon suur tapahtumat kustannuspaikalle. Lisäksi avustukset toteutuivat budjetoitua pienempinä, koska liikunnan kerta-avustuksia oli kir-

jattu muihin toimintakuluihin. Vuokrakulut ylittyivät, mikä johtui lähinnä Kanjonin nuorisotilan vuokrasta, jota ei ollut budjetoitu. Henkilöstökulujen ylitykset aiheutuivat lomapalkkavelan muutoksesta, johon ei ollut talousarviossa varauduttu.

Liikunnan ja nuorison palveluryhmän suurimmat investointihankkeet olivat Ahvenisjärven ja Lielahden kentän ja tekojäiden rakentaminen. Investoinnit toteutuivat 3,3 milj. euroa budjetoitua pienempinä, mikä johtui hankkeiden viivästyisestä ja siirtymisestä osittain vuodelle 2024. Liikuntapalvelujen rakennushankkeet viivästyivät mm. Vuoreksen reittien rakentamisen, Kaupin urheilupuiston kehittämisen sekä tekojäiden rakentamisen osalta.

Toiminnan keskeiset muutokset

Uudet liikunnan olosuhteet mm. Ahvenisjärven tekojäärata, jousiammuntarata, Kaupin pesäpallon harjoituskenttä, Messukylän urheilukentän peruskorjaus, Etelä-Hervannan koulun liikuntatilat, Sammon uuden koulun liikuntatilat, Pyynikin esteetön uimaranta ja Suolijärven ulkoilutilalaitteet.

Vuoden 2023 talousarvioon saaduilla lisämäärärahoilla on käynnistetty matalan kynnyksen liikunnan avustuskokonaisuus sekä avattiin keskustan nuorisotila Kolo Koskikeskukseen.

Kansainväliset ja kansalliset tapahtumat toteutuivat suunnitellusti. (Lukuun ottamatta painin U23 MM-kilpailuja, mitkä siirrettiin Kansainvälisen Painiliiton toimesta pois Suomesta.)

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	7 427	7 042	385	7 154	-106	-6
Toimintakulut	-48 495	-48 772	277	-48 346	-212	-214
Toimintakate	-41 068	-41 730	662	-41 192	-318	-220

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-8 139	-11 430	3 291	-7 300	-4 130	0
Rahoitusosuudet	33	0	33	0	0	0
Nettoinvestoinnit	-8 105	-11 430	3 325	-7 300	-4 130	0

ELINVOIMA- JA OSAAMISLAUTAKUNTA

Elinvoima- ja osaamislautakunnan palvelujen tavoitteena on edistää Tampereen alueen elinvoimaisuutta, kilpailukykyä, työllisyyttä ja osaamista sekä kaupungin kansainvälistä tunnettuutta ja vetovoimaisuutta.

Elinvoima- ja osaamislautakunnan tehtävänä on järjestää osaamisen ja elinkeinon edistämisen palvelut, joita ovat toisen asteen koulutus sekä osaamisen, elinkeinon ja työllisyyden edistäminen. Kuntouttavan työtoiminnan sekä toisen asteen opiskelijahuollon järjestäminen siirtyvät 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueen tehtäväksi.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Työllisyys- ja kasvupalveluissa valmistaututtiin vuoden 2025 TE-palvelu-uudistukseen ja kotoutumisen kokonaisuudistukseen. Palveluryhmään siirtyi hyvinvointialueuudistuksen myötä kotoutumisen edistämiseen liittyviä tehtäviä ja kaupungin vastaanottokeskuksen toiminta. Lisäksi pakolaisten vastaanottoon liittyvät lakisääteiset palvelut järjesteltiin osaksi kaupungin toimintaa. Työllisyys- ja kotoutumispalvelujen ja hyvinvointialueen lakisääteisten yhdyspintapalvelujen toimintamalleja rakennettiin. Kasvupalvelujen keskeiset toimenpiteet kohdistuivat elinkeinopoliittisiin avauksiin Tampereen siruohjelman ja turvallisuuden kehitysohjelman järjestämiseksi.

Lukiokoulutuksen opiskelijamäärä jatkoi kasvuaan. Opiskelijamäärän kokonaiskasvuun vaikuttivat aikaisemmat aloituspaikkamäärien lisäykset sekä opiskeluaikojen pidentyminen. Maksuton toinen aste lisäsi oppimateriaali- ja välinekustannuksia sekä kulttuuripalveluiden ostoja. Opiskelijoiden joustavia opintopolkuja lisättiin laajentamalla ja kehittämällä verkkotarjottimen tarjontaa. Lukioiden palveluverkkoselvitys valmistui ja Pyynikintie 2:n tilat otettiin käyttöön.

Tredun uuden strategisen ohjelman toimeenpano käynnistyi. Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) opiskelijamäärä nousi merkittävästi ja jatkuvan haun hakijamäärät kasvoivat edelleen. Ohjausyhteistyö oppivelvollisten osalta tiivistyi perusopetuksen järjestäjien, ammatillisten erityisoppilaitosten ja (yhteistoiminta-alueen) asuinkuntien valvontavastuussa olevien tahojen kanssa. Työllisyyspalveluiden kanssa tehtiin yhteistyötä työvoiman kohtaanto-ongelman helpottamiseksi. Palveluverkkoa kehitettiin.

Elämystalouden kehitysohjelmassa edistettiin AV-alan sekä järvi- ja luontomatkailun liiketoimintakehitystä ja kehitettiin tapahtumajärjestäjien ja -kävijöiden digitaalisia palveluita. Operaatio Pirkanmaa eteni osana kehitysohjelman kokonaisuutta. Korkeakoulu-yhteistyössä edistettiin opiskelijajäystävällisyyttä ja luotiin yhteisiä toimintamalleja. Edun-

valvontatyössä laadittiin hallitusohjelmataavoitteet ja vaikutettiin hallitusohjelman syntyamiseen ja toimeenpanoon yhdessä Pirkanmaan edunvalvontaryhmän kanssa.

Elinkeinopalveluissa toteutettiin seudullinen teollisuuden suurinvestointien mahdollisuuksia kartoittava selvitys yhdessä Business Tampereen kanssa. Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelmassa otettiin käyttöön ensimmäiset palvelut kaupunkilaisille ja yrityksille. Kansainvälistä tunnettuutta saavutettiin Tampereen Pulssi palvelulla sekä Barcelona Smart City World Award 2023 -palkinnolla. Tampereen kaupungin tekoälyn eettiset periaatteet ja hallintamalli laadittiin monialaisena yhteistyönä.

Strategisessa hankekehityksessä edistettiin valtion rahoituksen saanutta Tampereen henkilöratapiha -hankkeen suunnittelua yhteistyössä tilaajien ja hankekumppanien kanssa. Tampereen Keskusta 2040 -kehitysohjelma päivitettiin. Viinikanlahden alueen hankekehitys eteni ja vesistötäyttöjen vesilupahakemus laadittiin. Hiedanranan kehitysohjelman päivitetty ohjelmasuunnitelma hyväksyttiin ja alueen asemakaavoitus eteni.

Lautakunnalle asetettujen toiminnan tavoitteiden toteuma

Elinvoima- ja osaamislautakunnalle asetettiin vuoden 2023 talousarviossa

14 sitovaa toiminnan tavoitetta. Vuoden lopun tilanteessa tavoitteista kahdeksan toteutui ja kuusi jäi toteutumatta.

Tavoitteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2023	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2023)	Toteuma
1	Lasten ja nuorten ¹ koettu ahdistuneisuus on vähentynyt vuoteen 2021 verrattuna	Kouluterveyskyselyn 2023 mukaan lukiolaisten ahdistuneisuus on laskenut 1,1 prosenttiyksiköllä vuoden 2021 luvusta 24,8 % vuoden 2023 lukuun 23,7 %. Tytöillä ahdistuneisuus laski 33,3 prosentista 31,4 prosenttiin, pojilla ahdistuneisuus laski 9,6 prosentista 9,0 prosenttiin. Myös Tredun opiskelijoiden ahdistuneisuus on laskenut vuoden 2021 luvusta 18,6 % vuoden 2023 lukuun 16,7 %. Tytöillä ahdistuneisuus laski 34,5 prosentista 32,8 prosenttiin ja pojilla 8,2 prosentista 5,6 prosenttiin. 8. ja 9. lk nuorten koettu kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on laskenut 1,4 prosenttiyksikköä (2021 22,6 % ja 2023 21,2 %). Tavoite toteutui.	+
3	Oppivelvollisuuden piiriin kuulumattomien, vailla ammatillista tutkintoa olevien perustutkinto-opiskelijoiden, negatiiviset eroamiset ovat vähentyneet edelliseen vuoteen verrattuna	Negatiivisen syyn vuoksi eronneita oppivelvollisuuden piiriin kuulumattomia vailla ammatillista tutkintoa olevia opiskelijoita oli 538 vuonna 2023 ja 470 vuonna 2022. Tavoite ei toteutunut.	-
8	Kiusaaminen on vähentynyt toisen asteen koulutuksessa edelliseen vuoteen verrattuna	Ammatillisessa koulutuksessa kiusaamista on kokenut vuonna 2023 4 % aloittavista opiskelijoista ja 9 % valmistuvista opiskelijoista. Vastaavat luvut viime vuodelta olivat aloittavien osalta 2 % ja valmistuvien osalta 6 %. Lukiokoulutuksessa tammikuussa 2023 toteutetuissa kyselyissä 1. vuoden opiskelijoista oli kokenut kiusaamista melko paljon tai jonkin verran 8,5 % ja valmistuvista opiskelijoista 11,8 %. Vastaavat luvut edelliseltä vuodelta olivat 1. vuoden opiskelijoiden osalta 5,5 % ja valmistuvien osalta 10,8 %. Tavoite ei toteutunut.	-
10	Laajan työttömyysasteen ² kehitys on nuorten ja ulkomaalaisten osalta kuuden suurimman kaupungin keskiarvon tasolla	Nuorten laaja työttömyysaste nousi Tampereella 2,2 prosenttiyksikköä vuoden takaiseen verrattuna joulukuussa 2023. Viidessä muussa suuressa kaupungissa nuorten laaja työttömyysaste nousi keskimäärin 1,58 prosenttiyksikköä. Nuorten laajan työttömyysasteen taso vaihtelee C6-kaupungeissa melko paljon (12,9 %-20,5 %) Tampereen sijoituessa 16,8 %:lla lähes keskiarvoon. Ulkomaalaisten laaja työttömyysaste kasvoi vuoden takaiseen verrattuna Tampereella 3,7 prosenttiyksikköä. Ulkomaalaisten laajan työttömyysasteen kasvua selittää osittain tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten työnhakija-asiakkaiden tulo Suomeen ja lisääntynyt määrä TE-palveluissa. Lisäksi Tampereelle muuttavien vieraskielisten määrät ovat olleet edelliseen vuoteen verrattuna kasvussa, mikä selittää myös kotoutumisaikaisten, työllistymistä edistävissä palveluissa olevien ulkomaalaisten määrän kasvua. Muissa kuutoskaupungeissa ulkomaalaisten laaja työttömyysaste kasvoi keskimäärin 2,0 prosenttiyksikköä. Ulkomaalaisten laaja työttömyysaste on pääkaupunkiseudulla selvästi matalampi kuin muissa kuutoskaupungeissa. Tyypillisesti nuorten ja ulkomaalaistaustaisten työllisyystilanne reagoi ensimmäisenä suhdannevaihteluihin. Tavoite ei toteutunut.	-
11	Työllistymistä edistävän palvelun perusteella työmarkkinatukea ³ saa Tampereella keskimäärin vähintään 3000 henkilöä kuukaudessa	Kela maksoi tammi-joulukuussa 2023 työmarkkinatukea aktiivitoimenpiteen ajalta keskimäärin 3872 asiakkaalle. Työllisyyskokeilun aktiivointiaste on laskenut 7,6 prosenttiyksikköä vuoden takaiseen ollen joulukuun lopussa 32,1%. Tätä selittää työttömien määrän kasvu. Aktiivointiaste on korkea suhteessa muihin suuriin kaupunkeihin. Työllisyyskokeilun työttömien ja lomautettujen asiakkaiden määrä on noussut 2784 asiakkaalla joulukuusta 2022. Työmarkkinatukea työttömyyden takia saavien määrä on noussut Tampereella 68 asiakkaalla. Työttömyyden nousu tulee todennäköisesti näkymään työmarkkinatukimaksujen kasvuna. Tavoite toteutui.	+

Nro	Toiminnan tavoite 2023	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2023)	Toteuma
17	Yritystapahtumien ja kongressien määrä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna	Vuonna 2022 Tampereella oli n. 40 kongressia ja yritystapahtumaa. Vuoden 2023 osalta luku on 50 kongressia ja yritystapahtumaa. Tavoite toteutui.	+
19	Alueen startup-yritysten määrä ja niiden henkilöstömäärä ovat kasvaneet edelliseen vuoteen verrattuna	Alueen startup-yritysten määrä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna: v. 2022 /190 ja v. 2023/196. Myös henkilöstömäärän arvioidaan kasvavan vuonna 2023 n. 295 henkilöllä: v. 2022/1127 htv ja v. 2023/1422 htv (Tampereen seudun startup-selvitys 2023). Lopulliset tiedot startup-yritysten henkilöstömäärän kasvusta vuonna 2023 saadaan tilinpäätösten valmistuttua. Tavoite toteutui.	+
20	Mielikuva Tampereen onnistumisesta innovaatioiden tukemisessa on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Mielikuva Tampereen onnistumisesta innovaatioiden tukemisessa on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna: v. 2022/7,46 ja v. 2023/7,68 (Kuntien Imago 2023, Taloustutkimus Oy 11/2023). Tavoite toteutui.	+
26	Tutkijoiden ja erityisasiantuntijoiden ensimmäisten oleskelulupien määrä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna	Tutkijoiden ja erityisasiantuntijoiden ensimmäisiä oleskelulupia myönnettiin vuonna 2023 yhteensä 128 kappaletta, kun vastaavien lupien määrä vuonna 2022 oli 224. Vuonna 2022 myönnettyjen oleskelulupien määrä oli poikkeuksellisen suuri johtuen mm. koronan jälkeisen ajan työvoimatarpeiden ja kansainvälisen rekrytoinnin lisääntymisestä sekä Venäjältä tulleiden hakemusten määrän kasvusta, joka voi selittyä Ukrainaan kohdentuneen hyökkäyssodan vaikutuksilla. Kansainvälisen rekrytoinnin edistämistä jatketaan pitkäjänteisesti, alueen työvoimatarpeet huomioiden. Tavoite ei toteutunut.	-
27	Työllisyyskokeilun aikana työllistyneiden kokonaismäärä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna	Tammi-joulukuussa 2023 työllistymisiä kirjattiin yhteensä 8668, kun vastaava luku vuonna 2022 oli 9287 (-619). Huomioiden työttömyyden jäljellä oleva rakenne voidaan tulosta pitää hyvänä. Työllisyyskokeilun työttömien ja lomautettujen asiakkaiden määrä kokeilussa on noussut 29,8 prosentilla (2784 asiakasta) joulukuusta 2022. Tavoite ei toteutunut.	-
28	Ammatillisista perustutkinnoista on valmistunut vähintään 2700 opiskelijaa	Ammatillisesta perustutkinnosta valmistuneiden opiskelijoiden määrä oli 2535. Tavoite ei toteutunut.	-
31	Tampere-Pirkkalan matkustajalentojen määrä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna	Tampere-Pirkkalan kaupallisten matkustajalentojen määrä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna 10,48 % (v. 2022/1383 lentoa ja v. 2023/1528 lentoa). Tavoite toteutui.	+
32	Tampere on Suomen suosituin opiskelukaupunki	Tampere on Suomen suosituin opiskelukaupunki (Opiskelukaupungit, imago ja suositteluhaluus 2023 Tampere, Taloustutkimus Oy 24.4.2023) Tavoite toteutui.	+
39	Työntekijäkokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Työelämän laatua kuvaava QWL-tulos on hieman parantunut. Q4/2023 tulos on 60,4 % (Q4/2022 tulos oli 59,8 %). Työnantajan suosittelu (eNPS) on hieman parantunut. Q4/2023 tulos on 7,82 (Q4/2022 tulos oli 7,30). QWL-indeksin skaala 0%-100%. eNPS:n skaala: -100 - 100 Tavoite toteutui.	+

¹ Perusopetus, lukiot ja ammatillinen koulutus

² Laaja työttömyysaste pitää sisällään työttömät työnhakijat ja erilaisten työllisyyspalveluiden piirissä olevat henkilöt.

³ Työmarkkinatukea voi saada työttömyyden tai työllistymistä edistävän palvelun (mm. työnhaun tuki, osaamisen kehittäminen ja kuntoutus) perusteella. Kunta ei maksa työmarkkinatuen kuntaosuutta siltä ajalta, jolloin työmarkkinatukea saava henkilö osallistuu työllistymistä edistäviin palveluihin.

Tuottavuus

Lautakunnan vuoden 2023 tuottavuustavoitteet saavutettiin asukaskohtaisilla talouden päämittareilla tarkasteltuna. Asukaskohtaiset käyttökustannukset

ja työvoimakustannukset ovat hieman kasvaneet edelliseen vuoteen nähden, jota selittää kasvaneet henkilöstökulut. Asukaskohtaiset käyttökustannukset, työvoimakustannukset sekä palveluhan-

kinnat ovat kuitenkin toteutuneet tuottavuusmittarien tavoitetta pienempinä ja tuottavuustavoitteet on saavutettu. Asukaskohtaisen toimintakatteen osalta tuottavuustavoitteeseen päästiin selvästi.

Tuottavuusmittarit	TP 2022	TP 2023	Tavoite 2023	Ero
Päämittarit				
Nettokustannukset, euroa/asukas	-369	-351	-409	58
Käyttökustannukset, euroa/asukas	-828	-833	-903	70
Työvoimakustannukset, euroa/asukas	-431	-435	-468	33
Palveluhankinnat, euroa/asukas	-137	-137	-163	26
Selittävät mittarit				
Sairauspoissaolot, %	3,55	3,00	2,50	0,50
Tilatehokkuus, htm2/asukas	0,68	0,67	0,69	-0,02
Asukasmäärä	249 009	255 066	250 000	

Tavoite 2023 on muutettu talousarvio 2023. Ero on tilinpäätöksen 2023 ja tavoitteen 2023 välinen ero.

Lautakunnan talous

Elinvoima- ja osaamislautakunnan toimintakate toteutui -89,4 milj. euronä, joka on 12,8 milj. euroa muutettua talousarviota parempi. Toimintatuotot toteutuivat lähes budjetoidusti ja toimintakulut alittivat budjetoidun 12,8 milj. eurolla.

Ammatillisen koulutuksen toimintatuotot ylittyivät 0,6 milj. euroa. Toimintaan saatiin lisärahoitusta 0,4 milj. euroa, joka ei sisällynyt muutettuun talousarvioon. Opiskelijavuotia toteutui ammatillisessa koulutuksessa 9 049, joka oli 300 opiskelijavuotta alkuperäistä tavoitetta enemmän. Ammatillisen koulutuksen projektien tuet ja avustukset alittivat budjetoidun 0,9 milj. euroa. Työllisyys- ja kasvupalveluiden osalta työllistämistuet alittivat budjetoidun 0,6 milj. eurolla. Palkkatukityöllistämiseen vaikuttivat hyvinvointialueen organisoituminen sekä uusi työvoimapalvelumalli.

Toimintakulut toteutuivat 12,8 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Budjetoitua pienempi toteuma kohdistui etenkin henkilöstökuluihin ja palvelujen ostoihin. Henkilöstökulut toteutuivat 6,1 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Työllisyys- ja kasvupalveluissa henkilöstökulut toteutuivat 4,0 milj. euroa suunniteltua pienempinä, koska budjetissa varattujen palveluohjaajien rekrytoinnit eivät toteutuneet täysimääräisinä palkkatuen lainsäädännön viivästytyä. Ammatillisessa koulutuksessa henkilöstökulut toteutuivat 1,5 milj. euroa suunniteltua pienempinä pääasiassa projektien toteutumattomien henkilöstömenojen takia. Lukiokoulutuksen henkilöstökulut toteutuivat 0,7 milj. euroa budjetoitua pienempinä jaksotettujen henkilöstökulujen toteutuessa suunniteltua pienempinä sekä DigiOne valmistelujen viivästytyä.

Palvelujen ostot toteutuivat 5,8 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Alituksesta kohdistui Työllisyys- ja kasvupalveluihin 3,8 milj. euroa mahdollisimman täysimääräisestä valtion työllistämismäärärahojen käytöstä hankintoihin sekä kilpailutusten viivästyksen takia. Palvelujen ostot alittivat myös Strateginen hankekehitys palvelukokonaisuudessa 1,4 milj. euroa. Etenkin Viiden tähden keskusta-kehitysohjelmaan kohdistuvat ostot toteutuivat budjetoitua pienempinä. Vetovoima ja edunvalvonta -palvelukokonaisuuden osalta palvelujen ostot alittivat budjetoidun 0,3 milj. euroa. Ammatillisessa koulutuksessa palveluiden ostot alittivat suunnitellun 0,4 milj. euroa. Lukiokoulutuksessa opiskelija-aterioiden hintakehitys sekä työterveys- sekä talous- ja hallintopalveluiden ostojen suunniteltua suurempi toteuma aiheuttivat palvelujen ostojen ylittymisen 0,2 milj. eurolla.

Avustusten tiliryhmän osalta toteuma -29,1 milj. euroa, oli 1,1 milj. euroa budjetoitua suurempi. Työmarkkinatuen kuntaosuus toteutui 1,5 milj. euroa suunniteltua suurempana, vaikka se on alhaisempi verrattuna aikaisempiin vuosiin.

Vuokratulot toteutuivat 1,5 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Ammatillisen koulutuksen osalta tilojen ja laitteiden

vuokratulujen toteuma oli 1,1 milj. euroa suunniteltua pienempi ja lukiokoulutuksen 0,5 milj. euroa suunniteltua pienempi Pyynikintie 2:n tilojen käyttöönoton viivästyttyä. Ammatillisen koulutuksen vuokratuluihin saatiin Tredu Kiinteistöiltä 0,9 milj. euron hyvitys.

Lautakunnan investoinnit muodostuvat ammatillisen ja lukiokoulutuksen investoinneista, joita toteutettiin 2,4 milj.

eurolla. Investointimenot toteutuivat 1,2 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Ammatillisen koulutuksen investointeja toteutui 1,7 milj. eurolla. Lukiokoulutuksen investoinnit kohdistuivat Pyynikintie 2:n ensikertaiseen kalustamiseen 0,7 milj. eurolla.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero
Toimintatuotot			
Myyntituotot	110 095	109 010	1 085
Maksutuotot	690	558	132
Tuet ja avustukset	10 441	11 756	-1 315
Vuokratuotot	276	377	-101
Muut toimintatuotot	260	40	220
Toimintatuotot yhteensä	121 762	121 741	21
Toimintakulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-88 869	-93 952	5 083
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-18 492	-19 334	843
Muut henkilösivukulut	-3 548	-3 739	191
Palvelujen ostot	-34 930	-40 720	5 790
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 585	-7 870	285
Avustukset	-29 059	-28 001	-1 058
Vuokratulot	-27 924	-29 416	1 492
Muut toimintakulut	-757	-937	180
Toimintakulut yhteensä	-211 163	-223 969	12 806
Toimintakate	-89 401	-102 228	12 827
Rahoitustuotot ja -kulut	7	0	7
Vuosikate	-89 394	-102 228	12 834
Poistot ja arvonalentumiset	-1 347	-1 687	340
Tilikauden tulos	-90 741	-103 915	13 174

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-2 418	-3 617	1 199	-2 840	-777	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot	90	0	90	0	0	0

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Ammatillinen koulutus, tilikauden tulos	3 454	0	3 454	0	0	0
Viiden tähden keskusta, toimintakate	-3 579	-4 616	1 037	-4 610	-6	0
Hiedanranta, toimintakate	-287	-434	147	-429	-5	0
Älykaupunki kaupunkilaisille, toimintakate	-1 341	-1 290	-51	-1 284	-6	0
Elämystalouden kehitysohjelma, toimintakate	-802	-798	-4	-795	-3	0
Elinvoima- ja osaamislautakunta (pl. erikseen sitovat erät), toimintakate	-88 189	-96 587	8 398	-95 459	-1 128	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Ammatillinen koulutus, nettoinvestoinnit	-1 699	-2 377	678	-1 600	-777	0
Elinvoima- ja osaamislautakunta (pl. erikseen sitovat erät), nettoinvestoinnit	-719	-1 240	521	-1 240	0	0

Ammatillinen koulutus

Tampereen kaupunki järjestää ammatillista koulutusta yhteistoiminta-alueen sopimuksen perusteella Tampereen seudun ammattiopistossa (TREDU). Koulutusta järjestetään seuraavilla aloilla: humanistiset ja taidealat, kauppa, hallinto ja oikeustieteet, luonnontieteet, tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT), tekniikan alat, maa- ja metsätalousalat, terveys- ja hyvinvointialat sekä palvelualat. Koulutuksen järjestämisluvassa on järjestämisoikeus 34 perustutkintoon, 34 ammattitutkintoon ja 23 erikoisammattitutkintoon sekä tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen (TUVA). Järjestämislupa sisältää järjestämisoikeuden työvoimakoulutukseen ja laajan luvan mukaiseen oppisopimus-koulutukseen sekä kaupunkiraideliikenteen kuljettaja -koulutukseen ja urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen. Järjestämislupa antaa oikeuden toimia kuorma- ja linja-auton kuljettajan perustason ammattipätevyyskoulutusta antavana koulutuskeskuksena. Tutkintokieli voi suomen kielen lisäksi olla englanti määrätyissä tutkinnoissa. Tredulla on lupa soveltaa tutkinnon perusteiden poikkeamismääräystä tutkintoviennissä useissa koulutuksissa.

Tredussa toteutetaan lisäksi muita koulutuspalveluita, esimerkiksi henkilöstö- ja tilauskoulutusta, tutkintoviennin tilauskoulutusta, aikuisten perusopetusta, pakolaisten kotouttamiskoulutusta ja maahanmuuttajien osaamiskeskustoimintaa.

Palvelukokonaisuuden talous

Tilikauden tulos toteutui 3,5 milj. euroa suunniteltua parempana. Ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoituksessa tavoitteeksi asetettiin 8 749 opiskelijavuotta, mikä ylittyi n. 300 opiskelijavuodella. Valtionosuutta myönnettiin varsinaisella suoritepäätöksellä 94,3 milj. euroa, ensimmäisellä lisäsuoritepäätöksellä 0,3 milj. euroa ja toisella lisäsuoritepäätöksellä 0,4 milj. euroa. Lisäksi käytettävissä oli aiemmin myönnettyä määräaikaista lisärahoitusta opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin 3,6 milj. euroa.

Toimintatuotot toteutuivat 0,6 milj. euroa suunniteltua parempana. Myyntituotot toteutuivat 1,3 milj. euroa korkeampina, josta oli koulutuspalveluiden ja opiskelijatyötoiminnan myyntiä 0,9 milj. euroa. Valtionosuustuloja saatiin 0,4 milj. euroa budjetoitua enemmän. Projektien tuet ja avustukset toteutuivat 0,9 milj. euroa suunniteltua pienempänä, mutta muita tukia kertyi 0,1 milj. euroa budjetoitua enemmän. Vuokratuottoja kertyi 0,1 milj. euroa budjetoitua vähemmän, koska Sammonkadulla luovuttiin pitkäaikaisesta tilojen ulosvuokrauksesta. Muut toimintatuotot toteutuivat 0,2 milj. euroa suunniteltua korkeampina poistetun kalustoa myynnin takia.

Toimintakulut toteutuivat 2,7 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Henkilöstökulut jäivät 1,5 milj. euroa budjetoitua pienemmiksi. Merkittävin alitus 0,9 milj. euroa aiheutui projektien toteutumattomista henkilöstömenoista. Palkallisia

henkilötyövuosia toteutui 38 vähemmän kuin vuonna 2022. Palvelujen ostot kasvoivat 8 % edelliseen vuoteen verrattuna. Kustannusten nousua oli erityisesti opiskelijaruokailussa, kunnossa- ja puhtaanapidossa ja sekä muissa palveluissa. Palvelujen ostot kokonaisuutena toteutuivat 0,4 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostoihin käytettiin 2 % enemmän kuin vuonna 2022. Ostot ylittivät budjetoidun 0,4 milj. eurolla, mikä katettiin opiskelijatyötoiminnan budjetoitua korkeammalla myynnillä. Tilojen ja laitteiden vuokratulot toteutuivat 1,1 milj. euroa suunniteltua pienempinä. TREDU-Kiinteistöt Oy myönsi tilavuokriin 0,9 milj. euron hyvityksen. Lisäksi tilavuokrat, kuten tasauslaskutus, toteutuivat 0,5 milj. euroa arvioitua pienempinä. Koneiden ja laitteiden vuokratulot toteutuivat puolestaan 0,2 milj. euroa budjetoitua korkeampina. Muut toimintakulut jäivät 0,2 milj. euroa pienemmiksi lähinnä projektitoiminnan osalta. Poistot ja arvonalentumiset toteutuivat 0,2 milj. euroa suunniteltua pienempinä.

Investointeja toteutettiin 1,7 milj. eurolla. Silta-kampuksen kalustamiseen käytettiin 0,2 milj. euroa. Muita investointeja toteutettiin 1,5 milj. eurolla.

Toiminnan keskeiset muutokset

Tavoitteellinen opiskelijavuosimäärä 8 749 ylitettiin lähes 300 opiskelijavuodella.

Koulutuksen järjestämislupaun saatiin oikeus järjestää kone- ja tuotantotekniikan perustutkintoa englanniksi 1.1.2024 alkaen. Yhdeksään tutkintoon saatiin lupa soveltaa tutkinnon perusteiden poikkeamismääräystä tutkintoviennin tilauskoulutuksissa.

Osaava työvoima on osa yritysten kilpailukykyä ja ammatillisella koulutuksella vastataan muuttuvan työelämän tarpeisiin. Jatkuvan oppimisen palveluita kehitettiin yhdessä työnantajien kanssa mm. Ideasta tuotteeksi -kehitystyössä.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen rahoituksella tuotettiin työelämän osaamistarpeisiin täsmäkoulutuksia.

Jatkuvan haun hakeutumisprosesseja Opintopolku-portaalissa kehitettiin tehostamalla saatavuutta, yhtenäistämällä hakeutumiseen liittyviä toimintoja sekä hakemusten käsitettyprosessia. Jatkuvassa haussa kaikki perustutkinto-, osatutkinto- ja TUVA-koulutukset, ml. englanninkieliset perustutkinnot, aikuisten perusopetus ja Suomen kieltä ja kulttuuria -koulutukset, ovat tarjolla Opintopolku-portaalissa. Jatkuvan haun hakijamäärät olivat edelleen kasvussa.

Tredun uuden strategisen ohjelman toimeenpano käynnistyi vuonna 2023. Ohjelman kärjet ovat Kestävä elämäntapa, Yrittäjyys ja Älykäs teknologia, joilla vastataan sosiaalisen, taloudellisen ja ekologisen kestävyuden haasteisiin. Tavoitteita edistettiin ketterien sprinttien kautta.

Tredun kokonaissuunnitelmalla kehitettiin tarkoituksena toimia välineenä toiminnan suunnittelun uudistamisessa, jossa huomioidaan opiskelijavirrat, resurssit ja palveluverkon kehittäminen. Digitaalisia ja virtuaalisia oppimisympäristöjä sekä sähköisiä opintotoimistopalveluita kehitettiin edelleen. TE-palvelut 2024 -uudistuksen valmistelun tueksi jatkettiin yhteistyötä työllisyys- ja kasvupalveluiden sekä ympäristökuntien työllisyyspalveluiden kanssa. Opiskelijoiden ohjauksen ja oppimisen tukea vahvistettiin entisestään.

Oppivelvollisten osalta ohjausyhteistyö tiivistyi perusopetuksen järjestäjien, ammatillisten erityisoppilaitosten ja (yhteistoiminta-alueen) asuinkuntien valvontavastuussa olevien tahojen kanssa. Oppivelvollisuusuudistuksen myötä käynnistyneen tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVVA) kysyntä ja opiskelijamäärä nousi merkittävästi. TUVAn toteutusta kehitettiin vastaamaan koulutuksen eri kohderyhmien tarpeita ja toteutusta laajennettiin mm. pajatoimintaan.

Ukrainalaisille suunnattuja koulutuspalveluita jatkettiin vuonna 2023 ministeriön kohdennetulla rahoituksella. Ukrainalaisia opiskelijoita opiskeli vuoden 2023 aikana yli 130 henkilöä niin tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa (TUVVA) kuin ammatillisissa perustutkinto- ja ammattitutkintokoulutuksissa, muutama jopa erikoisammattitutkintoon tähtäävissä opinnoissa.

Tutkintoviennin tilauskoulutuksen prosessien ja koulutustuotteiden kehittämistyötä jatkettiin. Tilauskoulutusohjelmia on työstetty Pirkanmaan alueen työvoimapula-aloille. Tammikuussa 2023 käynnistyi tilauskoulutuspalveluna englanninkielinen liiketoiminnan perustutkintoryhmä.

Palveluverkon kehittäminen perustuu elinvoima- ja osaamislautakunnan hyväksymään palveluverkko-ohjelmaan. Tredu-Kiinteistöt Oy:n johdolla toteutettiin energiainvestointeja, joilla pienennetään toimipisteiden hiilijalanjälkeä ja elinkaari-kustannuksia. Pirkkalan ja Nokian toimipisteeseen rakennettiin aurinkovoimala. Kiinteistöjen ylläpitokustannuksien kehittymistä seurataan energiatehokkuustoimenpiteiden oikein kohdentamiseksi. Hepolamminkadun kampuskehityssuunnitelmia edistettiin. Suunnitelman valmiiksi saattaminen ja toteutuksen käynnistäminen on yksi keskeisimmistä palveluverkon kehittämisen hankkeista.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	108 487	107 847	640	106 769	870	208
Toimintakulut	-103 690	-106 350	2 660	-104 941	-870	-539
Toimintakate	4 797	1 497	3 300	1 828	0	-331
Rahoitustuotot ja -kulut	3	0	3	0	0	0
Vuosikate	4 800	1 497	3 303	1 828	0	-331
Poistot ja arvonalentumiset	-1 346	-1 497	151	-1 828	0	331
Tilikauden tulos	3 454	0	3 454	0	0	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-1 699	-2 377	678	-1 600	-777	0
Nettoinvestoinnit	-1 699	-2 377	678	-1 600	0	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot	90	0	90	0	0	0

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen tehtävänä on antaa laaja-alainen yleissivistys ja riittävät valmiudet lukion oppimäärään perustuviin jatko-opintoihin yliopistossa tai ammatikorkeakoulussa. Lukiokoulutus antaa valmiuksia vastata ympäristön ja yhteiskunnan haasteisiin sekä taitoa tarkastella asioita eri näkökulmista.

Kaikilla päivälukioilla on joko opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) myöntämä koulutuksellinen erityistehtävä tai koulutuksen järjestäjän päättämä opetussuunnitelmallinen painotus. OKM:n myöntämiä erityistehtäviä ovat musiikkipainotteinen opetus (musiikki ja musiikkiteatteri) Hatanpään lukiossa, urheilupainotteinen opetus Sammon keskuslukiossa, kuvataidepainotteinen opetus (kuvataide ja design) Tammerkosken lukiossa, luonnontiedepainotteinen opetus Tampereen klassillisessa lukiossa sekä englanninkielinen IB-opetus Tampereen lyseon lukiossa. Opetussuunnitelmallisia painotuksia ovat viestintäkasvatus Sammon keskuslukiossa, yhteiskuntatiede-linja Tampereen lyseon lukiossa sekä matematiikka ja

tietotekniikka Tampereen teknillisessä lukiossa. Opiskelijat voivat valita opintojaksoja myös verkkotarjottimelta. Nämä opinnot toteutetaan kokonaisuudessaan verkossa ja niiden avulla voidaan joustavoittaa opiskelijan opintopolkua ja antaa valmiuksia jatko-opintoja ja työelämää varten.

Palvelukokonaisuuden talous

Lukiokoulutuksen toimintakate toteutui kokonaisuutena 2 milj. euroa muuttua talousarviota arvioitua parempana. Toimintatuotot toteutuivat 0,1 milj. euroa suunniteltua suurempina, joten toimintakatteen ero johtuu pääosin toimintakulujen ennakoitua 1,9 milj. euroa pienemmästä toteumasta.

Henkilöstökulujen kokonaisuus toteutui 0,7 milj. euroa budjetoitua pienempänä johtuen mm. jaksotettujen henkilöstökulujen 0,1 milj. euroa pienemmistä toteumista, joidenkin henkilöstökuluihin budjetoitujen erien toteutumisesta palveluiden ostoina sekä DigiOne valmistelun viivästyisestä. Myös Lukiopaja-toimintaa voitiin jatkaa hankerahoituksella

ennakoitua pidempään. Eläkekuluissa tasausmaksu toteutui ennakoitua pienempänä ja henkilöstömenoja pienentävät korvaukset arvioitua suurempina. Palvelujen ostot toteutuivat 0,2 milj. euroa suunniteltua suurempina pääosin opiskelija-aterioiden hintakehityksen ja työterveys-, talous- ja hallintopalveluiden suuremman toteuman vuoksi sekä kalustehankintoihin liittyvien asennuskulujen toteutuessa osin palveluiden ostoina. Aineet ja tarvikkeet tiliryhmän toteuma jäi 0,8 milj. euroa arvioitua pienemmäksi lukuvuoden 2022–2023 oppimateriaalikustannusten painottuessa syksyllä 2022 sekä Pyynikintie 2 tilojen käyttöönoton viivästyessä kalustehankintojen toteutuessa ennakoitua pienempinä. Vuokrakuluissa 0,5 milj. euroa arvioitua pienempi toteuma johtuu pääosin Pyynikintie 2 tilojen käyttöönoton viivästyisestä.

Pyynikintien tilojen käyttöönoton ajankohdan siirtyminen viivästytti myös investointeja, joista 0,5 milj. euroa siirtyi vuodelle 2024.

Toiminnan keskeiset muutokset

Elokuussa 2023 aloitti kolmas ikäryhmä opiskelijoita, jotka kuuluvat laajentuneen oppivelvollisuuden piiriin. Oppivelvollisten maksuton toinen aste lisäsi oppimateriaali- ja välinekustannuksia sekä opetus- ja kulttuuripalveluiden ostoja. Oppivelvollisille on hankittu pääosin digitaaliset oppimateriaalit sekä tietokoneet, joiden leasingkustannukset syksyllä 2023 aloittaneiden osalta käynnistyivät 1.10.2023. Henkilöstöresurssin tarve lisääntyi ohjaus- ja tukipalveluissa.

Aloituspaikkojen täyttöaste 100% syksyllä 2023. Opiskelijamäärän kokonaiskasvuun vaikuttivat lisäksi aikaisemmat aloituspaikkamäärien lisäykset sekä opiskeluaikojen pidentyminen.

Lukiopaja-LUPA projekti sai jatkoaikaa ja toimi pääosin hankerahoituksen turvin 31.12.2023 saakka.

Laajentamalla ja kehittämällä verkkotarjottimen tarjontaa voitiin lisätä opiskelijoille joustavia opintopolkuja.

DigiOne-hankeessa osallistuttiin uusien palveluiden kehittämistyöhön yhdessä perusopetuksen kanssa. Hanke ei ole edennyt suunnitellusti jonka vuoksi varatut määrärahat ovat osittain jääneet käyttämättä.

Valmisteltiin palveluverkkoselvitys ja otettiin käyttöön Pyynikintie 2:n peruskorjatut tilat, jotka toimivat aluksi Lyseon lukion väistötilana 2023-2025. Käyttöönotto viivästyi rakennusaikataulujen muutoksista johtuen usealla kuukaudella suunnitellusta, joka vaikutti investointien ja käyttötaloushankintojen toteuttamiseen.

Opiskelijahuollon lakisääteisten psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestämisvastuu siirtyi 1.1.2023 hyvinvointialueelle. Palveluiden turvaaminen on nähty tärkeänä. Aikuislukioon on suunnattu omarahoitteista opiskelijahuoltopalvelua. Yhteisöllistä toimintaa on toteutettu myös hankerahoituksen turvin.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	1 657	1 569	88	1 032	0	537
Toimintakulut	-34 890	-36 808	1 918	-36 011	-260	-537
Toimintakate	-33 233	-35 239	2 006	-34 979	-260	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-734	-1 240	506	-1 240	0	0
Nettoinvestoinnit	-734	-1 240	506	-1 240	0	0

Työllisyys- ja kasvupalvelut

Työllisyys- ja kasvupalvelujen palvelukokonaisuus sisältää työllisyyden edistämisen palvelut ja työllisyyspalvelut, kaupungin yritys- ja työnantajapalvelujen järjestämisen, Ohjaamon ja nuorisotakuun koordinoinnin sekä kansainvälisen osaamisen palvelujen järjestämisen ja koordinoinnin. Palvelukokonaisuuteen siirtyi hyvinvointialueuudistuksen johdosta kotoutumisen edistämiseen liittyviä tehtäviä ja kaupungin vastaanottokeskuksen toiminta. Toiminnassa valmistaudutaan TE-palvelu-uudistukseen sekä kotoutumisen kokonaisuudistukseen. Vuosina 2023–2024 toimeenpannaan jo osa uudistuksiin liittyvistä toimista. Kuntakokeilun avulla ratkaistaan työvoiman saatavuuteen liittyviä haasteita ja edistetään työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista sekä maahanmuuttajien kotoutumista.

Palvelukokonaisuuden talous

Toimintakate toteutui 5,8 milj. euroa muutettua talousarviota pienempänä.

Toimintaan on vaikuttanut hyvä työmarkkinatilanne sekä kuntakokeilussa kaupungin mahdollisuus käyttää palvelutuotannossa ELY-keskuksen hallinnoimia valtion työllisyysmäärärahoja.

Toimintatuotot toteutuivat 0,7 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Tuet ja avustukset toteutuivat 0,4 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Työllistämistuet toteutuivat 0,6 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Palkkatukityöllistämiseen vaikuttivat hyvinvointialueen organisoituminen sekä uusi työvoimapalvelumalli. 1.7.2023 voimaan tullut palkkatukiudistus tiukensi palkkatuen myöntämisen kriteereitä ja lyhensi jaksojen kestoja. Muut tuet ja avustukset toteutuivat 0,6 milj. euroa suunniteltua suurempina.

Toimintakulut toteutuivat 6,5 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Henkilöstökulut toteutuivat 4,0 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Henkilöstösuunnitelmassa varauduttiin palveluohjaajien (30 htv) rekrytointeihin. Palkkatuen lainsäädännön uudistuksen

viivästyessä tarve palveluohjaajien rekrytoinnille ei ole em. määrin realisoitunut. Palvelujen ostot toteutuivat 3,8 milj. euroa suunniteltua pienempinä, johtuen mahdollisimman täysimääräisestä valtion työllisyysmäärärahojen käytöstä hankinnoissa. Lisäksi kilpailutus on osissa hankinnoissa kestänyt ennakoitua kauemmin, jolloin suunnitellut kustannukset eivät ole toteutuneet vuodelle 2023. Yrityksille ja yhdistyksille suunnatut työllistämistuet alittuivat 0,6 milj. euroa. Avustukset toteutuivat 1,2 milj. euroa suunniteltua suurempina. Työmarkkinatuen kuntaosuus toteutui 1,5 milj. euroa suunniteltua suurempana. Työmarkkinatuen kuntaosuus on tasoltaan alhaisempi verrattuna aikaisempiin vuosiin. Työmarkkinatuen osuutta on pienentänyt hyvä työllisyystilanne ja korkea aktivointiaste. Tavoitteeseen pääsemiseen ovat heikentävästi kuitenkin vaikuttaneet mm. peruspäivärahan ja työmarkkinatuen määrän sekä työttömyysetuuden korotusosan ja lapsikorotuksien suurenemiset vuonna 2023.

Toiminnan keskeiset muutokset

TE-palvelut siirtyvät kuntien järjestämisvastuulle 1.1.2025. Samaan aikaan toteutuu kotoutumisen kokonaisuudistus. TE-palvelu-uudistukseen valmistauduttiin Pirkanmaan kuntien ja muiden toimijoiden yhteisellä TE-palvelustrategiatyöllä. Osan kunnista irtauduttua valmistelusta Tampere ja 14 muuta kuntaa päättivät Tampereen seudun työllisyysalueen muodostamisesta. Tampereen lisäksi yhteistoimintasopimuksen hyväksyivät Akaa, Juupajoki, Kangasala, Kuhmoinen, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Pälkäne, Urjala, Vesilahti, Virrat, Ruovesi ja Ylöjärvi. Tampere toimii vastuukuntana. Työllisyysalueeseen kohdistuu valtioneuvoston päätöksentekomenettely, jossa Valkeakoski esitetään liitettäväksi työllisyysalueeseen. Valtioneuvosto päättää asiasta kuntien kuulemisen jälkeen. Kuntakokeilu jatkuu TE-palvelu-uudistukseen asti.

Palveluryhmään siirtyi hyvinvointialueuudistuksen johdosta kotoutumisen edistämiseen liittyviä tehtäviä ja kaupungin vastaanotto-keskuksen toiminta. Ne sosiaali- ja terveyspalvelut, jotka oli organisoitu työllisyys- ja kasvupalveluihin siirtyvät hyvinvointialueelle. Hyvinvointialueen ja työllisyys- ja kotoutumispalvelujen lakisääteisten yhdyspintapalvelujen toimintamallien rakentaminen on vielä kesken. Syinä tähän ovat hyvinvointialueen säästöpaineeet sekä osin osapuolten eri näkemykset palvelutuotannon järjestämisestä.

Kasvupalvelujen keskeiset toimenpiteet kohdistuivat elinkeinopoliittisiin avauksiin Tampereen siruohjelman ja turvallisuuden kehitysohjelman järjestämiseksi. Ekosysteemisopimuksen painopiste siirtyi lähemmäksi yritysraja- ja yritysten kanssa toteutettavia innovaatioita, protoja ja demoja on käynnissä noin 30 viidellä eri hankkeella. Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelman lippulaiva 1 -toimenpiteissä saavutettiin ensimmäiset datan palvelullistamis-pilotit, joista Tampereen Pulssi nousi kansainvälisen tason palveluksi. Startup-palvelujen järjestäminen vaatii selvitystyötä ja hankintamallin uudelleenarviointia vuoden 2024 aikana.

Työllisyyttä ja osaavan työvoiman saatavuutta on turvattu ekosysteempipohjaisen palvelurakenteen - elinkeinoelämä, koulutusorganisaatiot, yksityinen ja kolmas sektori - toiminnalla ja kehittämisellä. Työnantajille ja työnhakijoille on räätälöity rekrytointia ja työllistymistä edistäviä yksilöllisiä ratkaisuja. Vaikuttavuusinvestointeja, vaikuttavuusperusteisia hankintoja, palvelujen vaikuttavuuden arviointia sekä digi- ja data-arkkitehtuuria tiedolla johtamisen tueksi on kehitetty osana valmistautumista TE-uudistukseen ja sen kannusteisiin.

Laki kotoutumisen edistämisestä uudistui 1.1.2023. Uudistusta toimeenpantiin järjestämällä erityisesti pakolaisten vastaanottoon liittyvät lakisääteiset palvelut osaksi kunnan toimintaa. Lisäksi Ukrainan-pakolaisten palvelut järjestettiin laki- ja vastuuuudosten myötä osaksi kansainvälisen osaamisen palveluita. Palvelutuotannossa valmistauduttiin KOTO24-uudistuksen muutoksiin ja käyttöön otettiin digitaalisia palveluratkaisuja asiakaspalvelussa. Kansainvälisten osaajien houkuttelua pilotoitiin valittuihin kohdemaihin.

Työllistymisen monialaisen tuen palvelukokonaisuuden toiminta käynnistyi. Toiminnan perusta on hyvinvointialueen kanssa tehtävässä yhteistyössä mm. työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) puitteissa. Työnjakoa rekrytointi- ja kohtaantopalvelujen ja työllistymisen monialaisen tuen palvelujen välillä selkeytettiin ja valmisteltiin 1.1.2024 voimaan tullut organisaatiouudistus, jossa hyvinvointialueen yhdyspinnan palveluja tarvitsevat asiakkaat keskitettiin työllistymisen monialaisen tuen palvelujen kokonaisuuteen. Muutoksilla valmistaudutaan myös TE-uudistukseen.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	10 764	11 482	-718	11 318	0	165
Toimintakulut	-57 587	-64 112	6 525	-63 097	-850	-165
Toimintakate	-46 823	-52 629	5 806	-51 779	-850	0

Vetovoima ja edunvalvonta

Vetovoima ja edunvalvonta palvelukokonaisuus sisältää matkailu- ja tapahtumapalvelut, edunvalvontatoiminnan, korkeakouluyhteistyön ja elämystalouden -kehitysohjelman.

Palvelukokonaisuus edistää Tampereen alueen kansallista ja kansainvälistä tunnettua ja vetovoimaisuutta erityisesti matkailua, opiskelijakaupungin palveluita, tapahtumakaupungin olosuhteita kehittämällä ja suur tapahtumia hakemalla. Palvelukokonaisuudessa kehitetään myös kaupungin edunvalvontaa ja edistetään laaja-alaisesti elämystaloutta.

Palvelukokonaisuuden talous

Vetovoima ja edunvalvonnan toimintakate alittui 0,5 milj. euroa palveluiden

ostojen, henkilöstökulujen ja avustusten toteuduttua ennakoitua pienempinä. Myös toimintatuotot ylittivät muutettuun talousarvioon nähden. Palveluiden ostot alittuivat yhteensä 0,3 milj. euroa pääasiassa tapahtumapalveluiden hankintojen ja oman palvelutuotannon kustannusten (mm. joukkoliikennepilotti) jäädessä suunniteltua pienemmiksi. Myös palvelukokonaisuuden henkilötyövuodet toteutuivat ennakoitua pienempänä ja henkilöstökulut alittuivat 0,1 milj. euroa selittyen mm. korkeakouluyhteistyön vuoden alkuun suunnitellun rekrytoinnin siirtymisestä syksyyn sekä vetovoima- ja edunvalvonta yksikön henkilöstökustannusten painottumisesta loppuvuoteen. Avustuksia myönnettiin tilikauden aikana 83 teur vuosisuun-

nitelmaa vähemmän. Toimintatuotot ylittivät 0,1 milj. euroa pääasiassa tapahtumapalveluiden ennakoitua suuremmasta myynti- ja maksutuottojen toteutuksesta (mm. Keskustorin kesäkeidas). Elämystalouden kehitysohjelman talous on kuvattu tarkemmin kehitysohjelmat-kappaleessa.

Toiminnan keskeiset muutokset

Elämystalouden kehitysohjelma jatkui. Painopisteet (osaaminen, liiketoimintakehitys ja tapahtumakaupungin palvelut) ja niitä konkretisoivat työpaketit toimivat kehitysohjelman käytännön tekemisen pohjana. Kulttuuripääkaupunkihankkeen pohjalta syntynyt jatkohanke Operaatio Pirkanmaa eteni kiinteästi osana kehitysohjelman kokonaisuutta. Mm. AV-alan ja järvi- ja luontomatkailun liiketoimintakehitystä edistettiin, digitaalinen tapahtumakaupunkihanke vei eteenpäin tapahtumajärjestäjien ja -kävijöiden digitaalisia palveluita ja luovien alojen työtiloja ja työtilaisuuksia mahdollistettiin uusilla konsepteilla.

Korkeakouluyhteistyössä painopisteenä oli opiskelijaystävällisyyden edistäminen ja yhteisten toimintamallien edistäminen mm. opinnäytetöiden osalta. Korkeakouluyhteistyötä integroitiin myös elämystalouden kehitysohjelmaan mm. linjauksilla elämystalouden professuurista ja pelien vuosi 2024 konferenssit mahdollistamalla. Edunvalvontatyötä korkeakoulupolitiikan osalta tiivistettiin. Welcoming city -kehitysohjelma perustettiin, johon kansainvälisten opiskelijoiden houkuttelu ja alueelle kiinnittyminen on keskeinen teema.

Edunvalvontatyössä laadittiin hallitusohjelmataavoitteet ja vaikutettiin hallitusohjelman syntymiseen ja toimeenpanoon yhdessä Pirkanmaan edunvalvontaryhmän kanssa.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	618	506	112	505	0	1
Toimintakulut	-5 739	-6 147	408	-6 128	-18	-1
Toimintakate	-5 121	-5 641	520	-5 623	-18	0

Elinkeinopalvelut

Elinkeinopalvelut -palvelukokonaisuuden keskeisenä tehtävänä on vahvistaa kaupungin elinvoimaa tukemalla alueen elinkeinoelämän kilpailukykyä sekä edistää alueen kansainvälistä tunnettuutta erityisesti yritys- ja osaajakentässä. Lisäksi palvelukokonaisuuden vastuulle kuuluu Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelma.

Elinvoima- ja osaamislautakunnan ohjauksessa olleeseen elinkeinopoliittiseen kokonaisuuteen sisältyvät elinkeinopalvelut ja elinkeinojen kehittäminen -pääosin Business Tampereen tilauksen

kautta, maaseutupalvelut sekä osaamista ja elinkeinojen kehittämistä edistävä verkottamis- ja avustustoiminta.

Palvelukokonaisuuden talous

Elinkeinopalveluiden toimintakate toteutui 11 teur vuosisuunnitelmaa pienempänä. Palveluiden ostot alittuivat yhteensä 80 teur selittyen pääasiassa elinkeinopalvelut yksikön yrityspalveluiden ja elinkeinojen kehittämisen ulkoisten ostojen sekä muiden pienhankintojen jäädessä ennakoitua pienemmiksi. Henkilöstökulut ylittivät yhteensä 60 teur pääosin

Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelmalle kohdistuneiden palkkajaksotuksien vuoksi. Ohjelman henkilötyövuodet toteutuvat myös hieman suunnitelmaa korkeampana. Avustukset laitettiin mak-suun jo alkuvuoden aikana ja ne toteutuivat lähes muutetun talousarvion mukaisesti. 6Aika -koordinaatiohankkeesta vuodelle 2023 jääneen tulosvaikutuksen vuoksi palveluryhmälle kohdistui myös toimintatuottoja 10 teur. Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelman talous on kuvattu tarkemmin kehitysohjelmat kappaleessa.

Toiminnan keskeiset muutokset

Business Tampereen kanssa on tehty seudullinen teollisuuden suurinvestointien mahdollisuuksia kartoittava selvitys (energiaturroksen liittyen).

Seudullinen kolmas yritysvierailuohjelma toteutettiin vuonna 2023. Ylimmän johdon vierailuohjelma jatkuu keväällä 2024.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	10	0	10	0	0	0
Toimintakulut	-5 165	-5 166	1	-5 157	-9	0
Toimintakate	-5 155	-5 166	11	-5 157	-9	0

Kehitysohjelmat

Strateginen hankekehitys -palvelukokonaisuus vastaa Viiden tähden keskusta ja Hiedanranta kehitysohjelmien toimeenpanosta. Kehitysohjelmat ovat ohjelmitain kaupunginvaltuustoon nähden sitovia ja kaupunginhallituksen ohjauksessa.

Kehitysohjelmia toteutetaan kaupungin ohjelmajohtamisen mallin mukaisesti. Kehitysohjelmat perustuvat Tampereen strategiaan. Kaupunginvaltuusto päättää kehitysohjelmien resursoinnista talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Kehitysohjelmien toteuttaminen sisältyy talousarvion toiminnan tavoitteisiin.

Kehitysohjelmat ovat laajoja, useampaa palvelualueetta yhdistäviä kokonaisuuksia, joilla toteutetaan kaupungin merkittäviä strategisia muutoksia. Kehitysohjelmiin kohdistuu huomattavia taloudellisia panostuksia ja niissä tehdään laajaa yhteistyötä sidosryhmien kanssa.

Kehitysohjelmat vahvistavat kaupungin elinvoimaa, lisäävät vetovoimaa ja kilpailukykyä sekä edistävät kaupungin kestävä kehitystä. Lisäksi ohjelmat mahdollistavat yhdessä kaupungin kasvun ja vahvistavat alueen myönteistä imagoa.

Palvelukokonaisuuden talous

Kehitysohjelmien palvelukokonaisuuden käyttötalouden sitovien erien toteuma yhteensä alitti budjetoidun 1,2 milj. euroa. Kehitysohjelmien käyttötaloudessa saavutettiin säästöjä Viiden tähden keskusta kehitysohjelman palvelujen ostoissa.

Viiden tähden keskustan ja Hiedanrannan taloudesta on kerrottu tarkemmin tilinpäätöskirjan kehitysohjelmat kappaleessa.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	226	336	-110	336	0	0
Toimintakulut	-4 092	-5 386	1 294	-5 375	-11	0
Toimintakate	-3 867	-5 050	1 183	-5 039	-11	0

ASUNTO- JA KIINTEISTÖLAUTAKUNTA

Asunto- ja kiinteistölautakunta vastaa asunto- ja maapolitiikan valmistelusta ja toteutuksesta sekä kaupungin tilaomaisuuden hallinnasta kaupunkistrategian tavoitteiden mukaisesti. Asuntopoliitiikan osalta lautakunta vastaa lisäksi edunvalvonnasta ja asumisen kehittämisestä. Lautakunta huolehtii asuntolainsäädännön ja siihen liittyvien säännösten mukaisista viranomaistehtävistä ja käyttää näissä asioissa viranomaiselle kuuluvaa ratkaisovaltaa. Maapolitiikan osalta lautakunta vastaa lisäksi kaupungin maaomaisuuden kehittämisestä, maanomistajan tavoitteiden asettamisesta ja kaupungin maa- ja vesialueiden edunvalvonnasta.

Kaupungin tilaomaisuus on toisen asteen ammatillisen koulutuksen (TREDU) tiloja lukuun ottamatta asunto- ja kiinteistölautakunnan alaisen Kiinteistöt, tilat ja asuntopoliitikka -palveluryhmän vastuulla. TREDU:n tilojen osalta asunto- ja kiinteistölautakunta on delegoinut päätösvaltaansa ammatillisen koulutuksen johtajalle.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kaupunki hankkii raakamaata kanta-kaupungin ja kaupunkistrategiassa määriteltyjen kasvusuuntien alueella asemakaavattomilta alueilta rakennesuunnitelman ja yleiskaavoitusohjelman toteutuksen edistämiseksi. Kaupunki hankkii aktiivisesti myös kaavoitettuja alueita. Maankäyttösopimuksia kaupun-

ki käyttää maankäytön muutostilanteissa yksityisten maa-alueita asemakaavoittaessaan. Maankäyttösopimusten kannustimilla edistetään täydennysrakentamista. Hankekehityssopimuksin kannustetaan kumppaneita kehittämyhteistyöhön kaupungin kanssa.

Yhtiömuotoiseen asuinkerros- ja rivitalorakentamiseen sekä pientalorakentamiseen luovutettiin tontteja talousarviotavoitetta enemmän. Näistä osa luovutettiin tavoitteen mukaisesti MAL4-sopimuksen mukaiseen kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon. Merkittävimmät yritystonttien luovutukset olivat Frenckellin kiinteistö ja Lahdesjärven teollisuustontti. Yritysrakentamiseen luovutettiin rakennusoikeutta 154 tuhatta k-m².

Asunto- ja kiinteistölautakunta toteuttaa palveluverkkosuunnitelmiin perustuen niihin liittyvät investoinnit ja vuokrausjärjestelyt kaupunginvaltuuston talousarviossa hyväksymien määrärahojen puitteissa. Palveluverkkoa kehitetään yhteistyössä tilojen käyttäjien kanssa. Tilatarpeet selvitetään yhdessä palvelualueen tilojen käyttäjien kanssa ja talonrakennushankkeiden tarveselitykset käsiteltiin kaupunginhallituksessa tai kyseisen palvelualueen tehtävistä vastaavassa lautakunnassa. Pitkän aikavälin investointien suunnittelu ja ohjelmointi tehdään PALM-ohjelmassa, jonka kaupunginhallitus hyväksyy vuosittain.

Talonrakennusohjelman kohteiden rakennuttamisesta ja tilaomaisuuden

ylläpidosta vastaa tulosperusteiseen palvelusopimukseen perustuen Tampereen Tilapalvelut Oy. Palvelusopimuksen päivitys vuodelle 2024 hyväksyttiin asunto- ja kiinteistölautakunnassa 14.12.2023.

Palvelutuotannolle tarpeettoman kiinteistöomaisuuden realisointia jatkettiin sekä asemakaavallisen kehittämisen kautta että suoraan myyden ja osana kaupungin muita rahoitusjärjestelyitä. Osana rakennetun kiinteistöomaisuuden kehittämistä purettiin tarpeettomia ja huonokuntoisia rakennuksia. Pirkanmaan hyvinvointialueen käytössä olevien kiinteistöjen myyntivalmisteluja jatkettiin ja varsinainen myynti on tarkoitus aloittaa, kun neuvottelut kohteiden pitkäaikaisista vuokrasopimuksista hyvinvointialueen kanssa on käyty.

Asunto- ja maapolitiikan linjausten mukaisen kohtuuhintaisen asumisen kumppanuusmallin mukaisia yhteistyötapaamisia järjestettiin useita. Kumppanuusmallin osana on valmisteltu asumisen turvaamisen malli yhteistyössä kaupungin, hyvinvointialueen ja vuokra-asuntoyhteisöjen sekä muiden tahojen kanssa. Vuonna 2023 käynnistyi hyvinvointialueen johtama Pirkanmaan asunnottomuuden vähentämisen yhteistyöryhmä.

Vuonna 2023 käynnistettiin Kaukajärven ja Annalan kaupunginosaohjelman laadinta. Kaupunkitasoisen kaupunginosakehittämisen työryhmä perustettiin.

Lautakunnalle asetettujen toiminnan tavoitteiden toteuma

Asunto- ja kiinteistölautakunnalle asetettiin vuoden 2023 talousarviossa viisi

sitovaa toiminnan tavoitetta. Vuoden lopun tilanteessa tavoitteista neljä toteutui ja yksi jäi toteutumatta.

Tavoitteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2023	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2023)	Toteuma
5	Asuinalueiden kehittämistyön organisointi on tehty ja toiminta käynnistetty	Kaupunkitasoinen kaupunginosakehittämisen työryhmä on perustettu ja pormestari on nimennyt työryhmän. Kaukajärven ja Annalan kaupunginosaohjelma on käynnistynyt vuoden 2023 alussa ja työ on käynnissä. Kaupunginosavisio on muodostettu ja poikkihallinnollinen toimenpideohjelma on koottu. Tavoite toteutui.	+
6	Asunnottomuus kokonaisuutena on vähentynyt ja pitkäaikaisasunnottomuus on kääntynyt laskuun yhteistyössä sidosryhmi- en ¹ kanssa edelliseen vuoteen verrattuna	Yksin asuvien asunnottomien henkilöiden lukumäärä laski vuoden 2022 laskennan poikkileikkauspäivän 307 henkilöstä vuoden 2023 poikkileikkauspäivän 274 henkilöön. Yksin asuvien pitkäaikaisasunnottomien henkilöiden lukumäärä laski vuoden 2022 laskennan poikkileikkauspäivän 48 henkilöstä vuoden 2023 poikkileikkauspäivän 33 henkilöön. Kaupunki järjesti asumisneuvontaa ja luovutti tontteja kohtuuhintaisille vuokra-asuntotuotantolle. Hyvinvointialue järjesti asumissosiaalisen työn palvelua. Vuokra-asuntotoimijat hakivat tontteja ja ARA-rahoitusta ja rakennuttivat kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja sekä ottivat asukkaikseen asunnottomuustaustaisia ja asunnottomuusuhan alla olevia kotitalouksia. Järjestöt tukevat kohderyhmiään asumisen onnistumisessa. Yhteistyötä ja -kehittämistä koordinoitiin Kohtuuhintaisen asumisen kumppanuusmallissa. Tavoite toteutui.	+
12	Asunto- ja maapolitiikan linjausten mukainen asuntotuotantotavoite 716 asuntoa toteutuu	Tampereelle valmistui vuonna 2023 yhteensä 635 kohtuuhintaisia asuntoa. Huomioitavaa on, että vuonna 2022 kohtuuhintaisia asuntoja valmistui yli tavoitetason. Myös vuonna 2024 odotetaan käynnissä olevien rakennushankkeiden perusteella valmistuvan kohtuuhintaisia asuntoja yli tavoitetason. Tavoite ei toteutunut.	-
13	Yhtiömuotoiseen asumiseen on asetettu haettavaksi avoimessa menettelyssä tai neuvottelumenettelyssä tontteja 100.000 kem ²	Kesäkuun tonttihaussa oli haettavana rakennusoikeutta 52 232 k-m ² . Joulukuun 13. päivä alkaneeseen toiseen tonttihakuun saatiin haettavaksi rakennusoikeutta 58 619 k-m ² , eli yhteensä haettavana oli vuoden 2023 aikana 110 851 k-m ² . Tavoite toteutui.	+
39	Työntekijäkokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Työelämän laatua kuvaava tulos QWL on parantunut (Q4/2023 tulos 64,5 %, Q4/2022 tulos 58,1 %). Työnantajan suosittelu (eNPS) on myös parantunut (Q4/2023 tulos 30,77, Q4/2022 tulos 3,57). QWL-indeksin skaala 0%-100%. eNPS:n skaala: -100 - 100 Tavoite toteutui.	+

¹ Hyvinvointialue ja vuokra-asuntotoimijat

Tuottavuus

Lautakunnan vuoden 2023 tuottavuus-tavoitteet saavutettiin asukaskohtaisilla talouden päämittareilla tarkasteltuna. Edelliseen vuoteen nähden asukaskoh-

taiset käyttökustannukset ovat laskeneet noin 14 %, jossa keskeisenä tekijänä on ulkoisten vuokratulujen lasku edelliseen vuoteen verrattuna. Selittävien mittareiden mukaan tilatehokkuus on laskenut,

koska tiloihin on laskettu mukaan aikaisempaan poiketen yhteiskäyttötiloja pelkkien toimistotilojen sijaan.

Tuottavuusmittarit	TP 2022	TP 2023	Tavoite 2023	Ero
Päämittarit				
Käyttökustannukset, euroa/asukas	-624	-535	-551	16
Työvoimakustannukset, euroa/asukas	-17	-15	-17	2
Palveluhankinnat, euroa/asukas	-205	-202	-213	11
Selittävät mittarit				
Tilatehokkuus, htm2/htv	10,30	14,60	9,10	5,50
Asukasmäärä	249 009	255 066	250 000	

Tavoite 2023 on muutettu talousarvio 2023. Ero on tilinpäätöksen 2023 ja tavoitteen 2023 välinen ero.

Lautakunnan talous

Asunto- ja kiinteistölautakunnan toimintakate vuoden 2023 tilinpäätöksessä oli 156,8 milj. euroa, joka on 12,7 milj. euroa muutettua talousarviota suurempi.

Toimintatuotot 242,5 milj. euroa toteutuivat 9,4 milj. euroa muutettua talousarviota paremmin.

Maksutuotot muodostuvat asunto- ja kiinteistölautakunnan osalta maankäytösopimuskorvauksista, ja niiden toteuma 6,3 milj. euroa oli 4,3 milj. euroa suurempi kuin muutettu talousarvio. Maankäytösopimuskorvaukset tuloutuvat yhdyskuntarakentamisen toteutumisen mukaan. Vuokratuottojen toteuma 213,4 milj. euroa ylitti talousarvion 3,7 milj. eurolla.

Muiden toimintatuottojen toteuma oli yhteensä 21,4 milj. euroa, josta tonttien ja rakennusten myynneistä saatavia pysyvien vastaavien myyntivoittoja oli 21 milj. euroa. Myyntivoittojen toteuma ylitti talousarvion noin 0,1 milj. eurolla.

Toimintakulujen toteuma 85,7 milj. euroa alitti muutetun talousarvion 3,3 milj. eurolla. Henkilöstökulut 3,7 milj. euroa alitti talousarvion noin 0,5 milj. eurolla. Palvelujen ostot 51,6 milj. euroa alitti talousarvion 1,6 milj. eurolla. Esteettömän asumisen hissiavustuksia ei haettu vuonna 2023 lainkaan, joten

avustusten toteuma jäi talousarvioon varatusta lähes kokonaan. Vuokratulut 30,1 milj. euroa toteutuivat 0,4 milj. euroa talousarviota pienempänä.

Hiedanrannan kehitysohjelman toimintakate 0,9 milj. euroa alitti talousarvion 0,1 milj. eurolla.

Investoinnit

Asunto- ja kiinteistölautakunnan vuoden 2023 investoinnit muodostuivat maanhankinnasta, johtosiirroista, pilaantuneiden maiden puhdistuksista ja talonrakennushankkeista. Vuoden 2023 talousarviossa nettoinvestointeihin oli budjetoitu yhteensä 148,7 milj. euroa, josta 8,6 milj. euroa oli kehitysohjelmille kohdistuvia erikseen sitovia investointeja. Vuoden 2023 nettoinvestointien toteuma 111,8 milj. euroa alitti muutetun talousarvion 36,9 milj. eurolla. Alituksen merkittävin syy oli joidenkin investointihankkeiden aloituksen viivästyminen, minkä vuoksi osa vuodelle 2023 budjetoidusta määrärahasta on jäänyt käyttämättä. Vuonna 2023 alkaneiden ja edelleen vuonna 2024 jatkuvien hankkeiden osalta käyttämättä jääneet määrärahat esitettiin uudelleenbudjetoitaviksi hankkeiden jatkamisen mahdollistamiseksi.

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelmalle kohdistui investointeja noin 0,6

milj. euroa. Investoinnit toteutuivat 2,5 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Hiedanrannan kehitysohjelmalle kohdistui investointeja noin 2 milj. euroa ja ne toteutuivat 3,5 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä.

Maaomaisuuden investoinnit koostuivat pilaantuneiden maiden puhdistuksista, maa-alueiden perusparannuksista ja johtosiirroista. Toteuma 10,5 milj. euroa alitti budjetin 5,4 milj. eurolla. Maaomaisuuden investoinneissa hankkeet viivästyvät, jos asemakaavan vahvistuminen suunnitellusta viivästyy. Vuonna 2023 maan hankinnan toteuma oli yhteensä 5,7 milj. euroa, josta 4,7 milj. euroa oli maankäytösopimuskorvauksina saatuja maa-alueiden kirjauksia.

Talonrakentamisen nettoinvestoinnit (pl. Hiedanranta) toteuma 98,7 milj. euroa, alitti muutetun talousarvion 25,4 milj. eurolla. Rahoitusosuuksia kirjattiin yhteensä 0,3 milj. euroa ja ne kohdistuivat Tammelan stadionin uudisrakennukseen sekä öljylämmityksestä luopumiseen. Talonrakennushankkeista on esitetty tarkempi analyysi talonrakennushankkeiden taulukon jälkeen.

Pysyvien vastaavien luovutustuloja toteutui 33,5 milj. euroa, mikä on 4,1 milj. euroa enemmän kuin muutettu talousarvio.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero
Toimintatuotot			
Myyntituotot	1 117	480	637
Maksutuotot	6 415	1 966	4 449
Tuet ja avustukset	299	153	146
Vuokratuotot	213 357	209 666	3 691
Muut toimintatuotot	21 358	20 900	459
Toimintatuotot yhteensä	242 546	233 164	9 382
Toimintakulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-3 006	-3 369	363
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-610	-701	91
Muut henkilösivukulut	-120	-129	8
Palvelujen ostot	-51 599	-53 222	1 623
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-136	-378	241
Avustukset	-14	-420	406
Vuokrakulut	-30 107	-30 546	439
Muut toimintakulut	-122	-287	165
Toimintakulut yhteensä	-85 714	-89 051	3 337
Toimintakate	156 832	144 113	12 719
Rahoitustuotot ja -kulut	-15 568	-15 125	-443
Vuosikate	141 264	128 988	12 276
Poistot ja arvonalentumiset	-50 774	-48 733	-2 041
Tilikauden tulos	90 489	80 255	10 234

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-112 087	-149 724	37 637	-128 101	-21 623	0
Rahoitusosuudet	279	1 000	-721	1 000	0	0
Nettoinvestoinnit	-111 808	-148 724	36 916	-127 101	-21 623	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot	33 492	29 400	4 092	29 400	0	0

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Asunto- ja kiinteistölautakunta (pl. erikseen sitovat erät), toimintakate	157 704	145 113	12 591	135 542	9 571	0
Hiedanranta, toimintakate	-872	-1 000	128	-1 000	0	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Asunto- ja kiinteistölautakunta (pl. erikseen sitovat erät), nettoinvestoinnit	-10 549	-15 985	5 436	-14 660	-1 325	0
Talonrakennushankkeet, nettoinvestoinnit	-98 711	-124 139	25 428	-108 641	-15 498	0
Hiedanranta, nettoinvestoinnit	-1 969	-5 500	3 531	-2 000	-3 500	0
Viiden tähden keskusta, nettoinvestoinnit	-579	-3 100	2 521	-1 800	-1 300	0
Yhteensä	-111 808	-148 724	36 916	-127 101	-21 623	0

TALONRAKENNUSHANKKEET

Hankkeen nimi (1 000 euroa)	Kust. arvio	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutok- set
UUDIS- JA LISÄRAKENNUKSET						
VARHAISKASVATUS, ESI- JA PERUSOPETUS						
Ahvenisjärven koulu uudisrakennus (ent. Pohjois-Hervannan koulu)	34 280	802	719	-83	500	219
Etelä-Hervannan koulun, päiväkodin ja suun terveydenhuollon uudisrakennus	33 960	11 863	13 035	1 172	10 600	2 435
Eteläpuiston päiväkotijoukko ja koulu ja PMO Sali	10 550	7 498	7 743	245	7 500	243
Ikurin päiväkotijoukko ja koulu uudisrakennus	10 700	5 780	5 910	130	5 910	0
Kämmenniemen koulun perusparannus ja laajennus	20 000	175	0	-175	0	0
Lamminpään koulu rakennus 2 uudisrakennus	12 700	388	3 359	2 971	3 200	159
Messukylän päiväkotijoukko uudisrakennus	8 260	6 327	7 332	1 005	7 332	0
Multisillan päiväkotijoukko uudisrakennus	7 305	0	0	-0	0	0
Olkahisen koulun uudisrakennus ja päiväkodin perusparannus	12 330	6	20	14	0	20
Peltolammin hyvinvointikeskus uudisrakennus	35 050	125	0	-125	0	0
Sammon koulun laajennus ja päiväkotijoukko (ent. Liisanpuiston koulu ja päiväkotijoukko)	28 000	2 301	2 542	241	0	2 542
Tahmelan uusi päiväkotijoukko	7 350	248	200	-48	200	0
Takahuhdin koulu B-talon pp ja päiväkodin laajennus	23 552	127	0	-127	0	0
Tasanteen päiväkotijoukko, uudisrakennus	7 390	3 144	5 622	2 478	5 506	116
KULTTUURI- JA VAPAA-AIKAPALVELUT						
Kalevan liikuntapuiston huoltorakennuksen uudisrakennus	2 780	79	50	-29	50	0
Kaupin jalkapallo-olosuhteiden parantaminen	4 815	206	0	-206	0	0
Kaupin pesäpallostadionin oheistilat	4 501	1 511	4 501	2 990	4 501	0
Kaupin urheilupuisto	13 800	93	55	-38	0	55
Tammelan stadion uudisrakennus	39 482	17 508	15 267	-2 241	14 780	487
Tampereen taidemuseon laajennus	31 058	12	0	-12	0	0
KONSERNIHALLINTO						
Tampereen kaupunginarkisto, uudisrakennus	7 399	938	930	-8	0	930
PERUSPARANNUSHANKKEET						
VARHAISKASVATUS, ESI- JA PERUSOPETUS						
Aleksanterin koulun perusparannus	24 140	170	0	-170	0	0
Harjun koulun rakennusten A, B ja C perusparannus	8 880	134	0	-134	0	0
Hatanpään Jukolan perusparannus ja muutostyöt	9 835	188	200	12	200	0
Hatanpään koulun perusparannus	25 380	91	0	-91	0	0
Hyhkyn koulun (rakennukset 1 ja 2) perusparannus	7 630	2 346	2 634	288	1 450	1 184
Härmälän koulun ja kirjaston perusparannus	14 230	2 531	6 378	3 847	6 378	0
Kissanmaan koulun perusparannus	15 250	47	30	-17	0	30
Lamminpään koulu rakennus 1 perusparannus	7 640	48	0	-48	0	0
Messukylän koulu perusparannus	7 975	3 726	4 153	427	3 735	418
Pispalan koulun perusparannus	12 200	89	65	-24	0	65
Pyynikintie 2 koulurakennus perusparannus	23 960	8 203	8 472	269	6 700	1 772
Tammelan koulun, rakennus 2 uuden osan sisäilmaperusparannus	20 410	49	400	351	400	0
LUKIOKOULUTUS						
Tampereen Lyseon lukio perusparannus	20 237	317	5 523	5 206	5 500	23

Hankkeen nimi (1 000 euroa)	Kust. arvio	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutokset
KULTTUURI- JA VAPAA-AIKAPALVELUT						
Hervannan jäähallin oheistilojen perusparannus	2 860	2 137	2 759	622	1 949	810
Hervannan vapaa-aikakeskus V-rakennuksen perusparannus	11 440	61	2 500	2 439	2 500	0
Kokoelmakeskus, perusparannus	17 885	25	100	75	0	100
Nekalan koulun sisäilmakorjaus ja muutos	9 700	343	665	322	400	265
Tampereen taidemuseon perusparannus	6 668	0	0	-0	0	0
Tullikamarin perusparannus	10 810	439	273	-166	0	273
PIENET INVESTOINNIT						
Hiedanrannan rakennusten perusparannus	1 500	84	1 500	1 416	0	1 500
Kirjastot ja kansalaisopistoyksikkö pienet hankkeet	500	370	589	219	500	89
Kulttuuri ja taide pienet hankkeet	1 000	999	1 000	1	1 000	0
Liikuntapaikkojen ja nuorisotilojen perusparannus	3 975	3 324	3 975	651	3 000	975
Lukioiden pienet hankkeet	489	419	489	70	400	89
Muiden rakennusten kiinteistö- ja laiteinvestoinnit sekä kaupunkikuvallisten kohteiden investoinnit	4 385	3 190	4 385	1 195	3 600	785
Päiväkotien ja koulurakennusten pienet hankkeet	4 000	3 632	4 000	368	3 500	500
Päiväkotien perusparannus	3 914	2 735	3 914	1 179	3 500	414
Sisäilmaolosuhdeinvestoinnit	3 500	2 996	3 500	504	3 000	500
Sosiaali- ja terveystalorakennusten pienet hankkeet	1 000	734	1 000	266	1 000	0
Tampere-talon korjaustyöt	400	409	400	-9	400	0
Valmistuneiden kohteiden jälkityöt	400	49	400	351	400	0
MUUT INVESTOINNIT						
Ensikertainen kalustaminen välivuokrauksessa	50	0	50	50	50	0
Liittymät	0	61	0	-61	0	0
TALONRAKENNUKSET YHT.		99 074	126 639	27 565	109 641	16 998
Rahoitusosuudet		-279	-1 000	-721	-1 000	0
TALONRAKENNUSHANKKEIDEN NETTOINVESTOINNIT		98 795	125 639	28 286	108 641	16 998
TALONRAKENNUSHANKKEIDEN NETTOINVESTOINNIT, PL. HIEDANRANTA (sitova erä)		98 711	124 139	25 428	108 641	15 498
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		-14 309	-2 230	-12 079	-2 230	0
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ		84 486	123 409	-38 923	106 411	16 998

Talonrakennushankkeet

Talonrakennushankkeiden bruttoinvestointit sisältäen uudelleenbudjetoinnit (ml. Hiedanranta) olivat 126,6 milj. euroa. Valtuuston hyväksymä alkuperäinen talousarvio oli 109,6 milj. euroa ja uudelleenbudjetoinnit sekä lisämäärärahat olivat yhteensä 17 milj. euroa.

Talonrakennushankkeiden nettoinvestointien (pl. Hiedanranta) muutettu talousarvion määräraha vuodelle 2023 oli 124,1 milj. euroa ja toteuma oli 98,7 milj. euroa. Toteutuma oli noin 25,4 milj. euroa talousarviota pienempi. Rahoitusosuudet jäivät budjetoidusta ja toteuma oli noin 0,3 milj. euroa ja ne kohdistuivat öljylämmityksestä luopumiseen sekä

Tammelan stadionin uudisrakennukseen. Vaikka sitovat nettoinvestoinnit yhteensä toteutuivat muutettua talousarviota pienempinä, joidenkin hankkeiden määrärahat ylittivät hankekohtaisen vuoden 2023 määrärahan.

Tammelan stadion uudisrakennushankkeen kustannukset ylittivät vuodelle 2023 varatun määrärahan 2,2 milj. eurola ja kustannuksia on kertynyt vuoden 2023 loppuun mennessä yhteensä 41,7 milj. euroa. Hankkeelle ei ole vuoden 2024 talousarviossa varattu määrärahaa. Kokonaiskustannusennuste on 44,4 milj. euroa, joten vuodelle 2024 esitettiin 2,677 milj. euron lisämääräraha hankkeen loppuunsaattamiseksi.

Vuodelle 2024 esitettiin uudelleenbudjetoitavia ja talousarviomuutoksina talonrakennushankkeita (pl. Hiedanranta) yhteensä noin 23,6 milj. euroa.

Hiedanrannan rakennusten perusparannukseen esitettiin uudelleenbudjetoitavaksi vuodelle 2024 noin 1,4 milj. euroa.

Vuonna 2023 valmistuneet hankkeet

Kaupunginarkiston (toteutus marraskuu 2021 – tammikuu 2023) kustannusarvio oli 7,4 milj. euroa. Toteutus kustannukset alittuivat noin 0,1 milj. eurolla.

Etelä-Hervannan koulun, päiväkodin ja suun terveydenhuollon uudisrakennus-

sen (toteutus huhtikuu 2021 – heinäkuu 2023) kustannusarvio oli 34,0 milj. euroa, joka on myös hankkeen arvioitu toteutuskustannusarvio.

Hyhkyn koulun rakennusten 1 ja 2 perusparannuksen (toteutus heinäkuu 2021 – elokuu 2023) kustannusarvio oli 6,4 milj. euroa. Hankkeen toteutuskustannusarvio on 7,6 milj. euroa.

Ikurin päiväkodin ja koulun (toteutus toukokuu 2022 – lokakuu 2023) toteutussuunnitelman kustannusarvio oli 10,7 milj. euroa. Hankesuunnitelman mukainen kustannusarvio oli 10,0 milj. euroa ja hanke sai 0,8 milj. euron lisämäärärahan vuodelle 2023. Hankkeen toteutuskustannusarvio on 10,8 milj. euroa.

Pyynikintie 2:n perusparannuksen (toteutus elokuu 2021 – marraskuu 2023) toteutussuunnitelman kustannusarvio oli 24,0 milj. euroa. Hankkeen toteutuskustannusarvio on 24,6 milj. euroa.

Messukylän uuden päiväkodin (toteutus lokakuu 2022 – marraskuu 2023) toteutussuunnitelman kustannusarvio oli 8,3 milj. euroa. Hankesuunnitelman mukainen kustannusarvio oli 7,5 milj. euroa, ja hanke sai 0,7 milj. euron lisämäärärahan vuodelle 2023. Hankkeen toteutuskustannusarvio on 8,3 milj. euroa.

Leinolan päiväkodin perusparannuksen (toteutus helmikuu 2022 – toukokuu 2023) kustannusarvio oli 3,2 milj. euroa. Hanke käytti päiväkotien perusparannuksiin varattua määrärahaa. Hankkeen toteutuskustannukset alittuivat noin 0,1 milj. eurolla.

Kisapuiston päiväkotit (toteutus lokakuu 2022 – marraskuu 2023). Hanke toteutettiin vuokrahankkeena.

Toteutus/työmaavaiheessa olevat hankkeet

Messukylän koulujen perusparannuksen rakennustyöt toteutetaan kolmessa vaiheessa. Ensimmäinen rakennuksen (puurakennus 2) toteutusvaihe oli tammikuu 2021 - marraskuu 2021. Toisen rakennuksen (puurakennus 1) toteutusvaihe oli joulukuu 2021 - joulukuu 2022. Kolmannen rakennuksen (kivirakennus) toteutus on tammikuu 2023 - helmikuu 2024. Hankkeen toteutuskustannusarvio on 8,6 milj. euroa.

Tammelan stadionin (toteutus elokuu 2021 – helmikuu 2024) allianssisopimus hyväksyttiin maaliskuussa 2020. Hankkeen päivitetty toteutuskustannusarvio on 44,4 milj. euroa.

Eteläpuiston päiväkodin ja koulun (toteutus helmikuu 2023 – kesäkuu 2024) toteutussuunnitelman mukainen kustannusarvio on 10,6 milj. euroa. Hankesuunnitelman mukainen kustannusarvio oli 10,1 milj. euroa, joten hanke tarvitsi 0,5 milj. euron lisämäärärahan vuodelle 2024.

Hervannan jäähallin oheistilojen perusparannuksen (toteutus huhtikuu 2023 – tammikuu 2024) toteutuskustannusarvio on 2,9 milj. euroa. Hankesuunnitelman mukainen kustannusarvio oli 2,1 milj. euroa, joten hanke tarvitsi 0,8 milj. euron lisämäärärahan vuodelle 2023.

Tasanteen päiväkodin (toteutus toukokuu 2023 – kesäkuu 2024) kustannusarvio on 7,4 milj. euroa.

Härmälän koulun perusparannuksen (toteutus heinäkuu 2023 – joulukuu 2024) kustannusarvio on 14,2 milj. euroa.

Raholan päiväkodin perusparannuksen (toteutus elokuu 2023 – kesäkuu 2024) kustannusarvio on 3,6 milj. euroa. Hanke käyttää päiväkotien perusparannuksiin varattua määrärahaa.

Kaupin pesäpallostadionin oheistilojen (toteutus lokakuu 2023 – heinäkuu 2024) kustannusarvio on 4,7 milj. euroa.

Ojalan koulu ja päiväkotit (toteutus toukokuu 2023 – kesäkuu 2024) toteutetaan vuokrahankkeena.

Rakentamisen valmisteluvaiheessa olevat hankkeet

Tampereen Lyseon lukion perusparannuksen (toteutus tammikuu 2024 – marraskuu 2025) kustannusarvio on 19,2 milj. euroa.

Kissanmaan koulun perusparannuksen (toteutus tammikuu 2024 – syyskuu 2025) kustannusarvio on 15,3 milj. euroa.

Lamminpään koulun rakennuksen 2 (toteutus maaliskuu 2024 – kesäkuu 2025) hankesuunnitelman mukainen kustannusarvio oli 10,7 milj. euroa. Toteutussuunnitelman mukaiset toteutuskustannukset ovat 11,7 milj. euroa.

Tahmelan päiväkodin (toteutus huhtikuu 2024 – kesäkuu 2025) kustannusarvio on 7,4 milj. euroa. Urakkakilpailutus on käynnissä.

Ahvenisjärven koulun (toteutus huhtikuu 2024 – toukokuu 2026) kustannusarvio on 34,3 milj. euroa. Urakkakilpailutus on käynnissä.

Hervannan vapaa-aikakeskuksen perusparannuksen (toteutus kesäkuu 2024 – marraskuu 2025) kustannusarvio on 11,4 milj. euroa. Hankkeen urakkakilpailutus jouduttiin keskeyttämään liian korkeiden toteutuskustannusten takia. Uusi urakkakilpailutus on käynnissä.

Toteutussuunnittelussa olevat hankkeet

Tullikamarin perusparannuksen (toteutus tammikuu 2025 – elokuu 2026) kustannusarvio on 10,8 milj. euroa.

Kaupin urheilupuiston tarveselvityksen päivitys hyväksyttiin marraskuussa 2022 ja hankkeen tarvitsema lisämääräraha on yhteensä 8,6 milj. euroa. Lisämäärärahasta pesäpallostadionin oheistilojen osuus on 4,5 milj. euroa ja jalkapallo-olosuhteiden parantamisen osuus on 4,1 milj. euroa. Jalkapallokatson ja oheistilojen hankesuunnitelma (toteutus elokuu 2024 – toukokuu 2025) hyväksyttiin maaliskuussa 2023 ja hankkeen kustannusarvio on 4,8 milj. euroa. Hankkeiden kustannusarviot ovat yhteensä 9,3 milj. euroa.

Kalevan liikuntapuiston huoltorakennuksen (toteutus huhtikuu 2024 – joulukuu 2024) kustannusarvio on 2,8 milj. euroa.

Nekalan koulun sisäilmakorjaus ja muutos kulttuurin tiloiksi -hankkeen (toteutus toukokuu 2024 – marraskuu 2025) kustannusarvio on 12,3 milj. euroa.

Hatanpää Jukolan päiväkodin perusparannus- ja muutostyön (toteutus elokuu 2024 – marraskuu 2025) kustannusarvio on 9,8 milj. euroa.

Lielahden liikuntapuiston huoltorakennuksen (toteutus elokuu 2024 – maaliskuu 2025) kustannusarvio on 1,8 milj. euroa.

Hatanpään koulun perusparannuksen (toteutus tammikuu 2026 – lokakuu 2027) kustannusarvio on 25,4 milj. euroa.

Lamminpään koulun rakennuksen 1 perusparannuksen (toteutus kesä 2025 – kesäkuu 2026) kustannusarvio on 7,6 milj. euroa.

Harjun koulun rakennusten A, B, C perusparannusten hankesuunnitelman kustannusarvio on 8,9 milj. euroa. Perusparannus toteutetaan kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa perusparannetaan B- ja C-rakennukset sekä tontin lounaispäädyn piha-alue. Toteutus on kesäkuusta 2025 elokuuhun 2026. Toisessa vaiheessa perusparannetaan A-rakennus ja tontin kaakkoispäädyn piha-alueet. Toteutus on kesäkuusta 2026 elokuuhun 2027.

Hanke- ja esisuunnittelussa olevat hankkeet

Aleksanterin koulun perusparannuksen (toteutus toukokuu 2025 – elokuu 2027) tarveselvityksen mukainen kustannusarvio on 25,5 milj. euroa ja hankesuunnitelman kustannusarvio oli 24,1 milj. euroa. Kaupunginhallituksen ponnen mukaisesti kustannuksia pyritään alentamaan jatkosuunnittelun yhteydessä investointiohjelman mukaiseksi.

Hiedanrannan koulun ja päiväkodin kustannusarvio on yhteensä 53,6 milj. euroa. Ensimmäisessä vaiheessa toteutetaan 1000 oppilaan koulu ja 200 lapsen päiväkotikoti, jonka toteutus on maaliskuusta 2027 elokuuhun 2029. Toisessa vaiheessa toteutetaan 500 oppilaan laajennusosa. Toisen vaiheen arvioitu käyttöönotto on elokuussa 2033. Hanke toteutetaan elinkaarihankkeena, jonka valmistelu käynnistyy vuonna 2024.

Hiedanrannan liikuntahalli ja nuorisotilat (toteutus lokakuu 2027 – elokuu 2029)

Takahuhdin koulurakennuksen B perusparannuksen sekä päiväkodin laajennusosan (toteutus elokuu 2025 - tammikuu 2029) kustannusarvio on 28,2 milj. euroa. Kaupunginhallituksen ponnen mukaisesti kustannuksia pyritään alentamaan jatkosuunnittelun yhteydessä investointiohjelman mukaiseksi. Raken-taminen vaiheistetaan. Ensimmäisessä vaiheessa toteutetaan laajennusosa, toisessa vaiheessa toteutetaan koulun perusparannus.

Kanjonin koulun ja päiväkodin uudisrakennuksen tarveselvityksen arvioitu hyväksymisajankohta on toukokuu 2024 (toteutus syyskuu 2026 – elokuu 2028).

Tampereen taidemuseon perusparannuksen ja laajennuksen tarveselvitys on hyväksytty syyskuussa 2020. Hankesuunnitelman arvioitu hyväksymisaikataulu on keväällä 2024 riippuen asemakaavan hyväksymisaikataulusta (toteutus maaliskuu 2026 – helmikuu 2029).

Kaukajärven koulun, päiväkodin, kirjaston ja nuorisotilojen perusparannuksen ja laajennuksen tarveselvityksen arvioitu hyväksymisajankohta on elokuu 2024 (toteutus syyskuu 2026 – elokuu 2030).

Kalkun päiväkodin ja koulun uudisrakennuksen tarveselvityksen arvioitu hyväksymisajankohta on kesäkuu 2024 (toteutus tammikuu 2028 – elokuu 2029).

Kämmenniemen koulun, kirjaston ja nuorisotilojen perusparannuksen ja laajennuksen tarveselvityksen arvioitu hyväksymisajankohta on keväällä 2024 (toteutus maaliskuu 2026 – elokuu 2027).

Hakametsän lukioyksikön tarveselvityksen arvioitu hyväksymisajankohta on

elokuu 2024. Hanke toteutetaan vuokrahankeena. Toteutuksen ajoitus tarkentuu myöhemmin. Käyttöönotto on elokuussa 2027.

Hiedanrannan kulttuuritilojen tarveselvitystyö käynnistyy vuonna 2024. Hanke toteutetaan vuokrahankeena, joka vaiheistetaan. Toteutuksen ajoitus tarkentuu myöhemmin. Arvio vaiheistuksen mukaisesta käyttöönotosta on vuosina 2028–2034.

Koivistonkylän päiväkodin (puurakenteinen) uudisrakennuksen tarveselvityksen arvioitu hyväksymisajankohta on kesäkuu 2024 (toteutus elokuu 2026 – tammikuu 2028).

Tammelan koulun tiilirakennuksen perusparannuksen ja uudisosan sekä jugend-rakennuksen perusparannuksen tarveselvityksen arvioitu hyväksymisajankohta on keväällä 2024 riippuen viireillä olevan asemakaavan aikataulusta. Hankkeet toteutetaan kahdessa rakennusvaiheessa. Ensin toteutetaan tiilirakennuksen perusparannus ja uudisosa (toteutus toukokuu – elokuu 2028). Toisessa vaiheessa toteutetaan Jugend-rakennuksen perusparannus (toteutus syyskuu 2028 – elokuu 2030).

Turtolan päiväkodin perusparannuksen tarveselvitys ja hankesuunnitelman arvioitu hyväksymisajankohta on toukokuu 2024 (toteutus elokuu 2025 – elokuu 2026).

Sairaalakoulu toteutetaan vuokrahankeena ja sen aikataulu riippuu hyvinvointialueen aikatauluista. Toteutuksen ajoitus tarkentuu myöhemmin. Arvio käyttöönotosta on vuonna 2027.

Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka

Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palvelukokonaisuuden tehtäviä ovat kaupungin maa- ja asuntopolitiikan valmistelu ja toteutus, palvelutilaverkkojen suunnittelu yhteistyössä tiloissa toimivien palvelukokonaisuuksien ja yksiköiden kanssa, luontovirkistykseen ja retkeilyyn tarkoitettujen alueiden kehittäminen ja ylläpito sekä osaltaan kaupungin tilaomaisuuden hallinta.

Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palvelukokonaisuus toteuttaa osaltaan kaupungin väestönkasvun, asuinrakentamisen ja elinkeinoelämän sijoittamisen edellytyksiä. Lisäksi edistetään asuntotuotannon kilpailun syntymistä ja asumisen kohtuuhintaisuutta. Yhdessä muiden palvelualueiden kanssa laaditaan ja toteutetaan palveluiden, asumisen, liikenteen ja maankäytön toteutta-

misen ja investointien pitkän aikavälin suunnitelman (PALM) -ohjelmaa.

Palvelukokonaisuuden talous

Talouden analyysi on esitetty asunto- ja kiinteistölautakunnan osuudessa.

Toiminnan keskeiset muutokset

Vuonna 2023 aloitettiin 1870 uuden asunnon rakentaminen. Kohtuuhintaisia asuntoja valmistui 635 asuntoa (jäi tavoitteesta 81 asunnolla).

Retkeilyn kehitysohjelma päivitettiin vuonna 2023 huomioiden mm. järvi- ja luontomatkailun tarpeet.

Asunto- ja maapolitiikan linjausten 2022-2025 mukaiset uudet prosessit ja verkkosivu-uudistukset otettiin käyttöön tontinvuokrasopimusten kohtuullistamiskäytäntöön, tonttiarvontaan ja asuntovuokratontin ostamiseen liittyen.

Asunto- ja kiinteistölautakunta käsitteli ja päätti lukuisista isojen talonrakennusinvestointien hanke- ja toteutus suunnitelmista. Iso- ja talonrakennushankkeita valmistui kahdeksan: Kaupunginarkisto, Leinolan päiväkodin perusparannus, Etelä-Hervannan koulun, päiväkodin ja suun terveydenhuollon uudisrakennus, Hyhkyn koulun rakennusten 1 ja 2 perusparannus, Ikurin päiväkotijoukko ja koulu, Pyyrikintie 2 perusparannus, Messukylän uusi päiväkotijoukko sekä Kisapuiston päiväkotijoukko (toteutus vuokrahankkeena).

Kaukajärven ja Annalan kaupunginosaohjelma käynnistyi vision ja sen toimenpideohjelman laadinnalla. Kaupunkitasoisen kaupunginosakehittämisen ohjausryhmä perustettiin.

Tilaomaisuuden hallinnan toimintamallit ja organisointi sopeutettiin sote-uudistuksen jälkeisiin muutoksiin sekä parannettiin laadunvalvonnan ja asiakaskokemuksen hyödyntämistä ja osaamista. Yhteistyö hyvinvointialueen tilaorganisaation kanssa saatiin vakiinnettua. Maankäyttöön ja asuntopolitiikkaan liittyvää yhdyspintaa valmisteltiin edelleen yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Asunto- ja kiinteistölautakunnan päätettäväksi valmistui neuvottelut yhden toteutussopimuksen ja yhdeksän maankäyttösopimuksen osalta.

YHDYSKUNTALAUTAKUNTA

Yhdyskuntalautakunnan tehtävänä on järjestää kaupunkirakenteen kehittämistä kokonaisuutena, kaupunkisuunnittelua, rakentamista ja ylläpitoa koskevat palvelut sekä viranomaispalvelut. Lautakunta vastaa kestävän kaupunkikehityksen ja ympäristöpolitiikan linjausten ja sitoumusten koordinaatiosta, toimeenpanosta ja seurannasta. Lautakunnalle kuuluu liikenteen hallinta paitsi ympäristö- ja rakennusjaostolle sekä Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnalle kuuluvat tehtävät.

Jätehuoltolautakunnan 0,521 milj. euron toimintamenot sisältyvät yhdyskuntalautakunnan talousarvioon.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Vuoden 2023 toiminnan keskeisiä painopisteitä olivat raitiotiejärjestelmän suunnittelu ja rakentaminen sekä kaupungin kestävän kasvun varmistaminen. Raitiotien liikennöinti Santalahteen käynnistyi elokuussa 2023. Raitiotien rakentaminen kohti Lentävänniemeä eteni suunnitellusti.

Tampereen väkiluku kasvoi vuonna 2023 yli 6 000 asukkaalla. Kasvu oli en-

näkyksellisen voimakasta. Tampereella oli asukkaita ennakkotiedon mukaan vuoden 2023 lopussa 255 066 henkilöä. Rakentamisen heikon suhdanteen vuoksi uusia asuntoja valmistui kuitenkin hieman vähemmän kuin edellisenä vuonna, eli hieman alle 4 200 kappaletta.

Heikosta suhdannetilanteesta huolimatta kaupungin ennakoidaan kasvavan nopeasti myös tulevina vuosina. Nopeaan kasvuun vastataan erityisesti kaavoituksen ja muun suunnittelun sekä kaupunki-infrastruktuurin rakentamisen keinoin. Infra-rakentamisessa suurimpia kohteita toteutettiin Hervannan pohjoisakselin kaava-alueella, Ojala-Lamminrahkan alueella ja Västingimäessä. Saneeraushankkeita sekä liikenneturvallisuutta, esteettömyyttä ja joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita edistäviä rakentamishankkeita toteutettiin eri puolilla kaupunkia. Rakentamisen kustannustason jatkoi nousuaan alkuvuonna 2023. Useamman alkuvuonna kilpailutetun urakan hintataso ylittikin talousarviossa varatut määrärahat.

Tampere tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. Tuoreimmat Tampereen kasvihuonekaasupäästö-

jä koskevat tiedot ovat vuodelta 2021, jolloin kokonaispäästöt olivat 898 kilotonnia hiilidioksidiekvivalenteina. Kokonaispäästöjen taso oli noin kolmanneksen matalampi kuin vertailuvuotena 1990. Edelliseen vuoteen verrattuna kokonaispäästöt lisääntyivät 2 prosenttia ja asukaskohtaiset päästöt pysyivät ennallaan. Hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen vuosikymmenen loppuun mennessä näyttää erittäin haasteelliselta.

Lautakunnalle asetettujen toiminnan tavoitteiden toteuma

Yhdyskuntalautakunnalle asetettiin vuoden 2023 talousarviossa yhdeksän sitovaa toiminnan tavoitetta. Vuoden lopun tilanteessa tavoitteista kahdeksan toteutui ja yksi jäi toteutumatta.

Tavoitteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2023	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2023)	Toteuma
14	Asemakaavoituksella on mahdollistettu vuosittain 150 pientalon rakentaminen ¹	Vuoden 2023 aikana kaavoitettu yksittäisiä pientalotontteja isompia tontteja jakamalla. Kaavavarannossa on luovutettavia omakotitontteja n. 190 kpl mm. Ojalan, Västingimäen ja Hervantajärven alueilta. Hyväksytyt asemakaavoitusohjelman mukaisesti Tampereelle kaavoitetaan vuosina 2024-2028 750 omakotitonttia, jotka keskittyvät Ojalan ja Nurmin alueille. Asemakaavat on ohjelmoitu valmistuvaksi 2024-2028. Tavoite toteutui.	+
16	Kokemus vaikuttamismahdollisuuksista oman asuinalueen kehittämiseen on parantunut vuoteen 2021 verrattuna	Kaupungin hyvinvointikyselyn mukaan aikaisempaa hieman useampi kuntalainen kokee voivansa vaikuttaa oman asuinalueensa kehittämiseen (2021 28,1 % / 2023 33,2 %, muutos 5,1 %-yksikköä). Tavoite toteutui.	+
21	80 % asemakaavoitetusta asuinkerrosalasta sijoittuu joukkoliikennevyöhykkeille ja aluekeskuksiin	Vuonna 2023 valmistuneiden asemakaavaehdotusten asumisen kerosalasta joukkoliikennevyöhykkeille ja aluekeskuksiin on sijoittunut 98%. Asemakaavoitusohjelman 2023-2027 mukaisesti 82% asumisen asemakaavoista sijoittuu kasvun vyöhykkeelle. Tavoite toteutui.	+

Nro	Toiminnan tavoite 2023	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2023)	Toteuma
23	Liikkuminen kestäväillä kulkutavoilla on lisääntynyt edelliseen vuoteen verrattuna	Kestävän liikenteen kehitysindexi on parantunut 7,1 % vuoteen 2022 verrattuna. Kestävän liikkumisen indeksin sisällä jalankulkuindexi on parantunut 3,0 %, pyöräliikenteen indexi on parantunut 13,0 % ja joukkoliikenteen nousijamäärät ovat Tampereen pysäkeillä kasvaneet 17,9 % vuoteen 2022 verrattuna. Tavoite toteutui.	+
24	Raitiotien ensimmäisen jatko-osuuden Pirkkala-Linnainmaa hankesuunnitelma on valmistunut päätöksentekoon ja toteutussuunnittelu käynnistynyt	Tavoite on toteutunut. Hankesuunnitelma on valmistunut ja se on hyväksytty sekä Tampereen että Pirkkalan kaupungin- ja kunnanvaltuustoissa. Allianssin kehitysvaihe on parhaillaan käynnissä ja toteutussuunnittelua tehdään. Tavoite toteutui.	+
25	Luonnon monimuotoisuutta kuvaavat seurantaindikaattorit on määritetty ja seuranta käynnistetty	Keskeiset LUMO-seurantaindikaattorit on valittu. Luonnon monimuotoisuuden seuranta käynnistettiin valittujen indikaattorien osalta kesällä 2023 aikana luontotyyppien ja kaupunkilinnuston osalta. Muun muassa Länsi-Tampereelta selvitettiin luontotyyppisiä 400 hehtaarin alueelta. Luontotyyppien seuranta jatkuu kesällä 2024 keskustan ja koillisen alueen kartoittamisella. Luontotyyppien ja niiden kunnon selvittäminen toimii pohjatietona luonnon tilan seurannalle, ekosysteemitilinpäädölle ja luontohaittojen sekä ekologisen kompensaation laskennalle. Tavoite toteutui.	+
29	Tyytyväisyys keskustan katujen ja yleisten alueiden kunnossapitoon on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Keskustan urakka-alueella tyytyväisyys sekä talvikunnossapidon laatuun (1,6 -> 2,2) että toimenpideaikoihin (1,6 -> 2,2) parani edellisvuodesta. Myös kesäkunnossapidon tyytyväisyyskyselyn tulokset paraniivat keskustan osalta (3,4->3,5) edelliseen vuoteen verrattuna. Vastaajien määrä on kasvanut merkittävästi. Tavoite toteutui.	+
30	Keskustan saavutettavuuden parantamiseen tähtäävä liikennejärjestelmäsuunnitelma on laadittu	Keskustan liikennejärjestelmäsuunnitelman laatiminen käynnistyi tammikuussa 2023. Suunnitelmassa on tähän mennessä hyväksytty visio ja tavoitteet. Eri kulkumuotojen liikenneverkkoja ja keskustan katujen tilanjaollisia tarkasteluja on esitelty kaupunginhallitukselle. Liikenneverkolliset ratkaisut kytkeytyvät osittain maanalaisen pysäköinnin toteuttamissuunnitelmaan sekä käynnissä olevaan Pirkkala - Linnainmaa raitiotieallianssin suunnittelutyöhön. Kaikkiin esitettyihin ratkaisuihin ei olla löydetty hyväksyttäviä ratkaisuja ja tämä on johtanut työ aikataulun venymiseen. Työ on raportointivaiheessa. Toimielinkäsittely on mahdollista vuoden 2024 ensimmäisellä puoliskolla. Tavoite ei toteutunut.	-
39	Työntekijäkokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Työelämän laatua kuvaava tulos QWL on parantunut (Q4/2023: 60,1 % ja Q4/2022: 57,5 %). Työnantajan suosittelu (eNPS) on myös parantunut (Q4/2023: 9,47 ja Q4/2022: -0,72). QWL-indeksin skaala 0%-100%. eNPS:n skaala: -100 - 100 Tavoite toteutui.	+

¹ Asunto- ja maapolitiikan linjausten mukainen tavoite vuosille 2022-2025 keskimäärin 150 tonttia vuodessa.

Tuottavuus

Talouden päämittareiden mukaan asukaskohtaiset nettokustannukset ovat kasvaneet 4 prosenttia ja käyttökustannukset ovat kasvaneet 5 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Kasvua selittää osittain kaupungin kasvu ja toisaalta myös avointen vakanssien täyttymisestä johtuva henkilötyövuosien ja henkilöstökulujen kasvu. Kustannusten kasvua se-

littää osittain myös raitiotien vastikkeen kasvu raitiotiejärjestelmän valmiusasteen noustessa. Käyttökustannuksia kasvattaa myös poistotason kasvu vertailuvuodesta. Työvoimakustannukset ovat 7 prosenttia edellisvuotta korkeammat mitä selittää henkilötyövuosien kasvu ja palkkaratkaisun kustannusvaikutukset. Palveluhankinnat ovat edellisvuoden tasolla, joten inflatorisesta toimintaym-

päristöstä huolimatta hankintojen kustannuskasvu on säilynyt maltillisena.

Selittävien mittareiden mukaan työntekijäkokemuksen tulos (QWL -mittari) on hieman parantunut. Sairauspoissaolojen kehitys on ollut suotuisa. Tilatehokkuus -mittariin vaikuttaa yhteisten tilojen jyvitykset.

Tuottavuusmittarit	TP 2022	TP 2023	Tavoite 2023	Ero
Päämittarit				
Nettokustannukset, euroa / asukas	-171	-178	-188	10
Käyttökustannukset, euroa/asukas	-489	-515	-524	9
Työvoimakustannukset, euroa/asukas	-75	-80	-87	7
Palveluhankinnat, euroa/asukas	-146	-146	-148	2
Selittävät mittarit				
Työntekijäkokemus, QWL (max 100)	58,2	60,1	60,0	0,1
Sairauspoissaolot, %	3,64	3,42	3,30	0,13
Tilatehokkuus, htm2/henkilötyövuosi	13,4	14,1	13,4	0,7
Asukasmäärä	249 009	255 066	250 000	

Tavoite 2023 on muutettu talousarvio 2023. Ero on tilinpäätöksen 2023 ja tavoitteen 2023 välinen ero.

Lautakunnan talous

Yhdyskuntalautakunnan toimintatuotot ylittivät 0,6 milj. eurolla ja toimintakulut (sisältäen valmistus omaan käyttöön) alittivat 0,9 milj. eurolla muutetun talousarvion. Toimintakate oli 1,5 milj. euroa muutettua talousarviota parempi.

Tuottojen ylitys johtui pääosin katu-tilavalvonnan ja pysäköinninvalvonnan tuottojen suotuisasta toteumasta, mutta toisaalta muun muassa rakennusvalvonnan, hulevesisuunnittelun, asemakaavoituksen sekä kadunvarsipysäköinnin tuotot alittuivat. Toimintakulujen alitus johtui pääosin henkilöstökulujen alituksesta, sillä osittain osavuotisesti täyttämättä olevat vakanssit sekä osaikaisuudet alensivat henkilöstökulujen toteumaa. Toimintakulujen alitukseen vaikutti myös lautakunnan talousarvioon sisältyvien, ja erikseen talousarvi-

ossa sitovien, kehitysohjelmien kulujen toteuma.

Poistotason 1,3 milj. euron ylitys johtui siitä, että taseessa pitkään keskeneräisenä ollut, mutta todellisuudessa valmis omaisuus valmistettiin, mikä kasvatti poistotasoa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi (KV 20.2.2023 § 26) 0,581 milj. euron talousarviomuutoksen lautakunnan käyttötalousmenoihin, jolla varauduttiin sekä pieneläinpäivystyspalvelujen hankkimiseen yksityiseltä palveluntuottajalta että Nurmi-Sorilan osayleiskaavaa varten vaadittavien selvitysten ja suunnitelmien tilaamiseen. Lisäksi kaupungin sisäisiä vuokramenoja pienennettiin. Valtuusto hyväksyi (KV 12.6.2023 § 94) 0,8 milj. euron talousarviomuutoksen käyttötalousmenoihin, jolla lisättiin 0,3 milj. euroa palkkaratkaisun kustannusvaikutuksen

kattamiseen sekä 0,5 milj. euroa katujen päällysteiden kunnossapitoon.

Bruttoinvestoinnit olivat 63,1 milj. euroa alittaen 3,0 milj. eurolla muutetun talousarvion. Rahoitusosuuksia saatiin 2,8 milj. euroa, mikä alitti 0,7 milj. eurolla muutetun talousarvion. Nettoinvestoinnit olivat 60,3 milj. euroa, mikä alitti 2,3 milj. eurolla muutetun talousarvion.

Valtuusto hyväksyi (KV 20.2.2023 § 26) lautakunnan 7,04 milj. euron uudelleen budjetoinnit vuodelta 2022 siirtyneistä investointimenoista. Tästä 1,8 milj. euroa kohdistui perustoimintaan (Enqvistinkadun siirto, Tammelan Stadion ja Västinginmäki) ja 0,24 milj. euroa Osallistuva budjetointi -hankkeisiin. Viiden tähden keskusta -kehitysohjelmaan kohdistui 5,0 milj. euroa (Ranta-Tampellan viimeistelytyöt, Asemakeskuksen toteutuksen sekä Särkänniemi-Mustalahti-Onkiniemi

-projektin toteutuksen käynnistäminen). Valtuusto hyväksyi (KV 12.6.2023 § 94) 3,7 milj. euron talousarviomuutoksen investointimenoihin. Tästä 2,0 milj. euroa kohdistui Näsisään raitiotiesiltojen paalulaattojen kustannuksiin ja 0,5 milj. euroa raitiotien rinnakkaishankkeiden kustannusten indeksitarkistuksiin sekä 1,2 milj. euroa Satakunnankadun kierto liittymän ja Rongankadun rakentamisen kustannuksiin.

Investointien rahoitusosuuksiin sisältyy Asumisen ja kehittämisen -rahaston

avustuksia 1,4 milj. euroa, Traficomien kävelyn ja pyöräilyn edistämishankkeiden avustuksia 1,0 milj. euroa sekä Viiden tähden keskusta -kehitysohjelmaan kohdistuvia avustuksia 0,3 milj. euroa (Tampereen henkilöratapiha, kaupunkiturvallisuushanke sekä Soukkapuiston skeittipuisto).

Talousarvioon sisältyvien, Viiden tähden keskusta ja Hiedanranta -kehitysohjelmien nettoinvestoinnit toteutuivat 6,5 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Alitus johtui joidenkin

hankkeiden siirtymisestä vuodelle 2024 (muun muassa Tampereen ratapiha, Ranta-Tampellan pintatyöt). Alitukselta esitetään uudelleen budjetoitavaksi vuodelle 2024 Viiden tähden keskustalle 1,7 milj. euroa.

Osallistuva budjetointi -investoinnit toteutuivat 0,2 milj. euron suuruisina.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero
Toimintatuotot			
Myyntituotot	11 745	11 137	608
Maksutuotot	13 041	14 981	-1 940
Tuet ja avustukset	1 004	653	350
Vuokratuotot	1 155	1 063	92
Muut toimintatuotot	5 697	4 242	1 455
Toimintatuotot yhteensä	32 642	32 076	565
Valmistus omaan käyttöön	36	1 499	-1 462
Toimintakulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-16 263	-17 528	1 265
Henkilösivukulut	-4 166	-4 303	138
Eläkekulut	-3 500	-3 633	132
Muut henkilösivukulut	-666	-671	5
Palvelujen ostot	-37 222	-38 401	1 179
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 695	-1 935	240
Avustukset	-246	-245	-2
Vuokrakulut	-18 211	-18 192	-19
Muut toimintakulut	-330	61	-391
Toimintakulut yhteensä	-78 133	-80 543	2 410
Toimintakate	-45 454	-46 968	1 514
Rahoitustuotot ja kulut	12	0	12
Vuosikate	-45 443	-46 968	1 525
Poistot ja arvonalentumiset	-53 362	-52 000	-1 362
Tilikauden tulos	-98 805	-98 968	164

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-63 105	-66 140	3 035	-55 400	-10 740	0
Rahoitusosuudet	2 757	3 450	-693	3 450	0	0
Nettoinvestoinnit	-60 348	-62 690	2 342	-51 950	-10 740	0

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Yhdyskuntalautakunta, toimintakate (pl. erikseen sitovat erät)	-44 803	-45 738	935	-44 343	-1 395	0
Hiedanranta -kehitysohjelma, toimintakate	-5	-400	395	-400	0	0
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma, toimintakate	-202	-330	128	-330	0	0
Hiilineutraaleja tekoja -kehitysohjelma	-444	-500	56	-500	0	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Yhdyskuntalautakunta, nettoinvestoinnit (pl. erikseen sitovat erät)	-56 451	-52 250	-4 201	-46 510	-5 740	0
Hiedanranta -kehitysohjelma, nettoinvestoinnit	-32	-800	768	-800	0	0
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma, nettoinvestoinnit	-3 865	-9 640	5 775	-4 640	-5 000	0
Yhteensä	-60 348	-62 690	2 342	-51 950	-10 740	0

Kaupunkiympäristön suunnittelu

Kaupunkiympäristön suunnittelun palvelukokonaisuuteen kuuluvat yleiskaavoitus, asemakaavoitus, liikennejärjestelmän suunnittelu, viheralueiden ja hulevesien suunnittelu, rakennusvalvonta sekä kiinteistönmuodostus. Kaupunkiympäristön suunnittelun palvelukokonaisuuden tehtävänä on vastata kaupungin fyysisen ympäristön suunnittelusta ja luoda toiminnallaan edellytykset Tampereen kestäväälle kasvulle sekä toimivan ja laadukkaan kaupunkiympäristön rakentamiselle. Kaupunkisuunnittelussa luodaan fyysisen ympäristön osalta edellytykset niin palveluiden, asumisen kuin elinkeinoelämänkin rakentamiselle sekä näitä palvelevan yhdyskuntatekniikan, liikennejärjestelmän ja viheralueiden toteuttamiselle tasapainoisen ja kestävän yhdyskuntarakenteen tavoitteiden mukaisesti.

Palvelukokonaisuuden talous

Palvelukokonaisuuden toimintakate toteutui 1,4 milj. euroa muutettua talousarviota huonompana (sisältäen palveluko-

konaisuuteen kohdistuvat palvelualueen tukipalvelujen vyörytysosuudet).

Toimintatuotot toteutuivat 2,1 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Rakennusvalvonnan tuotot toteutuivat 1,4 milj. euroa muutettua talousarviota pienempänä, sillä haettujen ja myönnettyjen rakennuslupien määrä vähentyi voimakkaasti rakentamisen suhdanteen hiljentyessä. Asemakaavoituksen tuotot toteutuivat 0,4 milj. euroa muutettua talousarviota pienempänä, sillä muun muassa rekrytointien toteutumisen viiveen takia laskutettavia kaavatöitä toteutui budjetoitua vähemmän. Hulevesituotot toteutuivat noin 0,3 milj. euroa muutettua talousarviota pienempänä, sillä budjetoituvaiheessa tuottoja ennakoitiin saatavan toteututta enemmän.

Toimintakulut toteutuivat 0,7 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Osittain alitus johtui osan vuotta täyttämättä olleista vakansseista, jotka alensivat henkilöstökuluja. Tällä oli vaikutusta myös ulkoisia asiantuntijapal-

veluita käyttäviin kaavoituksen suunnittelutöihin, joita toteutui budjetoitua vähemmän. Muun muassa lautakunnan talousarvioon sisältyvien, ja erikseen talousarviossa sitovien, kehitysohjelmien kulut alittuivat. Lisäksi hulevesijärjestelmän ylläpito-hankkeita toteutui budjetoitua vähemmän. Viher-suunnittelussa ilmasto- ja lumotavoitteet sekä kaupungin ripeänä jatkunut kasvu kasvattivat kuluja budjetoitua enemmän. Myös liikennejärjestelmäsuunnittelun ulkoisia asiantuntijapalveluita käyttävät hankkeet toteutuivat budjetoitua suurempina mihin myös osaltaan vaikutti kaupungin ripeänä jatkunut kasvu.

Kaupunkiympäristön suunnittelun bruttoinvestoinnit toteutuivat 1,2 milj. euroa ja nettoinvestoinnit toteutuivat 1,3 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Palvelukokonaisuuden investoinnit koostuivat pääosin viheralue- ja hulevesi-investoinneista.

Toiminnan keskeiset muutokset

Rakentamisen suhdannetilanne näkyi voimakkaasti rakennusvalvonnan toiminnassa ja vähensi merkittävästi rakennusvalvonnan tuloja. Rakentamisen aloitusten määrä väheni noin 50% vuoden 2022 tasoon verrattuna.

Vuonna 2023 kaavoitettiin ennätysmäärä kerrosalaa. Asuinkerrosalaa kaavoitettiin noin 373 000 km² ja muuta kerrosalaa noin 100 000 km², yhteensä 473 000 km². Kasvun vyöhykkeelle sijoittui asumisen kaavoista 98.44%.

Valmistauduttiin rakentamislain voimaantuloon käynnistämällä rakennusjärjestyksen päivitystyö.

Toimari-toiminnanohjausjärjestelmän ensimmäinen versio (MVP) otettiin tuotantokäyttöön asemakaavoituksessa ja tuotantokäyttöönottoa valmisteltiin kiinteistönmuodostuksessa. Järjestelmän laajentamista muihin yksiköihin valmisteltiin.

Keskustan liikennejärjestelmäsuunnitelmaa ja pysäköintipolitiikkaa valmisteltiin aktiivisesti, mutta luonnosten valmistuminen siirtyi vuoden 2024 puolelle.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	11 774	13 900	-2 126	12 409	0	1 491
Toimintakulut *)	-19 134	-19 872	738	-18 020	-318	-1 535
Toimintakate	-7 360	-5 972	-1 388	-5 611	-318	-44

*) sisältää hallinto- ja tukipalvelujen sekä paikkatiedon vyörytysosuudet

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-1 180	-2 380	1 200	-2 100	-170	-110
Rahoitusosuudet	84	0	84	0	0	0
Nettoinvestoinnit	-1 096	-2 380	1 284	-2 100	-170	-110

Kaupunkiympäristön rakennuttaminen

Kaupunkiympäristön rakennuttamisen ja ylläpidon palvelukokonaisuuteen kuuluvat kuntatekniikan suunnittelu, rakennuttaminen, infraomaisuuden hallinta sekä katutilavalvonta, pysäköinnin valvonta ja joukkoliikenteen matkalipuntarkastus. Palvelukokonaisuuden tehtävä on toteuttaa liikenneverkkojen ja yleisten alueiden investoinnit tavoitteiden mukaisesti, hallitusti ja taloudellisesti sekä huolehtia tehokkaasti niiden kunnossapidosta, rakentamisen ohjauksesta ja valvoa niillä tapahtuvaa toimintaa. Palvelukokonaisuus vastaa myös sata-matoiminnasta.

Palvelukokonaisuuden talous

Palvelukokonaisuuden toimintakate toteutui 2,2 milj. euroa muutettua talousarviota parempana (sisältäen palvelukokonaisuuteen kohdistuvat palvelualueen tukipalvelujen vyörytysosuudet).

Toimintatuotot ylittivät 2,5 milj. eurolla muutetun talousarvion. Ulkoisista tuotoista ylittyivät erityisesti katutilavalvonnan ja pysäköinninvalvonnan tuotot mihin vaikutti keskusta-alueen isot valmistuneet ja laskutetut rakennushankkeet sekä pysäköinninvalvonnan toiminnan kehittäminen ja kahden tarkastajaviran tuoma työpanoksen lisäys. Toisaalta kadunvarsij- ja asukas-pysäköintitulot alittuivat, mikä johtui keskusta-alueen rakentamistyömaiden vaikutuksista pysäköintiin. Myös maan-

ja lumenvastaanottotulot alittuivat, mikä johtui infrarakentamisen volyymin pienentymisestä.

Toimintakulut ylittivät 0,3 milj. eurolla muutetun talousarvion. Varsinaisten toiminnan kulujen toteuma alitti muutetun talousarvion. Talousarvion ylitys johtui pääosin siitä, että omajohtoisen rakentamisen määrä oli suunniteltua pienempi, jolloin toimintakuluja kirjattiin valmistus omaan käyttöön -tilien kautta taseen investoinneiksi suunniteltua vähemmän, mikä kasvatti toimintakulujen osuutta muutettuun talousarvioon nähden.

Bruttoinvestoinnit alittuivat 1,8 milj. euroa muutetun talousarvion. Rahoitusosuudet alittuivat 0,8 milj. euroa. Nettoinvestoinnit alittuivat 1,1 milj. euroa. Investointien alitus johtui palveluryhmään kohdistuvien Viiden tähden keskusta ja Hiedanranta -kehitysohjelmien bruttoinvestointien 6,3 milj. euron alituksesta ja nettoinvestointien 6,5 milj. euron alituksesta, mikä johtui suunniteltujen hankkeiden aloitusten siirtymisistä tai viivästymisistä. Palveluryhmän perustoiminnan bruttoinvestoinnit ylittyivät 4,4 milj. euroa ja nettoinvestoinnit ylittivät 5,5 milj. euroa.

Rahoitusosuuksiin sisältyy asumisen kehittämisen ARA -avustuksia 1,4 milj. euroa. Traficomien kävelyn ja pyöräilyn edistämishankkeiden avustuksia 1,0 milj. euroa. Viiden tähden keskusta -kehitysohjelmaan kohdistuvia avustuksia 0,2

milj. euroa. Kaikkiaan valtionavustusta kirjattiin tilikaudelle noin 2,7 milj. euroa.

Ukrainan sodan jälkeen kustannustaso nousi jyrkästi ja kustannustaso jatkoi edelleen nousua alkuvuonna tasaantuneen vuoden lopussa. Alkuvuonna kilpailutettujen useamman urakan hintataso ylitti talousarviossa varatut määrärahat. Merkittävänä yksittäisenä kustannuksen nousutekijänä oli päällystetyöt, missä hinnan nousu oli yli 70 prosenttia verrattuna vuoteen 2022.

Suurimpina perustoiminnan talousarvion ylityksinä olivat Enqvistinkadun jatkeen, Possiojan hulevesirummun sekä Possiojan ratikkaterminaalialueen rakentamiset, mistä kustannuksista osa laskutetaan myöhemmin Hiedanrannan Kehitys Oy:ltä. Lisäksi ylitystä aiheutti Ojalan alueen vesihuollon rakentamisen kannalta osittain erittäin hankalat pohjaolosuhteet, Kolmenkulman alueella louhintatöiden määrien kasvu, sekä Hervannan pohjoisakselin kaava-alueen siltatöiden kustannusten painottuminen vuodelle 2023.

Toisaalta säästöä talousarvioon toivat Tohlopin, Raholan sekä Tesoman taimiston kaava-alueiden rakentamisen aloitusten osittaiset viivästymiset sekä Rongankadun ja Lapintien sekä Satakunnankadun kiertoliittymän vuodelle 2024 siirtyneet viimeistelytyöt.

Toiminnan keskeiset muutokset

Katujen ja kunnallistekniikan rakentaminen eri puolilla kaupunkia jatkui vilkkaana, vaikka talorakentamisessa tapahtui nopea suhdannemuutos heikompaan. Raitiotien rakentaminen painottui Hiedanrantaan ja Lentävänniemeeseen.

Raitiotie on tärkeä osa Tampereen liikennejärjestelmää, mikä on vaikuttanut kaikkiin kadunpidon tehtäviin suunnittelusta kunnossapitoon ja valvontaan.

Kustannustaso nousi rakentamisen ja ylläpidon tehtävissä merkittävästi, mikä heikensi edellytyksiä laadun ja toiminnan volyymin säilyttämisessä. Vaikka kustannusnousun takia monia rakennushankkeita on siirretty, kustannusten nousu on vaikeuttanut käynnissä olevien hankkeiden toteutusedellytyksiä toteuttaa kohde vuosisuunnitelman mukaisesti.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	15 980	13 473	2 507	13 456	0	17
Toimintakulut *)	-47 856	-47 592	-264	-47 019	-541	-32
Toimintakate	-31 876	-34 119	2 243	-33 562	-541	-15

*) sisältää hallinto- ja tukipalvelujen sekä paikkatiedon vyörytysosuudet

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-61 925	-63 760	1 835	-53 300	-10 570	110
Rahoitusosuudet	2 673	3 450	-777	3 450	0	0
Nettoinvestoinnit	-59 252	-60 310	1 058	-49 850	-10 570	110

Kestävä kaupunki

Kestävä kaupunki -palvelukokonaisuuden tehtävänä on turvata kestävä, monimuotoinen ja terveellinen elinympäristö kuntalaisille. Toteutamme tätä edistämällä ympäristönsuojelua, luonnon monimuotoisuutta sekä ilmastomuutoksen hillintää, parantamalla luonnonvarojen kestävää käyttöä sekä vähentämällä jätteiden määrää ja haitallisuutta, ennaltaehkäisemällä, vähentämällä ja elinympäristön terveyshaittoja ja -vaaroja, varmistamalla jätehuollon toimivuuden, turvaamalla kuntien järjestämien eläinlääkäripalveluiden saatavuuden ja laadun, suojaamalla kuntalaisia terveys- ja ympäristövaaroilta sekä edistämällä osaltaan alan yritysten ja muiden toimijoiden toimintaedellytyksiä.

Vuonna 2023 ympäristöterveyden kokonaisuus organisoitiin 1.3. alkaen

kolmeen erilliseen yksikköön: elintarvikevalvonta, eläinlääkintähuolto ja terveydensuojelu. Palveluryhmässä aloitettiin myös systemaattinen asiakaskokemuksen keruu. Jätehuollossa kehitettiin tekoälyrobotti kompostointi-ilmoitusten käsittelyyn.

Palvelukokonaisuuden talous

Palvelukokonaisuuden toimintakate toteutui 0,6 milj. euroa muutettua talousarviota parempana (sisältäen palvelukokonaisuuteen kohdistuvat palvelualueen tukipalvelujen vyörytysosuudet). Palvelukokonaisuuteen sijoittuvan Hiilineutraaleja tekoja -kehitysohjelman toimintakate toteutui olennaisesti muutetun talousarvion mukaisesti.

Toimintatuotot toteutuivat 0,2 milj. euroa muutettua talousarviota suurem-

pina. Ylitys johtui pääosin elintarvikevalvonnan maksutuottojen toteutumisesta muutettua talousarviota suurempina.

Toimintakulut toteutuivat 0,3 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Alitus johtui pääasiassa osan vuotta täyttämättä olleista vakansseista ja osaaikaisuuksista, jotka alensivat henkilöstökuluja pääosin ilmasto- ja ympäristöpolitiikan ja terveydensuojelun toiminnoissa. Ympäristöterveydenhuollossa toteutettiin organisaatiouudistus. Toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi jatkettiin. Jätehuollossa jatkettiin digitalisoinnin hyödyntämistä.

Toiminnan keskeiset muutokset

Vuonna 2023 toteutettiin ympäristöterveyden pitkään valmisteltu organisaatiouudistus. Iso yksikkö jaettiin kolmeen omaan yksikköön: elintarvikevalvonta, eläinlääkintähuolto ja terveydensuojelu, joilla kullakin on oma päällikkönsä. Elintarvikevalvonta ja Terveydensuojelu jaettiin kumpikin kahteen tiimiin, joilla osaaikainen tiiminvetäjänsä. Näillä ratkaisulla haettiin esimiestyön ja tehtävien vastuiden tuomista lähemmäksi. Samalla lisättiin ohjaavan työn määrää. Näiden toimien toivotaan osaltaan myös parantavan työhyvinvointia.

Jätehuolto oli tukehtua uuden lain myötä tullessiin noin 19 000 kompostointi-ilmoitukseen. Niiden käsittelyyn luotiin avuksi tekoälyrobotti, mikä jatkaa yksikön vahvaa digitalisoinnin hyödyntämistä.

Luonnon monimuotoisuus nousi v. 2023 vahvasti yhdeksi kaupungin keskeisistä teemoista. Luonnon monimuotoisuusohjelmaa toteutettiin, ja työ levittäytyi usean yksikön yhteiseksi ponnistukseksi. Työtä vahvistettiin lisäresurssein loppuvuonna.

Palveluryhmässä tehtiin pohjatyö systemaattisen asiakaspalautteen keruun aloittamiseen v. 2023-24 vuodenvaihteessa.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	4 472	4 231	241	4 187	174	-130
Toimintakulut *)	-10 409	-10 752	343	-10 198	-699	145
Toimintakate	-5 937	-6 521	584	-6 011	-525	15

*) sisältää hallinto- ja tukipalvelujen sekä paikkatiedon vyörytysosuudet

JOUKKOLIIKENNELAUTAKUNTA

Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta toimii Tampereen, Nokian, Oriveden ja Ylöjärven kaupunkien sekä Kangasalan, Lempäälän, Pirkkalan ja Vesilahden kuntien yhteisenä seudullisena joukkoliikenteen viranomaisena Tampereen kaupunginvaltuuston ja -hallituksen alaisuudessa. Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan tehtävänä on järjestää joukkoliikenne Tampereen kaupunkiseudulla yhteistoimintana kaupunkiseudun kuntien kanssa. Yhteistoiminnan tavoitteena on toteuttaa kuntarajat ylittävää yhteistyötä joukkoliikenteen järjestämisessä sekä kehittää ja koordinoida seudullista joukkoliikennettä niin, että palvelutaso paranee ja palvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti ja edullisesti.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Tampereen seudun joukkoliikenteessä toteutettiin vuonna 2021 historiallisen suuret muutokset. Ratikkaliikenne käynnistyi ja suuri linjastouudistus toteutui samassa yhteydessä. Ratikan toinen osa Lentävänniemeeseen valmistuu vaiheittain ja ensimmäinen vaihe otettiin käyttöön 7.8.2023, kun ratikkaliikenne Santalahteen käynnistyi. Joukkoliikenteen linjastoon ei tehty muita merkittäviä muutoksia vuoden 2023 aikana.

Matkustuksen kasvun jatkuessa myös tarjontaa lisättiin kapasiteetin varmistamiseksi ja aikatauluvarmuuden säilyttämiseksi. Vuoden 2023 matkustajamäärät olivat 18 prosenttia suuremmat kuin vuonna 2022.

Lautakunnalle asetettujen toiminnan tavoitteiden toteuma

Joukkoliikennelautakunnalle asetettiin vuoden 2023 talousarviossa kaksi sitovaa toiminnan tavoitetta. Vuoden lopun tilanteessa tavoitteista molemmat kaksi toteutuivat.

Tavoitteiden eteneminen on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2023	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2023)	Toteuma
22	Joukkoliikenteen matkustajamäärä on kasvanut 5 % edelliseen vuoteen verrattuna	Nysse-liikenteessä tehtiin vuonna 2023 noin 50,4 miljoonaa nousua, mikä on noin 18 % enemmän kuin viime vuonna. Vuonna 2022 tehtiin 42,7 miljoonaa nousua. Tavoite toteutui.	+
39	Työntekijäkokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Työelämän laatua kuvaava tulos QWL on parantunut (Q4/2023: 74,2 % ja Q4/2022: 71,7 %). Työnantajan suosittelu (eNPS) on myös parantunut (Q4/2023: 40 ja Q4/2022: 0). QWL-indeksin skaala 0%-100%. eNPS:n skaala: -100 - 100 Tavoite toteutui.	+

Tuottavuus

Talouden päämittareiden mukaan asukaskohtaiset nettokustannukset ovat laskeneet lähes 8 prosenttia ja käyttökustannukset kasvaneet 2 prosenttia edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Nettokustannusten pienentymistä vertailuvuodesta selittää pääasiassa lipputulojen voimakas kasvu. Tulojen kasvu ylittää kustannusten

kasvun, jolloin nettokustannus alenee vertailuvuoteen verrattuna. Nettokustannusta alentaa myös asukasmäärän kasvu. Käyttökustannusten kasvua vertailuvuodesta selittää sekä palvelukäytön kasvu että polttoaineen korkealla pysynyt hinta. Työvoimakustannukset ovat kasvaneet 11 prosenttia, kun palvelujen resurssointia on vahvistettu. Palveluhankinnat ovat kasvaneet 3 prosenttia

mihin pääosin vaikuttaa palvelukäytön kasvu ja liikennöitsijöiden kasvaneet kustannukset. Selittävien mittareiden mukaan työntekijäkokemuksen tulos (QWL -mittari) on edelleen parantunut. Sairauspoissaolojen kehitys on kasvussa. Lisäksi tiloja on vähemmän käytössä kuin vertailuvuonna.

Tuottavuusmittarit	TP 2022	TP 2023	Tavoite 2023	Ero
Päämittarit				
Nettokustannukset, euroa /asukas	-118	-109	-116	7
Käyttökustannukset, euroa/asukas	-384	-392	-376	-16
Työvoimakustannukset, euroa/asukas	-5	-6	-6	1
Palveluhankinnat, euroa/asukas	-324	-333	-316	-17
Selittävät mittarit				
Työntekijäkokemus,QWL (max 100)	71,7	74,2	60,0	14,2
Sairauspoissaolot, %	3,7 %	4,9 %	4,0 %	0,01
Tilatehokkuus, htm2/henkilötyövuosi	20,78	17,59	16,3	1,3
Asukasmäärä	249 009	255 066	250 000	

Tavoite 2023 on muutettu talousarvio 2023. Ero on tilinpäätöksen 2023 ja tavoitteen 2023 välinen ero.

Lautakunnan talous

Joukkoliikennelautakunnan toimintakate toteutui 1,2 milj. euroa vuosisuunnitelmaa parempana.

Toimintatuotot toteutuivat 7,4 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempana johtuen lipputulojen, seudun kuntien maksuosuuksien ja Kelan tuen koulumatkatukilippuun ennakoitua suuremmasta toteumasta. Matkustus kasvoi voimakkaasti.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi (KV 12.6.2023 § 94) talousarviomuutoksen lautakunnan käyttötalousmenoihin, jolla lisättiin 0,02 milj. euroa palkkaratkaisun kustannusvaikutuksen kattamiseen.

Joukkoliikenteen toimintakulut toteutuivat 6,2 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempana. Muutos aiheutui pääosin voimakkaasta kustannustason noususta. Lisäksi elokuusta lähtien liikennetarjontaa lisättiin aikatauluvarmuuden sa-

vuttamiseksi. Lisävuoroja kohdistettiin linjoille, joilla liikenteen ruuhkautumisen tai kasvaneiden matkustajamäärien (lisää matka-aikaa) johdosta aikataulut eivät olleet toteutuneet alku vuonna suunnitellusti.

Bruttoinvestoinnit ja nettoinvestoinnit toteutuivat 0,5 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempinä. Investoinnilla rahoitetaan lippu- ja maksu- sekä infojärjestelmän pitkävaikutteisia hankintoja.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero
Toimintatuotot			
Myyntituotot	62 971	57 483	5 488
Maksutuotot	45	155	-110
Tuet ja avustukset	7 651	6 456	1 196
Vuokratuotot	0	0	0
Muut toimintatuotot	1 244	436	808
Toimintatuotot yhteensä	71 912	64 530	7 382
Valmistus omaan käyttöön	18	0	18
Toimintakulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-1 199	-1 335	137
Henkilösivukulut	-301	-288	-13
Eläkekulut	-253	-237	-16
Muut henkilösivukulut	-48	-52	3
Palvelujen ostot	-84 964	-79 090	-5 874
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-238	-10	-228
Avustukset	0	0	0
Vuokratulut	-12 939	-12 761	-178
Muut toimintakulut	-50	-36	-15
Toimintakulut yhteensä	-99 691	-93 520	-6 171
Toimintakate	-27 761	-28 991	1 230
Rahoitustuotot ja kulut	1	0	1
Vuosikate	-27 761	-28 991	1 230
Poistot ja arvonalentumiset	-302	-400	98
Tilikauden tulos	-28 062	-29 391	1 329

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Joukkoliikennelautakunta, toimintakate	-27 761	-28 991	1 230	-28 982	-9	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-18	-500	482	-500	0	0
Rahoitusosuudet	8	0	8	0	0	0
Nettoinvestoinnit	-10	-500	490	-500	0	0

Joukkoliikenne

Joukkoliikenteen palvelukokonaisuus vastaa Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan toimialaan kuuluvien asioiden valmistelusta ja toimeenpanosta. Joukkoliikenteen palvelukokonaisuudessa suunnitellaan joukkoliikenteen linjasto ja liikennöinti koko kaupunkiseudulla. Joukkoliikenne hankkii liikennepalvelut kilpailuttamalla tai omalta tuotannolta tilaamalla sekä vastaa joukkoliikennettä tukevien järjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä yhteistyössä tietohallinnon kanssa. Palvelukokonaisuus vastaa tariffisuunnittelusta, lippujen myynnistä ja myyntiverkoista sekä joukkoliikenteen tiedotuksesta ja markkinoinnista.

Palvelukokonaisuuden talous

Joukkoliikenteen toimintakate toteutui 1,3 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pa-

rempana (sisältäen palvelualueen tukipalvelujen vyörytysosuudet).

Toimintatuotot toteutuivat 7,4 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempana johtuen lipputulosten, seudun kuntien maksuosuuksien ja Kelan tuen koulumatkatukilippuun ennakoitua suuremmasta toteumasta. Matkustus kasvoi voimakkaasti.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi (KV 12.6.2023 § 94) talousarvio muutoksen lautakunnan käyttötalousmenoihin, jolla lisättiin 0,02 milj. euroa palkkaratkaisun kustannusvaikutuksen kattamiseen.

Joukkoliikenteen toimintakulut toteutuivat 6,1 milj. euroa vuosisuunnitelmaa suurempana. Muutos aiheutui pääosin voimakkaasta kustannustason noususta. Lisäksi elokuusta lähtien liikennetarjontaa lisättiin aikatauluvarmuuden saavuttamiseksi. Lisävuoroja kohdistettiin lin-

joille, joilla liikenteen ruuhkautumisen tai kasvaneiden matkustajamäärien (lisää matka-aikaa) johdosta aikataulut eivät olleet toteutuneet alku vuonna suunnitellusti. Toimintakulut sisältävät myös palvelualueen tukipalvelujen vyörytysosuudet.

Bruttoinvestoinnit ja nettoinvestoinnit toteutuivat 0,5 milj. euroa vuosisuunnitelmaa pienempinä. Investoinnilla rahoitetaan lippu- ja maksu- sekä infojärjestelmän pitkävaikutteisia hankintoja.

Toiminnan keskeiset muutokset

Ratikkaliikenne laajeni Santalahteen 7.8.2023

Joukkoliikenteen matkustajamäärä kasvoi 18 prosenttia vuoteen 2022 verrattuna.

Joukkoliikenteen tarjontaa lisättiin kapasiteetin varmistamiseksi ja aikatauluvarmuuden parantamiseksi useilla linjoilla.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	71 912	64 530	7 382	64 522	0	8
Toimintakulut *)	-99 955	-93 849	-6 106	-93 865	-9	24
Toimintakate	-28 043	-29 320	1 277	-29 343	-9	32

*) sisältää hallinto- ja tukipalvelujen sekä paikkatiedon vyörytysosuudet

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-18	-500	482	-500	0	0
Rahoitusosuudet	8	0	8	0	0	0
Nettoinvestoinnit	-10	-500	490	-500	0	0

KEHITYSOHJELMAT

Hiedanranta

Hiedanrannan kehitysohjelma johtaa ja koordinoi kaupunginosan kokonaisvaltaista kehitystyötä sekä tuottaa uudenlaisia ratkaisuja älykkäälle ja resurssitehokkaalle kaupunkikehitykselle. Kehitysohjelman tavoitteena on mahdollistaa alueelle 21 000 - 25 000 asukasta ja jopa 10 000 työpaikkaa. Kaupunginosan yleissuunnitelma hyväksyttiin 8.6.2020.

Hiedanrannan kehitysohjelma on perustettu kaupungin strategian tavoitteiden toteuttamiseksi Hiedanrannassa. Kaupungin täysin omistama Hiedanrannan Kehitys Oy vastaa omistamansa Hiedanrannan keskusta-alueen kehittämistä. Maaomaisuuden yhtiöittämisestä päätettiin kaupunginvaltuustossa 19.10.2020. Ohjelma-alueeseen kuuluu Hiedanrannan keskustan lisäksi kehittyvä Lielähti ja Näsisaari.

Kehitysohjelman ohjauksesta vastaa kaupunginhallitus. Hiedanrannan Kehitys Oy toimii kaupungin ja yhtiön väliseen yhteistyösopimukseen kirjattujen tavoitteiden mukaisesti ja yhtiön ohjaus tapahtuu omistajaohjauksen periaatteiden ja omistajan tavoitteiden mukaisesti.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Hiedanrannan kehitysohjelman tavoitteet valtuustokaudelle 2021–2025 on hyväksytty kaupunginhallituksessa 7.3.2022. Päivitetty ohjelmasuunnitelman hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 27.3.2023.

Valtuustokaudella keskeinen tavoite on, että Hiedanrannan Kehitys Oy ottaa edelläkävijän roolin Hiedanrannan vision mukaisen kaupunkiympäristön kehittämisessä. Pohjoiskortteleiden asemakaava 8793 on valmis etenemään valtuuston hyväksyttäväksi. Lisäksi Tehdaskartanonkadun asemakaava 8897 tulee valmisteluun 2024. Alueen kehittämisen toimintatapa luo mahdollisuuden hakea ratkaisuja, joiden toteuttaminen tai testaaminen ei helposti onnistu perinteisten organisaatorajojen puitteissa. Alueelle on valmisteltu muun muassa kaupunkikuvallinen visioaineisto (YLA 21.6.2023) sekä tekniset suunnitteluperusteaineistot.

Yksi keskeinen valtuustokauden tavoite on monipuolisten palveluiden kehittäminen alueelle. Yksityiset kiin-

teistönomistajat eivät käynnistäneet kaupallisen keskustan asemakaavotusta. Koulun ja päiväkodin asemakaava 8895 tuli valmisteille 2023 ja kulttuuritilojen konseptia edistetään Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan päätöksen 19.12.2023 mukaisesti.

Raitiotieallianssi toteuttaa raitiotien Näsisaaren täyttöjen ja Hiedanrannan keskustan kautta Lentävänniemeeseen 2025 alkuun mennessä. Vuonna 2023 hyväksytyt asemakaavan 8862 sekä sitä vastaavien katu- ja tiesuunnitelmien pohjalta rakennettavat Enqvistinkadun muutokset mahdollistavat liityntäliikenteen raitiotieliikenteen käynnistyessä. Samalla ne ovat ensimmäinen vaihe alueen vaatimaa suurempaa liikennejärjestelyä.

Nollakuidun ratkaisu ja toteutuskumppani valittiin kilpailutuksen perusteella. Nollakuidun osittainen poistourakka aloitettiin suunnittelu- ja luvitus -toimeksiannolla.

Kehitysohjelman talous

Käyttötalous jakautui vuonna 2023 elinvoima- ja osaamislautakunnan, asunto- ja kiinteistölautakunnan, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan sekä yhdyskuntalautakunnan vuosisuunnitelmiin.

Käyttötalous toteutui 0,7 milj. euroa muutettua talousarviota pienempänä. Asemakaavoitus on edennyt ja kuluista vastaa maanomistaja, ei kehitysohjelma.

Sivistyspalvelut järjestävät ja kehittävät Hiedanrannan kulttuuritoimintaa ja sen kehittyminen ja siihen panostaminen on positiivista. Merkittävin käyttötalouden kustannus oli nollakuidun poiston suunnittelu ja luvitus.

Investoinnit jakautuivat vuonna 2023 asunto- ja kiinteistölautakunnan sekä yhdyskuntalautakunnan vuosisuunnitelmiin ja kohdistuivat Näsisaaren raken-

tamisen jatkotoihin sekä pilaantuneen maan puhdistamiseen. Investoinnit toteutuivat 4,3 milj. euroa muutettuja talousarvioita pienempinä, koska Hiedanrannan johtosiirrot ja pilaantuneiden maiden puhdistustyöt osin siirtyvät seuraavalle vuodelle ja kevyen liikenteen yhteys Sahansaarenkadulle vuodelle 2025.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintakate	-1 259	-1 909	650	-1 904	-5	0
Elinvoima ja osaamislautakunta	-287	-434	147	-429	-5	0
Asunto- ja kiinteistölautakunta	-872	-1 000	128	-1 000	0	0
Yhdyskuntalautakunta	-5	-400	395	-400	0	0
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	-95	-75	-20	-75	0	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-2 001	-6 300	4 299	-2 800	-3 500	0
Asunto- ja kiinteistölautakunta	-1 969	-5 500	3 531	-2 000	-3 500	0
Yhdyskuntalautakunta	-32	-800	768	-800	0	0

Viiden tähden keskusta

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma toteuttaa Tampereen keskustan kehittämistä suunnitelmallisesti ja kokonaisvaltaisesti Tampereen strategian mukaisesti. Kehitysohjelma edustaa kokonaisnäkemyä keskustan kaupunkiympäristön kehittämisen tavoitteista ja kehittämisen toimenpiteistä tuleville vuosikymmenille.

Kehitysohjelmalla luodaan edellytyksiä ja vakaa näkymä yksityiselle toimeliaisuudelle ja investoinneille sekä uudelle liiketoiminnalle. Keskustan kehittäminen lisää Tampereen kilpailuetua kasvukeskusten välisessä kilpailussa, ja se on yksi keskeisistä kaupunkimarkkinoinnin kärjistä.

Kehitysohjelma luo elävää kaupunkiympäristöä maisemiin, joissa viihdytään. Ohjelman tavoitteena on, että keskusta on elinvoimainen kaupan ja työpaikkojen keskittymä sekä viihtyisä asumisen ympäristö. Elämyksien edellytykset ovat

keskustassa parantuneet, keskusta kasvava hallitusti ja on saavutettavissa kaikilla liikennemuodoilla.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kannen alueen hankekehitystä jatkettiin Areenan projektin valmistuttua luomalla edellytyksiä Asemakeskuksen kehittämiselle. Tampereen henkilöra-tapiha -hanketta edistettiin saavuttamalla korkea suunnittelun valmiusaste yhteistyössä muiden tilaajien ja hankekumppanien kanssa. Toteutusvaiheen hankinta käynnistyy helmikuussa 2024. Hankkeen valtion rahoitus varmistui ja Tampereen kaupungin osalta hanke ja sen kustannusarvio hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa.

Viinikanlahden alueen hankekehitys eteni ja vesistötätöjen vesilupahakemus laadittiin. Asemakaavaehdotus valmistui nähtäville marraskuussa 2023.

Kaupunkikehitystä edistävien keskitettyjen pysäköintilaitosten toteutusmallin ratkaisemisen ja hankkeiden ohjelmoinnin hyväksi työskenneltiin ja asia ratkaistiin Hiedanrannan osalta. Muilta osin ratkaisut siirtyivät seuraavaan vuoteen. Särkänniemen alueen asemakaava vahvistui. Kaupunginvaltuuston periaatepäätöksen mukaiset tontinluovutus ja pääomitus Särkänniemi Oy:lle eivät edenneet. Sataman rantarakenteiden peruskorjaus käynnistettiin.

Tampereen Keskusta 2040 -kehittämishojelman päivitys hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 29.5.2023. Kehittämishojelmassa huomioidaan 2023 painotusten mukaisesti keskustan viihtyisyyden ja kiinnostavuuden ohella lapset ja nuoret sekä kestävyyttä ja hiilineutraaliutta edistävät hankkeet ja toimenpiteet.

Kehitysohjelman talous

Käyttötalous jakautui vuonna 2023 elinvoima- ja osaamislautakunnan sekä yhdyskuntalautakunnan vuosisuunnitelmiin.

Ohjelman käyttötalous kokonaisuutena toteutui 1,2 milj. euroa muutettua talousarviota pienempänä johtuen työpanoksen priorisoinnista keskeisempiin hankkeisiin. Siten projektit Amuri-Pyynikintori-Taidemuseo, Eteläpuisto-Nalkala, Keskustan etelän kasvusuunta ja Läntisen keskustan toimenpideohjelma

eivät ole edenneet suunnitellulla tavalla. Asemakeskuksen ja Viinikanlahden tilauksia on siirretty seuraavalle vuodelle. Tammelan täydennysrakentaminen on käynnissä tontinomistajien omilla projekteilla.

Kehitysohjelman investoinnit jakautuivat vuonna 2023 asunto- ja kiinteistölahtakunnan sekä yhdyskuntalautakunnan vuosisuunnitelmiin. Kehitysohjelman merkittävimmät investoinnit kohdistuivat vuonna 2023 Ranta-Tampellan viimeistelytyöihin, Tampereen henkilö-

ratapiha -hankkeen investointisuunnitteluun, Mustalahden rantamuurin peruskorjaukseen ja Hakametsä Sport Campus -johtosiirtojen materiaalihankintaan.

Investoinnit toteutuivat 8,3 milj. euroa muutettua talousarviota pienempänä pääasiassa joidenkin Ranta-Tampellan viimeistelytyöiden ja Asemakeskuksen toteutuksen sekä Särkänniemi-Mustalahdi-Onkiniemi hankkeen aloituksen siirtyessä seuraavalle vuodelle.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintakate	-3 782	-4 946	1 165	-4 940	-6	0
Elinvoima- ja osaamislautakunta	-3 579	-4 616	1 037	-4 610	-6	0
Yhdyskuntalautakunta	-202	-330	128	-330	0	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-4 444	-12 740	8 296	-6 440	-6 300	0
Asunto- ja kiinteistölahtakunta	-579	-3 100	2 521	-1 800	-1 300	0
Yhdyskuntalautakunta	-3 865	-9 640	5 775	-4 640	-5 000	0

Tampere Junior

Tampere Junior kehitysohjelma toteutettiin vuosina 2020–2023. Tavoitteena oli tamperelaisten lasten, nuorten ja lapsiperheiden tosiasiallisen yhdenvertaisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen palveluissa.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kehitysohjelmakauden aikana toteutettiin kolme lapsiperheanalyysia tamperelaisten lapsiperheiden hyvinvoinnin tilanteesta vuosina 2017–2021. Viimeisin analyysi toteutettiin 2023 ja se perustui 11 valtakunnallisen rekisterijärjestelmän tietoihin. Lapsiperhedataa hyödynnettiin palveluiden, toimijoiden ja alueiden yhteisessä kehittämistyössä. Unicefin Lapsiystävällinen kunta -kehittämistyön toimenpiteet painottuivat lasten ja nuorten

osallisuuden vahvistamiseen sekä turvallisuuden lisäämiseen. Kesällä toteutettiin alle 16-vuotiaille lapsille kohdennettu maksuton puistoruokailu viidessä puistossa. Nuoret SIB (Social Impact Bond) vaikuttavuushankkeessa oli mukana 84 nuorta ja 2023 osallistumismahdollisuutta laajennettiin vuonna 2006 syntyneisiin hankkeen kohdetyhmän nuoriin. Toiminta jatkui Tampereen kaupungin ja hyvinvointialueen yhteisenä toimintana 2023 alkaen. Nuorisopassi -sovellusta käytti 69 prosenttia 7.-, 8.- ja 9. -luokkalaisista tamperelaisista nuorista. Itsenäisesti asuvat 16–18-vuotiaat nuoret -projekti päättyi ja jatkoksi haettiin rahoitus Nuorille hyvinvointia yhdessä tekemällä -projektille. Tampere Junior kehitysohjelman keskeiset tavoitteet toteutuivat ja Lapsiystävällinen -kehittämistyö, Nuoris-

passi -sovelluksen käyttömahdollisuus, Nuoret SIB -hanke, puistoruokailu sekä lapsiperheanalytiikkaan luotu toimintamallin toteuttaminen jatkuvat tuleville vuosille. Älykaupunki kaupunkilaisille ja hyvinvoinnin kehitysohjelmat jatkavat osaltaan Tampere Junior ohjelmassa aloitettua kehittämistyötä.

Kehitysohjelman talous

Kehitysohjelman toimintakate toteutui 0,2 milj. euroa talousarviota pienempänä. Lapsiperhetiedon analytiikkaan arvioidut kustannukset eivät toteutuneet suunnitelman mukaisesti ja ulkoisella STM hankerahoituksella katettiin osittain kehitysohjelman kustannuksia.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintakate						
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	-756	-924	168	-787	-77	-60

Elämystalouden kehitysohjelma

Elämystalouden kehitysohjelman tavoitteena on vahvistaa kaupungin vetovoimaa luovien alojen keskittymänä valtuustokauden 2021–2025 aikana kaupunkistrategian sekä pormestari-ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Ohjelman tavoitteena on luoda yrityksille ja yrittäjille parhaat puitteet onnistua sekä vahvistaa Tampereen asemaa luovien ihmisten kotina.

Elämystalouden kehitysohjelman vision on, että Tampere tunnetaan paremmin kansainvälisen tason luovien alojen ja elämysteollisuuden keskittymänä. Kehitysohjelma tuo yhteen elinkeino- ja kulttuuripoliittiset toimenpiteet, tunnistaa katveet ja suuntaa kehityksen strategisesti valittuihin painopisteisiin. Elämystalouden kehitysohjelma kehittää kulttuuri-, audiovisuaalista-, peli-, matkailu- ja tapahtuma-alaa kokonaisuutena. Ohjelman toteuttamiseen osallistuu laajasti sidosryhmiä elinvoiman ja kilpailukyvyyn sekä sivistyspalveluiden palvelualueilta, kaupungin yhtiöistä sekä alueen yrityksistä ja yhteisöistä.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Elämystalouden kehitysohjelman kolme painopistealuetta ja hyötytavoitetta ovat osaamisen kehittämisestä osaamiskeskittymäksi, kehittyvästä ympäristöstä uutta liiketoimintaa sekä tapahtumista ja elämyksistä kaupungin kestävää vetovoimaa. Painospisteitä toteutetaan konkreettisten työpakettien kautta, joita

on yhteensä kaksitoista. Vuosi 2023 oli kehitysohjelman ensimmäinen kokonainen toimintavuosi.

Ensimmäisen painopisteen (osaamisen kehittämisestä osaamiskeskittymäksi) osalta vuoden 2023 aikana valmistui luovien alojen ekosysteemin kehitys –hanke. Hankkeessa tuotettiin luovien alojen ekosysteemikuvaus sekä selvitettiin, millaisia pullonkauloja kasvun esteenä on, tunnistettiin uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja kasvun paikkoja. Lisäksi hankkeessa kuvattiin Pirkanmaan luovien alojen volyyymi ja kehitettiin työkaluja, jolla alaa pyritään kuvaamaan. Ensimmäisessä painopisteessä vahvistettiin vastuullisen elämystalouden toimenpiteitä, joka näkyi Tampereen nousuna GDS-indeksin sijalta 33 sijalle 25. Osaamisen kehittämisessä taidekaaren toiminta laajeni 3–4 –vuotiaiden ikäluokkaan.

Toisessa painopisteessä (kehittyvästä ympäristöstä uutta liiketoimintaa) edistettiin yritysten ja yhteisöjen toimintaedellytyksiä. Painopisteen tavoitteena on, että eri luovien alojen sektorit tunnistettaisiin alueelliseksi teollisuuden haaraksi. Audiovisuaalisen alan kehitystä vahvistettiin myöntämällä tuotantokannustina viidelletoista eri tuotannolle. Lisäksi tuotantokannustinprosessi uudistettiin harkinnanvaraiseksi vuoden 2024 alusta alkaen. Pelialaa liitettiin tiiviimin startup-ekosysteemin kehitykseen. Kongressi- ja matkailuliiketoiminnan kehityksen tiimoilta toteutettiin lukui-

sia myyntitapahtumia, samalla tarjoten digisparrauksia matkailutoimijoille.

Kolmannessa painopisteessä (tapahtumista ja elämyksistä kaupungin kestävä vetovoimaa) tapahtumakaupungin palveluissa valmistunutta tapahtuma- ja harrastuskalenteria integroitiin muihin digitaalisiin alustoihin. Tampereen järvi- ja luontomatkailun tiekartan osalta edistettiin uusia kaupallisten konseptien syntymistä. Tampereen museoilla oli vuonna 2023 kaikkien aikojen kävijäennätysvuosi, jonka lisäksi esimerkiksi Vapriikille myönnettiin valtakunnallisen vastuumuseon rooli digitaalisen elämän taltioijana.

Vuoden 2024 painopisteinä ovat luovien alojen ekosysteemin konkreettinen kehitys, elämyksellisyyden ja teknologioiden yhdistäminen, osaamisen kehittäminen sekä av-alan ja järvi- ja luontomatkailun edistäminen.

Kehitysohjelman talous

Elämystalouden kehitysohjelman talous toteutui lähes budjetoidun mukaisesti. Kokonaisuudessaan elämystalouden kehitysohjelman tulos oli neljä tuhatta euroa budjetoitua suurempi.

Verrattuna suunnitelmaan poikkeamat olivat henkilöstökuluissa sekä avustuksissa, joista ensimmäinen toteutui suunniteltua pienempänä ja jälkimmäinen suunniteltua suurempana. Lisäksi luovien alojen ekosysteemin kehitys –hanke toteutui suunniteltua pienempänä.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintakate						
Elinvoima ja osaamislautakunta	-802	-798	-4	-795	-3	0

Älykaupunki kaupunkilaisille

Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelmassa toimeenpannaan valtuustokaudella 2021–2025 pormestariohjelman sekä Tampereen strategian linjauksia digitaalisen murroksen toteuttamisen osalta. Kehitysohjelmassa keskitytään hyödyntämään dataa, teknologioita ja tekoälyä aiempaa tehokkaammin kaupungin, kaupunkilaisten ja yritysten hyväksi.

Kehitysohjelman visio on Ihmisten Tampere - Älykkäämpi Tampere, jolla halutaan korostaa ihmislähtöisyyden merkitystä älykaupunkikehityksessä. Kehitysohjelmaa toteutetaan yhdessä kaupungin eri palveluissa toimivien asiantuntijoiden, yritysten ja tutkimuslaitosten kanssa. Toiminta kattaa tunnistettujen viiden Lippulaivan kautta kaupungin kaikki palvelualueet.

Lippulaivojen teemat ovat Datasta palveluja yrityksille, International and Inclusive city, Kasvun ja opin polun tietojohdaminen, Turvalliseksi koettu kävelijöiden kaupunki sekä Kestävän kaupungistumisen reseptejä. Näiden konkreettisten toteutusten ja niistä saatavien oppien avulla kehitetään ihmislähtöistä, digitaalisia hyödyntävää toimintamallia kaupungin uutena toimintatapana.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kaupunginhallituksen hyväksymät kehitysohjelman hyötytavoitteet ovat:

- kasvattaa kaupunkiorganisaation kyvykkyyttä uudistua ihmisten ja yritysten parhaaksi
- vahvistaa alueen elinvoimaa ja lisätä yritysten liiketoimintamahdollisuuksia kestävän digitaalisen muutoksen avulla

- tuottaa kaupunkilaisille entistä sujuvampia ja paremmin kohdennettuja palveluja

Kehitysohjelma eteni vuonna 2023 ohjelmasuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Toiminnallisena painopisteenä oli Tampereen kaupungin tekoälyn eettisten periaatteiden sekä hallintamallin laatiminen. Tavoite toteutettiin onnistuneesti monialaisena yhteistyönä, johon osallistui asiantuntijoita tietohallinnosta, muista konserniyksiköistä sekä palvelualueilta.

Kaikki viisi Lippulaivaa etenivät merkittävästi. Vuoden aikana julkaistiin myös ensimmäiset Lippulaivojen uudet palvelut kaupunkilaisille ja yrityksille. Ihmisvirtoja keskusta-alueella kuukautta etukäteen ennustavan Tampereen Pulssi -palvelun on ottanut käyttöön ensimmäisen puolen vuoden aikana yli 100 yritystä, käyttäjäpalautte siitä on ollut erinomainen ja kansainvälinen kiinnostus suurta. Marraskuun lopussa julkaistiin International House Tampereen sivuilla maahan muuttavia neuvova Chatbot Tam. Käyttäjäpalautetta kerätään systemaattisesti, ja Tam on tarkoitus yhdistää Kamu-botin (Migri), Kela-Kelpon (Kela) ja Aino-botin (Business Finland) kanssa turvallisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Osaamisen ja oppimisen tukea on järjestetty yksikkörajat ylittävillä räätälöidyillä koulutuksilla muun muassa tekoälyn etiikasta, tekoälystä ja osaamismuotoilusta - yhteensä yli 70 asiantuntijalle. Kehitystyö pysyvän toimintamallin rakentamiseksi tukemaan kaupunkioorganisaatiota tekoälyn ja teknologioiden hyödyntämisessä on projektoitu (Uudistuva Tampere).

Tampereen kansainvälinen tunnettavuus on lisääntynyt ja strategiset yrityskumppanuudet syventyneet. Jo pidempään jatkunut yhteistyö Nokian kanssa mahdollisti yhdessä osallistumisen strategiseen EU-hankehakuun, jossa tavoitteena on määritellä ja pilotoida eurooppalaista Metaversumin kehitystä (Citiverse). Microsoftin kanssa yhteistyö syveni paitsi Suomen, myös globaalien organisaation kanssa. Tampereen tunnettavuutta ovat lisänneet erityisesti arvostettu Smart City World Award 2023 Enabling Technologies -kategoriasta sekä kevään aikana valmisteltu ja kesäkuussa julkaistu Metaverse Visio 2040.

Vuonna 2023 valmistui tietohallinnon johtamana Tampereen ensimmäinen datastrategia. Kehitysohjelma osallistui aktiivisesti sen valmisteluun ja toimeenpanoon.

Kehitysohjelman talous

Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelman toteutunut vuosikate 2023 on 1,3 milj. euroa. Toteuma on 0,05 milj. euroa muutettua talousarviota suurempi. Ylitys johtuu valtaosin henkilöstömenoihin kuuluvasta lomapalkkavelasta, joka on kehitysohjelman rakenteesta, toiminnasta sekä laskutavan käytäntöjen takia vuonna 2023 suuri.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintakate						
Elinvoima ja osaamislautakunta	-1 341	-1 290	-51	-1 284	-6	0

Hiilineutraaleja tekoja

Hiilineutraaleja tekoja -kehitysohjelma edistää Tampereen asukkaiden ja yritysten oikeudenmukaista siirtymää kohti hiilineutraalia ja ilmastokestävää yhteiskuntaa ja luonnon monimuotoisuus on nostettu ohjelman keskeiseksi kehikseksi. Ohjelmalla on kolme fokusaluetta: asukkaiden kulutustottumuksien ja liikkumistottumuksien muutokset sekä kiertotalous. Ohjelma raportoi myös Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekartan ja luonnon monimuotoisuus-ohjelman toteutumisesta.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kehitysohjelma on edennyt ohjelmasuunnitelman mukaisesti. Luonnon monimuotoisuus on nostettu ohjelman keskeiseksi kehikseksi ja siihen liittyvää kaupungin ohjausmallia on kehitetty. Tampere on laatinut EU:n 100 ilmasto-

neutraalin ja älykkään kaupungin missiön ilmastokaupunkisopimuksen (Climate City Contract) ja se on suunnitelman mukaisesti arvioinnissa komissiossa. Uudet hankkeet ilmastoskenaario-työkalun sekä hulevesien luontopohjaisten ratkaisujen kehittämiseen ovat käynnistyneet Interreg-rahoituksella.

Asukkaiden liikkumis- ja kulutustottumuksiin vaikuttavaa työtä on tehty ohjelman kohdealueilla ja myös Tampere-tasoisesti. Kehitysohjelma on luonut verkostoja sekä käynnistänyt yhteisiä asukkaille suunnattuja toimenpiteitä yhteistyössä sekä yhdistysten että kaupungin eri toimijoiden kanssa. Vuonna 2023 on kohdattu asukkaita ja yhteisöjä kestävän arjen teemoilla 40 eri tapahtumassa. Ohjelmatyön pohjaksi on toteutettu dataan ja kyselytutkimukseen pohjautuva kohdealueiden kestävän arjen selvitys. Kiertotalouden asiantuntija on

aloittanut tehtävässään huhtikuussa ja kiertotaloussuunnitelman toimeenpano on käynnistynyt keskittyen rakennetun ympäristön kiertotalouteen. Kiertotalouden alueellinen advisory board sekä kaupungin sisäinen yhteistyöryhmä ovat aloittaneet toimintansa. Yritysyhteistyötä on toteutettu Business Tampereen kanssa KiertoTRE- ja Treasource-hankkeissa.

Kehitysohjelman talous

Hiilineutraaleja tekoja -kehitysohjelman toimintakate toteutui hieman muutettua talousarviota parempana. Toimintakulut toteutuivat hieman muutettua talousarviota pienempinä. Alitus johtui osittain osa-aikaisuuksista, jotka alensivat henkilöstökuluja sekä osittain hankkeiden toteutuksen ajoituksista, jotka alensivat palveluostoja budjetoidusta.

Käyttötalous (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintakate						
Yhdyskuntalautakunta	-444	-500	56	-500	0	0

KONSERNIHALLINTO

Konsernihallintoon kuuluvat kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus ja sen jaostot sekä lautakunnat jaostoineen. Konsernihallinnossa toimivat pormestarin suorassa alaisuudessa konsernijohtaja, apulaispormestarit ja pormestarin esikunta.

Konsernijohtajan alaisuudessa toimivat sivistyspalvelujen, elinvoiman ja kilpailukyyn sekä kaupunkiympäristön palvelualueiden johtajat ja heidän esikuntansa sekä seitsemän konserniyksikköä: hallinto, henkilöstö, lakiasiat, omistajaohjaus, strategia ja kehittäminen, talous ja tietohallinto. Lisäksi konsernijohtajan alaisuudessa toimii sisäisen tarkastus.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Vuoden 2023 aikana saatiin päätökseen vuonna 2021 alkanut sote-uudistuksen siirtoon ja liikkeenluovutukseen liittyvät tehtävät. Hyvinvointialueen käynnistymistä tuettiin onnistuneesti.

Vuoden aikana käynnistyi projekti, jossa valmistaudutaan TE-palvelujen uudistukseen vuoden 2025 alusta. Uudistuksessa TE-palvelut siirretään kunnalle tai useammasta kunnasta muodostuvalle yhteistoiminta-alueelle, jonka työvoimapohjan on oltava vähintään 20 000 hen-

kilöä. Kunnille ja alueille siirtyä pääosa nykyisin TE-toimiston vastuulla olevista henkilöasiakas-, työnantaja- ja yrityspalveluista. Pirkanmaalla Tampereen seudun kuntien työllisyysalueeseen kuuluu Tampereen lisäksi 15 kuntaa.

Vuoden 2023 lopulla alettiin valmistella konsernihallinnon uudelleenorganisoitumista, joka tulee voimaan keväällä 2024. Tampereen kaupungin tehtävät ovat uudistuneet hyvinvointialueiden käynnistymisen myötä ja tehtävät ovat uudistumassa lähitulevaisuudessa työllispalvelujen tullessa kuntien vastuulle. Tampereen kaupungin kaltaiselle kasvavalla kaupungilla on myös tarve vahvistaa edelleen kilpailukykyään ja kehittää mahdollisuuksiaan vastata julkisen talouden kiristymiseen.

Konsernihallinnon toteutunut henkilötövuosien määrä vuonna 2023 oli 300,36, joka alitti suunnitellun 13,61 henkilötövuodella. Syitä tähän olivat mm. vapautuneiden tehtävien täyttämättä jättämiset, rekrytointien viivästyminen ja henkilöstön pitkät poissaolot.

Vuonna 2023 ICT-toimintaympäristöä sovelluksineen kehitettiin yhteensä 9,8 milj. eurolla, johon saatiin tukea eri rahoittajilta yhteensä 0,3 milj. euroa. Pienimuotoisia muutos- ja parannustöitä tehtiin 19 ICT-palvelulle 3,0 milj. eurolla.

Konsernisalkkujen käynnistämistä ICT-projekteja uusien ratkaisujen kehittämiseksi ja käyttöönottamiseksi sekä olemassa olevien uudistamiseksi oli toteutusvaiheessa noin 48. Suurin projekteista oli kasvatus- ja opetuspalveluiden DigiOne-projekti, jossa toteutetaan oppimisen ja koulutuksen järjestelmiä yhteen kokoava valtakunnallinen digitaalinen alusta yhdessä muiden kuntien ja Kuntien Tieran kanssa. Projekti käynnistyi vuonna 2020 ja sen on suunniteltu päättyvän vuonna 2025.

Muita merkittäviä projekteja olivat muun muassa maankäytön prosessien kehittäminen ja toiminnanohjaus, investointien suunnittelu ja hankkeiden tiedonhallinta, päätöksentekojärjestelmä Selman alusta- ja versiopäivitys ja arkistojärjestelmän uudistus. Vuonna 2023 alkoi myös uuden HR-järjestelmän käyttöönottoprojekti.

Kaupunkitasoiset toiminnan tavoitteet

Vuoden 2023 talousarviossa asetettiin 11 kaupunkitasoisia toiminnan tavoitetta. Tavoitteet toteutuivat pääosin suunnitellusti, pois lukien tavoite hakijakokemuksen parantumisesta. Tavoitteiden toteutuminen on kuvattu tarkemmin alla olevassa taulukossa.

Nro	Toiminnan tavoite 2023	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2023)	Toteuma
9	Hyvinvointialueen käynnistymistä on tuettu ja yhdyspintojen ¹ toimivuus varmistettu	Pirkanmaan hyvinvointialueen (Pirha) toiminnan käynnistymistä on tuettu Siirtoja-projektin 30.3.2023 päättymisen jälkeen mm. ICT-palvelujen ja kulunvalvonnan tehtävissä. Yhdyspintatyön toteutumista on arvioitu yhteistyön sopimusten ja toimintaohjeiden valmistumisasteella sekä yhdyspintatyön rakenteiden muodostumisella. Vuoden 2023 loppuun mennessä toimintaohjeista ja sopimuksista oli valmiita noin 70 %. Yhdyspintatyön rakenteita ovat lakisääteiset neuvottelut, Pirkanmaan johtajakokous, ylimmän johdon foorumit ja tapaamiset, kaupungin yhdyspintatyöryhmä, yhdyspintakohtaiset ryhmät sekä teemakohtaiset työkokoukset kaupungin ja Pirhan edustajien kesken. Kaupungin yhdyspintatyöryhmää on täydennetty tietojohtamisen sekä varautumisen ja valmiussuunnittelun vastuuhenkilöillä. Työryhmässä edustettuina ovat 11 yhdyspintaa ja Pirha. Yhdyspintojen kaupungin vastuuhenkilöt ja vastinparit Pirhan puolelta on nimetty. Hyvinvointialueen yhteistyöryhmistä oli vuoden lopussa käynnistynyt 9 kpl. Yhteistyöryhmiä on yhteensä 11 kpl.	+/-
		Tavoite toteutui osittain.	

Nro	Toiminnan tavoite 2023	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2023)	Toteuma
34	Tilikauden tulos on vähintään 24,1 milj. euroa (alkuperäinen TA23-tavoite vähintään 0)	Tilikauden tulos on 55,3 milj. euroa, mikä on 31,2 milj. euroa sitovaa toiminnan tavoitetta parempi. Tilikauden tulos on hyvä, mutta ilman noin 65 milj. euron ns. verohäntiä ja palvelukiinteistöjen 14 milj. euron ylimääräistä osinkoa tulos olisi ollut selvästi alijäämäinen. Toimintakate-ennuste on 28,1 milj. euroa budjetoitua parempi. Merkittävimmät poikkeamat talousarvioon nähden ovat asunto- ja kiinteistölautakunnan 12,7 milj. euroa ja elinvoima- ja osaamislautakunnan 12,8 milj. euroa budjetoitua parempi toimintakate. Verotulot toteutuivat 2,1 milj. euroa ja valtionosuudet 2,2 milj. euroa budjetoitua parempina. Rahoitustuotot ja kulut toteutuivat 3,9 milj. euroa budjetoitua parempina ja poistot ja arvonalentumiset olivat 3,8 milj. euroa budjetoitua suuremmat. Tavoite toteutui.	+
35	Investointien tulo-rahoitus-% on 54 (alkuperäinen TA23-tavoite 57%)	Vuosikate on 188,0 milj. euroa, mikä on 36,2 milj. euroa muutettua talousarviota parempi. Nettoinvestointien toteuma 229,2 milj. euroa alittaa muutetun talousarvion 53,8 milj. eurolla. Investointien tulo-rahoitusprosentiksi muodostuu 82 %. Tavoite toteutui.	+
36	Vuosien 2024-2026 talous-suunnitelman laadinnassa on huomioitu talous- ja tuottavuusohjelmaan sisällytetyjen toimenpiteiden valmistelu ja toteutus	Vuoden 2024 talousarviovalmistelussa kaikille yksiköille asetettiin 1 % tuottavuustavoite. Toimintayksiköiltä edellytettiin erilaisia tehostamistoimenpiteitä ja olemassa olevan toiminnan kriittistä tarkastelua, jotta menojen kasvu olisi yleistä kustannustason nousua pienempää. Tavoite toteutui osittain.	+/-
37	Esihenkilöarvioinnin kaupunkitasoinen keskiarvo on vähintään 3	Vuoden 2023 kaupunkitasoinen keskiarvo oli 3,41. Tavoite toteutui.	+
38	Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Työhyvinvointimatriisin tulos parani edelliseen vuoteen nähden. Vuonna 2023 tulos on 57,4, jossa on parannusta edelliseen vuoteen nähden 4,1 yksikköä. Tulokset ovat kehittyneet myönteisesti matriisin kaikilla osa-alueilla. Sairauspoissaolot ovat laskeneet, työtapaturmien määrä on vähentynyt, ja työkyvyttömyyseläkemaksut pienentyneet, sekä Kunta10 -tulokset kehittyneet myönteiseen suuntaan. Tavoite toteutui.	+
39	Työntekijäkokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Työntekijäkokemuskyselyn tulokset parantuivat edellisen vuoden joulukuun kyselyn tuloksiin nähden. QWL-tulos (Quality of Working Life) 60,9 % (tulos 12/2022 59,2 %) ja eNPS (employee Net Promoter Score) 13,47 (tulos 12/2022 8,31). QWL-indeksi skaala 0%-100%. eNPS:n skaala: -100 - 100 Tavoite toteutui.	+
40	Hakijakokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Hakijakokemuskysely otettiin käyttöön 1.6.2022. Kyselyn arviointiasteikko on 1 -5, 1=en ollenkaan houkuttelevana, 5=erittäin houkuttelevana. Vuoden 2022 (1.6.-31.12.) tulos oli 3,95 (vastanneita 225 henkilöä) ja vuoden 2023 tulos on 3,78 (323 henkilöä). Huom. vuonna 2022 kysely oli käytössä vain seitsemän kuukautta, joten vuosien tulokset eivät ole täysin vertailukelpoiset. Tavoite ei toteutunut.	-
41	Kaupungin asiakkaista 57 % kokee, että palvelu ylittää odotukset ²	Vuoden 2023 osalta kaupunki sai yli 56 300 vastausta asiakaskokemuksesta. 71,40 % kaupungin asiakkaista on kokenut, että palvelu on ylittänyt heidän odotuksensa. Tavoite toteutui.	+
42	Asiointi digitaalisessa kanavassa on mahdollista 35 % kaupungin palveluja	Palvelutietovarantoon on palvelukanavistaan ilmoittanut 168 palvelua, joista 76 tarjoaa verkkoasiointikanavan. Näin ollen asiointi digitaalisessa kanavassa on tällä hetkellä mahdollista 45 % kaupungin palveluja. Tarkastelussa ovat sekä Tampereen kaupungin omistamat että valtakunnalliset verkkoasiointikanavat, joita kuntalainen käyttää asioidessaan kaupungin kanssa. Tavoite toteutui.	+

Nro	Toiminnan tavoite 2023	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2023)	Toteuma
43	Hankintatoiminta on uudelleen organisoitu ja hankintapalvelu on käynnistynyt	<p>Konsernihallinnon hallinto- ja tukipalveluyksikön hankintapalvelu palveluryhmän organisointi on valmistunut. Hankintakategorioille on nimetty vastuulliset hankintapäälliköt. Kategoriat on vastuutettu ja kategoriasuunnitelmat ovat osin valmistuneet. Kategorioiden tuloksellisuustavoitteet määritellään vuoden 2024 alussa.</p> <p>Toiminnan tehostamiseksi hankitun ”hankintojen hallinta- ja kilpailutusjärjestelmän” käyttöönotto eteni vuoden 2023 aikataulusta jäljessä. Järjestelmällä kyetään hallitsemaan hankinnat pois lukien kilpailutusvaihe, jonka käyttöönoton arvioidaan toteutuvan vuoden 2024 kuluessa. Hankintapalvelut on muilta osin käynnistynyt.</p> <p>Tavoite toteutui osittain.</p>	+/-

¹ Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, hyvinvointikeskustoiminta, järjestöyhteistyö, oppilas- ja opiskeluhoito, perhekeskustoiminta, työllisyyspalvelut, maahanmuutto ja kotoutuminen, maankäyttö ja palveluverkko

² Mittaustavasta riippuen vaihtoehtoiset asiakaskokemusta mittaavat kysymykset ovat suositteluun tai onnistumiseen liittyviä: Kuinka todennäköisesti suosittelisit meiltä saamaasi palvelua ystävällesi? tai Kuinka onnistuimme tänään?

Tuottavuus

Tuottavuutta parannettiin konsernihallinnossa vuoden 2023 aikana muun muassa seuraavin toimenpitein:

Tiedonhallintalain toimeenpano kaupunkioorganisaatiossa -projekti tuotti jatkosuosituksia, joita edistetään digitietokartan, projektikehittämisen ja jatkuvan toiminnan keinoin. Tiedonhallintamalli ja sen edelleen kehittäminen edistävät tuottavuutta pitkällä aikavälillä, kun tiedonhallinta selkeytyy yhtenäisten toimintatapojen kautta. Vuonna 2023 tuotettiin arkistonmuodostussuunnitelmat yhdistävä tietoaainestopalvelu. Sähköinen tiedon siirron lisääntyminen viranomaisten välillä sujuvoittaa asiakkaan asiointia.

Kaupungin hankintapalvelujen toiminta on organisoitu ja uudistuksella on vahvistettu hankintojen suunnittelua ja tehokkaampaa toteutusta. Hankintajärjestelmä on osittain otettu käyttöön.

Vuonna 2023 uudistettiin digikehittämisen systemaattista hyötyarviointia. Hyötyarvioinnin tarkoituksena on varmistaa vaikuttavuus ja tukea tietoon perustavaa päätöksentekoa. Tällä hetkellä hyötyarvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota tuottavuuteen unohtamatta kuitenkaan muita tavoiteltavia hyötyjä kuten työntekijä- ja asiakaskokemusta. Konsernihallinnon johtoryhmä päätti, että jatkossa hyötyarviointi edellytetään kaikilta projekteilta, joiden budjetti ylittää 200 000 euroa. Hyötyarviointiin liittyvä kehittämistyö ja jalkautus jatkuu vuonna 2024.

Toiminnan tuottavuutta lisättiin digikehittämisellä useilla ICT-projekteilla kuten Titania-työvuorosuunnittelun ja työajanhallinnan kehittäminen -projektissa, jolla säästetään merkittävästi työvuorosuunnitteluun käytettyä työaika. Lisäksi oleellisia hyötyodotuksia sisältäviä projekteja kuten HR-järjestelmän uudistaminen käynnistettiin.

Olellaiset poikkeamat talousarvioon

Konsernihallinnolla valtuustoon nähden sitovaa oli ICT-kehittämisen toimintakate ja nettoinvestoinnit yhteensä sekä tarkastuslautakunnan, keskusvaalilautakunnan ja muun konsernihallinnon toimintakatteet.

Konsernihallinto

Konsernihallinnon toimintakate (ilman ICT-kehittämistä, tarkastuslautakuntaa ja keskusvaalilautakuntaa) toteutui 4,0 milj. euroa suunniteltua parempana. Toimintakulut toteutuivat 4,2 milj. euroa suunniteltua pienempänä. Tästä syystä tehtiin konsernihallinnon palvelujen ylijäämähyvitys asiakkaille laskutettavien palvelujen osalta (0,1 milj. euroa) ja näin ollen lopulliset toimintatuotot toteutuivat suunnitellun suuruusina.

Toimintakulujen suunniteltua pienempi toteuma aiheutui henkilöstökulujen säästöistä (0,8 milj. euroa) sekä säästöistä palvelujen ostoissa (3,1 milj. euroa), joka jakaantui usealle eri yksikölle. Muut toimintakulut toteutuivat 0,4 milj. euroa suunniteltua pienempänä.

Tarkastuslautakunnan toimintakate toteutui suunnitellun mukaisesti. Keskusvaalilautakunnan toimintakate toteutui 0,1 milj. euroa suunniteltua parempana, johtuen toimintakulujen suunniteltua pienemmästä toteumasta ja Oikeusministeriön kuntakorvauksen suunniteltua suuremmasta toteumasta eduskuntavaalien järjestämiseksi.

Konsernihallinnon investoinneissa toteutui uuden kaupunginarkiston ensikertaisen kalustamisen hankinta suunnitellusti.

ICT-kehittäminen

Tietohallintoyksikön vastuulla olevan ICT-kehittämisen talouden sitova seurantataso on ICT-kehittämisen toimintakateen ja nettoinvestointien yhteissumma. Toimintakate 5,3 milj. euroa ja nettoinvestoinnit 4,2 milj. euroa (yhteensä 9,5 milj. euroa) toteutuivat 3,7 milj. euroa suunniteltua pienempinä. Yleisimmät syyt projektien etenemisen poikkeavuuksiin ovat henkilöstöresurssien saatavuus (sekä toiminnan resurssien että ICT-resurssien osalta) ja kilpailutusten viivästyminen, minkä juurisyy on myös henkilöstöresurssihaasteet. ICT-osajista on koko maassa pulaa, mikä on heijastunut myös Tampereen kaupungin toimintaan sekä suoraan että välillisesti kumppanien kautta.

Vuoden 2024 talousarvioon esitettiin yhteensä 3,5 milj. euron uudelleenbudjetointeja investointeihin ja ne hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 19.2.2024.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero
Toimintatuotot			
Myyntituotot	17 452	17 773	-321
Tuet ja avustukset	282	134	148
Muut toimintatuotot	684	527	157
Toimintatuotot yhteensä	18 418	18 434	-16
Valmistus omaan käyttöön	477	375	102
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-22 933	-23 861	928
Palvelujen ostot	-22 998	-25 361	2 363
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-452	-410	-42
Avustukset	-335	-302	-33
Vuokrakulut	-2 461	-2 386	-75
Muut toimintakulut	-389	-780	391
Toimintakulut yhteensä	-49 091	-52 725	3 634
Toimintakate	-30 673	-34 291	3 618
Rahoitustuotot ja -kulut	-11	0	-11
Vuosikate	-30 684	-34 291	3 607
Poistot ja arvonalentumiset	-1 435	-1 500	65
Tilikauden tulos	-32 119	-35 791	3 672

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-4 340	-8 703	4 363	-5 300	-4 400	997
Rahoitusosuudet	93	176	-83	0	0	176

Sitovat erät (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
ICT-kehittäminen, toimintakate + nettoinvestoinnit	-9 483	-13 200	3 717	-8 800	-4 400	0
Tarkastuslautakunta, toimintakate	-365	-403	38	-403	0	0
Keskusvaalilautakunta, toimintakate	-538	-632	94	-622	-10	0
Konsernihallinto, toimintakate	-24 447	-28 483	4 036	-28 724	241	0
Konsernihallinto, nettoinvestoinnit	-88	-100	12	-100	0	0

Yhteiset erät

Yhteiset erät sisälsivät kaupunkitasoisia yhteistoimintaosuuksia, kuten Kuntaliiton, Pirkanmaan liiton ja Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän mak-suosuudet. Yhteisissä erissä oli vara-ukset verotuskustannuksiin, erinäisiin avustuksiin ja jäsenmaksuihin sekä esimerkiksi kaupungin työntekijöiden kulttuuri- ja liikuntaetuuteen ja työmatkaliikenteen tukeen. Myös poikkeusolojen johtotilojen kustannukset maksettiin yhteisistä eristä.

Kaupungin yhteisistä eristä osoitettiin ammatillisen koulutuksen yksikköhin-tarahoitusta (valtionosuutta) vastaava summa sisäisenä tulona koulutuksen järjestäjä Tredulle. Lisäksi Tredulle osoitettiin rahoitusta nuorten hyvinvoinnin tukemiseen ja syksyllä 2022 alkaneen tutkintokoulutukseen valmentavan (TU-VA) koulutuksen kehittämiseen sekä perusasteen ja toisen asteen nivelvaiheen vahvistamiseen.

Vuonna 2023 yhteisiin eriin kirjattiin hyvinvointialueelle siirtyneiden toimintojen odottamattomat tuotot ja kulut sekä näiden toimintojen luottotappiot ja perintäkulut. Näistä tuloista ja menoista on jäljempänä käytetty nimitystä 'sote- ja pela-hännät'.

Yhteisten erien investoinnit olivat sijoituksia osakkeisiin ja osuuksiin.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Yhteisten erien toimintakate toteutui 2,1 milj. euroa suunniteltua parempa-na. Tästä yhteensä 0,9 milj. euroa syntyy sote- ja pela-hännistä.

Toimintatuotot toteutuivat 0,4 milj. euroa suunniteltua parempina johtuen

monesta syystä. Sote- ja pela-hännät 0,9 milj. euroa suunniteltua paremmat. Toisaalta työterveyden kela-korvaukset vuodelta 2022 olivat 0,3 milj. euroa pienemmät kuin oli jaksotettu ja jakso-tuksen oikaisu kirjattiin yhteisiin eriin. Lisäksi pysäköintitulot toteutuivat 0,2 milj. suunniteltua pienempinä, koska budjetissa huomioitu hinnankorotus ei toteutunut, ja maksullisten paikkojen määrä oli budjetoitua pienempi.

Toimintakulut toteutuivat 1,7 milj. euroa muutettua vuosisuunnitelmaa pienempinä.

Henkilöstökulut toteutuivat 0,3 milj. euroa suunniteltua pienempinä, ero syntyy kokonaan sote- ja pela-hännistä.

Tredulle osoitettu valtionosuusrahoitus oli 0,5 milj. euroa muutettua vuosisuunnitelmaa suurempi pääosin ope-tus- ja kulttuuriministeriön 1.12.2023 tekemän toisen lisäsuoritepäätöksen takia. Suurtaapahtumiin käytettiin rahaa 1,2 milj. euroa suunniteltua vähemmän, koska kaksi suunniteltua tapahtumaa jäi toteutumatta ja kaksi tapahtumaa siirtyi vuodelle 2024. Siirtyneistä tapahtumista esitetään 0,3 milj. euron uudelleenbud-jetointia. Osuus verotuskustannuksiin toteutui 0,2 milj. euroa suunniteltua pie-nempänä. Harkinnanvaraisiin henkilös-tömenoihin varatuista menoista säästyi 0,2 milj. euroa. Tampereen historian V osan viimeinen maksuerä 0,15 milj. eu-roa uudelleenbudjetoitiin vuodelle 2023, mutta sen maksu siirtyi vuodelle 2024. Osallistuvan budjetoinnin osalta ei käy-tetty vuodelle 2023 budjetoituja rahoja (0,15 milj. euroa), vaan toimittiin uudel-leenbudjetoidulla rahalla. Budjetissa oli lisäksi varauduttu yllättäviin menoihin,

jotka toteutuivat 0,3 milj. euroa suunni-teltua pienempinä.

Suomen Hopealinja Oy:n (noin 0,9 milj. euroa), Tavase Oy:n (noin 0,8 milj. euroa), Suomi-rata Oy:n (noin 0,5 milj. euroa) ja Tampereen Ravirata Oy:n (noin 0,3 milj. euroa) osakkeista kirjattiin yhteensä noin 2,5 milj. euron arvonalen-tumiset.

Nettoinvestoinnit toteutuivat 3,9 milj. euroa muutettua talousarviota pienem-pinä 11,0 milj. euronä. Talousarvioon si-sältyi sijoitus Suomi-rata Oy:öön 0,3 milj. eurolla, josta toteutui 0,147 milj. euroa ja osakkeista kirjattiin arvonalentuminen. Lisäksi talousarvioon oli varattu sijoitus Sara Hildénin taidemuseon kiinteistöyhtiöön 2,5 milj. eurolla, joka ei toteutu-nut. Osakkeisiin ja osuuksiin oli varattu 1,6 milj. euroa kaupunginhallituksen käyttöön erillisten päätösten mukaan, ja siitä käytettiin 0,3 milj. euroa.

Vuonna 2023 sijoitettiin Tampereen Vesi Oy:n (0,08 milj. euroa) ja Hakamet-sä Kehitys Oy:n (0,24 milj. euroa) osakkeisiin. Lisäksi osakkeiden ja osuuksien investointeihin lisättiin KOy Tampereen Monitoimiareenan pääomajärjestelyi-den takia lainakonvertointien yhteis-määrää vastaava summa, vajaa 10,5 milj. euroa.

Pysyvien vastaavien luovutustuloja ei toteutunut vuonna 2023. Alkuperäinen talousarvio sisälsi 0,5 milj. euroa Finn-park Oy:n vuotuista svop-palautusta, jonka maksamisesta vuoden 2023 osalta luovuttiin.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero
Toimintatuotot			
Myyntituotot	848	708	140
Maksutuotot	32	-50	82
Tuet ja avustukset	-386	93	-479
Muut toimintatuotot	842	210	632
Toimintatuotot yhteensä	1 336	961	375
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	-1 655	-1 990	335
Palvelujen ostot	-110 563	-110 652	89
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-320	-800	479
Avustukset	-827	-1 609	782
Vuokratulot	-288	-184	-104
Muut toimintakulut	-1 105	-1 238	132
Toimintakulut yhteensä	-114 759	-116 473	1 714
Toimintakate	-113 424	-115 512	2 088
Poistot ja arvonalentumiset	-2 492	0	-2 492
Tilikauden tulos	-115 915	-115 512	-403

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Investointimenot	-10 955	-14 808	3 853	-4 400	-10 408	0
Pysyvien vastaavien luovutustulot	0	0	0	500	-500	0

Sitovat erät (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	KV:n muutokset	Muut muutokset
Yhteiset erät, toimintakate	-113 424	-115 512	2 089	-111 417	-4 095	0
Yhteiset erät, nettoinvestoinnit	-10 955	-14 808	3 853	-4 400	-10 408	0

Taseyksiköt

LIKELAITOKSET

Olennaiset tapahtumat tilikaudelta ja sen päättymisen jälkeen

Kaupungilla oli vuonna 2023 kaksi liikelaitosta; Tampereen Vesi ja Tampereen Kaupunkiliikenne (TKL).

Tampereen kaupunginvaltuusto päätti Tampereen Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämisestä vuoden 2023 tammikuussa. Tampereen Vesi Oy aloitti toimintansa 1.1.2024.

Tampereen kaupunginhallituksen konsernijaosto päätti 16.5.2023 TKL:n yhtiöittämisselvityksen valmistelun aloittamisesta. Kaupunginvaltuusto asetti vuoden 2024 talousarvio hyväksymisen yhteydessä TKL:lle toiminnallisen tavoitteen ”Liikelaitoksen yhtiöittämisestä on tehty selvitys yhdessä omistajaohjausyksikön kanssa”. Selvitys valmistuu tämän hetken arvion mukaan talven 2024 aikana ja mahdollisista jatkotoimenpiteistä voitaisiin näin ollen tehdä päätöksiä kevään 2024 aikana.

Toiminnan tavoitteiden toteuma

Toiminnan tavoitteita asetettiin yhteensä kahdeksan kappaletta, viisi Tampereen Vedelle ja kolme TKL:lle. Näistä

yhteensä viisi toteutui kokonaan, kaksi osittain ja yksi ei toteutunut.

Tampereen Vesi saavutti tavoitteet liittyen vesijohtoverkoston huoltovarmuuteen, asiakaspalvelun digitalisointiin sekä asiakastyytyvyyteen liittyen. Vesijohtoveden toimitusvarmuuteen liittyvä tavoite ei toteutunut ja sairauspoissaoloihin ja tapaturmiin liittyvä tavoite ei toteutunut.

TKL saavutti sairauspoissaoloihin sekä allianssimallitoimintaan liittyvät tavoitteet sekä saavutti osittain puhtaan energian käyttöön liittyvän tavoitteen.

Taulukot liikelaitosten toiminnan talousarviotavoitteista, mittareista ja tavoitteiden toteumasta on esitetty osana erillistilinpäätöksiä.

Olennaiset poikkeamat tilikauden talousarvioon

Liikelaitoksilla valtuustoon nähden sitovia eriä ovat liikeylijäämä, korvaus peruspääomasta sekä nettoinvestoinnit.

Tampereen Veden liikeylijäämä toteutui 3,6 milj. euroa suunniteltua heikompana. Palvelujen ostojen 1,9 milj. euron ylitysten taustalla oli muun muassa koneiden ja kaluston kunnossapitotar-

peiden lisääntyminen, varautumiseen panostaminen, maansiirto- ja työkonopalveluiden ostot verkostorakentamisen osalta sekä yhtiöittämiseen liittyvät kulut. Henkilöstökulut ylittyivät 0,5 milj. eurolla vuorolisistä ja varallaolokuluista johtuen. Liiketoiminnan muiden kulujen 0,6 milj. euron ylitys johtui pääosin vuokratuista varavaimakoneista.

Tampereen Veden nettoinvestoinnit toteutuivat vajaa 0,6 milj. euroa suunniteltua suurempina. Muutetun talousarvion ylittyminen johtui useammasta eri hankkeesta. Laitosrakentamisessa budjetti alittui useassa kohteessa ja verkostorakentamisessa budjetti ylittyi. Ylityksiä tapahtui muun muassa Vesitalon aulan tilamuutoshankkeessa ja Peltohammi-Sääksjärven vesihuoltolinjan rakentaminen ylitti suunnitellun johtuen toteutustavan muutoksista.

Tarkemmat liikelaitoskohtaiset tiedot ovat liikelaitosten erillistilinpäätöksissä.

LIIEYLIJÄÄMÄN TOTEUTUMINEN

1 000 euroa	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutokset
Tampereen Vesi	25 151	28 773	-3 622	28 773	0
Tampereen Kaupunkiliikenne	45	0	45	0	0
Yhteensä	25 196	28 773	-3 577	28 773	0

INVESTOINNIT

1 000 euroa	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutokset
Tampereen Vesi					
Investoinnit	-25 075	-24 520	-555	-18 000	-6 520
Tampereen Kaupunkiliikenne					
Investoinnit	-295	-330	35	0	-330
Pysyvien vastaavien luovutustulot	1	20	-19	20	0
Liikelaitokset yhteensä					
Investoinnit	-25 371	-24 850	-521	-18 000	-6 850
Pysyvien vastaavien luovutustulot	1	20	-19	20	0

Konsernin tytäryhteisöt

Omistajastrategiset tavoitteet, niiden toteutuminen ja arviointi

Tampereen kaupungin omistajastrategian päämääränä on, että Tampereen kaupunki on aktiivinen, vaativa ja selkeä omistaja, joka varmistaa omien omistustensa tehokkaan hyödyntämisen kaupunkilaisten hyväksi. Tampereen kaupungin omistajastrategiset päämäärät konkretisoidaan omistajaohjauksen periaatteiden kautta. Kaupungin omistamien tytäryhtiöiden ja yhteisöjen tehtäväkentän monimuotoisuuden takia yhteisöjen toiminnan kannattavuutta on arvioitava organisaatiokohtaisesti sekä osana kaupunkikonsernia. Asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä yhteisöjen toimintaa, taloudellista kehitystä ja tunnuslukuja seurataan säännöllisesti. Tytäryhteisöjen tavoitteiden asettamisesta, niiden toteutumisen seurannasta ja raportoinnista vastaa omistajaohjaus.

Kaupungin tytäryhteisöille asetetaan vuosittain tytäryhteisökohtaisia toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka tuovat esiin pääomistajan tahdon ja ohjaavat omistajan edustajien toimintaa muun muassa hallituksessa ja yhtiökokouksessa. Tampereen kaupunkikonsernin tytäryhteisökohtaiset tavoitteet vuodelle 2023 asetettiin talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Kaikille kaupungin tytäryhteisöille ei asetettu tavoitteita vuodelle 2023. Tavoitteita ei annettu kaikkein pienim-

mille yhtiöille eikä niille, joiden koko liikevaihto koostuu kaupungin kanssa solmitusta palvelusopimuksesta. Näissä tapauksissa tavoitteet kirjataan palvelusopimuksiin.

Kaupunginvaltuuston tytäryhteisöille asettamista 69 tavoitteesta toteutui 54 ja 13 tavoitetta jäi toteutumatta. Kaksi (2) tavoitetta toteutui osittain. Kokonaisuutena tytäryhteisöille asetetuista tavoitteista 81 prosenttia toteutui kokonaan tai osittain.

Tavoitteet 13:lle yhteisölle

Yhteensä 13:lle yhteisölle asetettiin tavoitteet talousarviossa. Yhteensä neljä yhteisöä saavuttivat kaikki tavoitteensa. Kaksi tavoitetta olivat kaikille yhteisiä; YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden tunnistaminen omassa liiketoiminnassa sekä hiilineutraalisuustiekartan välitavoitteen asetanta. Nämä kaksi tavoitetta täyttyi 12 yhteisön osalta ja yhden osalta tavoitteet jäivät täyttymättä.

Asiakastyytyväisyyteen liittyviä tavoitteita asetettiin yhteisöille yhteensä neljä, joista kolme toteutui. Osinkotavoite asetettiin yhteensä kuudelle yhtiölle ja kaikki saavuttivat tavoitteen. Omistajarvon kasvamisen tavoite asetettiin neljälle yhteisölle, joista kaksi tavoitteen saavuttivat. Kannattavuuteen liittyvä tavoite oli seitsemällä yhteisöllä ja viidellä tavoite toteutui. Myös hintojen kilpailukykyä mitattiin yhteensä kuudella tavoitteella ja näistä neljä toteutui.

Kahdelle asuntoyhteisölle asetettiin tavoitteeksi myös asutokannan kasvu MAL-sopimuksen mukaisesti, mistä toinen saavutti tavoitteen sekä asuntojen taloudellista täyttöastetta kuvaavan tavoitteen saavuttivat molemmat yhteisöt.

Kaikkiaan yhteensä 57 (83%) tavoitetta 69:stä tavoitteesta kuului yllämainittujen teemojen alle, loput 12 tavoitetta olivat yhteisöjen liiketoimintaan kohdistettuja yksilöityjä tavoitteita.

Strategian painopisteet määritelty myös yhteisöjen tavoitteisiin

Tampereen strategian painopisteiden mukaisesti suurin osa yhteisöjen tavoitteista, 46 (67%) kappaletta, kuului rohkeasti uudistuva kaupunki painopisteeseen ja 13 (19%) tavoitetta kuului hiilineutraaleja tekoja painopisteeseen. Yhdenvertaiset yksilöt painopisteeseen kuului 6 (9%) tavoitetta ja kumpaankin tekevät yksilöt sekä tulevaisuuden edelläkävijyyttä painopisteeseen kuului molempiin kaksi (3%) tavoitetta. Kaikki tytäryhteisöjen toiminnalliset tavoitteet on raportoitu yhteisökohtaisesti jäljempänä olevissa taulukoissa.

TYTÄRYHTEISÖJEN TOIMINNAN JA TALOUDEN TAVOITTEET

Tampereen Energia Oy

Toiminnan tavoite sekä mittari	Raportointi	Toteuma
Uusiutuvan energian osuus koko energiatuotannosta (vesivoima, tuulivoima, bioenergia, jäte-energia), vähintään 40%	Uusiutuvan energian osuus oli 63 % vuonna 2023.	+
Omistaja-arvo kehittyi positiivisesti. Mittarina osakekannan arvo lisättyinä maksetuilla osingoilla, kasvu vähintään 5%.	Ei toteutunut.	-
Yhtiöt kehittävät toimintaansa kestäväen kehityksen mukaisesti ja arvioivat ja tunnistavat vuoden 2023 aikana toimintaansa liittyvät YK:n kestäväen kehityksen tavoitteet. Raportoi tavoitenumeroina (esim. SDG 9) ne kestäväen kehityksen 17 tavoitteesta, jotka liittyvät keskeisesti yhtiön omaan toimintaan.	SDG 3, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15.	+
Maksettu osinko 50 % konsernin nettotuloksesta tai vähintään 20 milj. euroa.	Tampereen Energia maksoi vuonna 2023 osinkoa 20 M€.	+
Kaikille kaupungin tytäryhtiöille on asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen ilmastotavoite: yhtiöt asettavat itselleen hiilineutraalisuus tiekarttansa välitavoitteen vuodelle 2025 ja listaavat ne toimenpiteet, jotka yhtiö tekee sen saavuttamiseksi. Tämä tavoite raportoidaan osana kaupungin Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekarttaa. Välitavoite on raportoitu tiekarttaan; kyllä/ei?	Kyllä.	+

Finnpark Oy

Toiminnan tavoite sekä mittari	Raportointi	Toteuma
Kaikille kaupungin tytäryhtiöille on asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen ilmastotavoite: yhtiöt asettavat itselleen hiilineutraalisuus tiekarttansa välitavoitteen vuodelle 2025 ja listaavat ne toimenpiteet, jotka yhtiö tekee sen saavuttamiseksi. Tämä tavoite raportoidaan osana kaupungin Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekarttaa. Välitavoite on raportoitu tiekarttaan; kyllä/ei?	Kyllä.	+
Yhtiöt kehittävät toimintaansa kestäväen kehityksen mukaisesti ja arvioivat ja tunnistavat vuoden 2023 aikana toimintaansa liittyvät YK:n kestäväen kehityksen tavoitteet. Raportoi tavoitenumeroina (esim. SDG 9) ne kestäväen kehityksen 17 tavoitteesta, jotka liittyvät keskeisesti yhtiön omaan toimintaan.	SDG 13, 8, 11	+
Maksettu osinko on vähintään 0,5 milj. euroa	Maksettu 0,5milj. €	+
Omistaja-arvo kehittyi positiivisesti. Mittarina osakekannan arvo lisättyinä maksetulla voitonjaolla, kasvu vähintään 5%.	Omistaja-arvon kasvu 5,04%	+

Tampereen Infra Oy

Toiminnan tavoite sekä mittari	Raportointi	Toteuma
Asiakkaiden nettosuositeluindeksi, skaala -100-100. Tavoite vähintään 45.	Ei toteutunut, indeksi 28	-
Liikevoittoprosentti vähintään 0-2%	Liikevoitto 2,1 %	+
Asiakkaiden kokemus kustannustehokkuus. Skaala 1-5 (1 erittäin hyvä, 5 erittäin huono), tavoite vähintään 2,2.	Kustannustehokkuus 2,3	-
Kaikille kaupungin tytäryhtiöille on asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen ilmastotavoite: yhtiöt asettavat itselleen hiilineutraalisuus tiekarttansa välitavoitteen vuodelle 2025 ja listaavat ne toimenpiteet, jotka yhtiö tekee sen saavuttamiseksi. Tämä tavoite raportoidaan osana kaupungin Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekarttaa. Välitavoite on raportoitu tiekarttaan; kyllä/ei?	Kyllä	+
Yhtiöt kehittävät toimintaansa kestävä kehityksen mukaisesti ja arvioivat ja tunnistavat vuoden 2023 aikana toimintaansa liittyvät YK:n kestävä kehityksen tavoitteet. Raportoi tavoitenumeroina (esim. SDG 9) ne kestävä kehityksen 17 tavoitteesta, jotka liittyvät keskeisesti yhtiön omaan toimintaan.	SDG 8,9,12,13,17	+

Pirkanmaan Jätehuolto Oy

Toiminnan tavoite sekä mittari	Raportointi	Toteuma
Yhtiön maksama osinko. Maksettu osinko vähintään 1,2 milj. euroa.	Pirkanmaan Jätehuolto maksoi omistajilleen osinkoa yhteensä 2,29 milj. euroa	+
Kaikille kaupungin tytäryhtiöille on asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen ilmastotavoite: yhtiöt asettavat itselleen hiilineutraalisuus tiekarttansa välitavoitteen vuodelle 2025 ja listaavat ne toimenpiteet, jotka yhtiö tekee sen saavuttamiseksi. Tämä tavoite raportoidaan osana kaupungin Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekarttaa. Välitavoite on raportoitu tiekarttaan; kyllä/ei?	Kyllä	+
Kuntavastuullisen palvelun hinnat ovat edullisimmassa kolmanneksessa suurista kaupungeista. Sijoitus 12 suurimman kaupungissa joukossa vähintään sijat 1-4.	Pirkanmaan Jätehuollon kuntavastuullisen jätehuollon asiakashinnat olivat Kiinteistöliiton puolueettoman tutkimuksen mukaan kokonaisuudessaan suurten kaupunkien edullisimmat.	+
Yhtiöt kehittävät toimintaansa kestävä kehityksen mukaisesti ja arvioivat ja tunnistavat vuoden 2023 aikana toimintaansa liittyvät YK:n kestävä kehityksen tavoitteet. Raportoi tavoitenumeroina (esim. SDG 9) ne kestävä kehityksen 17 tavoitteesta, jotka liittyvät keskeisesti yhtiön omaan toimintaan.	SDG 9, 12, 13, 17, 3, 7, 11	+
Vieraan pääoman osuuden lisääminen investoinneissa, vieraan pääoman osuus 60%.	Vieraan pääoman osuus investointien rahoituksessa ei lisääntynyt.	-

Tampereen Palvelukiinteistöt Oy

Toiminnan tavoite sekä mittari	Raportointi	Toteuma
Yhtiön omavaraisuusaste 50%	Omavaraisuusaste 81,3%	+
Yhtiöt kehittävät toimintaansa kestäväen kehityksen mukaisesti ja arvioivat ja tunnistavat vuoden 2023 aikana toimintaansa liittyvät YK:n kestäväen kehityksen tavoitteet. Raportoi tavoitenumeroina (esim. SDG 9) ne kestäväen kehityksen 17 tavoitteesta, jotka liittyvät keskeisesti yhtiön omaan toimintaan.	SDG 9 ja 11	+
Pääoman kiertoa tehostetaan kiinteistösalkutuksen mukaisesti. Toteutuneita myyntejä vähintään 1 kpl.	Ei toteutuneita myyntejä.	-
Kaikille kaupungin tytäryhtiöille on asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen ilmastotavoite: yhtiöt asettavat itselleen hiilineutraalisuus tiekarttansa välitavoitteen vuodelle 2025 ja listaavat ne toimenpiteet, jotka yhtiö tekee sen saavuttamiseksi. Tämä tavoite raportoidaan osana kaupungin Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekarttaa. Välitavoite on raportoitu tiekarttaan; kyllä/ei?	Kyllä	+
Maksettu osinko on 50 % kiinteistörealisointien nettomyyntivoitoista.	Maksettu osinkoa 14 milj. euroa, joka sovittu kiinteäksi summaksi kaupungin talousarviota tarkennettaessa. Palvelukiinteistöt ovat täyttäneet heille asetetun 2023 muokatun tavoitteen kiinteästä osingon määrästä.	+

Tullinkulman työterveys Oy / Pirte

Talousarvion 2024 toiminnan tavoite sekä mittari	Raportointi	Toteuma
Työterveyshuollon palveluiden ja resurssoinnin painopiste on ennaltaehkäisevässä työterveyshuollossa. Tavoitteena on, että ennaltaehkäisevän työterveyshuollon osuus palveluista on vähintään 60 %, ja työterveyspainotteisten sairaanhoidon palveluiden osuus alle 40 %. Ennaltaehkäisevän osuus, Kela1=44% ja Kela2=56%. Ilman koronaa Kela1=51% ja Kela2=49% .	Tavoite 60/40: Ennaltaehkäisevän osuus (Kela 1) oli 57,6 % ja Kela 2 osuus 42,4 %.	-
Etäpalvelut ovat helppokäyttöisiä ja saavutettavia. Etäpalveluiden tarjonnan tulee tukea ennaltaehkäisevän työterveyshuollon vahvistamisen tavoitetta. Toteutuneiden etäpalveluiden osuus yli 40% kaikista palveluista. Raportoidaan myös, miten etäpalveluiden tarjonta tukee ennaltaehkäisevän työterveyshuollon vahvistamisen tavoitetta.	Toteutuneiden etäpalveluiden osuus 50,7 % . Osoittaa, että etäpalvelut ovat laajasti käytössä ja henkilöasiakas saa tarvittaessa nopeasti kontaktin. Tämä osaltaan ennaltaehkäisee ongelman syventymistä/pahenemista ja myös vähentää Kela 2 palvelujen tarvetta (sairaanhoitopalvelut).	+
Yhtiöt kehittävät toimintaansa kestäväen kehityksen mukaisesti ja arvioivat ja tunnistavat vuoden 2023 aikana toimintaansa liittyvät YK:n kestäväen kehityksen tavoitteet. Raportoi tavoitenumeroina (esim. SDG 9) ne kestäväen kehityksen 17 tavoitteesta, jotka liittyvät keskeisesti yhtiön omaan toimintaan.	Tunnistustyö ei vielä alkanut.	-
Toiminta on kannattavaa. Konsernin nettotulos 0,8-1%	Konsernin nettotulos oli 0,07M€ tappiollinen	-
Kaupungin työterveyshuollon kustannukset ovat kilpailukykyiset ja Kela 0 -luokan kustannukset ovat alle 320 000 e. Bruttokustannus €/hlö (kelakorvattaviin henkilöstömääriin suhteutettu kustannus ennen Kelan korvauksia), enintään 525 €/hlö, Kela 0 alle 320000 €.	Bruttokustannus €/hlö oli 660 euroa, jossa tavoite ei toteutunut. Kela 0 palveluja seurataan omistaja-asiakkaan osalta ja se oli 119 673 euroa ja toteuti tavoitteen mukaisesti (alle 320 000 euroa).	+/-
Kaikille kaupungin tytäryhtiöille on asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen ilmastotavoite: yhtiöt asettavat itselleen hiilineutraalisuus tiekarttansa välitavoitteen vuodelle 2025 ja listaavat ne toimenpiteet, jotka yhtiö tekee sen saavuttamiseksi. Tämä tavoite raportoidaan osana kaupungin Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekarttaa. Välitavoite on raportoitu tiekarttaan; kyllä/ei?	Ei toteutunut.	-

Pirkan opiskelija-asunnot Oy

Toiminnan tavoite sekä mittari	Raportointi	Toteuma
Asuntokannan kasvattaminen MAL-sopimuksen mukaisesti. Valmistuneet uudet asunnot keskimäärin 60 kpl.	2023 ei valmistunut uusia asuntoja	-
Vakavaraisuus kasvaa vuosittain. Omavaraisuusaste vähintään 1,4%	Omavaraisuusaste 13,5 %, kasvua 6,3 %	+
Toiminta on kannattavaa. Mittarina sipo-%. Vähintään 1,4%	Sipo 1,7%.	+
Kaikille kaupungin tytäryhtiöille on asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen ilmastotavoite: yhtiöt asettavat itselleen hiilineutraalisuus tiekarttansa välitavoitteen vuodelle 2025 ja listaavat ne toimenpiteet, jotka yhtiö tekee sen saavuttamiseksi. Tämä tavoite raportoidaan osana kaupungin Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekarttaa. Välitavoite on raportoitu tiekarttaan; kyllä/ei?	Kyllä.	+
Kiinteistöjen korjausvelan määrä on hallinnassa. Korjausvelan määrä / rakennuskannan arvo, enintään 1,4 %.	Korjausvelan määrä 1,37 %	+
Yhtiöt kehittävät toimintaansa kestävä kehityksen mukaisesti ja arvioivat ja tunnistavat vuoden 2023 aikana toimintaansa liittyvät YK:n kestävä kehityksen tavoitteet. Raportoi tavoitenumeroina (esim. SDG 9) ne kestävä kehityksen 17 tavoitteesta, jotka liittyvät keskeisesti yhtiön omaan toimintaan.	SDG 7, SDG 10, SDG 11, SDG 12, SDG 13 ja SDG 17.	+
Asuntojen taloudellinen käyttöaste on korkea, tavoite vähintään 95,5 %	Käyttöaste 95,97%.	+

Tampereen Raitiotie Oy

Toiminnan tavoite sekä mittari	Raportointi	Toteuma
Yhtiöt kehittävät toimintaansa kestävä kehityksen mukaisesti ja arvioivat ja tunnistavat vuoden 2023 aikana toimintaansa liittyvät YK:n kestävä kehityksen tavoitteet. Raportoi tavoitenumeroina (esim. SDG 9) ne kestävä kehityksen 17 tavoitteesta, jotka liittyvät keskeisesti yhtiön omaan toimintaan.	SDG:t 8, 9, 11, 12, 13.	+
Yhtiö on edistänyt toimillaan raitiotien jatkorakentamiseen (Pirkkala & Linnainmaa) tähtäävää suunnittelua; valmistelun osalta päätösesitykset viety kuntien päätöksentekoprosessiin. Tavoite kyllä/ei.	Pirkkala-Linnainmaa-raitiotien hankesuunnitelma valmistui alkuvuodesta 2023. Tampereen ja Pirkkalan valtuustot päättivät 24.4.2023 kokouksissaan hyväksyä hankesuunnitelman ja käynnistää toteutussuunnittelun. Pirkkala-Linnainmaa -allianssin kehitysvaihe käynnistyi julkisen kilpailutuksen jälkeen lokakuun 2023 alussa ja tavoitteena on, että Tampereen ja Pirkkalan valtuustot voivat päättää rakentamisesta toteutussuunnitelman perusteella syksyllä 2024. Yhtiö on omalla toiminnallaan ollut myötävaikuttamassa hankkeen etenemiseen aikataulussa.	+
Asiakastytyväisyyden keskiarvo parempi kuin 4,26 Nyssen asiakastytyväisyysskyselyn mukaan.	Asiakastytyväisyyden keskiarvo raportointijaksolta on 4,55 eli selvästi yli tavoitteen. Arvosanat ovat pysyneet korkealla läpi koko vuoden ja matkustajapalaute on pääsääntöisesti positiivista. Positiivisena ongelmana on saatu jonkin verran palautetta täysistä vaunuista ruuhkaisimpaan aikaan.	+
Raitioliikenteen luotettavuus vähintään 99,8% (ajetut lähdöt vs. suunnitellut lähdöt) => tarkoittaa noin yhtä ajamatonta lähtöä per päivä. Päivässä keskimäärin 530 lähtöä.	Luotettavuus oli 99,86 % eli tavoitetaso saavutettiin. Vuosi oli kokonaisuudessaan erittäin hyvä ja liikenne toimi luotettavasti. Edellisvuoden tapaisilta suurilta infravoiilta (ajolankojen tippuminen ja vaunujen suistuminen) vältyttiin.	+
Kaikille kaupungin tytäryhtiöille on asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen ilmastotavoite: yhtiöt asettavat itselleen hiilineutraalisuus tiekarttansa välitavoitteen vuodelle 2025 ja listaavat ne toimenpiteet, jotka yhtiö tekee sen saavuttamiseksi. Tämä tavoite raportoidaan osana kaupungin Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekarttaa. Välitavoite on raportoitu tiekarttaan; kyllä/ei?	Kyllä.	+

Tampereen Särkänniemi Oy

Toiminnan tavoite sekä mittari	Raportointi	Toteuma
Kaikille kaupungin tytäryhtiöille on asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen ilmastotavoite: yhtiöt asettavat itselleen hiilineutraalisuus tiekarttansa välitavoitteen vuodelle 2025 ja listaavat ne toimenpiteet, jotka yhtiö tekee sen saavuttamiseksi. Tämä tavoite raportoidaan osana kaupungin Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekarttaa. Välitavoite on raportoitu tiekarttaan; kyllä/ei?	Kyllä.	+
Maksettu osinko on vähintään vuositavoitteen mukainen (maksetaan tavoitevuonna). Maksettu osinko vähintään 0,3 milj. euroa.	Maksettu osinko 0,3M.	+
Yhtiöt kehittävät toimintaansa kestäväen kehityksen mukaisesti ja arvioivat ja tunnistavat vuoden 2023 aikana toimintaansa liittyvät YK:n kestäväen kehityksen tavoitteet. Raportoi tavoitenumeroina (esim. SDG 9) ne kestäväen kehityksen 17 tavoitteesta, jotka liittyvät keskeisesti yhtiön omaan toimintaan.	SDG:t 1-17	+
Omistaja-arvo kehittyi positiivisesti. Osakekannan arvo + maksetut osingot prosentteina. Tavoite yli 5% verrattuna vuoteen 2022.	Ei toteutunut, omistaja-arvo laski 2%.	-

Tampere-Talo Oy

Toiminnan tavoite sekä mittari	Raportointi	Toteuma
Myyntitulojen osuus kokonaistuloista kasvaa. Liikevaihto / liiketoiminnan muut tuotot (vertailuvuosi 2019). Kasvu vähintään 0,1 %.	Myyntitulojen osuus kokonaistuloista vuonna 2019 68% ja 2023 71%, kasvu 3%.	+
Yhtiön nettotulos on positiivinen.	Nettotulos 32t€	+
Yhtiöt kehittävät toimintaansa kestäväen kehityksen mukaisesti ja arvioivat ja tunnistavat vuoden 2023 aikana toimintaansa liittyvät YK:n kestäväen kehityksen tavoitteet. Raportoi tavoitenumeroina (esim. SDG 9) ne kestäväen kehityksen 17 tavoitteesta, jotka liittyvät keskeisesti yhtiön omaan toimintaan.	SDG:t 1-17	+
Kävijämäärä palautuu ja ylittää vuoden 2019 tason (674 317). Vuonna 2022 muodostetaan lähtötaso kokonaiskävijämäärän osalta. Toteutunut kävijämäärä (päiväkävijät ja talon ulkopuoliset kävijät yhteensä), vähintään 675 000 kävijää.	2023 kävijämäärä 566 911	-
Kaikille kaupungin tytäryhtiöille on asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen ilmastotavoite: yhtiöt asettavat itselleen hiilineutraalisuus tiekarttansa välitavoitteen vuodelle 2025 ja listaavat ne toimenpiteet, jotka yhtiö tekee sen saavuttamiseksi. Tämä tavoite raportoidaan osana kaupungin Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekarttaa. Välitavoite on raportoitu tiekarttaan; kyllä/ei?	Kyllä.	+
Tampere-talo Oy:n liiketoiminnan kehittämisessä hyödynnetään Tampereen keskustan vahvan ja kehittyvän tapahtumapaikka- ja elämysinfrastruktuurin mahdollisuuksia sekä Kannen ja Tullin alueiden vahvaa kehitystä osaksi Tampereen ydinkeskustaa. Tavoitteen mukainen liiketoiminnan kehittyminen on edellistä vuotta korkeammalla tasolla, mitarina tehdyt toimenpiteet	On toteutunut. Tampere-talo Oy on liiketoimintansa kehittämisessä hyödyntänyt ja tehnyt tiivistä yhteistyötä sekä tapahtumien tuottamisessa että yhteisviestinnässä, -markkinoinnissa ja -myynnissä Tampereen alueen tapahtuma- ja elämysinfrastruktuurin ja toimijoiden kanssa: 2kpl tuotanto- ja/5 esitystä Nokia Arenalla (kävijöitä yhteensä 35.200), 37 esityksen suurtuotannon valmistelut Tampereen teatterin kanssa, 2kpl yhteismarkkinointikampanjoita Särkänniemen, 8kpl yhteiskampanjoita Visit Tampereen, 40 tuotantoa yhteistyössä Tuulensuun palatsin ja jatkuva myyntiyhteistyö Tampere Events District TED -toimijoiden kanssa.	+

Tampereen Tilapalvelut Oy

Toiminnan tavoite sekä mittari	Raportointi	Toteuma
Korkea asiakastyytyväisyys. Asiakastyytyväisyys-indeksi yli 4,0 (asteikko 1-5).	Yhtiön asiakastyytyväisyysindeksi 31.12.2023 oli 4,3.	+
Yhtiöt kehittävät toimintaansa kestäväen kehityksen mukaisesti ja arvioivat ja tunnistavat vuoden 2023 aikana toimintaansa liittyvät YK:n kestäväen kehityksen tavoitteet. Raportoi tavoitenumeroina (esim. SDG 9) ne kestäväen kehityksen 17 tavoitteesta, jotka liittyvät keskeisesti yhtiön omaan toimintaan.	SDG:t 11 ja 13	+
Kaikille kaupungin tytäryhtiöille on asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen ilmastotavoite: yhtiöt asettavat itselleen hiilineutraalisuus tiekarttansa välitavoitteen vuodelle 2025 ja listaavat ne toimenpiteet, jotka yhtiö tekee sen saavuttamiseksi. Tämä tavoite raportoidaan osana kaupungin Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekarttaa. Välitavoite on raportoitu tiekarttaan; kyllä/ei?	Kyllä.	+
Toiminta on kannattavaa, nettotulosprosentti liikevaihdosta 0,3-0,5%	Nettotulosprosentti 0,3 %.	+
Liiketoiminta on tehokasta ja hinnat ovat kilpailukykyisiä. Hintojen kehitys on 2% alle alan kustannusindeksin. Kustannusindeksi= palkkatasoindeksi 50, talonrakennusindeksi 25, ylläpitoindeksi 25. Tavoite hinnat max. 98 % alan kustannusindeksistä 2.	Vuonna 2023 kiinteistöjen ylläpidon kustannusindeksi kasvoi 3,6 % (15.12.2023), työvoimakustannusindeksi 4,4 % (8.12.2023) ja rakennuskustannusindeksi kasvoi vuodessa 1,1 % (13.1.2023). Yhdistetty kustannusindeksi kasvoi 3,4 % edellisestä vuodesta. Tuntihintoja korotettiin keskimäärin noin 3,5 % ja kiinteitä hintoja ei nostettu. Hintojen kasvu jäi alle indeksien kasvuun.	+

Tampereen Vuokra-Asunnot Oy

Toiminnan tavoite sekä mittari	Raportointi	Toteuma
Kaikille kaupungin tytäryhtiöille on asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen ilmastotavoite: yhtiöt asettavat itselleen hiilineutraalisuus tiekarttansa välitavoitteen vuodelle 2025 ja listaavat ne toimenpiteet, jotka yhtiö tekee sen saavuttamiseksi. Tämä tavoite raportoidaan osana kaupungin Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekarttaa. Välitavoite on raportoitu tiekarttaan; kyllä/ei?	Kyllä.	+
Toiminta on kannattavaa. Mittarina sipo-%. Vähintään 4,5%	Sipo jäi 1,83 %:iin vuodelta 2023.	-
Asuntojen taloudellinen käyttöaste on korkea. Käyttöaste vähintään 98,5%.	Yhtiön käyttöaste vuonna 2023 oli 99,02 %.	+
Yhtiöt kehittävät toimintaansa kestäväen kehityksen mukaisesti ja arvioivat ja tunnistavat vuoden 2023 aikana toimintaansa liittyvät YK:n kestäväen kehityksen tavoitteet. Raportoi tavoitenumeroina (esim. SDG 9) ne kestäväen kehityksen 17 tavoitteesta, jotka liittyvät keskeisesti yhtiön omaan toimintaan.	SDG:t 11,13,17.	+
Maksettu osinko on Ara-säännösten mahdollistama enimmäismäärä. Maksetun osingon määrä 0,57 milj. euroa.	Yhtiö maksoi osinkoa vuonna 2023 572 000 €	+
Omistaja-arvo kehittyy positiivisesti. Vapaiden kiinteistöjen markkina-arvo laskettuna nettotuottomenetelmällä (vuokratulot-kiinteistöjen kustannukset)/ tuottovaateella (5 %). Tavoite 138,4 milj. euroa.	Vapaiden kiinteistöjen markkina-arvo 2023 oli 159 700 000 €	+
Asuntokannan kasvattaminen MAL-sopimuksen mukaisesti. Valmistuneet uudet asunnot keskimäärin 100 kpl.	Strategiavuosina 2021-2025 tavoitteena on kasvat- taa asuntokantaa yhteensä 515 asunnolla. Vuonna 2023 uusia asuntoja tuli 45 kappaletta. Tavoitteesta jää vuosille 2024-2025 275 asuntoa.	+

Pirkanmaan Voimia Oy

Toiminnan tavoite sekä mittari	Raportointi	Toteuma
Kaikille kaupungin tytäryhtiöille on asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen ilmastotavoite: yhtiöt asettavat itselleen hiilineutraalisuus tiekarttansa välitavoitteen vuodelle 2025 ja listaavat ne toimenpiteet, jotka yhtiö tekee sen saavuttamiseksi. Tämä tavoite raportoidaan osana kaupungin Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekarttaa. Välitavoite on raportoitu tiekarttaan; kyllä/ei?	Kyllä.	+
Asiakastyytyväisyys paranee palveluntuottajasta huolimatta. Asiakastyytyväisyysmittauksen tulokset (mitataan joka vuosi), tilaaja-asiakkaan suositteluhalkuus NPS = net promotion score (tilaajakumppanikysely toteutetaan joka toinen vuosi, seuraava 2022). Voimia toteuttaa kyselyt ostopalveluna. Tavoite paremmat tulokset kuin vuonna 2022.	Ateripalveluiden tyytyväisten osuus 57% (64%) Puhtapalveluiden tyytyväisten osuus 51% (46%)	+/-
Toiminta on kannattavaa. Tehokkuus kanavoidaan asiakashintoihin. Yhtiö tuottaa voittoa vain sen verran, että jatkuvuus ja kehittäminen turvataan. Nettotulos 0-0,8%.	Nettotulos (2023) oli 0,98% eli toiminta kannattavaa, ylittää tavoitteen. Huomiotava että Voimia ei maksanut vuoden 2023 tuloksesta normaalia tuloveroa (20%) johtuen edellisen tilikauden tappiosta. Lisäksi tulos sisältää 130 t€ korkotuottoja talletuksista.	+
Yhtiöt kehittävät toimintaansa kestävä kehityksen mukaisesti ja arvioivat ja tunnistavat vuoden 2023 aikana toimintaansa liittyvät YK:n kestävä kehityksen tavoitteet. Raportoi tavoitenumeroina (esim. SDG 9) ne kestävä kehityksen 17 tavoitteesta, jotka liittyvät keskeisesti yhtiön omaan toimintaan.	SDG 2,12,13	+
Yhtiön tuottavuus kehittyi toimialaa paremmin ja hinnat ovat kilpailukykyisiä. Voimian hintakorimittari, indeksiarvot (erillinen laskentamalli), tavoitteena yleistä kustannuskehitystä alhaisempi kustannuskehitys.	Voimian hintakori indeksi, toteumapäivä 24.1.2024. Vuoden 2023 aikana Voimian hintakorin kustannusindeksi nousi +6,5% ja myyntihintaindeksi +6,4%.	+

Tilinpäätöslaskelmat

TULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2023	1.1. - 31.12.2022
Toimintatuotot		
Myyntituotot	169 517 698,29	244 337 845,18
Maksutuotot	40 939 847,02	100 383 326,31
Tuet ja avustukset	36 217 520,79	62 635 489,40
Vuokratuotot	108 169 575,37	85 649 301,78
Muut toimintatuotot	30 936 189,12	23 305 723,57
	385 780 830,59	516 311 686,24
Valmistus omaan käyttöön	3 297 731,49	5 148 062,35
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-357 575 297,72	-547 173 411,19
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-74 009 761,83	-118 515 286,19
Muut henkilösivukulut	-14 348 449,34	-20 401 928,39
Palvelujen ostot	-325 875 534,80	-994 133 447,81
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-37 846 169,04	-64 576 424,58
Avustukset	-63 237 418,24	-104 842 614,06
Vuokratulot	-90 281 427,15	-109 648 206,37
Muut toimintakulut	-5 149 578,03	-4 696 276,57
	-968 323 636,15	-1 963 987 595,16
Toimintakate	-579 245 074,07	-1 442 527 846,57
Verotulot	681 057 394,00	1 192 291 583,00
Valtionosuudet	58 343 614,00	373 863 497,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	9 247 312,42	6 899 300,97
Muut rahoitustuotot	40 707 187,11	28 773 754,43
Korkokulut	-21 439 796,28	-15 757 972,52
Muut rahoituskulut	-672 588,57	-1 271 979,74
	27 842 114,68	18 643 103,14
Vuosikate	187 998 048,61	142 270 336,57
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-129 364 122,50	-120 954 422,88
Arvonalentumiset	-3 319 264,57	-3 490 391,48
	-132 683 387,07	-124 444 814,36
Tilikauden tulos	55 314 661,54	17 825 522,21
Poistoeron muutos	1 708 173,65	1 708 369,92
Rahastojen vähennys	1 096 397,02	561 396,86
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	58 119 232,21	20 095 288,99

RAHOITUSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2023	1.1. - 31.12.2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	187 998 048,61	142 270 336,57
Tulorahoituksen korjaukset	-20 758 630,64	-14 524 535,12
	167 239 417,97	127 745 801,45
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-232 389 140,45	-238 445 864,36
Rahoitusosuudet investointimenoihin	3 169 919,25	5 921 750,94
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	33 582 901,74	16 764 144,40
	-195 636 319,46	-215 759 969,02
Toiminnan ja investointien rahavirta	-28 396 901,49	-88 014 167,57
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-1 877 555,43	-2 042 692,36
Antolainasaamisten vähennykset	10 677 602,84	498 950,08
	8 800 047,41	-1 543 742,28
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	60 000 000,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-68 831 662,03	-25 734 101,05
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-63 337 705,69	60 611 223,14
	-72 169 367,72	34 877 122,09
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-1 907 783,49	-262 869,07
Vaihto-omaisuuden muutos	-738 572,48	-512 559,72
Saamisten muutos	29 167 757,20	-13 397 209,97
Korottomien velkojen muutos	-84 309 321,63	29 879 299,36
	-57 787 920,40	15 706 660,60
Rahoituksen rahavirta	-121 157 240,71	49 040 040,41
Rahavarojen muutos	-149 554 142,20	-38 974 127,16
Rahavarat 31.12.	91 878 169,12	241 432 311,32
Rahavarat 1.1.	241 432 311,32	280 406 438,48
	-149 554 142,20	-38 974 127,16

TASE

VASTAAVAA

	31.12.2023	31.12.2022
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	321 329,86	593 589,44
Muut pitkävaikutteiset menot	104 785 650,91	106 568 182,49
	105 106 980,77	107 161 771,93
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	242 857 984,90	233 264 028,48
Rakennukset	638 173 570,70	581 789 684,97
Kiinteät rakenteet ja laitteet	554 610 316,63	538 536 838,24
Koneet ja kalusto	19 660 064,84	25 055 027,14
Muut aineelliset hyödykkeet	5 951 045,10	5 690 930,84
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	243 761 841,30	253 465 298,32
	1 705 014 823,47	1 637 801 807,99
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	301 315 231,79	350 726 463,48
Muut lainasaamiset	100 606 172,80	109 371 136,39
Muut saamiset	1 260 481,66	1 299 236,48
	403 181 886,25	461 396 836,35
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	289 870,64	283 870,64
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 603 082,02	1 438 869,14
Keskeneräiset tuotteet	570 432,68	520 121,84
Muu vaihto-omaisuus	967 992,24	443 943,48
	3 141 506,94	2 402 934,46
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	0,00	251 255,88
Muut saamiset	175 921,16	27 068,55
Siirtosaamiset	4 694 309,99	5 400 563,83
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	34 213 685,79	54 148 327,51
Lainasaamiset	17 265 392,47	4 072 761,06
Muut saamiset	26 282 298,15	33 893 352,29
Siirtosaamiset	20 982 068,43	34 988 104,07
	103 613 675,99	132 781 433,19
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	21 923 990,38	22 202 156,54
Rahat ja pankkisaamiset	69 954 178,74	219 230 154,78
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 412 226 913,18	2 583 260 965,88

VASTATTAVAA

	31.12.2023	31.12.2022
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	607 813 879,46	636 657 232,28
Muut omat rahastot	18 034 876,66	19 131 273,68
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	606 293 743,21	586 198 454,22
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	58 119 232,21	20 095 288,99
	1 290 261 731,54	1 262 082 249,17
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	14 825 812,30	16 533 985,95
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	785 500,00	968 700,00
Muut pakolliset varaukset	1 214 987,69	723 664,50
	2 000 487,69	1 692 364,50
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	0,00	235 456,42
Lahjoitusrahastojen pääomat	13 724 130,99	13 507 528,65
Muut toimeksiantojen pääomat	659 053,77	2 541 983,18
	14 383 184,76	16 284 968,25
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	576 547 359,49	583 188 698,81
Saadut ennakot	69 370,00	84 480,00
Liittymismaksut ja muut velat	26 207 664,52	26 154 166,17
Siirtovelat	28 203 486,26	16 422 527,36
	631 027 880,27	625 849 872,34
Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	59 650 211,81	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	66 641 339,33	68 831 662,04
Lainat muilta luotonantajilta	150 877 139,16	273 865 056,66
Saadut ennakot	0,00	1 083 917,70
Ostovelat	76 624 019,46	147 737 019,33
Muut velat	22 006 545,84	26 202 364,47
Siirtovelat	83 928 561,02	143 097 505,47
	459 727 816,62	660 817 525,67
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 412 226 913,18	2 583 260 965,88

KONSERNITULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2023	1.1. - 31.12.2022
Toimintatuotot	1 043 711 472,61	1 443 900 938,72
Toimintakulut	-1 472 390 858,35	-2 593 853 347,12
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	2 045 685,16	7 755 305,41
Toimintakate	-426 633 700,58	-1 142 197 102,98
Verotulot	681 057 394,00	1 192 291 583,00
Valtionosuudet	58 343 614,00	373 863 497,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	13 270 423,67	3 091 013,18
Muut rahoitustuotot	2 239 794,97	2 628 988,18
Korkokulut	-46 460 117,86	-39 020 387,20
Muut rahoituskulut	-637 876,96	-3 619 579,52
Vuosikate	281 179 531,23	387 038 011,66
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-215 254 395,66	-270 071 810,31
Omistuksen eliminointierot	0,00	29 863,49
Arvonalentumiset	-1 796 698,25	-2 843 523,33
	-217 051 093,91	-272 885 470,15
Tilikauden tulos	64 128 437,32	114 152 541,50
Tilinpäätössiirrot	1 099 567,32	566 757,57
Tilikauden verot	-9 516 341,94	-23 754 947,64
Laskennalliset verot	-3 627 879,55	-2 352 107,39
Vähemmistöosuudet	223 116,79	373 894,41
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	52 306 899,95	88 986 138,46

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2023	1.1. - 31.12.2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	281 179 531,23	387 038 011,66
Tilikauden verot	-9 516 341,94	-23 754 947,64
Tulorahoituksen korjaukset	6 571 053,89	-62 241 143,90
	278 234 243,18	301 041 920,12
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-537 371 153,22	-550 128 089,71
Rahoitusosuudet investointimenoihin	3 169 919,25	5 921 750,94
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	11 774 691,84	138 344 221,76
	-522 426 542,13	-405 862 117,01
Toiminnan ja investointien rahavirta	-244 192 298,95	-104 820 196,89
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-2 093 036,43	-2 867 692,00
Antolainasaamisten vähennykset	10 592 273,18	340 680,42
	8 499 236,75	-2 527 011,58
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	304 249 346,51	159 321 552,27
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-121 956 877,52	-141 831 704,87
Lyhytaikaisten lainojen muutos	47 217 785,57	-24 282 171,98
	229 510 254,56	-6 792 324,58
Oman pääoman muutokset	-357 520,55	-2 151 774,02
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-1 877 438,16	-338 646,37
Vaihto-omaisuuden muutos	-2 789 411,80	-22 147 312,76
Saamisten muutos	45 627 343,65	-59 822 677,60
Korottomien velkojen muutos	-189 219 456,91	155 022 794,05
	-148 258 963,22	72 714 157,32
Rahoituksen rahavirta	89 393 007,54	61 243 047,13
Rahavarojen muutos	-154 799 291,41	-43 577 149,76
Rahavarat 31.12.	149 772 299,86	345 177 920,91
Rahavarat 1.1.	304 571 591,27	388 755 070,68
	-154 799 291,41	-43 577 149,76

KONSERNITASE

VASTAAVAA

	31.12.2023	31.12.2022
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	7 162 794,93	16 839 743,40
Muut pitkävaikutteiset menot	120 451 630,54	123 093 903,56
Ennakkomaksut	485 058,07	678 887,39
	<u>128 099 483,54</u>	<u>140 612 534,34</u>
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	304 240 610,72	292 539 095,25
Rakennukset	1 786 250 121,17	1 910 306 984,99
Kiinteät rakenteet ja laitteet	827 904 304,75	802 192 206,15
Koneet ja kalusto	165 163 107,73	193 891 037,92
Muut aineelliset hyödykkeet	33 060 228,89	33 427 077,45
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	655 085 755,84	583 549 365,40
	<u>3 771 704 129,10</u>	<u>3 815 905 767,15</u>
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	90 599 456,22	89 361 690,54
Muut osakkeet ja osuudet	31 041 165,02	28 014 941,01
Muut lainasaamiset	20 473 157,04	29 155 676,41
Muut saamiset	896 119,17	975 374,51
	<u>143 009 897,45</u>	<u>147 507 682,47</u>
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	5 909 416,03	3 819 874,10
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	52 827 403,46	54 138 931,39
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	9 902 621,48	10 762 393,80
Lyhytaikaiset saamiset	206 125 392,38	281 672 955,36
Rahoitusarvopaperit	26 668 295,56	41 444 142,07
Rahat ja pankkisaamiset	123 104 004,30	303 733 778,84
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 467 350 643,30	4 799 598 059,53

VASTATTAVAA

	31.12.2023	31.12.2022
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	607 813 879,46	636 657 232,28
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat	167 762,41	284 038,63
Muut omat rahastot	27 709 060,79	34 090 007,95
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	929 726 030,38	863 521 814,15
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	52 306 899,95	88 986 138,46
	<u>1 617 723 632,99</u>	<u>1 623 539 231,47</u>
VÄHEMMISTÖOSUUDET	81 107 685,83	79 650 291,64
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	1 089 250,00	1 225 786,00
Muut pakolliset varaukset	22 482 248,67	27 603 934,51
	<u>23 571 498,67</u>	<u>28 829 720,51</u>
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	20 002 755,47	20 626 569,51
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	2 044 887 403,92	2 126 188 126,36
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	100 861 082,26	83 483 990,76
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	190 729 742,66	148 490 823,26
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	388 466 841,50	688 789 306,05
	<u>2 724 945 070,33</u>	<u>3 046 952 246,41</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	4 467 350 643,30	4 799 598 059,53

Liitetiedot

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA JA ESITTÄMISTAPAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1) Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti.

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu kaupunginhallituksen hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa.

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseessa hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen painotetun keskihankintahinnan tai sitä alemman todennäköisen hankintameno- tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintameno- tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaisopimukset koostuvat erilaisista koronvaihtosopimuksista, korko-optioista sekä niiden yhdistämisellä toteutetuista rakenteista. Kaikki sopimukset on tehty lainasalkun suojaamistarkoituksessa. Korkeajohdannaisista aiheutuneet jaksotetut tulot tai menot on kirjattu tilikauden aikana korkomenojen oikaisuksi. Johdannaisopimusten uudelleenjärjestelyistä maksetut ja saadut summat on jaksotettu kirjanpidossa kuluksi ja tuloksi vaikutusaikanaan. Vaihtokaupalla toteutetut uudelleenjärjestelyt on kirjattu bruttoperusteisesti vaikutusaikanaan kuluksi ja tuloksi. Sopimuksista, niiden toiminnasta ja sisällös-

tä, on kerrottu tarkemmin liitetiedossa 41) Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt.

Kaupungin ympäristötuotot ja -kulut sekä -investoinnit on kirjattu kaupungin kirjanpidossa soveltaen kirjanpitolausun kunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston yleisohjetta kunnan ympäristöasioiden kirjaamisesta.

Liitetiedot on numeroitu kirjanpitolausun kunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston antaman kunnan tilinpäätöksen liitetietoja käsittelevän yleisohjeen mukaisesti.

Konsernitili

Kaupungin konsernitilisopimuksen tiliehtojen mukaisesti sopimukseen liitettyjen kaupungin tytäryhteisöjen rahavarat esitetään kaupungin tilinpäätöksessä sekä rahojen ja pankkisaamisten lisäyksenä että lyhytaikaisena velkana tytäryhteisöille. Tytäryhteisöjen negatiiviset tilien saldot esitetään sekä kaupungin lyhytaikaisena lainasaamisena tytäryhteisöiltä että rahojen ja pankkisaamisten vähennyksenä.

Kaupungin tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

2) Perustelu tuloslaskelman tai taseen esittämistavan muutoksesta

Perhevapaakorvaukset on kirjattu tilikaudesta 2023 alkaen henkilöstökulujen vähennykseksi kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston antaman tuloslaskelmaa koskevan yleisohjeen mukaisesti. Aikaisemmin perhevapaakorvaukset kirjattiin toimintatuottojen tukiin ja avustuksiin. Perhevapaakorvauksia kirjattiin tilikaudella yhteensä 0,4 milj. euroa.

3) Oikaisut edelliseltä tilikaudelta esitettäviin tietoihin

Ei ilmoitettavaa.

4) Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa vuoden 2023 alusta ja kuntien verotuloja ja valtionosuuksia siirrettiin merkittävästi hyvinvointialueille. Kuntien tuloveroprosentteja leikattiin 12,64 prosenttiyksiköllä ja kuntien yhteisövero-osuutta leikattiin 11,25 prosenttiyksiköllä. Kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia siirrettiin hyvinvointialueille 5,4 mrd. euroa ja kuntien veromenetysten korvauksia 1,9 mrd. euroa. Tampereen valtionosuudet vähenivät sote-uudistuksen seurauksena yhteensä 315,5 milj. euroa vuodesta 2022.

Valtiovarainministeriö ilmoitti marraskuussa 2023, että kunnille on maksettu

501 milj. euroa liikaa valtionosuuksia vuodelle 2023. Tampereen osuus on valtiovarainministeriön laskelman mukaan 22,5 milj. euroa. Kyseinen summa on tarkoitus periä kunnilta takaisin vuosina 2025–2027.

Valtiovarainministeriö päivitti kuntien sote-uudistukseen liittyvät rahoituslaskelmat lopullisiksi marraskuussa 2023. Siirtolaskelmassa kuvataan kunnilta hyvinvointialueille siirtyvien kustannusten ja tulojen kokonaisarviot. Tuloja siirretään koko maan tasolla kustannuksia vastaava määrä. Siirtyvät kustannukset ovat SOTE- ja PELA-palveluluokkien nettokäyttökustannuksia sisältäen toimintatuotot, toimintakulut ja poistot. Valtiovarainministeriön laskelman mukaan Tampereen kaupungin siirtyvät SOTE-kustannukset ovat 907,8 milj. euroa, PELA-kustannukset 19,1 milj. euroa ja laskelmassa huomioitavat alenevat verotuskustannukset 2,8 milj. euroa eli yhteensä siirtyvät kustannukset ovat 929,7 milj. euroa. Todellisuudessa kaupungin kustannukset eivät alentuneet vastaavasti, koska mm. osa tukipalvelujen kustannuksista jäi kaupungille. Vastaavasti verotulot ja valtionosuudet alenevat laskelman mukaan yhteensä 871,5 milj. euroa. Lisäksi peruspalvelujen valtionosuuteen huomioidaan muutosrajoitin ja järjestelmämuutoksen tasaus. Muutosrajoittimella kohtuullistetaan siirtyvien tulojen ja siirtyvien menojen erotusta. Rajoitin on 60 % siirtyvien tulojen ja kustannusten erotuksesta. Valtiovarainministeriön siirtolaskelman mukaan muutosrajoitin vähentää Tampereen valtionosuuksia 35,0 milj. euroa. Lisäksi uudistuksesta aiheutuvia muu-

toksia kuntien talouden tasapainossa kohtuullistetaan järjestelmämuutoksen tasauksella, mikä vähentää Tampereen valtionosuuksia 5,4 milj. euroa vuonna 2023. Järjestelmämuutoksen tasaus vaihtelee vuosina 2023–2027. Muutosrajoitin ja järjestelmämuutoksen tasaus huomioiden Tampereen siirtyvä verorahoitus on yhteensä 911,8 milj. euroa.

Kunnat saivat vielä alkuvuodesta 2023 verotilityksiä verovuoden 2022 jakosuoksilla. Tämä tarkoittaa, että vuodelta 2022 siirtyi vuodelle 2023 verotilityksiä noin 1,4 miljardia euroa. Kyse on niin sanotuista sote-uudistuksen verohännistä. Tampereen osuus verohännistä on arviolta noin 65 milj. euroa.

Sote-uudistuksen seurauksena kunnista hyvinvointialueelle siirtyvät omaisuus- ja pääomaerät kirjattiin alkusaldojen muutoksina tilinavaukseen päiväykselle 1.1.2023. Peruspääomaa vastaan tehdyt kirjaukset pienensivät tasetta 68,3 milj. euroa. Vaikutukset kohdistuivat aineettomiin hyödykkeisiin 1,1 milj. euroa, aineellisiin hyödykkeisiin 9,3 milj. euroa, sijoituksiin 57,9 milj. euroa, peruspääomaan 28,8 milj. euroa sekä siirtovelkoihin 39,4 milj. euroa. Muut sote-uudistukseen liittyvät kirjaukset on esitetty vuoden 2023 liiketapahtumina.

Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:ltä saatiin tilikaudella 2023 poikkeuksellisen suuri osinkotulo (14,0 milj. euroa).

5) Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat merkittävät tuotot ja kulut sekä virheiden korjaukset

Ei ilmoitettavaa.

Konsernitilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kaupunkikonsernin tytäryhteisöt viittä lukuun ottamatta. Yhdistelemättä jättämisellä on vain vähäinen vaikutus konsernin omaan pääomaan. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty jäsenosuu- den mukaisessa suhteessa kaikki kuntayhtymät, joissa kaupunki on jäsenenä. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki konsernin kannalta olennaiset osakkuusyhteisöt.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut, sisäinen voitonjako sekä saamiset ja velat on vähennetty konsernituloslaskelmaa, konsernitasetta ja konsernin rahoituslaskelmaa laadittaessa. Samoin konserniyhteisöjen ja kaupungin omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Konserniyhteisöjen kaupungille mak- samat kiinteistöverot on jätetty elimi- noimatta olennaisuuden periaatteen mukaan.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset vara- ukset ja poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmis- töosuusien erottamisessa sekä osak- kuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudes- saan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu kon- sernin yli- ja alijäämästä konsernitu- loslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa. Negatiivi- sia vähemmistöosuuksia ei ole erotet- tu. Vuodesta 2023 alkaen vähemmistö- osuuksien laskennassa on huomioitu sisäisten katteiden eliminoinnin vaikutus.

Suunnitelmajoistojen oikaisu

Asunto-osakeyhtiölakia noudattavien ty- täryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suun- nitelman mukaisiksi yhteisöjen omien ilmoitusten perusteella. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmas- sa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero kon- sernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi. Kaupunkikonsernin sisällä käytettyjä erilaisia poistosuunnitel- mia ei ole muilta osin yhdenmukaistettu.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääoma- osuusmenetelmällä konsernitilinpäätök- seen. Asunto-osakeyhtiölakia noudatta- vien osakkuusyhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on yhdenmukaistettu kunnan poistosuun- nitelman mukaisiksi.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotuseriaatteet ja menetelmät

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu samoja arvostus- ja jakso- tuseriaatteita kuin kaupungin tilinpä- ätöksessä.

Poikkeavat tilikaudet

Tampereen Särkänniemi Oy:n tilikausi on ollut 2.1.2023 - 1.1.2024.

Konsernirakenteen muutosten käsittely

Konsernitilinpäätöksen laadinnassa on noudatettu oman pääoman jatkuvuuden periaatetta. Konsernirakenteen muu- tostien vaikutus konsernin omaan pää- omaan on esitetty konsernituloslaskel- massa. Konsernin rahoituslaskelmassa konsernirakenteen muutosten vaikutus on esitetty investointien rahavirrassa.

Konsernirakenteen muutokset

Sote-uudistus vaikutti Tampereen kau- pungin konsernirakenteeseen. Aikai- semmin kaupunkikonserniin on yhdistel- ty suhteellisella yhdistelyllä Pirkanmaan sairaanhoitopiirin konserni. 1.1.2023 alkaen Pirkanmaan hyvinvointialuetta eikä sen konsernia yhdistellä kaupun- kikonserniin. Muutokset on huomioitu taseen alkusaldomuutoksina 1.1.2023 ja konsernin avaava tase on esitetty osana liitetietoja. Kaupunkikonsernin vuoden 2023 tuloslaskelmassa ja rahoituslas- kelmassa esitetään vain vuoden 2023 liiketapahtumista johtuvat kirjaukset, mutta sote-muutoksen aiheuttamilla omaisuusjärjestelyillä ja niistä johtuvil-

la konsernirakenteen muutoksilla on vaikutuksia laskelmien vertailukelpoisuuteen. Sote-uudistuksella on ollut merkittäviä vaikutuksia myös kaupunkiorganisaatioon.

Kaupunki perusti v. 2023 uuden tytäryhtiön Tampereen Vesi Oy. Kaupunki omistaa yhtiöstä 100 prosenttia.

Hiedanrannan Kehitys Oy on perustanut kaksi uutta tytäryhtiötä Hiedanrannan Palvelut Oy ja Hiedanrannan Pysäköinti Oy. Hiedanrannan Kehitys Oy omistaa uudet tytäryhtiöt 100 prosenttisesti. Konsernin omistusosuus yhtiöistä on myös 100 prosenttia.

Tampereen Kotilinnasäätiö sr:n sääntömuutoksesta johtuen säätiö ei ole ollut kaupunkikonsernin tytäryhtiö 1.1.2023 alkaen. Sen myötä myöskään Tampereen Kotilinnasäätiön tytäryhtiöt Tampereen Tammelankodit Asoy, Vellamonkodit Oy, Pispan Tupahaka Asoy ja Keinupuistokeskus Oy eivät ole tytäryhtiöitä Tampereen kaupunkikonsernissa 1.1.2023 alkaen.

Tampereen työvalmennussäätiö Syke sr:n sääntömuutoksesta johtuen säätiö ei ole kuulunut kaupunkikonserniin 1.1.2023 alkaen.

Tampereen Särkänniemi Oy on perustanut uuden tytäryhtiön Särkänniemen Kehitys Oy. Tampereen Särkänniemi Oy omistaa uuden tytäryhtiön 100 prosenttisesti.

Kaupungin 100 prosenttisesti omistama tytäryhtiö Vilusen Rinne Oy jakautui kahdeksi yhtiöksi, Vilusen Rinne Vuokra-asunnot Oy:ksi ja Annalan Vuokra-asunnot Oy:ksi 1.1.2023 alkaen. Kaupungin omistusosuus molemmista yhtiöistä on 100 prosenttia.

Konsernin omistusosuus Tampereen kaupungin tytäryhtiö Pirkanmaan Voimia Oy:stä laski 89,02 prosentista 82,49 prosenttiin ja tytäryhtiö Tullinkulman Työterveys Oy:stä ja sen tytäryhtiö Ratinan Terveys Oy:stä 84,66 prosentista 75,19 prosenttiin. Muutokset johtuivat Pirkanmaan sairaanhoitopiirin omistamien osakkeiden siirtymisestä Pirkanmaan hyvinvointialueelle, eikä sitä kautta tulevaa omistusta enää huomioida kaupunkikonsernissa.

Tampereen Tilapalvelut Oy on myynyt omistamistaan osakkeistaan yhden osakkeen Sastamalan kaupungille ja Tampereen Infra Oy on myynyt yhden osakkeen Pirkkalan kunnalle. Myyntien seurauksena konsernin omistusosuus on pienentynyt yhtiöistä 0,1 prosenttia. Konsernin omistusosuus kummastakin yhtiöstä on 99,8 prosenttia.

Konsernin omistusosuus Pirkan Putkikeräys Oy:stä ja Ranta-Tampellan Putkikeräys Oy:stä pieneni edelleen, kun uusia taloyhtiöitä liittyi yhtiöiden osakkaiksi. Yhtiöt kuuluvat edelleen Tampereen kaupunkikonserniin.

Yhdistelemättömän omistusyhteisö yhteisö Pikassos Oy:n osakkeet ovat siirtyneet sote-uudistuksen yhteydessä Tampereen kaupungilta Pirkanmaan hyvinvointialueelle. Kaupungin omistusosuus yhtiöstä oli 25 prosenttia.

Konsernin tytäryhtiöt Tampereen Sähkölaitos Oy ja Tampereen Sähköverkko Oy muuttivat nimensä 28.8.2023 alkaen. Yhtiöt ovat jatkossa Tampereen Energia Oy ja Tampereen Energia Sähköverkko Oy.

Oikaisut edelliseltä tilikaudelta esitettäviin tietoihin

Konsernin edellisten tilikausien ylijäämään ja muihin pitkävaikutteisiin menoihin on korjattu Finnpark-konsernin aiempia tilikausia koskeva virhe 8,3 milj. euroa liittyen pysäköintioikeuksien alaskirjauksiin.

Lisäksi edellisten vuosien ylijäämään ja vähemmistöosuuksiin on tehty aikaisempia vuosia koskeva oikaisu liittyen sisäisten katteiden eliminointien huomioimiseksi vähemmistöosuutta laskettaessa. Korjauksen vaikutus on 2,6 milj. euroa.

Konsernin avaava tase

VASTAAVAA

	1.1.2023
PYSYVÄT VASTAAVAT	
Aineettomat hyödykkeet	
Aineettomat oikeudet	7 870 601,16
Muut pitkävaikutteiset menot	121 604 635,02
Ennakkomaksut	612 688,37
	<u>130 087 924,55</u>
Aineelliset hyödykkeet	
Maa- ja vesialueet	294 118 641,78
Rakennukset	1 742 674 610,71
Kiinteät rakenteet ja laitteet	792 278 219,98
Koneet ja kalusto	166 854 409,99
Muut aineelliset hyödykkeet	33 247 376,80
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	546 857 510,79
	<u>3 576 030 770,05</u>
Sijoitukset	
Osakkuusyhteisöosuudet	78 719 648,46
Muut osakkeet ja osuudet	24 731 395,84
Muut lainasaamiset	28 972 393,79
Muut saamiset	896 119,17
	<u>133 319 557,27</u>
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	3 819 874,10
VAIHTUVAT VASTAAVAT	
Vaihto-omaisuus	50 037 991,66
Saamiset	
Pitkäaikaiset saamiset	9 870 264,54
Lyhytaikaiset saamiset	252 110 356,38
Rahoitusarvopaperit	39 911 187,33
Rahat ja pankkisaamiset	264 660 403,94
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 459 848 329,81

VASTATTAVAA

1.1.2023

OMA PÄÄOMA	
Peruspääoma	607 813 879,47
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat	196 930,60
Muut omat rahastot	34 111 748,73
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	929 726 030,38
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0,00
	<u>1 571 848 589,18</u>
VÄHEMMISTÖOSUUDET	81 730 855,92
PAKOLLISET VARAUKSET	
Eläkevaraukset	1 225 786,00
Muut pakolliset varaukset	17 398 471,10
	<u>18 624 257,10</u>
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	19 790 651,69
VIERAS PÄÄOMA	
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	1 952 567 746,52
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	86 516 900,77
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	134 514 144,85
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	594 255 183,77
	<u>2 767 853 975,91</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	4 459 848 329,81

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

6) Toimintatuotot (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Yleishallinto	19 524	21 027	18 455	24 987
Sosiaali- ja terveystuotot	0	135 776	40 891	453 048
Sivistystuotot	59 199	54 480	54 249	63 522
Yhdyskuntatuotot	17 078	17 888	23 234	69 578
Muut tuotot, josta	289 980	287 142	906 882	832 766
Kiinteistötuotot	134 749	107 004	259 172	298 204
Yhteensä	385 781	516 312	1 043 711	1 443 901

7) Verotulot (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2023	2022
Kunnan tulovero	477 773	953 897
Osuus yhteisöveron tuotosta	97 982	138 774
Kiinteistövero	105 302	99 620
Yhteensä	681 057	1 192 292

8) Valtionosuudet (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2023	2022
Peruspalvelujen valtionosuus ml. tasaukset*	-57 931	179 548
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	79 974	78 434
Verotulomenetyksen korvaus	36 300	115 881
Yhteensä	58 344	373 863

*Esittämistapa muutettu

9) Palvelujen ostot (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot*	43 015	648 379
Muiden palvelujen ostot	282 861	345 755
Yhteensä	325 876	994 133

*Korjattu vertailuvuoden lukua

10) Valtuustoryhmille annetut tuet (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2023	2022
Tampereen Sosiaalidemokraattinen valtuustoryhmä	33	34
Kokoomuksen ja RKP:n Tampereen valtuustoryhmä	34	34
Tampereen vihreä valtuustoryhmä	22	22
Perussuomalaisten Tampereen valtuustoryhmä	19	18
Vasemmistoliiton Tampereen valtuustoryhmä	14	14
Keskustan Tampereen valtuustoryhmä	6	6
Tampereen kristillisdemokraattien valtuustoryhmä	4	4
Tampereen Puolesta -valtuustoryhmä	1	0
Yhteensä	133	132

11) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Tampereen kaupungin omaisuusluokat ja poistosuunnitelma

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat oikeudet

Tietokoneohjelmistojen käyttöoikeudet (mm. käyttöolettisenssit)	3 vuotta
Kaupungin yhteiset isot tietojärjestelmät (mm. SAP, Donna)	5 vuotta
Muut aineettomat oikeudet (mm. käyttö- ja valmistusoikeudet)	5 vuotta

Liikearvo

5 vuotta

Muut pitkävaikutteiset menot

Kehittämismenot	5 vuotta
Tietokoneohjelmistojen valmistusarvot (mm. itse rakennetut ohjelmistot)	5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	3 vuotta
Mm. osake- ja vuokrahuoneistojen peruseränmenot	max 20
Hiedanrannan maa-alueen puhdistusmenot	10 vuotta
Rantaväylän tunneli	50 vuotta

Ennakkomaksut

Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	Ei poistoa
--------------------------------------	------------

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet

Maa- ja vesialueet	Ei poistoa
Maa- ja vesialueiden peruseränmenot	Ei poistoa
Liittymismaksut (siirrettävät, ei palautettavat)	Ei poistoa
Kiinteistöjen vuokraoikeudet	5 vuotta
Vuokrattujen kiinteistöjen liittymismaksut (siirrettävät, ei palautettavat)	
mm. vuokrattujen kiinteistöjen liittymismaksut	5 vuotta

Rakennukset	
Asuinrakennukset (mm. kerrostalot, rivi- ja pientalot)	30 vuotta
Asuinrakennusten perusparannukset	10 vuotta
Hallinto- ja laitosrakennukset (mm. koulut, päiväkodit, perhetukikeskukset, asuntolat, sairaalat, terveysasemat, kauppahalli, museot, hallintorakennukset)	30 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset (mm. lämpökeskukset, pumppaamot, keskuskeittiöt)	20 vuotta
Talusrakennukset (mm. varastot)	15 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset (mm. uimahallit, jäähallit, liikuntahallit, vapaa-aikakeskukset ja niiden huoltorakennukset, saunat, virkistysalueiden mökit)	20 vuotta
Maanalaiset kallioluolat (mm. pysäköintiluolat, tekniset luolat, tunnelit)	50 vuotta
Muut rakennukset (mm. katokset, siirrettävät koulut ja päiväkodit, ulkoilumajat, lavat, kevytrakenteiset rakennelmat, säiliöt)	10 vuotta
Muiden rakennusten perusparannukset	10 vuotta
Rakennusten kiinteät koneet ja laitteet (mm. hissit, ilmastointi-, jäähdytys- ja lämmityslaitteet, taloverköt, keskusantennit, sähköpääkeskukset, muu rakennuksiin kiinteästi liittyvä tekniikka)	10 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet	
Kadut, tiet, torit ja puistot	15 vuotta
Puusillat, puu- ja ponttonilaiturit	10 vuotta
Betoni- ja terässillat sekä kiinteät laiturit	25 vuotta
Muut maa- ja vesirakenteet (mm. padot, kanavat, altaat)	15 vuotta
Vedenjakeluverkosto (mm. vesitornit)	20 vuotta
Viemäriverkko	20 vuotta
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	15 vuotta
Muut putki- ja kaapeliverkot	15 vuotta
Vesi- yms. laitosten laitoskoneet ja laitteet	10 vuotta
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 vuotta
Liikenteen ohjauslaitteet	10 vuotta
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta
Koneet ja kalusto	
Tietokonelaitteet	3 vuotta
Viestintälaitteet	5 vuotta
Henkilö- ja pakettiautot	7 vuotta
Linja- ja kuorma-autot	10 vuotta
Alukset ja muut uivat työkoneet	8 vuotta
Muut kuljetusvälineet (m. henkilöpalo- ja sairaankuljetusautot, perävaunut)	5 vuotta
Muut liikkuvat työkoneet (mm. kiinteistötraktorit)	5 vuotta
Muut raskaat koneet (mm. kaivinkoneet, raivaus-, sammutus- ja säiliöautot, nostolava-ajoneuvot)	10 vuotta
Muut kevyet koneet	5 vuotta
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	5 vuotta
Sairaalan kuvantamislaitteet	10 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet (mm. ensikertainen kalustaminen)	3 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	
Luonnonvarat (mm. soranottoaikat)	Käytön mukainen poisto
Arvo- ja taide-esineet	Ei poistoa
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	
Keskeneräiset aineelliset hyödykkeet	Ei poistoa
Sijoitukset	
Osakkeet ja osuudet	Ei poistoa
Joukkovelkakirjalainasaamiset	Ei poistoa
Muut lainasaamiset	Ei poistoa
Muut saamiset	Ei poistoa

12) Pakollisten varausten muutokset (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Eläkevastuu 1.1*	969	1 448	1 226	1 448
Lisäykset tilikaudella	0	0	47	257
Vähennykset tilikaudella	183	479	183	479
Eläkevastuu 31.12	786	969	1 089	1 226
Maisemointivaraus 1.1	84	84	16 242	17 678
Lisäykset tilikaudella	0	0	2 225	706
Vähennykset tilikaudella	0	0	1 031	2 141
Maisemointivaraus 31.12	84	84	17 436	16 242
Vahingonkorvausvaraus 1.1	640	755	640	755
Lisäykset tilikaudella	594	0	594	0
Vähennykset tilikaudella	102	116	102	116
Vahingonkorvausvaraus 31.12	1 131	640	1 131	640
Potilasvahinkovakuutus 1.1**	0	0	0	11 088
Lisäykset tilikaudella	0	0	0	307
Vähennykset tilikaudella	0	0	0	1 307
Potilasvahinkovakuutus 31.12	0	0	0	10 088
Muut pakolliset varaukset 1.1**	0	1 793	517	2 894
Lisäykset tilikaudella	0	0	3 600	132
Vähennykset tilikaudella	0	1 793	202	2 392
Muut pakolliset varaukset 31.12	0	0	3 915	634
Pakolliset varaukset yhteensä 31.12	2 000	1 692	23 571	28 830
Lisäykset yhteensä	594	0	6 466	1 402
Vähennykset yhteensä	286	2 388	1 518	6 435
Yhteensä	308	-2 388	4 947	-5 033

* Sisältää ns. vanhojen eläkkeiden eläkevastuun ja varhennetun eläkkeen eläkealeneman korvaukseksi myönnetyt eläkkeet.

**Konsernin alkusaldoja on oikaistu Pirkanmaan sairaanhoitopiirin jäätyä pois konsernista. Oikaisujen vaikutukset ovat potilasvahinkovakuutuksen osalta -10,1 milj. euroa ja muissa pakollisissa varauksissa -0,1 milj. euroa.

13) Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Muut toimintatuotot				
Maa-alueiden luovutusvoitot	16 858	3 365	16 858	4 247
Kiinteistöjen luovutusvoitot	4 120	5 235	4 135	46 884
Koneiden ja kaluston luovutusvoitot	89	80	354	282
Osakkeiden luovutusvoitot	0	3 431	0	3 540
Muut luovutusvoitot	0	25	4 654	1 023
Luovutusvoitot yhteensä	21 067	12 137	26 001	55 975
Muut toimintakulut				
Osakkeiden luovutustappiot	0	0	0	2 415
Muut luovutustappiot	0	0	14 197	52
Luovutustappiot yhteensä	0	0	14 197	2 467

14) Satunnaiset erät

Ei ilmoitettavaa

15) Osinkotuotot ja peruspääoman korkotuotot* (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2023	2022
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	37 476	25 192
Osinkotuotot muista yhteisöistä	1 590	947
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	0	1 445
Yhteensä	39 067	27 584

*Esittämistapa muutettu

16) Poistoeron muutos (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2023	2022
Investointivarauxiin liittyvät poistoeron vähennykset	1 708	1 708

Välittömät ympäristötuotot ja -kulut (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2023	2022
Välittömät ympäristötuotot		
Ilmastonmuutoksen hillintä	461	460
Kestävä liikkuminen	342	576
Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely	49 995	47 525
Maaperän ja pohjaveden suojelu	0	142
Luonnon- ja maisemansuojelu	147	45
Ympäristönsuojeluun liittyvät viranomaistehtävät	630	450
Muut ympäristötuotot	93	71
Yhteensä	51 668	49 268
	Kaupunki	
	2023	2022
Välittömät ympäristökulut		
Ulkoilmansuojelu	1 636	1 440
Ilmastonmuutoksen hillintä	1 917	1 612
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	1 644	1 106
Kestävä liikkuminen	25 433	6 405
Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely	21 411	17 109
Jätehuolto ja roskaantumisen torjunta	8 137	4 260
Luonnon- ja maisemansuojelu	1 171	712
Ympäristönsuojeluun liittyvät viranomaistehtävät	1 811	1 484
Ympäristöperusteiset verot ja veroluonteiset maksut	3 123	3 561
Muut ympäristökulut	1 729	1 315
Yhteensä	68 011	39 004

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

17) Lainan liikkeeseen laskemisesta aiheutuneet aktivoituneet menot ja pääoma-alennukset

Ei ilmoitettavaa.

18) Arvonkorotukset

Ei ilmoitettavaa.

19) Pysyvät vastaavat tase-eräkohtaisesti (1 000 euroa)

Aineettomat hyödykkeet	Aineettomat oikeudet*	Muut pitkävaikutteiset menot*	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.*	507	105 576	106 083
Lisäykset	95	6 656	6 751
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	-122	-122
Siirrot erien välillä	0	2 026	2 026
Tilikauden poisto	-281	-9 082	-9 363
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	-267	-267
Poistamaton hankintameno 31.12.	321	104 786	105 107
Kirjanpitoarvo 31.12.	321	104 786	105 107

*Alkusaldoihin on kirjattu vähennyksenä hyvinvointialueelle siirtyneen omaisuuden kirjanpitoarvot, jotka on kirjattu peruspääomaa vastaan. Kirjausten vaikutukset ovat aineettomissa oikeuksissa 0,1 milj. euroa ja muissa pitkävaikutteisissa menoissa 1 milj. euroa.

Aineelliset hyödykkeet	Maa- ja vesialueet	Rakennukset*	Kiinteät rakenteet ja laitteet*	Koneet ja kalusto*	Muut aineelliset hyödykkeet	Enn.maksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.*	233 264	581 455	537 905	16 702	5 691	253 465	1 628 482
Lisäykset	11 919	50 851	16 570	10 057	249	125 039	214 684
Rahoitusosuudet	0	-82	-2 046	0	0	-920	-3 047
Vähennykset	-2 325	-10 101	-89	-2	0	0	-12 516
Siirrot erien välillä	0	63 044	68 728	13	12	-133 823	-2 026
Tilikauden poisto	0	-46 543	-66 361	-7 097	0	0	-120 001
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	-451	-97	-12	0	0	-560
Poistamaton hankintameno 31.12.	242 858	638 174	554 610	19 660	5 951	243 762	1 705 015
Kirjanpitoarvo 31.12.	242 858	638 174	554 610	19 660	5 951	243 762	1 705 015

*Alkusaldoihin on kirjattu vähennyksenä hyvinvointialueelle siirtyneen omaisuuden kirjanpitoarvot, jotka on kirjattu peruspääomaa vastaan. Kirjausten vaikutukset ovat rakennuksissa 0,3 milj. euroa, kiinteissä rakenteissa ja laitteissa 0,6 milj. euroa ja koneissa ja kalustossa 8,4 milj. euroa.

Maa- ja vesialueet	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Kiinteistöjen liittymismaksut	3 369	2 757	11 743	11 665
Muut maa- ja vesialueet	239 489	230 507	292 498	280 874
Kirjanpitoarvo 31.12.	242 858	233 264	304 241	292 539

Sijoitukset	Osakkeet konserniyhtiöt	Osakkeet omistus- yhteisyhteisöt*	Kuntayhtymä- osuudet*	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.*	281 696	6 336	485	4 335	292 852
Lisäykset	80	10 727	0	147	10 955
Arvonlennukset ja niiden palautukset	-1 696	0	0	-796	-2 492
Hankintameno 31.12.	280 080	17 063	485	3 687	301 315
Kirjanpitoarvo 31.12.	280 080	17 063	485	3 687	301 315

*Omistusyhteisyhteisöosakkeiden hankintamenoa 1.1. on oikaistu hyvinvointialueelle siirtyneiden osakkeiden hankintamenolla 5 000 euroa, joka kirjattiin peruspääomaa vastaan.

* Kuntayhtymäosuuksien hankintamenoa 1.1. on oikaistu hyvinvointialuemuutoksessa peruspääomaa vastaan kirjatulla Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymäosuuksilla 57,9 milj. euroa.

Joukkovelkakirjalaina, muut laina- ja muut saamiset	Saamiset konserniyhteisöiltä	Saamiset muilta yhteisöiltä	Yhteensä
Hankintameno 1.1.*	110 520	147	110 667
Lisäykset	1 878	0	1 878
Vähennykset	-10 656	-21	-10 678
Hankintameno 31.12.	101 741	125	101 867
Kirjanpitoarvo 31.12.	101 741	125	101 867

*Alkusaldoihin on kirjattu vähennyksenä hyvinvointialueelle siirtyneiden muiden saamisten saldot, jotka on kirjattu peruspääomaa vastaan. Saamisissa konserniyhteisöiltä on oikaisua 849 euroa ja saamisissa muilta yhteisöiltä 2 822 euroa.

Pitkävaikutteiset ympäristömenot 1 000 euroa

	Kaupunki	
	2023	2022
Muut pitkävaikutteiset menot		
Kestävä liikkuminen	199	26
Maaperän ja pohjaveden suojelu	4 415	571
Koneet ja kalusto		
Maaperän ja pohjaveden suojelu	0	128
Rakennukset ja rakennelmat		
Ilmastonmuutoksen hillintä	2 697	2 691
Kestävä liikkuminen	54	1
Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely	10 438	4 651
Jätehuolto ja roskaantumisen torjunta	62	490
Muut	1	43
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Ilmastonmuutoksen hillintä	4 678	2 168
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	60	1 508
Kestävä liikkuminen	2 751	4 486
Kiertotalous	62	0
Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely	3 596	5 097
Muut	19	12
Yhteensä	29 031	21 871

20) Omistukset tytäryhteisöistä

	Y-tunnus	Kaupungin	Konsernin	Kuntakonsernin osuus 1 000 euroa		tilikauden voitosta/ tappiosta
		omistus- osuus %	omistus- osuus %	omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	
Annalan Vuokra-asunnot Oy	3292359-8	100,0 %	100,0 %	671	5 655	659
Ekokumppanit Oy (Pirkanmaan Jätehuolto Oy 9,32 %, Tampereen Energia Oy 18,75 %, äänimäärästä 93,50 %)	1801748-4	62,5 %	90,6 %	312	461	-45
Finnpark Oy (alakonsernitp)	0155063-7	100,0 %	100,0 %	43 681	77 483	3 121
Pellavan Parkki Kiint Oy	1600845-3		50,6 %	0	0	0
Pysäköintiveturi Kiint Oy (äänimäärästä 91,04 %)	0848788-8		92,7 %	0	0	0
Tullin Parkki Oy (äänimäärästä 59,46 %)	0866817-9		69,6 %	0	0	0
Kuntokadun Parkki Kiint Oy	3020628-8		100,0 %	0	0	0
Finnpark Pysäköinti Oy	3219976-3		100,0 %	0	0	0
Finnpark Kiinteistö Management Oy	3219975-5		100,0 %	0	0	0
Kiinteistö Oy Frenckellin Pysäköinti	3222655-7		100,0 %	0	0	0
Kiinteistö Oy Tampereen Asemakeskus	3222662-9		100,0 %	0	0	0
Kiinteistö Oy Hämeenpuisto	3222648-5		100,0 %	0	0	0
Kiinteistö Oy Tampereen Pysäköintimylly	3222669-6		100,0 %	0	0	0
Kiinteistö Oy Hämpin Parkki	3222666-1		100,0 %	0	0	0
Kiinteistö Oy Kuninkaankulma	3222618-6		100,0 %	0	0	0
Haukiluoman Liikerakennus Oy	0661504-9	100,0 %	100,0 %	13	0	-8
Helapuiston Lähipalvelukeskus Oy	0677812-0	70,1 %	70,1 %	1 411	176	1
Hiedanrannan Kehitys Oy	3002666-6	100,0 %	100,0 %	24 259	11 318	-4 622
Hiedanrannan Palvelut Oy	3364068-8		100,0 %	144	27	-6
Hiedanrannan Pysäköinti Oy	3364056-5		100,0 %	288	101	-12
Lukonmäen Palvelukeskus Kiint Oy	0555981-5	59,3 %	59,3 %	565	7	0
Länsi-Tesoman Liikekeskus Kiint Oy	0154399-8	53,0 %	53,0 %	298	21	-21
Maijalanpuiston Lähipalvelukeskus Oy	0577759-9	86,1 %	86,1 %	1 267	235	0
Pelipuiston Lähipalvelukeskus Oy	0154606-4	54,3 %	54,3 %	522	27	0
Pirkan Opiskelija-asunnot Oy	0211539-7	100,0 %	100,0 %	15 967	102 720	374
Tieteenkadun Parkki Kiint Oy	2347568-2		68,8 %	720	2	0
Tupakkikiven Parkki Kiint Oy	2064557-8		61,0 %	1 698	2	0
Kalevan Stara Kiint Oy	3010478-3		100,0 %	-188	8 196	-240
Pirkanmaan Jätehuolto Oy (äänimäärästä 65,33 %, alakonsernitp)	0968008-1	49,7 %	49,7 %	18 115	4 325	-695
Pirkan Putkikeräys Oy (Pirkanmaan Jätehuolto Oy 37,34 %, Tampereen Vuokratalosäätiö 1,13 %, äänimäärästä 58,19 %)	2374739-3	2,6 %	41,1 %	0	0	0
Ranta-Tampellan Putkikeräys Oy (osuus äänimäärästä 45,84 %)	2819033-6		23,8 %	0	0	0
Pirkanmaan Voimia Oy	2938704-2	82,0 %	82,5 %	4 509	12 356	799
Suomen Hopealinja Oy	0146765-7	100,0 %	100,0 %	-1 432	3 355	-538
Runoilijan tie Oy	0154755-0	72,6 %	72,6 %	197	7	-7
Tammenlehväsäätiö	0706986-0	100,0 %	100,0 %	21 630	5 152	1 175
Tammenlehväkeskus Oy	2117933-7	100,0 %	100,0 %	0	0	0
Tampereen Infra Oy	3022425-9	98,0 %	99,8 %	3 831	8 352	1 027
Tampereen kaupunkiseudun elinkeino- ja kehitysytio Business Tampere Oy	2252888-5	60,5 %	60,5 %	365	1 846	24
Visit Tampere Oy	2590746-9		60,5 %	130	352	17

	Y-tunnus	Kaupungin	Konsernin	Kuntakonsernin osuus 1 000 euroa		tilikauden voitosta/ tappiosta
		omistus- osuus %	omistus- osuus %	omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	
Tampereen Raitiotie Oy	2802791-8	99,9 %	99,9 %	1 692	353 004	-295
Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy	0211477-3	71,2 %	71,2 %	20 399	176 432	-939
Tampereen Messu- ja Urheilukeskus Oy	1985263-3	66,0 %	66,0 %	6 239	9 144	0
Tampereen Palvelukiinteistöt Oy	1960765-4	100,0 %	100,0 %	35 559	8 166	1 047
Tampereen Sarka Oy	2419449-5	100,0 %	100,0 %	736	268	15
Tampereen Energia Oy (alakonsernitp)	0153791-8	100,0 %	100,0 %	205 581	420 501	21 899
Tammervoima Oy (Tampereen Energia Oy 51 %, Pirkanmaan Jätehuolto Oy 24,35 %, äänimäärästä 83,01 %)	2444407-9		75,4 %	0	0	0
Tampereen Energia Sähköverkko Oy	1950681-0		100,0 %	0	0	0
Tampereen Vera Oy	1950694-1		100,0 %	0	0	0
Tampereen Särkänniemi Oy	0155085-6	100,0 %	100,0 %	18 170	15 747	-270
Särkänniemen Kehitys Oy	3332199-4		100,0 %	0	0	0
Tampereen Tilapalvelut Oy	2863261-6	98,0 %	99,8 %	3 721	19 402	401
Tampereen Vesi Oy	3381716-4	100,0 %	100,0 %	34	11	-46
Tampereen Virastotalo KKOy	3206896-6	100,0 %	100,0 %	11 849	13 844	-470
Tampereen Vuokra-asunnot Oy	1611289-1	100,0 %	100,0 %	14 908	86 513	-991
Tampereen Vuokralosäätiö	0155666-8	100,0 %	100,0 %	3 239	337 277	0
Atalan Metsätonttu As Oy	2487082-8		100,0 %	1	3 772	0
Myllyn Pysäköinti Kiint Oy	2400552-7		56,7 %	1 136	1	-0
Tampere-talo Oy	0706363-7	100,0 %	100,0 %	2 003	5 438	8
Tavase Oy	1809520-4	79,6 %	79,6 %	1 515	5 056	-39
TREDU-Kiinteistöt Oy	2605630-1	66,5 %	66,5 %	74 049	46 798	1 203
Tullinkulman Työterveys Oy	2705965-1	75,2 %	75,2 %	800	3 814	-296
Ratinnan Terveys Oy	3251568-2		75,2 %	225	1 812	86
Vilusen Rinne Vuokra-asunnot Oy	3292357-1	100,0 %	100,0 %	108	66 355	5
				540 935	1 815 534	22 322
Yhdistelemättömät tytäryhteisöt						
Suomen Itämeri-Instituutin säätiö	1009120-9	100,0 %	100,0 %			
Intenational Forest Machine Operator Training Centre		100,0 %	100,0 %			
Tampereen Musiikkiopiston Säätiö sr	0206148-0	100,0 %	100,0 %			
Tampereen Konservatoriatalon Säätiö sr	0796182-4	100,0 %	100,0 %			
Työväen Teatterin talosäätiö sr	0530803-9	100,0 %	100,0 %			

21) Omistukset kuntayhtymistä

	Y-tunnus	Kaupungin omistusosuus %	Kuntakonsernin osuus 1 000 euroa		tilikauden voitosta/ tappiosta
			omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	
Pirkanmaan Liitto	0828308-4	45,3 %	696	1 254	-31
Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä	2014682-4	62,5 %	365	252	-24

22) Omistukset osakkuus- ja omistusyhteisyyksistä

	Y-tunnus	Kaupungin omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Kuntakonsernin osuus 1 000 euroa		tilikauden voitosta/ tappiosta
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	
Atalan Liikekeskus Kiint Oy	0677456-8	40,0 %	40,0 %	82	0	-9
Tampereen Energia Oy						
Enermix Oy	2291841-0		46,0 %	-1 016	1 387	-217
Finnpark Oy						
Kosken Parkki Kiint Oy	0873176-4		21,1 %	608	1	0
Hakametsän Kehitys Oy	3291839-3	40,0 %	40,0 %	44	50	-204
Monetra Oy	2930159-5	21,0 %	21,0 %	1 234	4 318	158
Monetra Pirkanmaa Oy	2930111-4	20,9 %	20,9 %	670	892	108
Hervannan Kanjoni As Oy (Tampereen Vuokra-asunnot Oy 5,2 %)	0584170-6	36,1 %	41,3 %	542	0	0
Tuotekehitys Oy Tamlink	0648146-6	24,0 %	24,0 %	793	972	70
Annalan Vuokra-asunnot Oy						
Mummunkujan pysäköinti Oy	1770625-3		31,3 %	172	1	-3
Tampereen Monitoimiareena Koy	2792951-4	40,0 %	40,0 %	10 180	311 420	0
Tampereen Vuokratalosäätiö						
Lättähatun Pysäköinti Oy*	3228766-7		40,0 %	-	-	-
Tumpin Parkki Kiint Oy	1907023-6		21,0 %	84	1	-1
Tuomi Logistiikka Oy	2722581-6	44,2 %	44,2 %	5 726	9 380	484
YH Kodit Oy (konserni) (Tampereen Vuokratalosäätiö 10,7 %)	0151507-3	11,7 %	22,4 %	70 934	136 580	2 881
Yhdistelemättömät osakkuus- ja omistusyhteisyyksiset						
Ateljeetalo Oy	0153828-3	47,7 %	47,7 %	34	5	0
Tampereen Särkänniemi Oy						
Jotospirtti Oy	0533539-5		50,0 %	95	0	0
Tampereen Vuokratalosäätiö						
Lännen Palveluyhtiöt Oy (konserni)	1756055-7		31,2 %	547	74	113
Virontörmän Lämpö Oy	0155321-3		40,4 %	170	4	-1
Tampere-talo Oy						
Suomen Musiikki & Media-Tapahtumat S.M.M. Oy*	0792896-0		21,4 %	-	-	-
Livex Oy	3101946-8		40,0 %	21	33	-43
				90 922	465 117	3 366

* Tietoja ei ole ollut käytettävissä.

Yhdistykset, säätiöt yms., joiden hallintoelimissä kaupungilla on edustus:

A.R. Winterin muistosäätiö	Pirkanmaan valmiustoimikunnan sihteeristö	Tampereen kesäyliopistoyhdistys ry
Ammattiosaamisen kehittäminen	Pirkanmaan Virkistysalueyhdistys ry	Tampereen korkeakoulusäätiö
Amke ry	Pispalan Sottiisin päätoimikunta	Tampereen Kotilinnasäätiö sr
Cultura-säätiö	Postimuseosäätiö	Tampereen Oopperatoimintasäätiö
Eino Salmelaisen Säätiö	Pro Rautatie ry	Tampereen Seudun Opiskelija-asuntosäätiö TOAS
Frame-säätiö	Pro Ysitie ry	Tampereen Teatterikesä ry
Hämäläisten Ylioppilassäätiön valtuuskunta	Pyynikin kesäteatterisäätiö	Tampereen Työvalmennussäätiö
Jalmari Finnen säätiö	Sara Hildénin säätiö	Syke sr
K. F. ja Maria Dunderbergin Testamenttisäätiö	SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry	Tampereen Työväen Teatteri Oy
Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry	Suomen kasvukäytävä -verkon valtuuskunta	Tampereen yliopiston hallituksen nimityskomitea
Kalevan lukion kannatusyhdistys ry	Suomen Kirjainstituutin säätiö, Stiftelsen för Finlands bokinstitut	TITRY ry
Kallioniemi-säätiö	Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto ry	Tor, Joe ja Pentti Borgin Säätiö
Kustaa Hiekan säätiö	Suomen Punainen Risti, Hämeen piiri	Työväen museoyhdistys ry
Kuvataidekoulujen liitto ry	Tampere Maja säätiön valtuuskunta	Urho Kekkosen Kuntainstituuttisäätiö
Lastenkirjainstituutin kannatusyhdistys ry	Tampere tunnetuksi ry	Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö sr:n (YTHS) keskisen alueen johtokunta
Lastensuojelun keskusliitto	Tampereen Aikuiskoulutussäätiö	Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö
Nokian ajoharjoittelurasäätiö	Tampereen elokuvajuhlat - Tampere Film Festival ry	Tampereen terveystalvetyksikön johtokunta
Pirkanmaan festivaalit ry	Tampereen kaupungin vakuutuskassa	Y-Säätiö

23) Saamiset tytäryhteisöiltä, kuntayhtymiltä sekä muilta omistusyhteisyhteisöiltä (1 000 euroa)

	Kaupunki		2022	
	2023			
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0	3 876	0	2 650
Konsernitili	0	17 265	0	3 922
Siirtosaamiset	0	4 344	0	1 865
Yhteensä	0	25 485	0	8 436
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0	2	0	1 057
Siirtosaamiset	0	731	0	2 138
Yhteensä	0	733	0	3 195
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0	36	0	149
Siirtosaamiset	0	17	0	15
Yhteensä	0	54	0	163
Yhteensä	0	26 272	0	11 795

24) Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Pitkäaikaiset siirtosaamiset				
Koronvaihtosopimukset	4 690	5 395	4 690	5 395
Muut menoennakot ja tulojäämät	4	6	12	222
Yhteensä	4 694	5 401	4 702	5 617
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Siirtyvät korot	1 282	1 660	475	431
Takausvastuuprovisiot	1 332	884	78	13
Kelan korvaus työterveyshuollosta	2 274	3 827	2 774	5 231
Valtion avustuksia ja korvauksia	5 036	16 552	5 036	16 596
Valtionosuussaaamiset	935	360	935	360
Koronvaihtosopimukset	704	730	981	730
Muut tuet ja avustukset	2 232	2 304	2 699	2 794
Kotikuntalain kotikuntakorvaus	0	2 122	0	2 122
PSHP:n peruspääoman korko	0	1 445	0	893
Versaamiset	0	0	516	115
Energiaerien jaksotus	0	0	2 712	8 298
Muut menoennakot ja tulojäämät*	7 187	5 105	31 715	21 493
Yhteensä	20 982	34 988	47 921	59 077
Yhteensä	25 676	40 389	52 623	64 693

*Kaupungin ja konsernin vertailutietoa on muutettu takausvastuuprovisioiden osalta, jotka on aikaisemmin esitetty muissa menoennakoissa ja tulojäämissä.

Laskennalliset verosaamiset (1 000 euroa)

	Konserni	
	2023	2022
Pitkäaikaiset saamiset		
Laskennalliset verosaamiset	2 265	2 117
Lyhytaikaiset saamiset		
Laskennalliset verosaamiset	0	3
Yhteensä	2 265	2 121

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25) Oma pääoma (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Peruspääoma 1.1*	607 814	636 657	607 814	636 657
Peruspääoma 31.12	607 814	636 657	607 814	636 657
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat 1.1**	0	0	197	284
Vähennykset	0	0	29	0
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat 31.12.	0	0	168	284
Muut omat rahastot				
Vahinkorahaston pääoma 1.1	19 080	19 641	19 080	19 641
Siirrot rahastosta tilikaudella	1 096	561	1 096	561
Vahinkorahaston pääoma 31.12	17 984	19 080	17 984	19 080
Väinö Linnan rahaston pääoma 1.1.	51	51	51	51
Väinö Linnan rahaston pääoma 31.12.	51	51	51	51
Muut muut omat rahastot 1.1.**	0	0	14 980	16 115
Siirrot rahastoon tilikaudella	0	0	392	249
Siirrot rahastosta tilikaudella	0	0	5 698	1 405
Muut muut omat rahastot yhteensä 31.12.	0	0	9 674	14 959
Muut omat rahastot yhteensä	18 035	19 131	27 709	34 090
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) 1.1.**	606 294	586 198	929 726	874 406
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) 31.12.***	606 294	586 198	929 726	863 522
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	58 119	20 095	52 307	88 986
Yhteensä	1 290 262	1 262 082	1 617 724	1 623 539

*Peruspääoman alkusaldoon on kirjattu hyvinvointialueelle siirtyneet pysyvien vastaavien omaisuuserät 68,3 milj. euroa ja siirtyneen henkilöstön lomapalkkavelka 39,4 milj. euroa, joiden vaikutus on yhteensä -28,8 milj. euroa sekä kaupungin että konsernin luvuissa.

**Konsernin alkusaldoja on oikaistu Pirkanmaan sairaanhoitopiirin jäätyä pois konsernista. Oikaisujen vaikutukset ovat yhdistysten ja säätiöiden peruspääomissa -0,1 milj. euroa, muissa omissa rahastoissa 0,02 milj. euroa ja edellisten tilikausien ylijäämissä -22,8 milj. euroa.

***Konsernin vertailuvuoden edellisten tilikausien ylijäämään on oikaistu yhden konserniyhteisön aikaisempia tilikausia koskeva virhe 8,3 milj. euroa. Lisäksi edellisten tilikausien ylijäämään on tehty oikaisu liittyen sisäisten katteiden eliminointien huomioimiseksi vähemmistöosuutta laskettaessa. Korjauksen vaikutus on 2,6 milj. euroa.

26) Erittely poistoerosta (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2023	2022
Investointivarauksiin liittyvä poistoero	14 826	16 534

27) Pitkäaikaiset velat, myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua erääntyvät (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	421 478	413 603

Vuoden 2023 tilinpäätöksessä esitetään velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät 1.1.2029 tai sen jälkeen

28) Liikkeeseen lasketut joukkovelkakirjalainat

Ei ilmoitettavaa.

29) Pakolliset varaukset (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Eläkevaraus	786	969	1 089	1 226
Maisemointivaraus	84	84	17 436	16 242
Vahingonkorvausvaraus	1 131	640	1 131	640
Potilasvahinkovakuutus	0	0	0	10 088
Muut pakolliset varaukset	0	0	3 915	634
Yhteensä	2 000	1 692	23 571	28 830

30) Velat tytäryhteisöille, kuntayhtymille sekä muille omistusyhteisyyksille (1 000 euroa)

	Kaupunki		2022	
	2023			
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Konsernitili	0	150 877	0	273 862
Ostovelat	0	24 696	0	26 530
Muut velat	1 382	8 875	1 521	9 105
Siirtovelat	0	899	0	208
Yhteensä	1 382	185 347	1 521	309 706
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0	0	0	35 165
Muut velat	0	43	528	70
Siirtovelat	0	3	6 198	2
Yhteensä	0	46	6 727	35 236
Velat osakkuus- ja muille omistusyhteisyyksille				
Ostovelat	0	1 527	0	4 268
Siirtovelat	0	13	0	0
Yhteensä	0	1 540	0	4 268
Yhteensä	1 382	186 932	8 248	349 210

31) Maksuvalmiuden kannalta merkittävät sekkilimitit

Ei ilmoitettavaa.

32) Liittymismaksut ja muut velat (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Palautuskelpoiset liittymismaksut	25 906	25 906	58 555	57 820
Muut velat	301	248	2 084	685
Yhteensä	26 208	26 154	60 639	58 505

33) Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Pitkäaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot				
Maankäyttösopimukset	18 419	6 514	18 419	4 523
Koronvaihtosopimukset	9 619	9 797	9 619	9 797
Menojäämät				
Muut menojäämät	166	112	166	112
Yhteensä	28 203	16 423	28 203	14 431
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot				
Tuet ja avustukset	10 574	17 602	10 679	17 681
Matkakorttien latausmaksuvelka	6 132	5 797	6 132	5 797
Sähköfutuurit	0	0	0	98 400
Muut tuloennakot	636	8 132	1 210	13 188
Menojäämät				
Maksettujen palkkojen sivukulut*	7 448	11 846	7 448	11 846
Palkkajaksotukset sivukuluineen	49 379	89 659	83 509	154 633
Korjojaksotukset	8 254	7 406	17 035	12 037
PSHP/peruspääoman korko jäsenkunnille	0	0	0	893
PSHP/potilasvahinkovakuutus	0	0	0	1 011
Verojaksotukset	0	0	4 827	9 643
Energiaerät	0	0	0	11 414
Muut menojäämät	1 505	2 655	25 309	17 179
Yhteensä	83 929	143 098	156 149	353 722
Yhteensä	112 132	159 520	184 353	368 153

*Konsernin osalta ei ole saatavilla erittelyä, näytetään kaupungin kyseinen erä.

Laskennalliset verovelat (1 000 euroa)

	Konserni	
	2023	2022
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Laskennalliset verovelat	11 153	9 535
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Laskennalliset verovelat	38 547	41 041
Yhteensä	49 700	50 576

VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

34) Kiinnitykset, panttaukset tai muu omaisuus velkojen vakuutena (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0	0	535 895	525 126
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0	0	802 055	727 162
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0	25 721	26 122
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0	0	64 334	64 560
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	0	0	866 389	791 722
Velat, joiden vakuudeksi annettu yrityskiinnityksiä				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta*	0	0	266 408	151 425
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0	0	6 055	6 055
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0	0	0
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0	0	0	0
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	0	0	6 055	6 055
Velat, joiden vakuudeksi annettu osakkeita				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0	0	43 160	14 560
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	0	0	120	120
Pantatut osakkeet yhteensä	0	0	120	120
Yhteensä	0	0	872 564	797 896

*Vertailutietoon on lisätty lainoja 0,2 milj. euroa ja lainojen vakuudeksi annettuja kiinnityksiä 17,0 milj. euroa.

35) Muut omasta puolesta annetut vakuudet (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Sitoumusten vakuudeksi annetut kiinnitykset	0	0	2 350	66 211
Pantatut arvopaperit	0	0	0	0
Yhteensä	0	0	2 350	66 211

36) Konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta annetut vakuudet (1 000 euroa)

Ei ilmoitettavaa.

37) Muut muiden puolesta annetut vakuudet (1 000 euroa)

Ei ilmoitettavaa.

38) Vuokra- ja leasingvastuut (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Vuokravastuut*				
Vuokravastuut yhteensä, vastuut voimassa 31.12.2023 asti**	333 425	326 135	174 732	193 571
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	33 253	34 540	22 439	29 533
Myöhemmin maksettava osuus	300 171	291 595	152 293	164 038
Leasing-vastuut*				
Leasingvastuut yhteensä, vastuut voimassa 31.12.2023 asti	108 366	112 094	501 924	454 666
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	16 185	17 000	47 985	39 145
Koneet ja laitteet	8 744	9 095	32 921	26 370
Rakennukset	7 441	7 905	15 065	12 775
Myöhemmin maksettava osuus	44 060	46 972	405 817	367 400
Koneet ja laitteet	14 285	16 594	281 145	258 653
Rakennukset	29 775	30 379	124 673	108 746
Sopimuksiin sisältyvät lunastusvelvoitteet				
Rakennukset	48 121	48 121	48 121	48 121
Yhteensä	441 791	438 229	676 656	648 237

*Vertailuvuoden vuokravastuiden yhteissummasta on korjattu koneiden ja laitteiden leasingvastuisiin 0,8 milj. euroa, josta seuraavan tilikauden osuus 0,2 milj. euroa ja myöhemmin maksettava osuus 0,6 milj. euroa on korjattu omille riveilleen.

*Konsernin vertailuvuoden lukuun on tehty samat oikaisut kuin kaupungilla. Lisäksi konsernin vuokravastuiden vertailutietoon lisätty 0,6 milj. euroa sekä koneiden ja laitteiden leasingvastuisiin 0,1 milj. euroa.

**Pisin vuokravastuu tulee konsernista.

39, 40) Muut kaupungin antamat vastuusitoumukset (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Takaukset tytäryhteisöjen puolesta*				
Alkuperäinen pääoma	1 164 060	1 234 819	-	-
Jäljellä oleva pääoma	771 859	705 356	-	-
Takaukset osakkuusyhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	0	7 000	-	-
Jäljellä oleva pääoma	0	1 313	-	-
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	72 688	13 125	83 503	52 154
Jäljellä oleva pääoma	35 256	6 224	46 071	45 254

	Kaupunki	
	2023	2022
Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuusta		
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuusta 31.12.	2 065 736	1 848 919
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	1 644	1 069

*Kaupungilla on lisäksi kolme omavelkaista takausta tytäryhteisöjen johdannaispimuksiin liittyen. Tehdyt sopimukset sisältyvät konsernin johdannaisliitetietoon.

41) Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt (1 000 euroa)

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Sopimusvastuut				
Maankäyttösopimuksista aiheutuvat velvoitteet	13 105	11 210	13 105	11 210
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	8 485	5 765	8 485	5 765
Ehdolliset ympäristövastuut	63 240	62 485	63 240	62 485
Sitoumukset avustukseen*	1 519	471	720	1 191
Muut sopimusvastuut**	27 664	216 533	172 117	374 919
Sopimusvastuut yhteensä	105 527	290 699	249 181	449 805
Muut taloudelliset vastuut	820	581	820	581
Arvonlisäveron palautusvastuu	0	0	21 094	21 724

*Kaupungin vertailutietoon on lisätty muissa sopimusvastuissa ilmoitettuja avustuksia 0,5 milj. euroa. Sama oikaisu on tehty konsernin lukuun.

**Kaupungin vertailutiedosta on vähennetty avustuksiin siirretyn 0,5 milj. euron lisäksi liikaa ilmoitettuja vastuita 1,4 milj. euroa. Sama oikaisu on tehty konsernin lukuun. Konsernin lukuun on lisäksi lisätty sopimusvastuita 61,5 milj. euroa.

Ehdolliset ympäristövastuut

Ehdolliset ympäristövastuut muodostuvat puhdistusvastuista 56,2 milj. euroa ja tarkkailuvastuista 7,0 milj. euroa.

Muut taloudelliset vastuut

Muut taloudelliset vastuut sisältävät eri oikeusasteissa vireillä olevat riita-asiat.

Arvonlisäveron palautusvastuu

Kiinteistön mahdollisen myynnin tai käyttötarkoituksen muuttumisen yhteydessä kaupungilla saattaa olla velvollisuus maksaa valtiolle takaisin 1.1.2014 alkaen valmistuneista kiinteistöjen rakentamis- ja perusparannuskustannuksista kirjatut arvonlisäveron vähennykset ja palautukset sekä suorittaa oman käytön vero itse tehdyistä rakennustöistä. Arvonlisäveron palautusvastuu perustuu arvonlisäverolain 11 lukuun.

Päästöoikeudet 2023 **tCO2 1 000 euroa**

Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 1.1.	293 879	
Toteutuneiden päästökaupan alaisten päästöjen määrä	-298 770	
Päästöoikeuksien ostot	77 000	6 181
Saadut päästöoikeudet	86 895	

Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 31.12. 160 109

Päästöoikeudet 2022 **tCO2 1 000 euroa**

Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 1.1.	445 392	
Toteutuneiden päästökaupan alaisten päästöjen määrä	-432 175	
Päästöoikeuksien ostot	172 000	12 540
Saadut päästöoikeudet	108 662	

Käytettävissä olevien päästöoikeuksien määrä 31.12. 293 879

Muut vastuut

Tampereen Energia Oy:llä on Suomen Hyötytuuli Oy:tä kohtaan osakesarjakohtainen maksuvelvollisuus, jonka suorittamista vastaan yhtiön osakkeenomistajalla on oikeus käyttää hyväkseen energiaa määrää, joka vastaa osakkeenomistajan osakesarjakohtaisten omistusten perusteella määräytyvää energian yhteenlaskettua määrää.

Tampereen Energia Oy on sitoutunut maksamaan Suomen Hyötytuuli Oy:n sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon osuuttaan vastaavasti 3 milj. euroa v. 2024. Lisäksi Tampereen Energia Oy on sitoutunut maksamaan Suomen Hyötytuuli Oy:n sijoitetun vapaan pääoman rahastoon osuuttaan vastaavasti 1,4 milj. euroa kahdessa erässä Suomen Hyötytuuli Oy:n hallituksen myöhemmin päättämän päivämäärän mukaisesti.

Johdannaissopimukset (1 000 euroa)

Valtuusto hyväksyi syksyllä 2019 rahoituksen periaatteet, joissa korkosuojausten tavoitteeksi on asetettu korkomenojen ennustettavuuden parantaminen ja vaihtelun pienentäminen verrattuna tilanteeseen, jossa kaikki korkomenot olisivat vaihtuvia. Suojaustoimintaa tehdään valtuuston talousarviossa päättämän suunnitelmakauden mukainen lainakasvu ja rahoitusleasing-vastuiden määrä huomioiden. Suojausasteena tavoitellaan periaatteiden mukaisesti 40-60 % ja tulevaisuudessa laskevaa suojausastetta.

Johdannaissopimukset koostuvat erilaisista koronvaihtosopimuksista, korko-optioista sekä niiden yhdistämisellä toteutetuista rakenteista. Kaikki sopimukset on tehty lainasalkun suojaamistarkoituksessa ja noudattaen valtuuston hyväksymiä rahoitustoiminnan periaatteita ja konsernijohtajan vuosittain hyväksymää lainanotto-suunnitelmia. Tehdyt koronvaihtosopimukset pienentävät kaupungin korkovirtariskiä

ja samoin toimivat myydyt optiot, joista toteutuessaan muodostuu puhtaita koronvaihtosopimuksia ennalta sovittuun kiinteään korkoon. Tehtyjen sopimusten vaikutus maksettavaan korkoon on samankaltainen kuin kiinteäkorkoisten lainojen käytöllä. Kaupungilla ei ole spekulatiivisia, missään tilanteessa kaupungin riskiä kasvattavia sopimuksia. Kaikkien sopimusten käyvät arvot kohoavat korkotason noustessa ja laskevat päinvastaisessa tilanteessa, joten niiden voidaan todeta toimivan oikeaan suuntaan. Tilinpäätöshetken laskettuna korkotason nousu 0,5 %-yksiköllä vastaa sopimusten käyvän arvon muutosta +63 milj. eurolla ja lasku 0,5 %-yksiköllä -22 milj. eurolla.

Koska kaupungin lainasalkku koostuu melko suuresta määrästä erillisiä lainoja ja niiden korkopäivät hajautuvat ympäri kalenterivuotta, on korkomenojen portfoliosuojaus nähty perusteltuna toimintatapana. Siinä suojausta toteuttavien sopimusten korkopäivät hajautuvat myös kalenterivuodelle, mutta eivät

välttämättä samoille päiville kuin lainojen korkopäivät. Keskimäärin laskettuna tapa johtaa kuitenkin erittäin korkeaan viitekorkojen vastaavuuteen ja riskien hallinnalliseen tavoitteeseen.

Tilinpäätöshetkellä lainojen suojausaste oli noin 58 %:a. Voimassa olevista koronvaihtosopimuksista pisimmät voivat optioiden toteutumisesta riippuen olla voimassa vuoteen 2063 asti. Tulevaisuudessa voimaan tulevista koronvaihtosopimuksista pisimmät voivat olla voimassa vuoteen 2058 asti. Korkojohdannaisista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana korkomenojen oikaisuksi. Johdannaissopimusten uudelleenjärjestelyjen yhteydessä on sopimushetken negatiiviset ja positiiviset sopimusarvot jaksotettu kirjanpidossa kuluksi ja tuloksi vaikutusaikanaan. Näistä aiheutuu ei-kassavaikutteinen kirjaus korkokuluihin siten, että niiden kokonaissumma koko vaikutusajalta on nolla.

Johdannaissopimukset (1 000 euroa)

1) Voimassa olevat koronvaihtosopimukset

a. Koronvaihtosopimukset, joihin ei liity optiota

Koronvaihtosopimuksilla on vaihdettu vaihtuvia korkoja kiinteiksi koroiksi. Sopimusten pääomapainotettu keskikorko on 2,15 % ja pisimmät sopimukset ovat voimassa vuoteen 2051 saakka.

	Kaupunki	Konserni		Kaupunki	Konserni
Nimellisarvo 2023	374 932	1 278 265	Käypä arvo 2023	11 431	56 913
Nimellisarvo 2022	386 593	1 021 040	Käypä arvo 2022	31 921	94 733

*Konsernin vertailutietoa korjattu virheellisten ilmoitusten vuoksi. Korjauksen vaikutus nimellisarvoon -19,7 milj. euroa ja käypään arvoon -0,4 milj. euroa.

b. Purku- ja jatko-oikeudelliset koronvaihtosopimukset

Koronvaihtosopimuksilla on vaihdettu vaihtuvia korkoja kiinteiksi koroiksi. Sopimukseen ei sisälly purkuoikeuksia, mutta jatko-oikeuksia kyllä. Sopimusten pääomapainotettu keskikorko on 1,46 % ja pisimmät sopimukset voivat olla voimassa vuoteen 2063 saakka.

	Kaupunki	Konserni		Kaupunki	Konserni
Nimellisarvo 2023	30 000	296 527	Käypä arvo 2023	-92	23 077
Nimellisarvo 2022	30 000	293 859	Käypä arvo 2022	76	38 092

c. Muut ehdolliset koronvaihtosopimukset

Sopimuksilla on sovittu ehdollisista koronvaihtosopimuksista kiinteään korkoon. Mikäli euribor-korko tulevaisuudessa nousisi ennalta sovittujen rajojen yli, muuttuvat sopimukset takaisin vaihtuvakorkoiseksi, mutta tuottavat alennuksen euribor-korkoon nähden. Sopimusten pääomapainotettu maksettava korko on tällä hetkellä 1,91 % ja pisimmät sopimukset ovat voimassa vuoteen 2046.

	Kaupunki	Konserni		Kaupunki	Konserni
Nimellisarvo 2023	80 000	110 625	Käypä arvo 2023	1 018	1 060
Nimellisarvo 2022	100 000	133 125	Käypä arvo 2022	1 562	748

2) Tulevaisuudessa voimaan tulevat koronvaihtosopimukset

a. Koronvaihtosopimukset, joihin ei liity optiota

Koronvaihtosopimuksilla on vaihdettu vaihtuvia korkoja kiinteiksi koroiksi. Sopimusten pääomapainotettu keskikorko on 1,26 % ja pisimmät sopimukset ovat voimassa vuoteen 2049 saakka.

	Kaupunki	Konserni		Kaupunki	Konserni
Nimellisarvo 2023	175 000	316 000	Käypä arvo 2023	11 862	16 543
Nimellisarvo 2022	157 264	477 264	Käypä arvo 2022	6 610	39 824

b. Purku- ja jatko-oikeudelliset koronvaihtosopimukset

	Kaupunki	Konserni		Kaupunki	Konserni
Ei ilmoitettavaa.		40 000	Käypä arvo 2023		5 685
		40 000	Käypä arvo 2022		8 284

c. Muut ehdolliset koronvaihtosopimukset

Sopimuksilla on myyty oikeuksia kiinteän koron koronvaihtosopimukseen tulevaisuudessa. Sopimusten pääomapainotettu keskiprosentti on 0,32 % ja pisimmät sopimukset voivat olla voimassa vuoteen 2058.

	Kaupunki	Konserni		Kaupunki	Konserni
Nimellisarvo 2023	85 000	85 000	Käypä arvo 2023	-900	-900
Nimellisarvo 2022	90 000	90 000	Käypä arvo 2022	-2 290	-2 290

3) Muut johdannaissopimukset**a. Valuuttajohdannaiset**

Ei ilmoitettavaa.

b. Sähköjohdannaiset

	Kaupunki	Konserni		Kaupunki	Konserni
Ei ilmoitettavaa.		88 848	Käypä arvo 2023		5 198
		39 141	Käypä arvo 2022		73 231

Koronvaihtosopimukset yhteensä

	Kaupunki	Konserni		Kaupunki	Konserni
Nimellisarvo 2023	744 932	2 215 265	Käypä arvo 2023	23 319	107 575
Nimellisarvo 2022	763 857	2 094 429	Käypä arvo 2022	37 879	252 623

HENKILÖSTÖÄ, TILINTARKASTAJIEN PALKKIOITA JA INTRESSITAHOTAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

42) Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	Kaupunki	
	2023	2022
Konsernihallinto	308	349
Sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelualue	0	5 198
Sivistyspalvelujen palvelualue	5 885	5 683
Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualue	1 852	1 908
Kaupunkiympäristön palvelualue	377	341
Liikelaitokset	457	457
Pirkanmaan pelastuslaitos	0	705
Yhteensä	8 879	14 641

43) Taseeseen aktivoitujen henkilöstökulut (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2023	2022
Henkilöstökulut*		
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	445 934	686 091
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	-776	-960
Yhteensä	445 157	685 130

*Esittämistapa muutettu

44) Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetty luottamushenkilömaksut (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2023	2022
Kokoomus	60	66
Kristillisdemokraatit	9	10
Perussuomalaiset	26	28
Piraattipuolue	1	0
Pirkanmaan Feministinen piirijärjestö	0	0
SDP	60	64
SKP	0	0
Suomen Kataja ry	0	0
Suomen Keskusta	13	13
Tampereen Puolesta-TAPU	0	0
Vapauden liitto rp	0	0
Vasemmistoliitto	33	35
Vihreät	51	53
Yhteensä	252	270

45) Tilintarkastajien palkkiot (1 000 euroa)

	Kaupunki	
	2023	2022
BDO Auditor Oy		
Lakisääteinen tilintarkastus	63	35
Muut palkkiot*	14	16
BDO Oy		
Lakisääteinen tilintarkastus	0	47
Muut palkkiot	11	0
Yhteensä	89	97
KPMG Oy		
Lakisääteinen tilintarkastus	0	89
Muut palkkiot*	407	144
Yhteensä	407	233
Yhteensä	495	330

*Hanketarkastukset sisältyvät muihin palkkioihin.

46) Intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

Intressitahoille annetut takaukset

Tampereen kaupunki on valtuuston päätöksillä myöntänyt tytäryhtiöidensä puolesta omavelkaisia takauksia. Näiden takausten yhteismäärä oli vuodenvaihteessa 771,9 milj. euroa ja ne on myönnetty lähes poikkeuksetta tytäryhteisöjen ottamien lainojen takaisinmaksun ja koron maksamisen vakuudeksi lainanantajalle. Takauksista 380,0 milj. euroa on sellaisia, joista ei vuodelta 2023 peritä takausprovisiota ja 391,9 milj. euron osalta provisiota peritään. Kaupunginvaltuusto päätti syyskuussa 2018, että useimpien konserniyhteisöjen puolesta myönnettyistä takauksista peritään takausprovisiota 1.1.2019 alkaen.

Intressitahoille annetut avustukset

Sivistys- ja kulttuurilautakunta myönsi taidelaitosten yleisavustusta kaupungin

tytäryhteisölle, Tampere-talolle 7,0 milj. euroa. Avustus kohdistui kulttuuritoimintaan, Tampereen Oopperaan sekä tilakustannusten osittaiseen kattamiseen. Avustuksella tuetaan ilmaistapahtumia, orkesteritoimintaa, vierailubaletteja ym. kulttuuritoimintaa, joka ei toteutuisi ilman julkista tukea.

Sivistys- ja kulttuurilautakunta myönsi kaupungin tytäryhteisölle, Tampereen Musiikkiopiston Säätiölle taidelaitosten yleisavustusta 0,8 milj. euroa. Tampereen Musiikkiopiston Säätiö ylläpitää Tampereen konservatoriota, joka järjestää musiikki- ja tanssialojen laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta.

Sivistys- ja kulttuurilautakunta myönsi kaupungin tytäryhteisölle, Tampereen Työväen Teatterin talosäätiölle taidelaitosten yleisavustusta 0,1 milj. euroa. Talosäätiön tehtävänä on ylläpitää Tampereen Työväen Teatterin päänäyttämöä.

Kiinteistöjen luovutusten markkinaehtoisuus luovutettaessa kiinteistöjä intressitahoille

Kuntalain 130 §:n mukaan kunnan luovutettaessa tai antaessa vuokralle vähintään kymmeneksi vuodeksi omistamansa kiinteistön kilpailutilanteessa markkinoilla toimivalle, tulee luovutuksesta järjestää tarjouskilpailu tai muuten arvioida luovutuksen markkinaehtoisuus.

Kaupungin luovuttaessa kiinteistöjä markkinoilla toimiville tytäryhteisöille luovutukset tehdään markkinaehtoisesti, vyöhykehintaperiaatteella tai kilpailuttamalla. Yritystonttien markkinahintaisuus varmistetaan vertaamalla kaupungin maanvuokran tasoa riippumattoman arvioitsijan tekemään vyöhykehintakarttaan yritystonttien markkinahinnasta.

Erillistilinpäätökset ja muut eriytetyt laskelmat

LIIKELAITOKSET

Tampereen Vesi Liikelaitos

Tampereen Vesi Liikelaitos tuotti toiminta-alueensa vesihuoltopalvelut liiketaloudellisin periaattein kaupunkistrategian ja johtokunnan vuosille 2020–2024 hyväksymän Tampereen Veden strategian mukaisesti.

Toimintakertomus

Toimitusjohtajan katsaus

Tampereen Vesi toimitti asiakkailleen vaatimukset täyttävää talousvetttä. Jätevedet käsiteltiin Tampereen Veden jätevedenpuhdistamoilla ympäristölupaehdot täyttäen, lukuun ottamatta Raholan jätevedenpuhdistamon ammoniumtyypipitoisuuden pientä ylitystä toisella vuosineljänneksellä. Ylityksen syyinä oli puhdistamon hydraulisen kapasiteetin ylittyminen runsaiden sade- ja sulamisvesien vuoksi. Toimintavuoden aikana käyttöön otettiin puhdistamolle uusi esikäsitteilylaite, jolla parannetaan puhdistamon kapasiteettia.

Aikaisemmin laaditun vesijohto- ja viemäriverkostojen kuntoarvioiden ja pitkän tähtäimen investointi- ja saneerausohjelman avulla saadaan huomioidua sekä kaupungin laajenemisen edellyttämät verkostojen laajennusinvestoinnit että riittävät ja oikein kohdennetut saneerausinvestoinnit. Uuden päävesijohdon rakentaminen Kaupinjältä Ruskoon jatkui suunnitellusti välillä Solkimäenraitti–Kauhakorvenkatu. Rautaharkossa, Lahdenperässä ja Viinikanlahdessa valmisteltiin jätevesiviemäreiden siirtoa uutta keskuspuhdistamoa varten. Peltolammilla ja Multisillassa rakennettiin vesihuoltolinjoja oman toiminnan varmistamiseksi ja Lempäälän jätevesien johtamiseksi keskuspuhdistamolle. Mossin puistokadun ja Ojalan alueen vesihuollon rakentaminen jatkui yhteistyössä Tampereen ja Kangasalan kaupunkien kanssa. Hiedanrannan Kehitys Oy:n ja Tampereen kaupungin kanssa jatkettiin Hiedanrannan vesihuollon rakentamista. Tampereen kaupungin

kanssa yhteistyössä aloitettiin Västingmäen asuntoalueen vesihuollon rakentaminen.

Vedentuotannossa investoitiin vuonna 2023 muun muassa Ruskon vedenpuhdistuslaitoksen kalkkijärjestelmän uudistamiseen (vaihe 2) ja saostusmekaniikan varastokapasiteetin kasvattamiseen, minkä lisäksi Ruskon laitoksen vesikatko saneerattiin. Ruskon laitokselle ja Roineen raakavedenpumppaamolle hankittiin varavoimakoneet ja niihin liittyvän infran rakentaminen aloitettiin. Laboratorioon hankittiin uusi ICP-OES analyysilaitteisto, joka parantaa vesinäytteiden analysointia. Mustalammen pohjavesilaitokselle rakennettiin uusi kaivo, minkä lisäksi tehtiin kaivonpaikkatutkimuksia Hyhkyn pohjavesilaitoksella. Tampereen Veden kiinteistöihin tehtiin turvallisuusparannuksia ja aloitettiin lukitusten uusinta. Lisäksi investoitiin Vesitalon aulan tilanmuutokseen uusien työpisteiden saamiseksi. Raholan jätevedenpuhdistamolle hankittiin ohitusvesien käsittely-yksikkö tehostamaan jätevesien puhdistusta.

Veden toimitusvarmuuteen, vedenjakelun katkottomuuteen, veden laatuun ja asiakasystävällisyyteemme ollaan tyytyväisiä vuonna 2023 toteutetun asiakastytyväisyystutkimuksen mukaan. Asiakastytyväisyyden kokonaisarvosana parantui verrattuna edelliseen vuonna 2021 tehtyyn vastaavaan tutkimukseen. Vuonna 2021 kokonaisarvosana oli 4,1 ja vuonna 2023 4,2 (asteikolla 1–5). Tutkimuksen toteutti Innolink Oy.

Tilikaudella ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia henkilötyövuosissa. Henkilöstön rakenteessa tapahtui muutosta, kun edelleen tapahtui siirtymistä Kunnallisen tuntipalkkaisen henkilöstön

työehtosopimuksen piiristä Teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimuksen piiriin. Rakennemuutos liittyy tehtävämikkejien uudistamiseen ja yhdenmukaistamiseen osana laajempaa kaupunkitasoista tarkastelua. Vedentuotannon ja jätevedenpuhdistuksen valvomoiden kolmivuorotyön muutos 12 tunnin vuorojärjestelyyn oli kokeiluna kevääseen 2023 saakka, minkä jälkeen päätettiin ottaa järjestelmä vakituiseen käyttöön.

Tampereen kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 30.1.2023, että Tampereen Vesi Liikelaitos yhtiöitetään ja Tampereen Vesi Oy aloittaa toimintansa 1.1.2024. Vuoden 2023 aikana merkittävä osa henkilöstön työpanoksesta käytettiin yhtiöittämisen valmisteluun ja toteuttamiseen yhteistyössä Tampereen kaupungin konsernihallinnon kanssa. Keskeinen rooli oli talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmäympäristön rakentamisella Monetra Pirkanmaa Oy:n kanssa.

Arvio tulevasta kehityksestä

Vesihuollon toimintavarmuutta ja veden laatua parannetaan saneeraamalla järjestelmällisesti vesihuoltoverkostoja ja vedentuotantolaitoksia, tehostamalla vedenpuhdistusprosesseja, lisäämällä automaatiota ja turvaamalla varavoiman saanti toiminnan kannalta tärkeissä kohteissa. Aktiivista otetta jatketaan seudullisissa yhteishankkeissa ja Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n kanssa. Yhteistyötä naapurikuntien vesihuoltolaitosten kanssa jatketaan ja yhteistyötä koskevia sopimuksia päivitetään. Tampereen vedenhankintaa ja siihen liittyviä pitkän tähtäimen investointeja tarkastellaan. Veden ja jäteveden käyttö- ja perusmaksuja ei muutettu vuodelle 2024.

Vedentuotannossa investoidaan muun muassa varavoiman saatavuuteen, Ruskon vedenpuhdistuslaitoksen prosessin saneeraukseen, Koivistonkyllän ja Lukonmäen paineenkorotusasemien saneeraukseen sekä Tesoman vesitornin katon uudistamiseen.

Tampereen Veden kaksi suurta jätevedenpuhdistamo - Viinikanlahti ja Rahola - tullaan sulkemaan ja purkamaan parin vuoden kuluttua Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n Sulkavuoren jätevedenpuhdistamon aloittaessa toimintansa. Tampereen Veden puhdistamoiden ympäristölupien raukeamiseen liittyvien toimenpiteiden valmistelu ja purkamista koskevien selvitysten ja suunnitelmien teko käynnistyy vuonna 2024.

Vesihuoltoverkostojen osalta kehitetään rakennuttamis- ja urakointinettä sekä rakentamiskustannusten seurantaan niin, että kaupungin kasvun edellyttämä verkostojen uudisrakentaminen, uusien runkoverkkoyhteyksien rakentaminen kantakaupungin verkoston sisällä ja nykyisten verkostojen riittävä saneeraus kyetään myös tulevaisuudessa toteuttamaan kohtuullisin kustannuksin. Edellä mainituissa toimenpiteissä hyödynnetään laadittua verkostojen investointiohjelmaa.

Verkostorakentamisessa mm. jatketaan päävesijohdon rakentamista Kaupinojalta Ruskoon välillä Solkimäenraitti-Rusko. Myös Peltolampi-Sääksjärvi välin vesihuollon rakentamista ja Hiedanrannan, Kolmenkulman, Västingimäen ja Ojalan alueiden vesihuollon rakentamista jatketaan. Tohlopinrannan, Raholan radanvarren ja Tesoman Taimiston asemakaava-alueiden vesihuollon rakentaminen alkaa.

Henkilötyövuosissa ei ole odotettavissa merkittäviä muutoksia; eläkkeelle jäävien tilalle rekrytoidaan uusia työntekijöitä ja tällaisissa muutoksissa pyritään tarjoamaan myös mahdollisuuksia sisäisiin siirtoihin.

Toiminta jatkuu osakeyhtiömuotoisena vesihuoltolaitoksena osana Tam-

pereen kaupunkikonsernia. Yhtiöittämisestä johtuvat muutokset ja uusien toimintatapojen vakiinnuttaminen tulevat painottumaan vuoden 2024 toiminnassa.

Henkilöstö

Tampereen Veden palkallisten henkilötyövuosien määrä oli 163 (2022: 157), määrään lasketaan vakituisten lisäksi määräaikainen henkilöstö, henkilötyövuosien määrä kasvoi jonkin verran tilikaudella. Henkilöstön määrä toimintavuoden lopussa oli 160 (2022: 165). Henkilötyövuosia kasvatti muutama kokonaan uusi tehtävä sekä yhtiöittämiseen liittyneet määräaikaiset tehtävät.

Henkilöstön rakenteessa tapahtui edelleen siirtymistä Kunnallisen tuntipalkkaisen henkilöstön työehtosopimuksen piiristä Teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimuksen piiriin. Rakenneuutos liittyy tehtävänimikkeiden uudistamiseen ja yhdenmukaistamiseen osana laajempaa kaupunkitasoista tarkastelua.

Koronapandemian jälkeen etätyökytännöt ovat vakiintuneet ns. hybridimalliin, joka Tampereen Vedellä tarkoittaa työskentelyä keskimäärin enemmän toimistolla kuin etätyöpisteessä. Vesihuollon toimivuuteen ei pandemialla ole ollut vaikutusta.

Tilikaudella jatkettiin esihenkilötyön kehittämistä järjestämällä valmennuksia mm. yhteistyössä työterveyshuollon kanssa. Työhyvinvointikorttikoulutukset jatkuivat ja 89 % henkilöstöstä suoritti koulutukset, jonka tavoitteena oli lisätä jokaisen ymmärrystä työhyvinvoinnin kokonaisuudesta ja mahdollisuudesta osaltaan vaikuttaa hyvinvointiin.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Johtokunta on käsitellyt 21.12.2023 Tampereen Vesi Liikelaitoksen toimintaympäristöanalyysin, sisäisen valvonnan toimintatavan kuvauksen ja itsearvioinnin.

Hallinto- ja johtamiskulttuurin osalta Tampereen Veden arvot ja toiminnan ta-

voitteet ovat selkeät ja hyväksytyt. Käytössä on sertifioitu laatu- ja ympäristöjärjestelmä. Tampereen Vesi noudattaa Tampereen kaupungin hyvän hallinnon sekä johtamisen periaatteita. Rekrytointeja on toteutettu mm. muuttuvasta toimintaympäristöstä ja henkilövaihdoksista johtuen. Hallinto- ja johtamiskulttuuri on hyvällä tasolla.

Järjestelmällinen ja tuloksellinen riskienhallinta on toiminnallisten riskien osalta kunnossa; toiminta on vakiintunut ja riskienhallintaan on toimivat menetelmät. Hallinnollisten, organisaattoristen ja taloudellisten riskien osalta toimintaa voidaan edelleen kehittää. Tampereen Veden toimintaympäristöanalyysi ja riskiprofiili päivitettiin vuoden 2023 aikana. Riskienhallinnan kehittämisen painottui edellisen vuoden tapaan erityisesti kyberturvallisuuteen ja sähköpulaan varautumiseen.

Johton ja esimiesten valvontatoimenpiteiden osalta valvontatoimenpiteet ja -järjestelmät ovat pääosin kunnossa. Viestinnän ja raportoinnin osalta viestinnässä on panostettu sekä ulkoiseen että sisäiseen viestintään.

Sisäinen valvonnan ja riskienhallinnan näkökulmasta asiat ovat kunnossa, valvontajärjestelmä toimii ja hyvän hallintotavan keskeiset elementit ovat sekä esihenkilöiden että henkilöstön tiedossa. Johtokunta on käsitellyt 28.9.2023 kokouksessaan Tampereen Vesi Liikelaitoksen riskienhallintaa. Tampereen Vedessä on tunnistettu merkittävimmät yksikön toimintaa uhkaavat riskit ja määritelty, miten niihin vastataan. Riskienhallinta ja sen seuranta on vastuutettu. Tilikauden aikana ei ole raportoitu merkittävistä riskeistä, joista olisi aiheutunut vahinkoa toiminnalle tai tavoitteiden toteutumiselle.

Kokonaisarviona Tampereen Vesi Liikelaitoksen johto lausuu, että Tampereen Veden sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat pääosin hyvällä tasolla. Merkittäviä puutteita ei ole todettu ja kehittämistä vaativat keskeisimmät asiat ja toimenpiteet on tunnistettu.

Toiminnan tavoitteiden toteutuminen

Tampereen Vedellä oli tilikaudella 2023 yhteensä viisi toiminnallista tavoitetta. Tavoitteista kolme toteutui, yksi toteutui osittain ja yksi jäi saavuttamatta. Henkilöstöä koskevinä tavoitteina oli, että sairauspoissaoloprosentti on alle 4,5 % ja vakavien tapaturmien määrä laskee. Sairauspoissaolojen suhteellinen osuus oli edellisvuotta vastaava 4,9 % joten tavoitetta ei saavutettu. Sairauspoissaoloja saatiin merkittävästi vähemmään alkuvuodesta, jolloin oli useita pitkiä sairaus- ja tapaturmapoissaoloja. Toimenpiteinä on ollut kevennettyjä ja korvaavia työtehtäviä sekä kokonaan toisiin tehtäviin siirtymisiä. Loppuvuonna pitkien poissaolojen osuus vähentyi, mutta syksyn flunssakausi piti poissaolojen määrän koholla. Vakavia tapaturmia ei sattunut, joten sen osalta tavoite saavutettiin. Vesijohtoveden laatua ja toimintusvarmuutta kuvaava häiriötilanteiden määrän kehitys suhteessa verkoston pituuteen toteutui tavoitetta heikompana. Verkoston saneerausohjelmaa toteutettiin suunnitellusti, mutta keliolosuhteet olivat vertailuvuotta haastavammat johtaen häiriötilanteiden määrän kasvuun. Vesijohtoverkoston pitkän tähtäimen

toimintavarmuutta kuvaava verkoston keskimääräinen uusiutumisaika oli alle 95 vuotta. Verkostosaneerauksia tehtiin investointiohjelman ja kuntoarvion pohjalta. Asiakastytyväisyyssmittauksessa palveluun liittyvät mittarit ovat kehittyneet positiivisesti verrattuna edelliseen vastaavaan mittaukseen. Myös digitaalisten ratkaisujen hyödyntäminen asiakaspalvelussa ja toiminnassa toteutui tavoitteen mukaisesti.

Tuottavuuden parantamiseen tähtäävät toimenpiteet toteutuivat pääosin suunnitellusti. Jätevesiverkoston analytiikkapalvelujen käyttöä jatkettiin häiriötilanteiden havaitsemisessa jätevedenpumppaamoiden toiminnassa ja puhdistamolle johdettavien vuotovesien minimoimiseksi. Analytiikan avulla on löydetty muutamia vuotopaikkoja. Analytiikan hyödyntäminen saneeraus-toimenpiteiden suunnittelussa muiden tutkimustietojen kanssa alkoi. Tietoa kerätään lisää, jotta saneeraukset saadaan kohdistumaan vuotaville alueille. Energiatohokkuuden parantaminen on Tampereen Vedellä jatkuvaa toimintaa. Vuonna 2023 Ruskon ja Kaupinojan vedentuotantolaitosten yhtäaikaisen käytön optimointiin liittyvä mallinnus valmistui. Lisäksi pilottihankkeessa on

kehitetty mallinnukseen pohjautuvaa vedentuotannon ja -jakelun reaaliaikaista toiminnan ohjausta käyttökustannusten optimoimiseksi. Alustavien tulosten perusteella tekoälyohjauksella on saavutettavissa noin 10 % kustannussäästöt. Energiatohokkuuden parantamiseksi on tehty myös elinkaarenaikaisia kannattavuustarkasteluja esimerkkikohteissa verkosto- ja laitosinvestoinneissa. Tarkasteluilla on tuotettu tietoa investointivertailuihin investointi- ja käyttökustannusten sekä energiankäytön ja ympäristövaikutusten optimoimiseksi. Lisäksi on käynnistetty projekti, jossa luodaan toimintatavat elinkaari- ja vaikutusten ja kestävyysnäkökulman huomioimiseksi Tampereen Veden toiminnassa. Sähköisten palvelujen hyödyntämistä jatkettiin asiakaspalvelussa. Sähköinen allekirjoitus, sopimusten sähköinen arkistointi ja asiakaskontaktien tiketöinti otettiin käyttöön. Lisäksi vesimittarilukematiedon ja järjestelmien parempaa hyödyntämistä jatkettiin toteuttamalla pilotoiteja pitkän tähtäimen suunnitelman tueksi. Edellä mainituilla toimenpiteillä on sujuvoitettu hallinnon prosesseja muun muassa asiakastytyväisyyden lisäämiseksi. Kehitystyötä tuottavuuden parantamiseksi jatketaan tulevina vuosina.

Nro	Toiminnan tavoite 2023	Mittari	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2023)	Toteuma
1	Sairauspoissaolo-%: tavoite on alle 4,5 % ja vakavien tapaturmien määrä laskee	Sairauspoissaolojen ja 3 pv tai enemmän työkyvyttömyyttä aiheuttaneiden tapaturmien määrän kehitys aiempaan verrattuna.	<p>Sairauspoissaolojen toteumaprosentti oli 4,9% (1-12/2023), jonka mukaan raportointikaudella ei päästy asetettuun tavoitteeseen; poissaoloprosentti on kuitenkin sama kuin vuonna 2022. Sairauspoissaoloja saatiin merkittävästi vähemmän alkuvuodesta, jolloin oli useita pitkiä sairaus- ja tapaturmapoissaoloja. Tapaturmiin liittyvät poissaolot jatkuivat vuodelta 2022. Alkuvuodesta oli myös vapaa-ajan tapaturmiin liittyviä pidempiä poissaoloja. Toimenpiteinä on ollut kevennettyjä ja korvaavia työtehtäviä sekä kokonaan toisiin tehtäviin siirtymiä. Loppuvuonna pitkien poissaolojen osuus vähentyi, mutta syksyn flunssakausi piti poissaolojen määrän koholla.</p> <p>Vakavia työkyvyttömyyttä aiheuttavia tapaturmia ei tapahtunut ollenkaan raportointivälillä. Tavoite toteutui tältä osin. Muita tapaturmia on raportointiajanjaksolla tapahtunut seuraavasti: työtapaturmia 12 kpl ja työmatkatapaturmia 2 kpl. Vaaratilanneilmoituksia ei ole ollut. Vuoden 2022 vastaavalla ajanjaksolla oli työtapaturmia 3 kpl ja työmatkatapaturmia 0 kpl. Vaaratilanneilmoituksia oli 1kpl.</p>	+/-
2	Vesijohtoveden laatu ja toimitusvarmuus säilyvät korkealla tasolla	Häiriötilanteiden määrän kehitys/ verkoston pituus. Häiriömäärän tulee laskea suhteessa verkoston pituuteen.	2023 30 kpl/ 872,520 km=0,034%; (2022 24kpl/840,494 km =0,029%) Häiriötilanteiden määrä kasvoi suhteessa verkoston pituuteen. Tavoitteeseen ei päästy. Verkoston saneerauksia toteutettiin suunnitellusti. Verkoston oikea-aikaisen saneerauksen tavoitteena on vähentää vuotojen määrän kasvua per kilometri. Häiriötilanteiden määrään vaikuttaa merkittävästi vallitseva keli (maan jäätyminen, joka aiheuttaa maanpainetta vesijohdoille). Talvi ajoittui tarkasteluvuosina eri kuukausille ja vertailuvuonna tapahtui keskimääräistä vähemmän häiriöitä.	-
3	Vesijohtoverkoston pitkän tähtäimen toimintavarmuudesta huolehditaan	Verkoston keskimääräinen uusiutumisaika on alle 95 v.	Pitkän tähtäimen toimintavarmuutta edistettiin tavoitteen mukaisesti. Verkoston saneerauksia tehtiin suunnitellusti. Vuonna 2023 saneerattiin 9,759 kilometriä vesijohtoverkoston pituus oli 872,520 kilometriä. Keskimääräinen uusiutumisaika oli 89,4 vuotta.	+
4	Asiakaspalvelussa ja toiminnassa hyödynnetään digitaalisia ratkaisuja	Toimenpiteet ja toteutustilanne	<p>Asiakaspalvelun digitaalisten ratkaisujen hyödyntäminen on valmistunut. Lomakkeet ja sopimukset arkistoituvat Vismaan. Sähköinen allekirjoitus on käytössä ja e-lomakkeet netissä. Asiakaspalvelussa on käytössä tikeänti asiakasyhteydenotoissa.</p> <p>Verkoston aluemitäusjärjestelmän pilotointi on käynnissä Hervannassa, dataa saadaan tuotettua järjestelmään ja hyödyntäminen etenee alkuvuodesta 2024. Etäluettavien vesimittarien datan hyödyntämishanke on aloitettu.</p>	+
5	Asiakastytyväisyys on noussut verrattuna edellisen asiakastytyväisyys-tutkimuksen mittaukseen	Asiakastytyväisyys noussut verrattuna edelliseen Innolinkin vuonna 2021 suorittamaan tutkimukseen. (Innolink parittomina vuosina)	Asiakastytyväisyyskysely toteutettiin keväällä 2023. Kokonaisarvosana asteikolla 1-5 oli kyselyn pohjalta 4,2, mikä oli edellistä vuoden 2021 kyselyä parempi (4,1). Tavoite toteutunut.	+

TULOSLASKELMA

	TULOSLASKELMA		TALOUSARVION TOTEUMAVERTAILU (1 000 EUROA)			
	1.1. - 31.12.2023	1.1. - 31.12.2022	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023
Liikevaihto	73 289 397,89	70 272 925,22	73 289	73 574	-285	73 574
Valmistus omaan käyttöön	2 672 067,85	3 072 678,35	2 672	3 500	-828	3 500
Liiketoiminnan muut tuotot	58 179,33	136 020,93	58	47	11	47
Materiaalit ja palvelut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-9 780 376,08	-8 287 936,46	-9 780	-10 184	404	-10 334
Palvelujen ostot	-12 776 965,60	-10 374 762,34	-12 777	-10 831	-1 946	-10 290
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-7 892 215,82	-7 316 626,01	-7 892	-7 518	-374	-7 457
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	-1 617 581,67	-1 652 676,27	-1 618	-1 540	-78	-1 563
Muut henkilösivukulut	-316 795,61	-272 007,43	-317	-312	-5	-288
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-15 176 114,60	-14 848 049,92	-15 176	-15 300	124	-15 300
Arvonalentumiset	-82 870,01	-5 010,50	-83	0	-83	0
Liiketoiminnan muut kulut	-3 225 560,59	-1 922 530,94	-3 226	-2 663	-563	-3 116
Liikelylijäämä (-alijäämä)	25 151 165,09	28 802 024,63	25 151	28 773	-3 622	28 773
Rahoitustuotot ja -kulut						
Muut rahoitustuotot	15 135,41	7 516,47	15	0	15	0
Korvaus peruspääomasta	-14 700 000,00	-14 700 000,00	-14 700	-14 700	0	-14 700
Muut rahoituskulut	-574,67	-1 913,77	-1	0	-1	0
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	10 465 725,83	14 107 627,33	10 466	14 073	-3 607	14 073
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	895 515,60	895 515,60	896	896	-0	896
Tuloverot	-76 555,14	-179 075,44	-77	-90	13	-90
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	11 284 686,29	14 824 067,49	11 285	14 879	-3 594	14 879

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Sijoitetun pääoman tuotto, %	10,1	12,1
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	10,1	12,1
Voitto, %	14,3	20,1

Liikelaitoksen talous ja talousarvion toteutuminen

Tuloslaskelma ja tuloslaskelman analysointi

Tilikauden liikevaihto oli 73,3 milj. euroa. Liikevaihto toteutui edellistä vuotta 3,0 milj. euroa suurempana johtuen vuoden 2023 alusta tehdyistä veden ja jäteveden käyttö- ja perusmaksujen korotuksista. Liikevaihto jäi muutetusta talousarviosta 0,3 milj. euroa. Poikkeaman taustalla oli myönnettyjen rakennuslupien ja aloitettujen rakennushankkeiden volyymin laskun aiheuttama liittymismaksujen suunniteltua alhaisempi kertymä.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot toteutuivat 0,4 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä, lisääntyen edellisvuodesta 1,5 milj. euroa. Merkittävin poikkeama suunniteltuun oli vedentuotannossa tarvittavan sähkön ja veden ostoissa. Veden ostojen jääminen suunnitellusta selittyi vedenpuhdistuskemikaalien suunniteltua pienemmillä ostoilla. Rakennusmateriaalien ostot jäivät suunnitellusta laskutettavien töiden osalta. Tuotantolaitosten osalta lämmityksen kustannukset ylittivät muutetun talousarvion sekä vedentuotannossa että jätevedenpuhdistuksessa. Palvelujen ostot toteutuivat suunniteltua 1,9

milj. euroa suurempina ja 2,4 milj. euroa edellisvuotta suurempina. Ylityksen taustalla on koneiden ja kaluston kunnossapitotarpeiden lisääntyminen sekä varautumiseen panostaminen. Lisäksi maansiirto- ja työkonopalveluiden ostot ylittyivät verkostossa tapahtuneiden ylläpitävien häiriötilanteiden vuoksi. Myös yhtiöittämissuunnitelman lisäsi palvelujen ostoja suunnitellusta 0,4 milj. euroa. Omajohtoiset investoinnit toteutuivat muutettua talousarviota 0,8 milj. euroa pienempinä.

Henkilöstökulut toteutuivat 9,8 milj. eurolla ylittäen edellisvuoden toteuman 0,6 milj. eurolla ja suunnitellun 0,5 milj. eurolla. Muutetun talousarvion ylittymisen johtui siitä, että henkilöstökuluihin vaikuttavista eristä vuorolisät sekä kunnossapito- ja sähköasentajista kootun varallaoloringin, jolla turvattiin vara-

RAHOITUSLASKELMA

 TALOUSARVION TOTEUMAVERTAILU
(1 000 EUROA)

	1.1. - 31.12.2023	1.1. - 31.12.2022	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023
Toiminnan rahavirta						
Liikelylijäämä (-alijäämä)	25 151 165,09	28 802 024,63	25 151	28 773	-3 622	28 773
Poistot ja arvonalentumiset	15 258 984,61	14 853 060,42	15 259	15 300	-41	15 300
Rahoitustuotot ja -kulut	-14 685 439,26	-14 694 397,30	-14 685	-14 700	15	-14 700
Tuloverot	-76 555,14	-179 075,44	-77	-90	13	-90
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	-0,80	0	0	0	0
	25 648 155,30	28 781 611,51	25 648	29 283	-3 635	29 283
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-25 075 462,68	-15 876 964,30	-25 075	-24 520	-555	-18 000
	-25 075 462,68	-15 876 964,30	-25 075	-24 520	-555	-18 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	572 692,62	12 904 647,21	573	4 763	-4 190	11 283
Rahoituksen rahavirta						
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Vaihto-omaisuuden muutos	-150 071,21	-292 064,43	-	-	-	-
Saamisten muutos kunnalta	879 670,42	-12 834 733,76	-	-	-	-
Saamisten muutos muilta	-3 829 581,54	226 036,16	-	-	-	-
Korottomien velkojen muutos kunnalta	8 424,52	-6 484,87	-	-	-	-
Korottomien velkojen muutos muilta	2 518 865,19	2 599,69	-	-	-	-
	-572 692,62	-12 904 647,21	-573	-4 763	4 190	-11 283
Rahoituksen rahavirta	-572 692,62	-12 904 647,21	-573	-4 763	4 190	-11 283
Rahavarojen muutos	0,00	0,00	0	0	0	0
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT						
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 euroa	39 989	47 836				
Investointien tulorahoitus, %	102,6	182,4				
Quick Ratio	5,9	7,1				
Current Ratio	6,1	7,2				

Tillikauden liikelylijäämä oli 25,2 milj. euroa, joka on 3,6 milj. euroa sitovaa ylijäämätavoitetta heikompi. Edelliseen vuoteen verrattuna liikelylijäämä on 3,7 milj. euroa pienempi. Kannattavuus pysyi hyvällä tasolla, vaikka sijoitetun pääoman tuotto prosentti laski hieman edellisestä vuodesta ollen 10,1 %.

Rahoituslaskelma ja rahoituslaskelman analysointi

Toiminnan rahavirta oli 25,6 milj. euroa ja se toteutui 3,1 milj. euroa edellisvuotta heikompana johtuen liikevaihtoa suuremmasta kulukehityksestä. Investointien rahavirta oli -25,1 milj. euroa. Investointimenot toteutuivat lähes muutetun talousarvion mukaisina ja edellisvuotta 9,2 milj. euroa suurempina. Toiminnan ja investointien rahavirta oli positiivinen 0,6 milj. euroa, joka oli 12,3 milj. euroa edellisvuotta vähemmän johtuen pää-

voimakoneiden sähkön saanti, varallaolokulut eivät sisällyneet muutettuun talousarvioon.

Poistot ja arvonalentumiset toteutuivat 15,3 milj. euron suuruisina ja edellisvuotta 0,4 milj. euroa suurempina johtuen investointien valmistumisen ajoittumisesta enemmän kuluneelle vuodelle. Liiketoiminnan muut kulut toteutuivat 3,2 milj. euron suuruisina ylittäen suunnitellun 0,6 milj. euroa ja edellisen vuoden 1,3 milj. eurolla. Poikkeama suunnitelmaan johtuu pääosin vuokratuista varavoimakeista, joita ei ollut mukana suunnitelmassa. Korvaus peruspääomasta oli suunnitellun suuruinen, 14,7 milj. euroa.

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutokset
Investointimenot	-25 075	-24 520	-555	-18 000	-6 520
Nettoinvestoinnit	-25 075	-24 520	-5 55	-18 000	-6 520

asiassa muutoksesta investointien rahavirrassa. Vuoden 2023 rahoituksen rahavirta oli -0,6 milj. euroa. Investointien tulorahoitusprosentti laski edellisestä vuodesta, mutta investoinnit pystyttiin kattamaan tulorahoituksella. Maksuvalmius pysyi hyvällä tasolla.

Investoinnit ja niiden analysointi

Investoinnit toteutuivat 25,1 milj. eurolla, josta verkostorakentamiseen käytettiin 20,6 milj. euroa ja laitosrakentamiseen 4,4 milj. euroa. Alkuperäinen talousarvio oli 18,0 milj. euroa, jonka lisäksi määrärahan lisäystä ja uudelleenbudjetoiteja hyväksyttiin yhteensä 6,5 milj. euroa. Investoinnit kokonaisuutena ylittivät

muutetun talousarvion 0,6 milj. euroa. Muutetun talousarvion ylittyminen johtuu useammasta eri hankkeesta. Laitosrakentaminen jäi suunnitellusta 3,8 milj. euroa. Verkostorakentaminen puolestaan ylitti suunnitellun 4,4 milj. eurolla. Laitosrakentamisessa merkittävimpiä suunnitelman alittaneita kohteita oli Ruskon kattorakenteiden perusparannus, jossa kustannuspuitearvio oli arvioitu toteumaa suuremmaksi. Ruskon vedenpuhdistuslaitoksen flotaation kunnostaminen alitti myös suunnitellun, töiden edelleen viivästyttä toteutuskelepoisen ratkaisun löytämiseksi. Ruskon UV huuhtelupuhallin investointi alitti suunnitellun useasta eri syystä mm. toimitusvaikeuksista johtuen. Koivistonky-

län ja Lukonmäen paineenkorotusasemien työt ovat alkaneet suunniteltua myöhemmin ja muutettu talousarvio on siksi alittunut. Kaupinon varavoi-makoneen hankinnan kilpailutuksen haasteet ovat viivästyttäneet hankkeen toteuttamista ja muutettu talousarvio alittui. Vesitalon aulan tilamuutoshan-ke on puolestaan ylittänyt muutetun talousarvion. Verkostorakentamisessa edistettiin useita hankkeita, laitosra-kentamisen hankkeiden viivästyttä. Yli miljoonan euron investoinneista Pel-tolampi-Sääksjärven vesihuoltolinjan rakentaminen ylitti suunnitellun johtu-en toteutustavan muutoksista. Rauta-harkon pääviemäri investointi toteutui suunnitellun suuruisena.

TASE	31.12.2023	31.12.2022
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	6 719,18	11 219,18
Muut pitkävaikutteiset menot	68 663,00	103 996,42
	75 382,18	115 215,60
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	10 859,63	10 859,63
Rakennukset	21 486 373,60	20 955 382,88
Kiinteät rakenteet ja laitteet	139 165 519,72	140 976 275,92
Koneet ja kalusto	444 394,64	93 751,24
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	30 029 967,90	19 244 534,33
	191 137 115,49	181 280 804,00
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	25 152 000,00	25 152 000,00
Muut saamiset	133 543,20	133 543,20
	25 285 543,20	25 285 543,20
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	1 436 117,59	1 286 046,38
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	10 764 155,62	6 862 896,78
Saamiset kunnalta	65 415 547,96	66 295 218,38
Muut saamiset	0,00	76 365,48
Siirtosaamiset	4 688,18	0,00
	76 184 391,76	73 234 480,64
VASTAAVAA YHTEENSÄ	294 118 550,22	281 202 089,82
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	70 341 207,56	70 341 207,56
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	160 723 681,24	145 899 613,75
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	11 284 686,29	14 824 067,49
	242 349 575,09	231 064 888,80
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	12 534 764,86	13 430 280,46
	12 534 764,86	13 430 280,46
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Korottomat velat kunnalta	514 338,61	514 338,61
Liittymismaksut ja muut velat	25 906 471,95	25 906 471,95
	26 420 810,56	26 420 810,56
Lyhytaikainen		
Ostovelat	8 255 257,98	5 961 292,50
Korottomat velat kunnalta	8 424,52	0,00
Muut velat	2 651 939,66	2 448 857,30
Siirtovelat	1 897 777,55	1 875 960,20
	12 813 399,71	10 286 110,00
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	294 118 550,22	281 202 089,82
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	86,7	86,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	53,5	52,1
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 euroa	172 008	160 724
Lainat ja vastuut 31.12., 1 000 euroa	17 019	18 089

Tase ja taseen analysointi

Taseen loppusumma tilinpäätöshetkellä oli 294,1 milj. euroa, joka on 12,9 milj. euroa enemmän kuin edellisellä vuonna. Taseen vastaavien merkittävin omaisuus erä on pysyvien vastaavien aineelliset hyödykkeet, 191,1 milj. euroa, jossa kasvua edelliseen vuoteen tapahtui 9,9 milj. euroa. Vaihtuvat vastaavat kasvoivat 3,1 milj. euroa johtuen lyhytaikaisten saamisten muutoksesta. Taseen vastattavien merkittävin erä oli oma pääoma, joka kasvoi 11,3 milj. euroa, tilikauden ylijäämän verran. Omavaraisuusaste pysyi hyvällä tasolla.

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Tampereen kaupunginhallitus esittää, että tilikauden ylijäämä 11 284 686,29 euroa, siirretään taseen omaan pääoman edellisten tilikausien ylijäämä -erään ja että varauksia ei tehdä.

Tilinpäätöksen liitetiedot

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

1) Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät:

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaan. Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen han-

kintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu kaupungin-hallituksen hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Raholan jätevedenpuhdistamon laajennuksen osalta poistosuunnitelmaa on muutettu vastaamaan jäljellä olevaa käyttöikä.

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintameno tai sitä alemman todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

6) Toimintatuotot (1000 euroa)

Liikevaihto (1 000 euroa)	2023	2022
Vesilaitostoiminta	28 386	28 190
Viemärlaitostoiminta	44 903	42 083
Yhteensä	73 289	70 443

9) Palvelujen ostot (1 000 euroa)

	2023	2022
Muiden palvelujen ostot	12 777	10 375

11) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu pysyvien vastaavien hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

	Poistoajat	Poistomenetelmä
Aineettomat hyödykkeet		
Tietokoneohjelmistojen käyttöoikeudet	3 vuotta	Tasapoisto
Tietokoneohjelmistojen valmistusarvot	5 vuotta	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	3 vuotta	Tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 vuotta	Tasapoisto
Hallinto- ja laitosrakennukset	30 vuotta	Tasapoisto
Muiden rakennusten kiinteät koneet ja laitteet	10 vuotta	Tasapoisto
Muiden rakennusten perusparannukset	10 vuotta	Tasapoisto
Muut rakennukset	10 vuotta	Tasapoisto
Muut maa- ja vesirakenteet	15 vuotta	Tasapoisto
Vedenjakeluverkosto	20 vuotta	Tasapoisto
Viemäriverkko	20 vuotta	Tasapoisto
Sähkö-, vesi- yms. laitojen laitoskoneet ja laitteet	10 vuotta	Tasapoisto
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta	Tasapoisto
Viestintälaitteet	5 vuotta	Tasapoisto
Muut laitteet ja kalusteet	3 vuotta	Tasapoisto

Hyödykkeet, joiden hankintameno on korkeintaan 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

16) Poistoeron muutos (1 000 euroa)

	2023	2022
Investointivarauksiin liittyvät poistoeron vähennykset	896	896

TASEEN VASTAAVIEN LIITETIEDOT

19) Pysyvät vastaavat tase-eräkohtaisesti (1 000 euroa)

Aineettomat hyödykkeet	Aineettomat oikeudet	Muut pitkä-vaikutteiset menot	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	11	104	115
Tilikauden poisto	-5	-35	-40
Poistamaton hankintameno 31.12.	7	69	75
Kirjanpitoarvo 31.12.	7	69	75

Aineelliset hyödykkeet	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Enn.maks. ja kesk.er. hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	11	20 955	140 976	94	19 245	181 281
Lisäykset tilikaudella	0	1 997	6 570	428	16 081	25 075
Siirrot erien välillä	0	45	5 237	13	-5 295	0
Tilikauden poisto	0	-1 512	-13 535	-90	0	-15 136
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	-83	0	0	-83
Poistamaton hankintameno 31.12.	11	21 486	139 166	444	30 030	191 137
Kirjanpitoarvo 31.12.	11	21 486	139 166	444	30 030	191 137

Sijoitukset	Osakkeet konserniyhtiöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	25 152	25 152
Hankintameno 31.12.	25 152	25 152
Kirjanpitoarvo 31.12.	25 152	25 152

Joukkovelkakirjalaina-, muut laina- ja muut saamiset	Saamiset konserniyhteisöiltä	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	134	134
Hankintameno 31.12.	134	134
Kirjanpitoarvo 31.12.	134	134

TASEEN VASTATTAVIEN LIITETIEDOT

25) Oma pääoma (1 000 euroa)

	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	70 341	70 341
Peruspääoma 31.12.	70 341	70 341
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	160 724	145 900
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	160 724	145 900
Tilikauden ylijäämä	11 285	14 824
Oma pääoma yhteensä	242 350	231 065

26) Erittely poistoeroista (1 000 euroa)

	2023	2022
Poistoero		
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	12 535	13 430
Yhteensä	12 535	13 430

27) Pitkäaikaiset velat, myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua erääntyvät (1 000 euroa)

	2023	2022
Korottomat velat kunnalta	514	514
Liittymismaksut	25 906	25 906
Yhteensä	26 421	26 421

32) Liittymismaksut ja muut velat (1 000 euroa)

	2023	2022
Muut velat	2 652	2 449

33) Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät (1 000 euroa)

	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Menojäämät		
Palkkajaksotukset	213	151
Lomapalkkajaksotukset	1 539	1 580
Eläkevakuutusmaksuvelat	145	145
Yhteensä	1 898	1 876

VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

38) Vuokra- ja leasingvastuut (1 000 euroa)

	2023	2022
Vuokravastuut		
Vuokravastuut yhteensä, voimassa 31.8.2041 asti*	15 856	16 734
Seuraavalla tilikaudella maksettavat*	896	894
Myöhemmin maksettavat*	14 960	15 840
Leasingvastuut		
Leasingvastuut yhteensä, voimassa 31.3.2028 asti*	640	841
Seuraavalla tilikaudella maksettavat*	266	263
Myöhemmin maksettavat*	374	579
Vuokra- ja leasingvastuut yhteensä	16 496	17 575

*Vertailuvuoden vuokravastuiden yhteissummasta on korjattu leasingvastuihin 0,8 milj. euroa, josta seuraavan tilikauden osuus 0,2 milj. euroa ja myöhemmin maksettava osuus 0,6 milj. euroa on korjattu omille riveilleen.

41) Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt (1 000 euroa)

	2023	2022
Sopimusvastuut yhteensä	97	106
Muut taloudelliset vastuut yhteensä	94	154
Ympäristövelvoitteet	90	150
Vahingonkorvausvastuut	4	4
Sopimusvastuut ja muut taloudelliset vastuut yhteensä	191	260

HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

42) Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2023	2022
Verkostorakentaminen ja -kunnossapito	61	64
Verkostosuunnittelu	9	9
Vedentuotanto ja jätevedenpuhdistus	67	67
Henkilöstö ja viestintä	5	7
Liiketoimintojen tuki	18	18
Henkilöstön lukumäärä yhteensä	160	165

Muut eriytetyt laskelmat

Tampereen Vesi Liikelaitoksen kilpailulain 30 d §:n edellyttämä tuloslaskelma kunnan taloudellisesta toiminnasta, joka tapahtuu kilpailutilanteessa markkinoilla, on esitetty tilinpäätöskirjan kappaleessa: Muut eriytetyt laskelmat.

43) Taseeseen aktivoitujen henkilöstökulut (1 000 euroa)

	2023	2022
Henkilöstökulut		
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	9 827	9 241
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	-175	-395
Yhteensä	9 651	8 846

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen (TKL) toiminta-ajatus on yhteistyössä joukkoliikenteen tilaajan kanssa

tuottaa korkealuokkaisia paikallisia joukkoliikennepalveluja kestävän kehityksen

mukaisesti, joustavasti, taloudellisesti ja turvallisesti.

Toimintakertomus

Toimitusjohtajan katsaus

Vuoden 2023 tilausmäärää koskeva arvio oli selkeästi aiempia vuosia alhaisempi. Joukkoliikenteen matkustajamäärien kasvu muutti kuitenkin tilannetta vuoden aikana huomattavasti ja tilatun liikenteen määrä kasvoi alkuperäisestä arviosta lähes edellisvuoden tasolle. Tämä näkyi myös TKL:n toiminnassa, jossa aiempien ylikapasiteettiongelmien sijaan siirryttiin ajoittaiseen kuljetta- ja kalustovajeeseen. Alan haasteena on vastata näihin markkinoilla nopeasti tapahtuviin muutoksiin.

Liikennesuunnittelun tehostamiseksi ja työvuorojen ohjauksen sekä kuljettajien välisen vuorovaikutuksen parantamiseksi hankittiin uusi työvuorojen suunnittelujärjestelmä. Järjestelmässä kuljettaja voi mm. tarkastaa työvuoronsa tiedot ja antaa omia toiveitaan tulevia työvuoroja varten ja kaikki kuljettajat varustettiin mobiililaittein. Samalla kuljettajat voivat seurata työsähköpostia reaaliajassa, kuljettajat voivat olla yhteydessä työnjohtoon ja tallentaa liikenteessä ilmeneviä poikkeustilanteita sekä tehdä vikailmoituksia. Uuden MTRAM-nimisen järjestelmän käyttöönotto ajoittuu vuoden 2024 alkupuolelle.

Jääkiekon MM-kilpailujen kisaliput sisälsivät matkustusoikeuden joukkoliikenteeseen. Myös muiden tapahtumien pääsylippuihin on sisältynyt matkustusoikeus joukkoliikenteessä, millä on ollut myönteinen vaikutus eri tapahtumien yhteyteen ajoittuvan yksityisautoilun ja

ruuhkien vähentämiseen Tampereen keskustassa.

Keväällä 2023 lähetettiin Ukrainaan kolme Nysse-liikenteessä palveluksensa päähän tullutta linja-autoa. Pitkittynyt sotatilanne Ukrainassa ja sen myötä edellisuosina kohonneet polttoaineen hinnat alkoivat laskea jo vuoden 2022 aikana ja polttoaineiden keskihinta putosi vuonna 2023 yli 8 prosenttia. Laskeneet polttoainekustannukset vaikuttivat myös joukkoliikenteen tuottajahintoihin alentavasti, mutta kokonaisvaikute jäi TKL:n kannalta selkeästi positiiviseksi.

Valmiussuunnittelua ja riskienhallintaan panostamista jatkettiin. Keskeiset TKL:n toimintaan kohdistuvat riskit analysoitiin ja vastuutettiin riskienhallinta-ohjelmaa hyödyntäen. Ammattitaitoitien kuljettajien rajallisen saatavuuden vuoksi TKL solmi operoinnin turvaamiseksi alihankintasopimukset kahden linjan tilapäisestä hoitamisesta Pohjolan Liikenteen ja Koiviston Auto Tampere Oy:n kanssa. Linjan 27 osalta järjestely kesti vain kuukauden ja linjan 86 osalta vuoden 2023 loppuun.

Vuoden 2023 aikana TKL kuljetti yhteensä yli 12 miljoonaa matkustajaa. Matkustajamäärä operoidun liikenteen osalta nousi edellisvuodesta 9,9 prosentilla, runsaalla miljoonalla. Linjaliikenteen ohella TKL operoi vain yksittäisiä vähäisiä messu- ja tapahtumakuljetuksia. Kohonneesta matkustajamäärästä huolimatta operoidut linjakilometrit laskevat edellisvuodesta 2,2 prosenttia. Samanaikaisesti laskevat myös operointiin käytettyjen linjatuntien määrä 3,8 prosenttia ja autopäivien määrä 1,5 prosent-

tia. Vuonna 2024 suoritteiden määrän odotetaan kohoavan selkeästi vuodesta 2023. TKL:n toimintaan sitoutuvan henkilötövuosien määrä laski 6,7 %. Vuonna 2024 linjatuntien ja henkilötövuosien määrä kasvaa merkittävästi.

Linja-autoliikenteen ohella TKL tuotti tilaajalle joukkoliikenteen Nysse-valvomon palvelut. Tämä kokeellisena alkanut toiminta on osoittautunut koko seudullista joukkoliikennettä hyödyttäväksi ja sen toiminta ja henkilöstön työsuhteet vakainastettiin tuottajan ja tilaajan yhteisen johtoryhmän päätöksin. Valvomon toimintaa päätettiin myös vahvistaa rekrytoimalla palvelukseen lisähenkilö.

Kesällä 2023 TKL:n johtokunta käynnisti uusien sähköbussien kilpailutuksen. Uusien bussien valmistajaksi valikoitui Yutong ja bussit tulevat käyttöön kesällä 2024. Puhtaan energian mukaisena käyttövoimana tiedostetaan ensivaiheessa sähköbussit, mutta samanaikaisesti seurataan myös vaihtoehtoisia energian lähteitä ja huomioidaan ne mm. varikkoratkaisuja koskevassa suunnitelmassa. TKL:n varikkotoimintojen kehittämistä on valmisteltu pidemmän aikaa ja hankkeen tarveselvitys valmistui loppuvuodesta 2023.

Kannustepalkkiojärjestelmää uudistettiin vuodelle 2023 niin, että kaikille yhteiseksi asetetun tavoitteen ohella eri henkilöstöryhmillä oli aiempaa parempi mahdollisuus vaikuttaa palkitsemisen perusteisiin. Vuodelle 2023 asetettu luotettavuustaso ylitettiin. Vuoden jälkimmäistä puoliskoa rasittivat henkilötöväje ja työtaistelut, minkä vuosi poikkeuksellinen määrä vuoroja jouduttiin

perumaan. Haasteista huolimatta asiakastytyväisyys kuitenkin kasvoi vuoden loppua kohden.

Henkilöstön psykososiaalisten kuormitustekijöiden tunnistamiseen ja niihin puuttumiseen tähtäävä selvityksen ensimmäinen vaihe saatiin päätökseen. Työkykyyn ja sen seurantaan panostamista jatkettiin varhaisen tuen puuttumisen mallilla ja käymällä työkykykeskusteluiden ohella tarpeellisia neuvotteluja myös uudelleensijoittamisesta.

Vuonna 2023 tuntikustannukset nousivat palkkaratkaisujen ohella lisääntyneen ylityötarpeen vuoksi. Vuoden 2023 aikana joukkoliikenteen tuotantohintaan vaikuttava kustannusindeksi nousi 2,6 %.

Tilikauden 2023 budjetti oli laadittu voittoa tuottamattomaksi. Operatiivisen toiminnan tulos vastasikin, tuotantohintoihin annetun 3,2 % suuruisen alennuksen jälkeen, hyvin tätä tavoitetta. Lievästi positiivinen tulos noudattaa edellisvuoden tapaan uuden tuotantosopimuksen henkeä ja tavoitteita.

Arvio tulevasta kehityksestä

Tampereen kaupunginhallituksen konsernijaosto päätti 16.5.2023 TKL:n yhtiöittämisselvityksen valmistelun aloittamisesta.

Vaikeat ilmasto-olosuhteet ja niiden aiheuttamat katuinfran haasteet ovat koetelleet niin TKL:n kuin muidenkin liikennöitsijöiden kalustoa. Koska viime vuosina ei kalustohankintoja ole tehty, uudet sähköbussit tulevat suureen tarpeeseen. Sähköbussien lisäksi tarvitaan myös varikkotoimintojen kehittämistä.

Nykyiselle varikolle kyetään alkuvaiheessa toteuttamaan väliaikaisratkaisuna toimivat latauspisteet, mutta laajempi uudistuminen edellyttää uusia varikkotiloja. Nyssen ns. superbussi-hanke, jossa sähkönivelbusseihin tarjotaan laadukasta ja ratikka-tyyppistä liikennettä raideverkon ulkopuolisille keskeisille alueille, tarvitsee tarkoitukseen suunnitellut varikot. Hankkeen etenemisen yhteydessä tulee huomioitavaksi myös mahdollisen

yhtiöittämisen vaikutukset. Tavoitteena on aloittaa liikenne vuonna 2026.

Vuoden 2024 suoritettujen odotetaan nousevan edellisvuodesta. Erityisesti kaluston osalta on tarve saada nopeasti käytettyä kalustoa, mutta Nysse-liikenteeseen soveltuvaa kalustoa on kuitenkin varsin rajallisesti saatavilla.

Päivittäisen liikennöinnin suunnittelussa ja sen operatiivisessa toiminnassa kehitystoimet kohdentuvat uuden työvuorosuunnittelujärjestelmän käyttöönottoon. Tämä interaktiivisen MTRAM-ohjelmiston myötä kuljettajan vuorovaikutusmahdollisuudet mm. omien työvuorojensa ja lomien rakentamisen suhteen paranevat entisestä merkittävästi. Samalla suunnittelussa tavoitellaan entistä kokonaistaloudellisempia ratkaisuja uuden ohjelman luodessa aiempaa huomattavasti nopeammin vaihtoehtoisia työvuorokokonaisuuksia.

Henkilöstö

Kertomusvuoden lopussa Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen palveluksessa oli työsuhteessa kaikkiaan 296 henkilöä, mikä on 4 enemmän kuin edellisvuonna. Lisäksi henkilöstötarvetta täydensivät aiempaan tapaan tarvittaessa töihin kutsuttavat kuljettajat. Koko vuoden palkallisten henkilöstötyövuosien määrä laski edellisvuoden tasosta lähes 20:llä. Laskun taustalla ovat vähentyneet sairauspoissaolot ja vasta loppuvuoteen painottunut henkilöstömäärän kasvu.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä ja riskiprofiilin käsittelystä

Liikelaitoksen johtoryhmä on varmistanut, että sisäisen valvonnan arviointi on toteutettu ohjeiden mukaisesti. TKL:n johtokunta on käsitellyt 15.2.2023 Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen sisäisen valvonnan toimintatavan kuvauksen ja itsearviointin, sekä selonteon niiden järjestämisestä. Päivitetty sisä-

sen valvonnan toimintatavan kuvaus ja itsearviointi on käsitelty johtokunnassa 22.11.2023.

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty käyttämällä kaupunkikonsernin tarkoitukseen varaamaa Granite-järjestelmää. Järjestelmän avulla on käyty läpi toiminnan eri osat alueet, arvioitu niihin liittyvät riskit, riskien todennäköisyys ja niiden merkitys toiminnalle. Arvioinnin yhteydessä on tiedostettu myös merkittävimmät kehityskohteet, jotka esitetään alla. Tehdyn arvioinnin yhteydessä on havaittu henkilöriskien konkretisoituminen ja toimittajien kuntoon liittyvät riskit. Keskeiset analysoidut riskit on esitetty osana vuosisuunnitelmaa.

Kokonaisarviona Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen johto lausuu, että liikelaitoksen sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat pääosin hyvällä tasolla. Merkittäviä puutteita ei ole todettu. Kehittämistä vaativat keskeisimmät asiat ja toimenpiteet ovat uusien tietojärjestelmien käyttöönottoon liittyvien riskien tunnistaminen, sopimushallinnan arkistointi Efecte-järjestelmään ja henkilöriskien varautuminen.

Toiminnan tavoitteiden toteutuminen ja tuottavuus

Valtuuston Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitokselle asettamasta kolmesta toiminnan tavoitteesta toteutui kaksi kokonaan ja yksi osittain. Tavoite sairauspoissaolojen vähentymisestä psykososiaalisten kuormitustekijöiden selvitysten mukaisia toimintoja hyödyntäen toteutui. Sairauspoissaoloissa saavutettiin vuoden aikana merkittävää laskua.

Niin ikään tavoite liikelaitoksen toimimisesta allianssimallin mukaisesti siten, että yhteistyössä korostuu oman tuotannon toiminnan pitkäjänteinen suunnittelu, asiakastytyväisyys sekä kokonaistaloudellisuus toteutui. Tarkastuslautakunta on kritisoinut tavoitteen mitattavuutta. Voidaan kuitenkin tode-

Nro	Toiminnan tavoite 2023	Mittari	Tavoitteen toteuma (tammi-joulukuu 2023)	Toteuma
1	Psykososiaalisten kuormitustekijöiden selvitysten mukaiset toiminnot tähdänten sairauspoissaolojen laskuun	Terveysten selvitysten mukaisen suositusten toteuttaminen ja sairauspoissaolojen määrän kehitys	Yhteistyössä Pirten kanssa on toteutettu organisaation eri osa-alueita koskevat selvitykset, joista viimeinen valmistui loppukesästä 2023. Selvityksessä esiin nousseina kehityskohtien pohjalta on organisaation sisällä käyty kehityskeskusteluja ja mm. korostettu asiallista työssä käyttäytymistä, kehitetty tiedonkulkua kuljettajien mobiililaittein, tuettu kuljettajien vireystilaa työvuoro- ja aikataulu-suunnittelussa havaittuja epäkohtia korjaten, järjestetty yhdessä Poliisiammattikorkeakoulun kanssa turvallisuushuoleen vastaavaa ammattipätevyyskoulutusta ja tämän yhteydessä perehdytty psykologin johdolla hankalien asiakaspalvelutilanteiden aiheuttamien kuormitustekijöiden jälkikäsitteilyohjeisiin. Näillä toimilla on vastattu työterveyden antamiin suosituksiin, minkä lisäksi maaliskuulle 2024 on sovittu järjestettävän selvitysten jälkeinen kehityksen arvioinnin palaute- ja seuranta tilaisuus. Toteutetut toimenpiteet ovat osaltaan olleet edesauttamassa sairauspoissaolojen laskua, niiden määrään pudotessa selkeästi edellisvuoden tasolta 24,12 tasolle 18,90.	+
2	Puhtaan energian käyttövaatimukset huomioiva TKL:n varikkotoimintojen suunnittelu- ja toteutusratkaisu on edennyt yhteistyössä kaupunkikonsernin eri toimijoiden kanssa päätöksentekovaiheesta toteutusvaiheeseen siten, että edellytykset laajamittaiseen sähköiseen operointiin on mahdollista 2024.	Toimenpiteet ja toteutustilanne	Yhteistyössä Kitian, omistajaohjauksen ja Nyssen kanssa on laadittu TKL:n varikkotoimintojen suunnittelu- ja toteutusratkaisua koskeva tarveselvitys. Keväällä 2023 TKL johtokunta edellytti esillä olleeseen selvitykseen liittyen lisäselvityksiä. Tehtyjen täydennysten jälkeen johtokunta päätti vuoden 2023 lopulla esittää kaupunginhallituksen päätettäväksi Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen läntisen ja itäisen varikon tarveselvityksen hyväksymistä jatkosuunnittelun pohjaksi. Laajamittainen sähköinen operointi mahdollistuu uuden varikon myötä myöhemmin vuosina. Vuonna 2024 sähköiseen liikenteeseen laajenemista toteutetaan vanhalle varikolle tehtävillä väliaikaisratkaisulla.	+/-
3	Liikelaitos toimii allianssimallin mukaisesti siten, että yhteistyössä korostuu oman tuotannon toiminnan pitkäjänteinen suunnittelu, asiakastytyväisyys sekä kokonaistaloudellisuus.	Asiakastytyväisyyden kehittyminen ja allianssimallin kautta saavutetut taloudelliset hyödyt (euromääräinen arvio koko kaupungin tasolla)	Yhteistyötä tilaajaorganisaation (Nysse) kanssa on syvennetty ja kehitetty jatkuvasti mm. johtoryhmän ja operatiivisten ryhmien yhteistyötä lisäämällä. Yhteistyössä on laadittu tehokkuuteen ja taloudellisuuteen tähtäävä kannustepalkkiojärjestelmä, jossa myös asiakaspalvelun tason mittaamisen kautta motivoidaan henkilöstöä. Toiminnan tehostamista on kehitetty osana Nyssen järjestelmää toimivan TKL:n uuden työvuorosuunnittelujärjestelmän hankinnalla. Allianssimallisella yhteistyöllä on niin ikään valmisteltu yhdessä Kitian ja omistajaohjauksen kanssa TKL:n varikkoratkaisun tarveselvitystyötä, huomioiden jo tulevaisuuden liikennesuunnitelmat ja oman tuotannon osuus joukkoliikenteen tuottajana. Oman toiminnan taloudellisesti kehittynyt toiminta on mahdollistanut tuotantohinnan alentamisen vuonna 2023 yli 3%:lla.	+

ta, että yhteistyötä tilaajaorganisaation (Nysse) kanssa on syvennetty ja kehitetty jatkuvasti mm. johtoryhmän ja operatiivisten ryhmien yhteistyötä lisäämällä. Yhteistyössä on laadittu tehokkuuteen ja taloudellisuuteen tähtäävä kannustepalkkiojärjestelmä, jossa myös asiakaspalvelun tason mittaamisen kautta motivoidaan henkilöstöä. Toiminnan tehostamista on kehitetty osana Nyssen järjestelmää toimivan TKL:n uuden työvuorosuunnittelujärjestelmän hankinnalla. Allianssimallisella yhteistyöllä on niin ikään valmisteltu yhdessä Kitian ja omistajaohjauksen kanssa TKL:n varikko-

ratkaisun tarveselvitystyötä, huomioiden jo tulevaisuuden liikennesuunnitelmat ja oman tuotannon osuus joukkoliikenteen tuottajana. Oman tuotannon taloudellisesti kehittynyt toiminta on mahdollistanut tuotantohinnan alentamisen vuonna 2023 yli 3 %:lla.

Kolmas tavoite oli puhtaan energian käyttövaatimukset huomioivan TKL:n varikkotoimintojen suunnitteluratkaisun eteneminen päätösvaiheeseen siten että edellytykset laajamittaisen sähköisen liikenteen operointiin olisivat 2024. Tämä toteutui liikelaitoksen ja omistajaohjauksen arvion mukaan vain

osittain. Varikkotoimintojen suunnittelu- ja toteutusratkaisu eteni tavoitteen toteuman mukaisella tavalla TKL:n johtokunnan tehtyä tarvesuunnitelman hyväksymistä koskevan päätöksen. Luottamuselinten linjausten mukaisesti TKL:n osalta uudesta varikkoratkaisusta tekee lopullisen päätöksen mahdollinen TKL Oy. Ratkaisun viivästyminen ei kuitenkaan mahdollista tavoitteen mukaista laajamittaista sähköistä liikennettä vielä 2024, minkä vuoksi tarkastuslautakunta tulkinnee kolmannen tavoitteen jääneen toteutumatta.

TULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2023	1.1. - 31.12.2022	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023
Liikevaihto	23 377 282,06	25 209 222,52	23 377	22 186	1 191	22 186
Liiketoiminnan muut tuotot	378 051,04	401 724,67	378	200	178	200
Materiaalit ja palvelut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 574 437,99	-6 165 787,18	-5 574	-5 450	-124	-5 450
Palvelujen ostot	-2 150 527,76	-1 819 404,69	-2 151	-1 399	-752	-1 399
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-10 999 917,81	-10 877 875,01	-11 000	-10 560	-440	-10 560
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	-2 176 602,58	-3 763 482,77	-2 177	-2 227	50	-2 227
Muut henkilösivukulut	-433 649,34	-404 998,22	-434	-400	-34	-400
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 825 124,42	-1 955 888,17	-1 825	-1 770	-55	-1 770
Arvonalentumiset	-12 047,56	0,00	-12	0	-12	0
Liiketoiminnan muut kulut	-537 749,99	-552 646,23	-538	-580	42	-580
Liikelylijäämä (-alijäämä)	45 275,65	70 864,92	45	0	45	0
Rahoitustuotot ja -kulut						
Muut rahoitustuotot	25,46	1,20	0	0	0	0
Muut rahoituskulut	-54,70	-275,05	-0	0	-0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	45 246,41	70 591,07	45	0	45	0

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Sijoitetun pääoman tuotto, %	0,1	0,2
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	0,1	0,2
Voitto, %	0,2	0,3

Liikelaitoksen talous ja talousarvion toteutuminen

Tuloslaskelma ja tuloslaskelman analysointi

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos toimii liikelaitoksena ja kaupungin kirjanpidollisena taseyksikkönä tuottaen joukkoliikenteen tilaajayksikön tilauksen mukaisia liikennöintipalveluita.

Vuonna 2023 liikevaihto jäi edellisvuoden vastaavasta 7,3 %, ollen nyt 23,7 miljoonaa euroa. Liikevaihto kertyi käytännössä kokonaan tilaajan omalle tuotannolle maksamasta liikennesuoritteiden korvauksesta. Suoritteista maksettu korvaus perustui tilaajan ja tuottajan väliseen tuotantosopimukseen, jonka perusteella TKL antoi tilaajalle 3,2 % suuruisen alennuksen maksettuun tuo-

tantohintaan koko vuoden osalta. Tällä oli myös liikevaihtoa vajaalla 0,8 miljoonalla eurolla alentava vaikutus. Annetun alennuksen jälkeenkin kertynyt liikevaihto ylitti budjetoidun tason yli miljoonalla eurolla.

Tilikauden 2023 kulut poistoinen olivat vajaat 23,7 miljoonaa euroa, mikä on 7,2 % vähemmän kuin edellisvuonna. Henkilöstökulut, joka on suurin kuluerä, laski yli 9,5 %, mitä selittää eläkevastuista aiheutuvien menojen uudelleen jako ja sen seurauksena laskeneet eläkemenot. Kalustosta tehtiin suunnitelman mukaisia poistoja yhteensä runsaat 1,8 miljoonaa euroa. Lisäksi kirjattiin arvonalennuksia runsaat kaksitoistatuhatta euroa. Kokonaisuutena poistot ja arvonalennukset ovat runsaat satatuhatta euroa edellisvuotta vähemmän.

Aktivoitavia investointeja koneisiin ja kalustoon tehtiin vajaan kolmensadan tuhannen euron edestä. Tästä 253.000 euroa kohdistui käytettynä hankittuihin 12 linja-autoon ja 42.000 euroa käyttöön otettavaan MTRAM-työvuorosuunnittelujärjestelmään.

TKL:n operoimilla linjoilla kulkeneiden matkustajien osalta kustannukset lasivat matkustajamäärän huomattavan nousun ja kustannusten laskun myötä yli 15,5 %, ollen 1,96 euroa tehtyä matkaa kohden.

Tilikaudelta kertynyt 45 tuhannen euron suuruinen voitollinen tulos vastaa vuosisuunnitelman mukaista tavoitetta voittoa tavoittelemattomasta hinnoittelusta.

Tilintarkastuksesta on vuonna 2023 vastannut BDO Audiator Oy.

RAHOITUSLASKELMA

 TALOUSARVION TOTEUMAVERTAILU
(1 000 EUROA)

	1.1. - 31.12.2023	1.1. - 31.12.2022	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023
Toiminnan rahavirta						
Liikelyjäämä (-alijäämä)	45 275,65	70 864,92	45	0	45	0
Poistot ja arvonalentumiset	1 837 171,98	1 955 888,17	1 837	1 770	67	1 770
Rahoitustuotot ja -kulut	-29,24	-273,85	-0	0	-0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-1 268,21	-3 804,63	-1	-20	19	-20
	1 881 150,18	2 022 674,61	1 881	1 750	131	1 750
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-295 399,23	-35 855,00	-295	-330	35	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 268,21	3 804,63	1	20	-19	20
	-294 131,02	-32 050,37	-294	-310	16	20
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 587 019,16	1 990 624,24	1 587	1 440	147	1 770
Rahoituksen rahavirta						
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	20 677,47	0,00	-	-	-	-
Vaihto-omaisuuden muutos	-14 141,67	-11 787,00	-	-	-	-
Saamisten muutos kunnalta	-1 807 065,18	-1 784 711,73	-	-	-	-
Saamisten muutos muilta	-35 513,39	-17 288,44	-	-	-	-
Korottomien velkojen muutos kunnalta	0,00	-463,89	-	-	-	-
Korottomien velkojen muutos muilta	249 023,61	-267 512,58	-	-	-	-
	-1 587 019,16	-2 081 763,64	-1 587	-1 440	-147	-1 770
Rahoituksen rahavirta	-1 587 019,16	-2 081 763,64	-1 587	-1 440	-147	-1 770
Rahavarojen muutos	0,00	-91 139,40	0	0	0	0
Rahavarat 31.12.	0,00	0,00				
Rahavarat 1.1.	0,00	91 139,40				

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 euroa	9 421	7 331
Investointien tulorahoitus, %	637	5 652
Quick Ratio	9,0	9,1
Current Ratio	9,1	9,2

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023	Muutokset
Investointimenot	-295	-330	35	0	-330
Nettoinvestoinnit	-295	-330	35	0	-330
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1	20	-19	20	0

Rahoituslaskelma ja rahoituslaskelman analysointi

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen investointien jäädessä edelleen selvästi poistoja pienemmäksi pysyi rahoituslaskelman toiminnan ja investointien rahavirta voimakkaasti positiivisena ollen nyt lähes 1,6 miljoonaa euroa.

Investoinnit ja niiden analysointi

Vuonna 2023 toteutettiin aktivoitavia investointeja runsaalla 295 tuhannella eurolla.

Tase ja taseen analysointi

Tilikauden 2023 päättyessä Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen taseen oma pääoma oli kasvanut edellisvuodesta tilikauden tuloksen ollessa positiivinen. Investointien jäätyä selkeästi poistoja pienemmäksi, laski kaluston kirjanpitoarvo runsaat puolitoista miljoonaa euroa 5,3 miljoonaan euroon. Samalla konsernitilillä olevat varat kasvoivat jo yli 33,7 miljoonaan euroon.

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen johtokunta esittää, että syntynyt tilikauden ylijäämä 45 246,41 euroa siirretään taseeseen omaan pääomaan edellisten tilikausien ylijäämää lisäämään.

TASE

	31.12.2023	31.12.2022
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Muut pitkävaikutteiset menot	42 000,00	0,00
	42 000,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	5 281 038,62	6 864 811,37
	5 281 038,62	6 864 811,37
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	166 964,43	152 822,76
	166 964,43	152 822,76
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	19 072,00	19 432,23
Saamiset kunnalta	33 748 890,42	31 941 825,24
Muut saamiset	324 756,10	289 809,69
Siirtosaamiset	2 314,01	1 386,80
	34 095 032,53	32 252 453,96
VASTAAVAA YHTEENSÄ	39 585 035,58	39 270 088,09
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	15 216 439,14	15 216 439,14
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	20 517 523,96	20 446 932,89
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	45 246,41	70 591,07
	35 779 209,51	35 733 963,10
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Muut toimeksiantojen pääomat	20 677,47	0,00
	20 677,47	0,00
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	710 538,96	645 003,17
Muut velat	202 232,27	204 304,15
Siirtovelat	2 872 377,37	2 686 817,67
	3 785 148,60	3 536 124,99
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	39 585 035,58	39 270 088,09
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	90,4	91,0
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	15,9	13,8
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 euroa	20 563	20 518
Lainat ja vastuut 31.12., 1 000 euroa	10	15

Tilinpäätöksen liitetiedot

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

1) Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät:

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaan. Pysyvien vastaavien aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduil-

la rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu kaupunginhallituksen hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti. Laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa. Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

6) Tulojen erittely

Liikevaihto (1 000 euroa)

	2023	2022
Myyntitulot Nysseltä	23 373	25 200
Myyntitulot muilta	5	9
Yhteensä	23 377	25 209

Liiketoiminnan muut tuotot (1 000 euroa)

	2023	2022
Korvaus työterveyshuollosta	84	96
Pysyvien vastaavien luovutusvoitot	1	4
Vahinkovakuutuskorvaukset	62	51
Muut tuotot	69	93
Bussien mainossopimus	53	52
Muut liiketoiminnan muut tuotot	109	106
Yhteensä	378	402

9) Palvelujen ostot (1 000 euroa)

	2023	2022
Muiden palvelujen ostot	2 151	1 819
Yhteensä	2 151	1 819

11) Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu pysyvien vastaavien hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

	Poistoaika	Poistomenetelmä
Koneet ja kalusto	3 - 10 vuotta	tasapoisto

Hyödykkeet, joiden hankintameno on korkeintaan 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi.

13) Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot (1 000 euroa)

	2023	2022
Muut toimintatuotot		
Koneiden ja kaluston luovutusvoitot	1	4
Luovutusvoitot yhteensä	1	4

TASEEN VASTAAVIEN LIITETIEDOT

19) Pysyvät vastaavat tase-eräkohtaisesti (1 000 euroa)

Aineettomat hyödykkeet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	0	0
Lisäykset tilikaudella	42	42
Poistamaton hankintameno 31.12.	42	42
Kirjanpitoarvo 31.12.	42	42

Aineelliset hyödykkeet	Koneet ja kalusto	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	6 865	6 865
Lisäykset tilikauden aikana	253	253
Tilikauden poisto	-1 825	-1 825
Arvonalennukset ja niiden palautukset	-12	-12
Poistamaton hankintameno 31.12.	5 281	5 281
Kirjanpitoarvo 31.12.	5 281	5 281

TASEEN VASTATTAVIEN LIITETIEDOT

25) Oma pääoma (1 000 euroa)

	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	15 216	15 216
Peruspääoma 31.12.	15 216	15 216
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	20 518	20 447
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	20 518	20 447
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	45	71
Oma pääoma yhteensä	35 779	35 734

30) Velat tytäryhteisöille, kuntayhtymille sekä muille omistusyhteisöille (1 000 euroa)

	2023	2022
Lyhytaikaiset		
Velat tytäryhteisöille		
Ostovelat	34	24
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille		
Ostovelat	9	8
Yhteensä	43	32

32) Liittymismaksut ja muut velat (1 000 euroa)

	2023	2022
Muut velat	202	204
Yhteensä	202	204

33) Siirtovelkojen olennaiset erät (1 000 euroa)

	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Menojäämät		
Palkkajaksotukset	485	325
Lomapalkkajaksotukset	2 176	2 152
Eläkevakuutusmaksuvelat	211	206
Muut menojäämät	0	4
Yhteensä	2 872	2 687

VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

38) Vuokra- ja leasingvastuut (1 000 euroa)

	2023	2022
Leasingvastuut, voimassa 31.12.2027 asti		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	6	6
Myöhemmin maksettavat	4	9
Yhteensä	10	15

HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

42) Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2023	2022
Kaupunkiliikenne yhteiset	1	1
Liiketoiminta	4	4
Tekniikka	22	23
Liikenne	269	264
Yhteensä	296	292

VAHINKORAHASTO

Toimintakertomus

Vahinkorahasto on kaupungin riskirahasto, josta korvataan kaupungille aiheutuneita kertaluonteisia vahinkoja tai vastuita, joita ei ole vakuutuksin katettu. Rahastosta voidaan korvata myös vakuutuksesta korvattavien vahinkojen omavastuuosan ja kaupungin toimintayksikön omavastuuosan välinen kustannus sekä vakuutuskorvauksen ylittävä vahinko-osa. Korvauspiiriin kuuluu myös leasing-rahoituksella hankittu erikseen vakuuttamaton omaisuus.

Vahinkorahastosta voidaan korvata myös erityisistä syistä kaupungin työntekijöiden ja luottamushenkilöiden omaisuudelle aiheutuneita ilkivaltaan tai varkauteen liittyviä vahinkoja silloin, kun vahinko on tapahtunut kaupungin työtai luottamustehtävien hoidon yhteydessä, eikä muu vakuutus korvaa vahinkoa.

Vahinkorahastolla on kaupunginvaltuuston hyväksymät säännöt. Vahinkorahasto täydentää kaupungin omaisuus- ja keskeytysriskivakuutuskokonaisuutta. Rahastoa kartutetaan erillisestä esityksestä kaupungin tuloksen sen salliessa.

Olennaiset tapahtumat tilikaudelta

Vahinkorahastoon on kirjattu vuonna 2023 erilaisista vahinkotapahtumista aiheutuneita kuluja. Niillä korvattiin 15 vesivahinkoa, yhtä viemäri vahinkoa, yhtä palovahinkoa ja neljää muuta vahinkoa. Kaikkiaan vahinkorahastosta korvattiin kiinteistöihin kohdistuvia vahinkoja 0,5 miljoonaa euroa, yhteensä 19 vahingosta, muita vahinkoja 0,04 miljoonaa euroa ja lisäksi henkilövahinkoihin liittyviä

vahinkoja on korvattu yhteensä 0,1 milj. euroa. Suurimpiin yksittäisiin korvattuihin vahinkoihin kuului Koukkuniemen vanhainkodin vesivahinko, josta rahasto korvasi kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti 0,23 miljoonaa euroa. Vesivahinkoja eri kiinteistöissä oli vuonna 2023 aikaisempiin vuosiin nähden poikkeuksellisen paljon. Rahasto korvasi pelkätään Koukkuniemen alueella yhteensä viittä eri kiinteistökohteisiin kohdistuvaa vesivahinkoa. Lisäksi rahasto korvasi kiinteistöihin kohdistuvia vahinkoja Työväen museo Werstaalla, Karosen koululla, linja-autoasemalla, Pyynikin uimahallissa, Hatanpään sairaala-alueen rakennuksissa, Taidekeskus Mäntinrannassa, Hervannan toimintakeskuksessa, Pyynikin sosiaali- ja terveysasemalla, Hatanpään huvilassa, käsityöntalo Verkarannassa sekä Hallilan koulussa ja päiväkodissa. Muita rahastosta korvattuja vahinkoja olivat Niihaman vesihiihtokeskuksen laiturin myrskyvauriot ja rikkoutuneen latukoneen korjaamisesta aiheutuneet kustannukset.

Vahinkorahaston runsaan 0,04 miljoonan euron tuotot kertyivät tapauksista, joissa korvausvastuuseen saatiin kaupungin omaisuudelle vahinkoa aiheuttaneita tekijöitä. Lisäksi aiemmin tehtyjä varauksia purettiin yli 0,1 miljoonaa euroa.

Arvio tulevasta kehityksestä

Vahinkorahaston kartuttaminen ei ole tällä hetkellä tarpeellista. On kuitenkin muistettava, että vahinkorahastosta korvattavien vahinkojen vuosittainen vaihtelu saattaa olla huomattavaa epä-

suotuisissa olosuhteissa yksittäisenä vuonna. Tämän takia vahinkorahaston pääomataso on tarkoituksenmukaista pitää lähellä nykytasoa. Vahinkorahaston uudet säännöt hyväksyttiin 29.1.2024 kaupunginvaltuustossa (§ 7). Merkittävin sääntömuutos koski toimintayksiköiden vahinkokohtaisen omavastuutason nostamista 50 000 euroon. Aiemmissä säännöissä omavastuu oli 10 000 euroa vahinkoa kohti. Toimintayksikköjen omavastuutason korottaminen vähentää vahinkorahastosta maksettavia korvausmenoja.

Vahinkorahaston talous ja talousarvion toteutuminen

Vahinkorahaston taseen loppusumma vuoden lopussa (31.12.2023) oli 19,1 miljoonaa euroa (19,7 miljoonaa euroa 31.12.2022). Vahinkorahaston pääoma 31.12.2023 oli 18,0 milj. euroa (19,1 milj. euroa 31.12.2022). Vahingonkorvausten määrä ylitti poikkeuksellisesti talousarviossa ennakoidun tason 0,6 milj. eurolla. Tämä johtui osaltaan yhdestä isommas- ta Koukkuniemen alueen rakennuksen vesivahingosta, jossa kustannukset nousivat poikkeuksellisen korkeiksi. Muiden korvattujen vahinkojen määrä oli myös korkeampi aikaisempiin vuosiin verrattuna.

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Vahinkorahastoon kirjataan rahaston vähennyistä 1 096 397,02 euroa toteutuneiden menojen katteeksi.

TULOSLASKELMA

TALOUSARVION TOTEUMAVERTAILU,
1000 EUROA

	1.1. - 31.12.2023	1.1. - 31.12.2022	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023
Liikevaihto						
Liiketoiminnan muut tuotot	43 084,89	12 068,26	43	0	43	0
Materiaalit ja palvelut						
Palvelujen ostot	-5 217,62	-1 297,44	-5	0	-5	0
Liiketoiminnan muut kulut	-1 134 264,29	-572 167,68	-1 134	-475	-659	-475
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-1 096 397,02	-561 396,86	-1 096	-475	-621	-475
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-1 096 397,02	-561 396,86	-1 096	-475	-621	-475
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	1 096 397,02	561 396,86	1 096	475	621	475
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0,00	0,00	0	0	0	0
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT						
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-5,9	-2,9				
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-5,9	-2,9				

RAHOITUSLASKELMA

TALOUSARVION TOTEUMAVERTAILU,
1000 EUROA

	1.1. - 31.12.2023	1.1. - 31.12.2022	TP 2023	Muutettu TA 2023	Ero	Alkuper. TA 2023
Toiminnan rahavirta						
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-1 096 397,02	-561 396,86	-1096	-475	-621	-475
Tulorahoituksen korjauserät	491 323,19	-115 809,93	491	0	491	0
	-605 073,83	-677 206,79	-605	-475	-130	-475
Toiminnan ja investointien rahavirta	-605 073,83	-677 206,79	-605	-475	-130	-475
Rahoituksen rahavirta						
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Saamisten muutos kunnalta	604 568,52	677 373,53	605	-	-	-
Saamisten muutos muilta	-401,59	203,81	-0	-	-	-
Korottomien velkojen muutos muilta	906,90	-370,55	1	-	-	-
	605 073,83	677 206,79	605	475	130	475
Rahoituksen rahavirta	605 073,83	677 206,79	605	475	130	475
Rahavarojen muutos	0,00	0,00	0	0	0	0
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT						
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 euroa	-2 181	-1 741				

TASE

	31.12.2023	31.12.2022
VASTAAVAA		
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset kunnalta	19 114 927,12	19 719 495,64
Muut saamiset	447,77	46,18
	<u>19 115 374,89</u>	<u>19 719 541,82</u>
VASTAAVAA YHTEENSÄ	19 115 374,89	19 719 541,82
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Muut omat rahastot	17 983 529,40	19 079 926,42
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	1 130 837,69	639 514,50
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	1 007,80	100,90
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	19 115 374,89	19 719 541,82
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	94,1	96,8
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	2,3	0,8

Tilinpäätöksen liitetiedot

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaan. Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon. Liitetiedot on numeroitu kir-

janpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista antaman yleisohjeen mukaisesti.

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

9) Palvelujen ostojen erittely (1000 euroa)

	2023	2022
Muiden palvelujen ostot	5	1

12) Pakollisten varausten muutokset (1 000 euroa)

	2023	2022
Vahingonkorvausvaraus 1.1.	640	755
Lisäykset tilikaudella	594	0
Vähennykset tilikaudella	-102	-116
Vahingonkorvausvaraus 31.12.	1 131	640

TASEEN VASTATTAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

25) Oma pääoma (1 000 euroa)

	2023	2022
Vahinkorahaston pääoma 1.1.	19 080	19 641
Siirrot rahastosta tilikaudella	1 096	561
Vahinkorahaston pääoma 31.12.	17 984	19 080

29) Pakolliset varaukset (1 000 euroa)

	2023	2022
Muut pakolliset varaukset		
Vahingonkorvausvaraus	1131	640
Yhteensä	1131	640

MUUT ERIYTETYT LASKELMAT

Jos kaupunki tai sen määräysvaltaan kuuluva yksikkö harjoittaa kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa, on tästä toiminnasta pidettävä erillistä kirjanpitoa. Toiminnan tuotot ja kulut tulee esittää tilikausikohtaisena tuloslaskelmana, jonka tulee olla johdettavissa kirjanpidosta. Tuloslaskelma lisätietoineen on julkinen ja se tulee esittää tilinpäätökseen sisältyvänä liitetietona. (Kilpailulaki luku 4a, 30d§)

Kirjanpito on eriytetty yksikkökohtaisesti eli jokainen yksikkö, joka harjoittaa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa, seuraa oman toimintansa kustannuksia ja tuottoja. Kustakin eriytettävää toimintaa harjoittavasta yksiköstä on esitetty tuloslaskelma sekä toiminnan kuvaus.

Kaupungin yksiköt noudattavat kaupungin kustannuslaskentaohjetta kustannusten kohdentamisessa eriytettävälle toiminnalle. Kustannuslaskentaohje kokoaa yhteen kustannuslaskennan pääperiaatteet sekä yhtenäistää ja tarkentaa sovellettavia kustannusten kohdistamis-

menetelmiä Tampereen kaupungilla. Kustannuslaskentaohjeessa on annettu ohjeet myös markkinaperusteisesta hinnoittelusta.

Kustannusten kohdistamisessa eriytettävälle toiminnalle on noudatettu aiheuttamisperiaatetta, kustannukset on kohdistettu joko toteutuneen tai arvioitun käytön tai muun aidon jakoperusteiden tai velvoitteen nojalla eriytettävälle toiminnalle. Aiheuttamisperiaatetta on toteutettu joko suoralla tai välillisellä kohdistamisella.

Välittömät henkilöstökustannukset on kohdistettu eriytettävälle palvelulle tehdyn työajan suhteessa. Palvelujen ostot sekä aine- ja tarvikkeuskustannukset on kohdistettu joko toteutuneen tai arvioitun käytön perusteella. Vuokrakustannuksina eriytettävälle palvelulle on kohdistettu muun muassa tilojen vuokrat tilojen käytön mukaan. Hallinnon ja tukipalvelujen kustannuksena on huomioitu konsernihallinnon tukipalvelujen sisäisesti lasketut kustannukset ja palvelualueiden tai liikelaitosten hallinnon

kustannukset välillisillä kohdistusmenetelmillä, joiden on katsottu kussakin laskentatilanteessa noudattavan parhaiten aiheuttamisperiaatetta.

Kustannusten kohdistaminen ja seuranta on mahdollisuuksien mukaan toteutettu SAP-toiminnanohjausjärjestelmän talouden organisaation avulla. Kustannuspaikkojen ja tulosityksikköjen lisäksi kustannusten kohdistamiseksi ja seuraamiseksi on voitu avata myös muita laskentatunnisteita tarvittava määrä. Kustannusten kohdistamisessa eriytettävälle toiminnalle on käytetty myös kustannuslaskennan menetelmiä.

Eriytetyt tuloslaskelmat ovat johdettavissa kaupungin kirjanpidosta. Tilavuokrauspalveluiden osalta on lisäksi hyödynnetty tilojen ylläpito- ja kunnossapitopalvelut tuottavan Tilapalvelut Oy:n tarkempaa seurantatietoa.

Kustannuslaskennassa käytetyt laskennalliset jakoperusteet on määritelty ja perusteltu aiheuttamisperiaatteen näkökulmasta ja laskennan muodostuminen on dokumentoitu kustannuslajeittain.

Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka

TULOSLASKELMA

	1.1 - 31.12.2023	1.1 - 31.12.2022
Toimintatuotot		
Vuokratuotot	8 130 794	9 030 394
	8 130 794	9 030 394
Toimintakulut		
Palvelujen ostot	-1 596 649	-2 150 508
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 097	-1 397
Vuokratulot	-194 131	-529 448
Muut toimintakulut	-19 021	-19 964
	-1 811 898	-2 701 316
Hallinnon ja tukipalvelujen vyörytykset	-62 672	-116 547
Toimintakate	6 256 224	6 212 531
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkokulut	0	-527
Muut rahoituskulut	-902 158	-1 043 464
	-902 158	-1 043 991
Vuosikate	5 354 066	5 168 539
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 478 087	-2 778 497
Arvonalentumiset	0	-162 298
	-2 478 087	-2 940 795
Tilikauden tulos	2 875 980	2 227 745
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 875 980	2 227 745

Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmän kirjanpidosta on eriytetty se ulkoinen tilavuokraustoiminta, joissa toimitaan kilpailutilanteessa markkinoilla. Eriytettävään toimintaan sisältyvät tilat ovat keskenään hyvin erilaisia ja ne kohdistuvat erilaisiin käyttötarkoituksiin. Eriytettäviä kohteita ovat mm. Tampere-talo, Linja-autoasema, Kauppahalli sekä erilaisia kahvila- ja ravintolatiloja.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

TULOSLASKELMA

	1.1 - 31.12.2023	1.1 - 31.12.2022
Toimintatuotot		
Myyntituotot	2 642 318	2 253 651
Maksutuotot	416	830
Vuokratuotot	166 395	90 225
Muut toimintatuotot	2 564	9 381
	2 811 692	2 354 088
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-742 160	-654 757
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-128 377	-112 173
Muut henkilösivukulut	-29 431	-25 196
Palvelujen ostot	-362 597	-291 222
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-954 331	-744 803
Vuokratulot	-426 996	-394 363
Muut toimintakulut	-10 953	-8 404
	-2 654 843	-2 230 919
Hallinnon ja tukipalvelujen vyörytykset	-27 721	-19 262
Toimintakate	129 128	103 908
Vuosikate	129 128	103 908
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-15 977	-36 471
Tilikauden tulos	113 150	67 437
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	113 150	67 437

Ravintola Valssi toimii lounas-, kahvi- ja iltaravintolana A-oikeuksin Museokeskus Vapriikissa. Se palvelee arkisin kaupungin omia sekä kaupungin ulkopuolisia lounasasiakkaita, museokävijöitä sekä Vapriikin koulutus- ja neuvottelutiloissa tilaisuuksia järjestäviä tahoja myös ilta- ja viikonlopputilaisuuksissa. Eriytettyyn toimintaan sisältyy myös Vapriikin koulustiloista ja auditoriosta saatavat vuokratulot. Kahvila Amurin Helmi toimii Amurin työläismuseokorttelin yhteydessä tarjoten aamiaista, lounasta sekä kahvilapalveluja kaikille kuntalais-

sille sekä työpaikkaryhmille, myös kaupungin ulkopuolisille. Café Sara toimii Sara Hildénin taidemuseon yhteydessä tarjoten kahvilapalveluja museon asiakkaille sekä tilausryhmille.

Treen Kulttuurikamari Oy hoitaa Tullikamarin Klubin ja Pakkahuoneen ulosvuokrausta vuokrasopimuksen nojalla ennen kaikkea livemusiikin järjestämistarkoituksessa, hoitaen myös ravitsemuspalvelut. Treen Kulttuurikamari Oy maksaa kaupunkikulttuuriyksikölle tiloista kiinteää vuokraa sekä prosenttiperusteista liikevaihtoon perustuvaa vuokraa.

Kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito

TULOSSELKELMA

	1.1 - 31.12.2023	1.1 - 31.12.2022
Toimintatuotot		
Myyntituotot	0	13 375
Vuokratuotot	504 239	1 017 120
	504 239	1 030 494
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-101 386	-151 455
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-21 530	-25 457
Muut henkilösivukulut	-3 933	-5 579
Palvelujen ostot	-348 325	-587 121
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-17 480	-4 781
Vuokratulut	-6 595	-19 420
Muut toimintakulut	0	-36 275
	-499 248	-830 088
Hallinnon ja tukipalvelujen vyörytykset	-604	-25 476
Toimintakate	4 387	174 930
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoituskulut	-34	0
Vuosikate	4 352	174 930
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-200 937	-2 374 183
Tilikauden tulos	-196 584	-2 199 253
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-196 584	-2 199 253

Eriytetty toiminta käsittää veneiden talvisäilytyspaikkojen vuokrauksen venesatamissa sekä tietoliikenneverkon passiivisen infran vuokraustoiminnan. Tietoliikenneverkon passiivisen infran vuokraustoiminta kattaa reittien (putket ja kaivot), kaapeleiden (valokuitu ja kupari) sekä laittilojen (teletilat, pääte-kotelot, pylväskotelot jne.) vapaan kapasiteetin vuokrauksen. Asiakkaana on kaupunkikonsernin eri yhtiöiden lisäksi muun muassa teleoperaattoreita. Pal-

velua ei myydä ns. loppuasiakkaalle eli esim. kuntalaisille.

Laskelma ei ole vertailukelpoinen, koska edellisvuonna laskelmaan on sisällynyt myös venepaikkojen vuokraus. Toiminnan kriittisen uudelleenarvioinnin perusteella venepaikkojen vuokraustoiminnan ei tunnistettu olevan kilpailutilanteessa markkinoilla harjoitettavaa toimintaa, jonka seurauksena toimintaa ei enää eriytetä.

Tampereen Vesi liikelaitos

TULOSLASKELMA

	1.1 - 31.12.2023	1.1 - 31.12.2022
Toimintatuotot		
Myyntituotot	545 082	501 016
	545 082	501 016
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-78 663	-91 717
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-13 322	-15 339
Muut henkilösivukulut	-3 096	-3 507
Palvelujen ostot	-29 311	-93 560
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-130 859	-97 725
Vuokratulut	-34 532	-1 736
	-289 782	-303 584
Hallinnon ja tukipalvelujen vyörytykset	-68 075	-50 437
Toimintakate	187 225	146 995
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	78	25
Muut rahoituskulut	-109 299	-76 694
	-109 221	-76 669
Vuosikate	78 004	70 326
Tilikauden tulos	78 004	70 326
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	78 004	70 326

Tampereen Vesi liikelaitoksen eriytettävä toiminta muodostuu viemärihuoltopalveluista ja tonttijohtotöistä. Viemärihuoltopalvelu käsittää yritys- ja yksityisasiakkaille myytävät viemärihuoltoon liittyvät tyhjennys- ja huoltopalvelut sisältäen kuljetuksen jätteenkäsittelypaikalle. Tonttijohtotyöt sisältävät pien-, rivi-, kerros- ja teollisuustonttien tonttijohtojen alkuosien rakentamisen ja pientalojen tonttijohtojen jatkamisen tontin rajalta kiinteistöjen vesimittarille. Asiakkaina on sekä yksityishenkilöitä että yrityksiä.

Ammatillinen koulutus

TULOSLASKELMA

	1.1 - 31.12.2023	1.1 - 31.12.2022
Toimintatuotot		
Myyntituotot	227 768	184 763
Maksutuotot	0	677
Tuet ja avustukset	0	6 022
Vuokratuotot	117 096	109 754
Muut toimintatuotot	508	1 719
	<hr/> 345 372	<hr/> 302 935
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-77 352	-76 361
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-13 196	-12 793
Muut henkilösivukulut	-3 065	-2 868
Palvelujen ostot	-70 435	-26 232
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-17 878	-25 325
Vuokratulut	-39 516	-51 771
Muut toimintakulut	-16 599	-7 329
	<hr/> -238 041	<hr/> -202 680
Hallinnon ja tukipalvelujen vyörytykset	-58 777	-57 753
Toimintakate	48 554	42 502
Vuosikate	48 554	42 502
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-41 003	-55 787
Tilikauden tulos	7 550	-13 285
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	7 550	-13 285

Ammatillisen koulutuksen eriytettävä toiminta muodostuu Tampereen seudun ammattiopisto Tredun koulutus- ja asiantuntijapalvelujen myynnistä, tilavuokrauksesta sekä lentokoneen vuokrauksesta. Eriytettävät koulutus- ja asiantuntijapalvelut ovat muuta kuin järjestämisluvan mukaista toimintaa.

Tilavuokrauksessa pitkäaikaisesti liike-toimintaan vuokratut tilat sijaitsevat Oriveden toimipisteessä ja lyhytaikaisesti ulkopuolisille tahoille vuokratut majoitustilat Kurun toimipisteessä. Tredun omistamaa lentokonetta vuokrataan Patria Pilot Training Oy:lle ja Kurikka Flight Oy:lle.

Ikäihmisten palvelut

TULOSLASKELMA

	1.1 - 31.12.2023	1.1 - 31.12.2022
Toimintatuotot		
Myyntituotot	0	51 471
	0	51 471
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	0	-64 424
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	0	-12 532
Muut henkilösivukulut	0	-2 475
Palvelujen ostot	0	-14 986
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	-39 812
Vuokratulut	0	-28 752
Muut toimintakulut	0	-172
	0	-163 151
Hallinnon ja tukipalvelujen vyörytykset	0	-9 340
Toimintakate	0	-121 020
Vuosikate	0	-121 020
Tilikauden tulos	0	-121 020
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0	-121 020

Kahvio- ja kanttiinivaunutoiminta Koukkuniemen alueella. Kahviossa myydään muun muassa hedelmiä, makeisia, juomia, sämpylöitä, hygienia tuotteita sekä iltapäivälehtiä. Asiakkaina on Koukkuniemen alueen asumispalvelujen asukkaat, sairaalaosastojen potilaat ja heidän omaisensa sekä henkilökunta. Ulkoiset yhteistyökumppanit ostavat myös jonkin verran tarjoiluja järjestämiinsä tilaisuuksiin. Toiminta on päättynyt kaupungilla 31.12.2022.

Hallinto- ja tukipalvelut

TULOSLASKELMA

	1.1 - 31.12.2023	1.1 - 31.12.2022
Toimintatuotot		
Myyntituotot	46 032	0
Muut toimintatuotot	3 402	0
	<u>49 434</u>	<u>0</u>
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-3 884	0
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-641	0
Muut henkilösivukulut	-153	0
Palvelujen ostot	-25 380	0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-11 661	0
Vuokratulut	-25 439	0
Muut toimintakulut	-251	0
	<u>-67 410</u>	<u>0</u>
Toimintakate	-17 975	0
Vuosikate	-17 975	0
Tilikauden tulos	-17 975	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-17 975	0

Raatihuonetta tarjotaan tietyin rajoituksin juhlapaikaksi tärkeille ulkopuolisille sidosryhmille maksua vastaan. Tilavuokrauksen lisäksi kokonaisuuteen kuuluu myös juoma- ja ruokatarjoilua. Laskelma eriytetystä toiminnasta esitetään ensimmäistä kertaa tilinpäätöksessä 2023, joten vertailutietoa ei esitetä.

RAITIOTIE

Toiminnan kuvaus

Tampereen Raitiotie Oy raitiotiejärjestelmän omistajana ja ylläpitäjänä vastaa raitiotien ratainfra, pysäkkien ja varikon suunnitteluttamisesta, rakennuttamisesta, ylläpidosta ja toimivuudesta sekä raitiovaunukaluston hankinta- ja kunnossapitosopimuksista. Yhtiö vastaa myös raitiotieinvestoinnin rahoituksen järjestämisestä ja osien 1 ja 2 rakentamishankkeen toteuttavan Raitiotieallianssin toteutussuunnitelman mukaisista kustannuksista.

Raitiotien toteutusosien 1 Hervanta-Pyynikintori-TAYS-Sorin aukio ja 2 Pyynikintori-Lentävänniemi radan, pysäkkien ja varikon rakentaa Tampereen Raitiotieallianssi. Raitiotieallianssin tilaajaosapuolia ovat Tampereen Raitiotie Oy ja Tampereen kaupunki ja palveluntuottajaosapuolia NRC Group Finland Oy, YIT Infra Oy, Sweco Finland Oy ja AFRY Finland Oy. Raitiovaunut Tampereelle toimittaa Skoda Transtech Oy, joka toimii myös raitiovaunujen kunnossapitäjänä. Raitiotien toteutusosalle 1 on toimitettu 20 raitiovaunua ja toteutusosalle 2 tilattu 8 raitiovaunua. Raitiotiejärjestelmän osa 1 otettiin onnistuneesti liikennekäyttöön 9.8.2021 ja osalla 2A Pyynikintori-Santalahti liikennöinti alkoi 7.8.2023. Raitiotien liikennöinti toteutetaan allianssimallilla, jossa tilaajana on Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikenne ja palveluntuottajana VR-Yhtymä Oy. Raitiotiejärjestelmän liikennöinnin ja ylläpidon palveluintegraattorina toimii Tampereen Raitiotie Oy.

Töiden eteneminen ja toiminnan painopisteet vuonna 2023

Rakentaminen

Rakennustyöt toteutusosalla 2B Santalahti-Hiedanranta-Niemenranta-Lentävänniemi etenevät suunnitellusti aikataulussa ja budjetissa. Toteutusosan 2B suunnittelutyö on käytännössä valmistunut ja suunnittelu on siirtynyt työmaapalveluun. Näsisaaressa siltojen

paalulaatat valettu ja kaapelireittien sekä kasvualustojen työt alkamassa. Hiedanrannassa sähköratapylväiden asennus käynnissä ja Lentävänniemessä ratajohdotyöt käynnissä. Joulukuun 2023 lopulla Raitiotieallianssin osan 2 projektiajasta oli käytetty 73 prosenttia ja ratainfra tekninen valmiusaste oli 80 prosenttia.

Raitiotieliikenne Lentävänniemeeseen aloitetaan 7.1.2025.

Suunnittelu

Raitiotien toteutusosa 3 Pirkkala-Linnainmaa-raiotien hankesuunnitelma hyväksyttiin Tampereen ja Pirkkalan valtuustoissa 24.4.2023. Samalla valtuustot valtuuttivat Tampereen Raitiotie Oy:n aloittamaan kehitysvaihe, raitiotien toteutussuunnittelu. Tavoitteeksi valtuustot asettivat, että suunnitteluvalmiuden puolesta Pirkkala-Linnainmaa-raiotien rakentamisesta tulee olla mahdollista päättää lokakuussa 2024.

Tampereen Raitiotie Oy käynnisti huhtikuussa hankintailmoituksella Pirkkala-Linnainmaa-raiotien uuden infra-allianssin tarjouskilpailun. Tarjouskilpailuun saatiin kolmen tarjoajaryhmittymän tarjoukset. Tampereen Raitiotie Oy:n hallitus teki päätöksen Tampereen Ratikan Pirkkala-Linnainmaa-allianssin palveluntuottajista 18. syyskuuta ja allianssisopimus allekirjoitettiin 4. lokakuuta. Uuden infra-allianssin kehitysvaiheen tuotokset, toteutussuunnitelma ja tavoitekustannukset, on tavoite valmistua syyskuun 2024 loppuun mennessä.

Lielähti-Ylöjärvi-raiotien tarkentava yleissuunnitelma valmistui joulukuussa 2022 ja se hyväksyttiin Tampereen kaupunginhallituksessa 6.2.2023 sekä Ylöjärven kaupunginvaltuustossa 13.2.2023. Ratahaaran seuraava suunnitteluvaihe, raitiotien hankesuunnitelman laadinta arvioidaan ajoittuvan vuosille 2025-2026. Tampereen kaupungin asemakaavoitusohjelmassa Lielahden keskustan asemakaava on ajoitettu vuonna 2025 valmistuvaksi ja Rydympohjan raitiotie ja varikko -asemakaava vuosina 2026-2027 valmistuvaksi.

Pirkkala-Linnainmaa-raiotien toteutussuunnitteluvaiheeseen ryhtymiseen on varauduttu päivittämällä Tampereen Raitiotie Oy:n osakassopimusta ja yhtiöjärjestystä. Asiaa käsiteltiin Tampereen kaupunginhallituksen konsernijaostossa 21.3.2023, Pirkkalan valtuustossa 24.4.2023, Ylöjärven valtuustossa 22.5.2023 ja Kangasalan kaupunginhallituksessa 29.5.2023. Patentti- ja rekisterihallitus palautteen myötä tehtiin päätös, että yhtiömuoto muutetaan keskinäisestä kiinteistöosakeyhtiöstä osakeyhtiöksi ja että yhtiöjärjestystä muutetaan. Tästä tehtiin päätökset Tampereen kaupunginhallituksen konsernijaostossa 12.12.2023, Kangasalan kaupunginhallituksessa 18.12.2023, Ylöjärven kaupunginhallituksessa 18.12.2023 ja Pirkkalan kunnanhallituksessa tammikuussa 2024.

Liikennöinti

Ratikan liikennöinnille vuosi 2023 oli menestys. Uusin merkkipaalu saavutettiin elokuussa, kun linjan 3 liikennöinti Santalahteen saakka aloitettiin tavoiteaikataulussa 7.8.2023.

Raitiotiejärjestelmän luotettavuusprosentti oli 99,86 %, mikä tarkoittaa, että 180 434 aikataulun mukaisesta lähdöstä 258 kappaletta on jäänyt ajamatta kalustosta, infra- tai liikennöinnistä johtuvista syistä. Tätä voidaan pitää erinomaisena tuloksena.

Myös asiakastytyväisyys on pysynyt erittäin hyvällä tasolla. Jatkuvan kyselytutkimuksen perusteella ratikan asiakkaiden suosittelemuus (NPS eli Net Promoter Score) indeksiluku oli 74.

Matkustajamäärä on jatkanut kasvuaan: vuonna 2023 tehtiin yhteensä 14,7 miljoonaa ratikkamatkaa, mikä on noin 28 % enemmän kuin vuonna 2022. Kuukausitasolla tarkastellen suhteellinen kasvu oli voimakkainta keväällä, joten liikennöintialueen laajentuminen Santalahteen ei ole suinkaan ainoa syy kasvulle.

Kasvaneen matkustajamäärän vuoksi marraskuussa linjan 3 vuoroväliä tiennettiin arki-iltapäivisin, jolloin kysyntä

on kaikkein suurimmillaan. Päivätasolla 60 000 matkustajan rajapyykki rikottiin ensimmäistä kertaa 1.11.2023.

Talous

Osan 1 kehitysvaiheen aikana raitiotien osalle 1 määritettiin kokonaiskustannusarvio 238,8 miljoonaa euroa. Tämä koostuu:

- osan 1 kehitysvaiheen kustannuksista 10,5 milj. euroa,
- osan 1 toteutusvaiheen kustannuksista, joita ovat
- allianssin palveluntuottajia sitova tavoitekustannus: 219,02 milj. euroa
- tilaajan hankinnat 4,2 milj. euroa,
- tilaajan riskivaraus 3,2 milj. euroa
- bonuspoolin budjettivaraus 1,875 milj. euroa

Allianssin palveluntuottajia sitova tavoitekustannus on laskettu 8/2016 hintatasossa. Allianssin tavoitekustannukseen vaikuttavat rakennusalan ja rakennusmateriaalien yleiset kustannusmuutokset, jotka ovat allianssiosopimuksessa sidottu osaindekseihin. Tavoitekustannukseen tehdään indeksitarkastus neljännesvuosittain, jolloin tavoitekustannus joko laskee tai nousee. Indeksimuutokset eivät sisälly alkuperäiseen kokonaiskustannusarvioon, ne ovat allianssiosopimuksessa sovittu tilaajan riskiksi. Indeksikorotukset osan 1 ajalta Q1/2017–Q3/2023 ovat 11,97 milj. euroa.

Raitiotieallianssin bonuspooli on kannustinjärjestelmä, joka määrittelee palveluntuottajille urakasta jaettavan bonuksen tai sanktion määrän. Kannustinjärjestelmän tarkoituksena on ohjata allianssia sitoutumaan yhteisiin tavoitteisiin. Onnistuminen tuottaa palveluntuottajille bonusta ja tilaajalle tavoitteiden mukaista arvoa. Raitiotierakentamisen osan 1 bonuspoolin suuruus on Hatanpään haaran lisäämisen jälkeen 4,15 miljoonaa euroa. Budjettivaruksessa on arvioitu, että bonuspoolista toteutuu 50 %. Tämänhetkinen ennuste bonuspoolin toteutumisesta on 9,97 miljoonaa euroa. Bonuspoolia kasvattaa allianssin tavoitekustannuksen alitus.

Lisäksi raitiotieinfran kokonaiskustannusarvioon vaikuttavat alkuvaiheen kustannukset ennen vuoden 2016 rakentamispäätöstä, rakentamisen aikana aktivoitavat kustannukset (mm. korot ja palkat) sekä kalusteosopimuksen mukaiset varikon koneet ja laitteet, pysäkkikatokset sekä järjestelmät.

Tampereen kaupunginvaltuusto on päättänyt 25.11.2019 että raitiorata toteutetaan Hatanpään valtatielle osuudelle Hämeenkatu–Tampereen valtatie raitiotien toteutusosan 1 yhteydessä. Hatanpään valtatie osuudelle on päätetty tilaajan hankinnoille 0,32 milj. euroa, riskivaraukseen 0,24 milj. euroa sekä bonuspoolin budjettivaraukseen 0,20 milj. euroa.

Raitiotien toteuttamisen yhteydessä on päätetty toteuttaa Raitiotieallianssin tavoitekustannusta nostavia raitiotiejärjestelmän sisällönmuutoksia, joiden lähtökohtana on raitiotiejärjestelmän toimintavarmuuden ja tehokkuuden lisääminen sekä kaupunkikuvallisten haittojen ja hallinnollisten riskien minimointi. Osa sisällönmuutoksista on hankkeen kokonaiskustannusta pienentäviä muutoksia. Vuoden 2023 loppuun mennessä näitä hankkeen sisällönmuutoksia on tehty 23,87 milj. eurolla. Osa hankkeen sisällönmuutoksista katetaan tilaajan hankinnoilla, tilaajan riskivaruksella sekä kone- ja laitehankinnoilla, kokonaiskustannusta nostavia hankkeen sisällönmuutoksia on tehty 21,77 miljoonalla eurolla vuoden 2023 loppuun mennessä. Raitiotien toteutusvaiheen osan 1 kokonaiskustannusarvio joulukuussa on 275,71 milj. euroa.

Raitiotien osan 1 vaunukaluston hankintahinta on 82,0 milj. euroa. Lisäksi raitiotiehankeeseen liittyviä muita kustannuseriä ovat Raitiotien kehitysohjelman budjetti vuosille 2017–2021 7,5 milj. euroa (toteuma 6,5 milj. euroa).

Kaupunkiympäristön palvelualue toteuttaa raitiokaduilla rinnakkais- hankkeita vuosibudjetin puitteissa, osa niistä teetetään Raitiotieallianssilla. Rinnakkais- hankkeet eivät sisälly raitiotien toteutushankkeen kokonaiskustannus-

arvioon eivätkä ole valtionapukelpoisia. Osalla 1, Hatanpään haara mukaan lukien, rinnakkais- hankkeita toteutettiin 58,1 milj. eurolla.

Valtuusto päätti raitiotien osan 2 Pyy- nikintori–Lentävänniemi rakentamisesta 19.10.2020. Osan 2 kehitysvaiheen aikana raitiotien osalle 2 määritettiin kokonaiskustannusarvio 93,1 miljoonaa euroa, joka koostuu:

- osan 2 kehitysvaiheen kustannuksista 2,9 milj. euroa,
- osan 2 toteutusvaiheen kustannuksista, joita ovat
- allianssin palveluntuottajia sitova tavoitekustannus: 84,87 milj. euroa
- tilaajan hankinnat 1,0 milj. euroa,
- tilaajan riskivaraus 1,5 milj. euroa
- bonuspoolin budjettivaraus 0,875 milj. euroa
- Tampereen Raitiotie Oy:n muut varaukset 1,879 milj. euroa

Kaupungin Raitiotieallianssilta tilattavien rinnakkais- hankkeiden arvioitu määrä osan 2 Pyy- nikintori–Lentävänniemi rakentamisessa on 29,25 milj. euroa. Toteutunut Raitiotieallianssin osan 2 rinnakkais- hankkeiden laskutus vuoden 2023 loppuun mennessä on 26,82 milj. euroa.

Allianssin palveluntuottajia sitova osan 2 tavoitekustannus on laskettu 3–6/2020 hintatasossa. Indeksikorotukset osan 2 ajalta Q4/2020–Q3/2023 ovat 6,99 milj. euroa.

Raitiotierakentamisen osan 2 bonuspoolin suuruus on 1,75 miljoonaa euroa. Budjettivaruksessa on arvioitu, että bonuspoolista toteutuu 50 %.

Lisäksi raitiotieinfran kokonaiskustannusarvioon vaikuttavat rakentamisen aikana aktivoitavat kustannukset (mm. korot ja palkat) sekä tilaajan hankinnat ja pysäkkikatokset. Raitiotien toteutusvaiheen osan 2 kokonaiskustannusarvio joulukuussa 2023 on 102,70 milj. euroa.

Raitiotien osalle 2 tilataan kahdeksan raitiovaunua. Vaunukaluston hankintahinta on 38,8 milj. euroa.

Valtio on maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimuksessa vuosille

2020–2023 sitoutunut osallistumaan Tampereen raitiotien osien 1 ja 2 ja Hatanpään valtatie ratahaaran infrastruktuurin suunnittelu- ja rakentamiskustannuksiin 88,43 milj. eurolla. Samassa sopimuksessa valtio sitoutui tukemaan seudullisen yleissuunnitelman valmistelua enintään 30 prosentilla ja enintään 0,46 milj. eurolla.

Vuoden 2023 loppuun mennessä valtionavun maksatukset oli saatu kokonaisuudessaan osan 1 ja Hatanpään valtatie ratahaaran suunnittelu- ja rakentamiskustannuksista sekä seudullisen yleissuunnitelman kustannuksista. Myös osan 2 suunnittelukustannusten valtiontuki on maksettu kokonaisuudessaan. Osan 2 rakentamiskustannus-

ten valtiontuesta on maksettu vuosien 2020–2022 osuudet. Vuoden 2023 rakentamiskustannuksia koskeva maksatushakemus toimitetaan valtionapuviranomaiselle maaliskuussa 2024.

Osa 1 (Hervanta-Pyynikintori ja Tays-Sorin aukio)

Ennuste, milj. euroa	Alku- peräinen	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Yhteen- sä
Tampereen kaupunki												
Raitiotie-kehitysohjelma, kustannus	-7,5	-1,3	-1,0	-1,5	-1,4	-1,4						-6,5
Tampereen Raitiotie Oy												
Raitiotien rakentaminen, osa 1 (Allianssivaihe)	-238,8	-63,3	-73,8	-97,4	-19,7	-12,2	-5,9	-0,6	-1,3	-0,7	-0,9	-275,7
- Allianssin kustannukset ja Tilaaajan kustannukset	-238,8	-61,7	-65,7	-73,8	-12,8	-7,3	-3,8	-0,6	-1,4	-0,8	-0,9	-228,8
- Sisällön muutokset, järjestelmän tehokkuuden lisääminen		-1,6	-8,1	-23,6	-6,9	-4,9	-2,2	0,1	0,2	0,2	0,0	-46,9
Vaunuhankinta *)	-61	-10,8	-4,0	-1,8	-27,6	-32,9	-1,1	-3,8				-82,0
Valtiontuki, kehitysvaihe ja osa 1		18,1	20,0	19,5	0,6	5,4						63,6

*) Osan 1 raitiovaunujen määrä on nostettu 20 kappaleeseen

*) Vaunuhankintahintaan tulee lisäksi kolari- ja ilkkivaunuosat, vara- ja vaihto-osat, järjestelmäoptiot ja muutostyöt sekä aktivoitavat konsultoinnit ja palkat

Osa 2 (Pyynikintori-Lentävänniemi)

Ennuste, milj. euroa	Alku- peräinen	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Yhteen- sä
<u>Tampereen kaupunki</u>												
Raitiotie-kehitysohjelma, kustannus	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<u>Tampereen Raitiotie Oy</u>												
Raitiotien rakentaminen, osa 2 (Allianssivaihe)	-92,7	-0,7	-1,1	-4,2	-15,9	-31,5	-33,9	-12,6	-2,8	0,0	0,0	-102,7
- Allianssin kustannukset ja Tilaajan kustannukset	-91,1	-0,7	-1,1	-4,2	-14,0	-28,3	-30,0	-10,4	-2,5			-91,1
- Sisällön muutokset, järjestelmän tehokkuuden lisääminen	-1,6				-1,9	-3,2	-3,9	-2,2	-0,3			-11,6
Infran kunnossapitolaitteet	-0,3						-0,3	-1,9	-1,5			-3,7
Vaunuhankinta *)	-21,3					-6,2	-9,7	-14,6	-6,7	-0,6	-1,1	-38,8
Valtiontuki, kehitysvaihe (KAS2) ja osa 2 (TAS2)	24,9		0,5	1,3	4,0	8,7	8,6	1,8				24,9

*) Vaunuhankintahintaan tulee lisäksi vara- ja vaihto-osat, järjestelmäoptiot ja muutostyöt sekä aktivoitavat konsultoinnit ja palkat

Luettelot ja selvitykset

Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista

Säilytystapa

Pääkirjanpito

Kassanhallinta
Käyttöomaisuuskirjanpito
Myyntireskontra
OmaisuuDENhallinta
Ostoreskontra
Päiväkirja
Pääkirja

Asiakirjat säilytetään sähköisenä järjestelmässä

Varastokirjanpito

Tampereen Veden varasto
Tampereen Kaupunkiliikenteen varasto
Kaupunkiympäristön palvelualueen soravarasto

Asiakirjat säilytetään paperimuotoisena

Myyntireskontra, ulkoinen järjestelmä

Vesilaskutus
Antolainalaskutus
Asuntotoimen vuokrareskontra
Kirjastomaksut

Asiakirjat säilytetään paperimuotoisena

Konsernikirjanpito

Asiakirjat säilytetään sähköisenä järjestelmässä, tietopyyntöomakkeet sähköisessä arkistossa

Palkkaluettelo

Asiakirjat säilytetään sähköisessä arkistossa

Maksuliikenne

Tiliotteiden tiliointiyhteenveto

Asiakirjat säilytetään sähköisenä järjestelmässä

Tilinpäätös

Asiakirja säilytetään paperimuotoisena

Tase-erittelyt

Asiakirjat säilytetään sähköisenä pdf-muodossa

Säilytysaika

Sidottu tilinpäätös säilytetään pysyvästi, palkkaluettelot 60 vuotta ja muut kirjanpitokirjat 10 vuotta tilikauden päättymisestä

Luettelo käytetyistä tositelajeista

61	Joli, spoint	DR	Asiakkaat - lasku
64	Perintäkarhu,laskent	KP	Tilin ylläpito
66	Ceepos Tampere	KR	Toimittajat - lasku
68	Clearing,kirjanpito	KZ	Toimittajat - maksu
69	Martta, maksuntarkk.	PR	Hinnanmuutos
70	Pegasos,laitospaikka	RE	Lasku - brutto
71	Kassapankki Ateria	RV	Laskun siirto
72	Travel, matkalaskut	SA	Pääkirjatilitosite
75	Kassapankki Tredu	TR	Rahoitus
76	Ceepos korttimaksut	WA	Tavarantuovutus
77	Työsuhdematkalippujä	WE	Tavarantuovutus
6A	Maksuliik.ohj.,lira	WI	Inventointitosite
6C	Tuntipalkat	WL	Varast.otto/toimitus
6D	Muut palkat	YB	Viitteell.suor. PK
6E	Yht.velall.Pirkkala	ZA	Aloittava tase
6G	InWorks laskut	ZC	Välitilinpäätöstap.
6H	InWorks yhteisvelall	ZD	Luottotapp., poisto
6I	HelleWi	ZG	Tilinpäätöstapaht.
6J	Pegasos,tk,kät.maks.	ZJ	Kuukausijaksotukset
6K	Pegasos,terv.k.lask.	ZK	Kesk.er. kom, siirto
6L	Pusatec, kassa- ja k	ZN	Oman käyt.alv, raken
6M	Effica, Perhehuolto	ZP	Maksukirjaus
6R	HelleWi Vetuma-maksu	ZS	Sairaankulj.laskui
6T	Facta ympäristövalv.	ZT	Päivähoitolasku
6V	Ulosoton suoritukset	ZX	Sisäinen maksu
6Y	Lomapalkkavelka	ZY	SAP kassakirja
7A	Pegasos, kotihoito	ZZ	Välitystilikirjauks.
7B	Iris katuluvat	LT	Liitetietotosite
7C	Clearing,myyntitilau		
7D	Maksuliik.ohj.,sote		
7G	Rakennusvalvonta		
7H	Hulevesilaskutus		
7L	Laskuliittymät		
7Q	Timmi, salivuokrat		
7R	Kiila maanvuokra		
7S	Iris venepaikat		
7T	Effica,hammaslaskut		
7U	Pirkkala 32, InWorks		
7V	Pirkkala 33, InWorks		
7W	Viitesuoritus KP		
7X	Ulosottosuoritus KP		
7Y	Tarkastusmaksut Joli		
AA	Käyttöom.kirjaus		
AB	Kirjanpitosite		
AF	Poistokirjaukset		
DA	Asiakastosite		
DG	Asiakkaat - hyvitys		
DL	Luottotappiointi		

Tositteet säilytetään sähköisessä muodossa